

Příloha č.2
**Strategie integrované spolupráce česko –
polského příhraničí 2014-2020**

**Analýza potenciálu přeshraniční
spolupráce v polské části
polského a českého pohraničí
s ohledem na možnost vytvoření
Evropského seskupení pro územní
spolupráci**

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ / EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
PŘEKRAČUJEME HRANICE / PRZEKRACZAMY GRANICE

*Projekt spolufinancovaný Evropskou unií z prostředků Evropského fondu
regionálního rozvoje v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká
republika – Polská republika 2007-2013*

Tento dokument s názvem: *„Analýza potenciálu přeshraniční spolupráce na území polské části polského a českého pohraničí s ohledem na možnost vytvoření Evropského seskupení pro územní spolupráci”*

zpracován týmem

AGENTURA REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

59-220 Legnica

ul. Macieja Rataja 26

tel. 0048 768623522; 0048 768523015; fax. 0048 768620968

kancelář: 67-200 Glogów; ul. Budowlanych 6a

tel. 0048 768356891; fax. 0048 768342797

Složení týmu:

Vedoucí týmu:

Jarosław Rabczenko

Zaměstnanci:

dr Robert Kropiwnicki

Maciej Kupaj

Szymon Hnat

Agnieszka Młynarczyk

Katarzyna Jakubas

Obsah

1. Úvod	4
2. Analýza stavu regionálního rozvoje, politiky a vize strategického rozvoje a institucionálních příprav na vytvoření ESÚS, vypracovaná na základě aktuálních údajů	5
2.1. Charakteristika oblasti spolupráce.....	5
2.2. Politická analýza a strategické předpoklady rozvoje analyzované oblasti na základě strategických dokumentů, programy a ostatní dokumenty významné z hlediska možnosti vytvoření ESÚS.....	23
2.3. Identifikace zájmových stran působících v regionu, které ovlivňují přeshraniční spolupráci nebo budoucí spolupráci v rámci ESÚS.....	36
2.4. Analýza absorpce evropských prostředků v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika-Polská republika 2007-2013	42
3. Analýza potřeb v oblasti spolupráce na základě výsledků výzkumu veřejného mínění provedeného na vybrané skupině respondentů	49
3.1. Charakteristika zkoumané oblasti (Dolnoslezské vojvodství, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj, Olomoucký kraj).....	50
3.2. Hodnocení možností rozvoje přeshraniční spolupráce díky založení Evropského seskupení pro územní spolupráci ve zkoumaných oblastech.....	55
4. Analýza SWOT.....	63
4.1. Výzkum a inovace	63
4.2. Informační a komunikační technologie.....	65
4.3. Konkurenceschopnost malých a středních podniků (MSP)	67
4.4. Přechod na nízkoemisní ekonomiku	69
4.5. Adaptace na klimatické změny, prevence rizik a jejich zvládání.....	71
4.6. Ochrana životního prostředí a efektivní využívání zdrojů.....	73
4.7. Vyvážená doprava a odstraňování úzkých hrdel u klíčových síťových infrastruktur.....	74
4.8. Podpora zaměstnanosti a mobility pracovní síly.....	76
4.9. Sociální integrace a řešení problému chudoby.....	78
4.10. Vzdělání, rozšiřování dovedností a celoživotní vzdělávání	79
4.11. Institucionálních kreativita a efektivní veřejná správa	80
5. Oblasti strategické spolupráce ESÚS a návrhy projektů	81
6. Možnosti finanční podpory seskupení ESÚS v rámci politiky soudržnosti Evropské unie ve finanční perspektivě 2014 až 2020	87
Shrnutí.....	90

1. Úvod

Předkládaná zpráva byla zpracována na objednávku Maršákovského úřadu Dolnoslezského vojvodství dle smlouvy uzavřené dne 31. srpna 2012. Její vznik je spojen s přípravou Dolnoslezského vojvodství na vytvoření Evropského seskupení pro územní spolupráci.

Níže uvedená analýza byla zpracována v rámci projektu „*Strategie integrované spolupráce česko-polského pohraničí*“ uskutečňovaného v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007-2013.

Cílem projektu je zpracování Integrované strategie spolupráce 2014-2020 - analýz vztahujících se k možnosti prohloubení přeshraniční spolupráce mezi projektovými partnery na polské a české straně, mj. prostřednictvím vytvoření Evropského seskupení pro územní spolupráci.

Při přípravě zprávy byly využity nejdůležitější aktuálně platné regionální státní a evropské dokumenty, zejména:

- Strategie rozvoje Dolnoslezského vojvodství do roku 2020;
- Regionální strategie inovací pro Dolnoslezské vojvodství na roky 2011 až 2020;
- Územní plán Dolnoslezského vojvodství;
- Analýzy, výzkumy a prognózy ve prospěch Strategie rozvoje Dolnoslezského vojvodství;
- Regionální zpráva Dolnoslezského vojvodství;
- Zpráva o stavu územního plánování a ekonomicko-společenského rozvoje Dolnoslezského vojvodství;
- Stadium ekonomického rozvoje polsko-českého pohraničí – syntéza národních dokumentů;
- SWOT analýza Dolního Slezska;
- Koncepce prostorového a funkčního uspořádání státu 2030;
- Operační program přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007-2013.

Všechny další citované položky, jsou součástí bibliografických údajů na konci zprávy.

2. Analýza stavu regionálního rozvoje, politiky a vize strategického rozvoje a institucionálních příprav na vytvoření ESÚS, vypracovaná na základě aktuálních údajů

2.1. Charakteristika oblasti spolupráce

Nomenklatura územních statistických jednotek (neboli NUTS)¹ rozděluje Polsko na hierarchicky propojené územní jednotky na pět úrovní, tj.:

- úroveň 1 – oblast 6 regionů, tvořených skupinami vojvodství,
- úroveň 2 – 16 vojvodství,
- úroveň 3 – 66 subregionů, které jsou tvořeny skupinami okresů,
- úroveň 4 – 314 okresů,
- úroveň 5 – 2 479 obcí².

Tato analýza zahrnuje čtyři územní varianty na úrovni NUTS 2 a NUTS 3, tj. pro celé Dolnoslezské vojvodství, pro jelenohorský subregion, pro valbřiský subregion, a společně pro jelenohorský a valbřiský subregion.

Dolnoslezské vojvodství je složeno z pěti subregionů: jelenohorského, valbřiského, legnicko-glogovského, vratislavského a města Vratislav. Jelenohorský subregion se skládá z okresů: zhořelecký, boleslavěcký, zlotoryjský, jaworský, lubaňský, lwówecký, město Jelení Hora, jelenohorský, kamenohorský. Oproti tomu valbřiský subregion tvoří okresy: svidnický, dzierzoniowski, zabkovičský, kladecký a valbřiský.

Analýza je založena na statistických údajích z let 2008 až 2010 v následujících oblastech: obecného profilu, lidských zdrojů, ekonomického potenciálu a inovací, turistiky, ochrany životního prostředí, dopravní infrastruktury, veřejných služeb a veřejné správy včetně jejich kompetencí. Údaje byly shromažďovány pomocí databáze Banky místních údajů (BMÚ) Hlavního statistického úřadu, jednotlivých ročenek publikací Statistického úřadu ve Vratislavi mj. *Statistickou ročenku Dolnoslezského vojvodství, ročenky subregionů. Okresy. Obce*, Eurostatu, a také údajů získaných z Maršálkovského úřadu Dolnoslezského vojvodství, Dolnoslezského Vojvodského Úřadu, Oddělení SSZ ve Valbřichu, Střediska Regionálních Účtů FÚ

v Katovicích, Generálního ředitelství státních silnic a dálnic. Úplná databáze shromážděných statistických údajů se nachází v příloze 4 této analýzy, zatímco grafy k analýze - příloha č. 1.

1/ Lidské zdroje:

Dolnoslezské vojvodství zaujímá plochu o rozloze **19 947 km²** a žije v něm **2 877 tis.**³ obyvatel, z čehož 43% (tj. 1 246 tis.) společně zaujímají subregiony jelenohorský a valbřiský, které tvoří 49% rozlohy vojvodství.

¹ Dle nařízení vlády ze dne 13 července 2000 (Sb. č. 58, pozice 685) a z roku 2001 (č. 12, pozice 101).

² Hlavní statistický úřad, Databáze místních údajů.

³ Průměr z let 2008 až 2010, v roce 2008 činil počet obyvatel vojvodství 2.877.059, v roce 2009 to bylo 2.876.627, v roce 2010 pak 2.877.840 obyvatel. Hlavní statistický úřad / Databáze místních údajů.

Tabulka č. 1. Vybrané demografické údaje v roce 2010.

	<i>Jelenohorský subregion</i>	<i>Valbřiský subregion</i>	<i>Celkem subregiony jelenohorský a valbřiský</i>	<i>Dolnoslezské vojvodství</i>
Rozloha [v km²]	5 571,0	4 179,0	9 750,0	19 947,0
Počet obyvatel [v tis.]	574,7	671,5	1 246,2	2 877,8
podíl žen [v %]	51,8%	52,3%	52,1%	52,1%
Hustota zalidnění na 1 km²	103,0	161,0	127,8	144,0
Přirozený přírůstek	- 0,9	- 2,6	-1,8	-0,1
Saldo vnitřní migrace	- 1,2	-1,7	-1,5	0,6

Zdroj: Zpracováno dle údajů STAT. Ú./ BDÚ.

- Hustota zalidnění Dolnoslezského vojvodství v roce 2010 činila 144 os/km² a byla vyšší než údaj za Polsko (122 os. /km²) či EU (117 os. /km²). Ve valbřiském subregionu přesahuje hustota zalidnění vojevodský průměr (161 osob/km²), naopak v jelenohorském subregionu je nižší (103 os/km²).

- Ve zkoumaných letech 2008 až 2010 počet obyvatel dolnoslezského vojevodství rostl o 1.074 obyvatel (tj. o 0,03%), avšak v jelenohorském i valbřiském subregionu se snížil celkem o 9.256 (tj. o 0,7% ve srovnání s rokem 2008)⁴.

- Z hlediska pohlaví převažují ve všech zkoumaných územních variantách ženy (v průměru je to 52% populace).

- Průměrný podíl obyvatelstva dle věkových skupin je v Dolnoslezském vojevodství a v subregionech shodný a údaje jsou následující:

- 15% populace jsou osoby do 15 let,
- 71% populace jsou osoby v produktivním věku, tj. 16 – 65 let, pouze v této věkové skupině jsou patrné růstové tendence (nejvyšší v jelenohorském subregionu, ve výši 0,3%),
- 14% jsou „senioři“ ve věku přes 66 let.

- Přirozený přírůstek Dolnoslezského vojevodství v letech 2008 až 2010 byl záporný, avšak blížil se nule. Záporný přirozený přírůstek zaznamenáme rovněž v jelenohorském a valbřiském subregionu.

- Saldo vnitřní migrace⁵ v subregionech je záporné, avšak v měřítku celého Dolnoslezského vojevodství je tato hodnota kladná.

- Korigujeme-li hodnotu přirozeného přírůstku o salda vnitřní a zahraniční migrace, zjistíme, že v případě vojevodství jeho reálná hodnota klesá (0,4%), zatímco v subregionech se zvětšuje dvojnásobně (-3, 2%).

⁴ V jelenohorském subregionu v roce 2010 žilo 574.737 osob, ve srovnání s předchozím rokem počet obyvatel klesl o 1.408 (tj. 0,2 %) a v roce 2008 o 2.120 osob (tj. 0,4 %). Ve valbřiském subregionu v roce 2010 žilo 671.490 obyvatel a ve srovnání s předchozím rokem počet obyvatel klesl o 3.218 (tj. 0,5 %), a v roce 2008 o 2.510 (tj. 0,4 %).

⁵ Tj. změny trvalého bydliště (trvalého nebo dočasného) v rámci státu, spočívající ve změně katastru obce, včetně:

- městsko-venkovské obce,
- změny bydliště v rámci obce,
- z venkovské oblasti do městské nebo naopak.

Skutečnost přistěhování se (tj. přihlášení se) do určité administrativní jednotky s cílem pobytu se nazývá jako migrační příliv.

V opačném případě se jedná o migrační odliv. (definice Hlavní statistický úřad).

- Průměrný očekávaný věk života obyvatel Dolního Slezska je 75 let. V jelenohorském a valbříském subregionu je o rok kratší.
- V letech 2008 až 2010 bylo ekonomicky aktivních v průměru 42% obyvatel Dolního Slezska⁶. Na základě analýzy ve zmíněných subregionech však bylo zjištěno, že koeficient ekonomické aktivity činí v jelenohorské části 28% a ve valbříské ještě o 1% méně. Toto je důsledkem vysokého podílu pracovně neaktivních a nezaměstnaných osob (v subregionech je podíl zaměstnaných v celkové populaci o 14% menší než v Dolnoslezském vojvodství).

Tabulka č. 2. Podíl ekonomicky aktivních a ekonomicky neaktivních osob v rámci celé populace v roce 2010.

	Jelenohorský subregion	Valbříský subregion	Celkem subregiony jelenohorský a valbříský	Dolnoslezské vojvodství
Počet obyvatel [v tis.]	574,7	671,5	1 246,2	2 877,8
podíl ekonomicky aktivních	28,8%	27,5%	28,1%	42,7%
podíl nezaměstnaných celkem*	22,6%	24,9%	23,8%	16,2%
Ekonomicky neaktivní	74,6%	72,5%	71,9%	57,3%

Zdroj: Zpracováno dle údajů STAT. Ú./ BDÚ. *Procentní podíl z pracovně aktivních.

- Podíl pracovně neaktivních osob je ve zkoumaných subregionech vyšší než v celém vojvodství, i když je zde významný vyšší podíl důchodců⁷ a studentů vysokých škol (o 8% ve srovnání se subregiony). Problém poklesu pracovní aktivity zejména ve venkovských oblastech a v malých městech se týká celého Polska. Příčiny tak vysokého počtu pracovně neaktivních osob je třeba hledat hlavně v obtížné situaci na trhu práce, rezignaci na hledání zaměstnání nebo spokojení se s životem na penzi (zejména ve valbříském subregionu je třeba připomenout, že Valbřich byl kdysi obrovským střediskem těžby a zpracovávání černého uhlí). Řada osob je závislá na podpoře rodiny či na šedé ekonomice.
- Vliv na nízkou míru pracovní aktivity má též relativně nízká úroveň vzdělání obyvatelstva a jeho slabá adaptace na potřeby trhu práce. V Dolnoslezském vojvodství v tomto ohledu převažují osoby se středoškolským vzděláním s maturitou (35% populace regionu). Podíl osob se vzděláním:

- středoškolským bez maturity činí 26%,
- základním a nižším – 24%,
- vyšším – 15% celku populace Dolního Slezska.

Statistické údaje ohledně vzdělanosti v jednotlivých subregionech chybí. Podívejme se tedy alespoň na údaje týkající se studentů vysokých škol. Jejich podíl mezi ekonomicky neaktivními osobami je o 8% nižší než v rámci vojvodství a navíc se projevuje klesající trend. V roce 2010 počet studentů vysokých škol činil:

- v jelenohorském subregionu 5.418 a ve srovnání s rokem 2008 poklesl o 24% (tj. o 1.331 osob),
- ve valbříském subregionu 7.513 studentů vysokých škol a ve srovnání s dvěma předchozími roky se jejich počet snížil o 18% (tj. o 1.362 osob),

⁶ Ekonomicky aktivní obyvatelstvo tvoří zaměstnaní a nezaměstnaní.

⁷ O 18 %, údaje ohledně příjemců důchodového pojištění v měřítku Dolního Slezska byly získány z Hlavního statistického úřadu / BDL, a pro subregiony z pobočky Správy sociálního zabezpečení ve Valbřichu.

- v Dolnoslezském vojvodství bylo 168.469 studentů vysokých škol a ve srovnání s rokem 2008 jejich počet poklesl o 3% (tj. o 4.545 osob).

- Dle údajů Statistického úřadu připadalo v roce 2010 na každých 1.000 pracovně aktivních osob v jelenohorském subregionu 226 nezaměstnaných a ve valbříském subregionu 249 nezaměstnaných.

Míra registrované nezaměstnanosti činila tehdy:

- v jelenohorském subregionu 18,5% - o 5,3% vyšší než míra nezaměstnanosti v rámci vojvodství,
- ve valbříském subregionu 20,0 % - o 6,8% vyšší než míra nezaměstnanosti v rámci vojvodství,
- v subregionech celkem 19,2% - o 6,1% vyšší než míra nezaměstnanosti v rámci vojvodství,
- v celém vojvodství 13,2 %.

Na základě analýzy v okresech jelenohorského a valbříského subregionu bylo zjištěno, že v 9 okresech přesahuje míra nezaměstnanosti 22%. Nejvyšší byla v okrese zlotoryjském - 26,6%, následně v lubaňském, lwóweckém, kladském - 24,7 %, v jaworském - 23,6%, a v jelenohorském, ząbkowickém, dzierzoniowském, kamiennohorském přesáhla 22%.

V roce 2009 byl zaregistrován růst míry nezaměstnanosti v Dolnoslezském vojvodství o 2,9%, (největší v jelenohorském subregionu o 4,20%). Přestože od roku 2010 míra nezaměstnanosti roste, tento růstu klesá (0,4%), ve valbříském subregionu se dokonce snížila o 0,2%.

Z hlediska věku je ve všech zkoumaných územních variantách nejvíce nezaměstnaných osob ve věkovém pásmu 24 až 35 let (průměrně 27% populace) a ve věku 44 až 55 let (průměrně 25%).

Na základě analýzy nezaměstnanosti z hlediska vzdělanostní struktury bylo zjištěno, že nejmenší problém najít práci mají osoby s vyšším vzděláním (jen v průměru 7% osob po vysoké škole hledá práci). O tolik problematičtější se jeví relativně nízký počet studentů vysokých škol v jelenohorském a valbříském subregionu.

Tabulka č. 3. Podíl zaměstnaných osob podle jednotlivých oborů v celkovém množství zaměstnaných v letech 2008 až 2010

	Jelenohorský subregion	Valbříský subregion	Celkem subregiony jelenohorský a valbříský	Dolnoslezské vojvodství
Zemědělství, lesnictví, lov a rybolov	13,7%	11,6%	12,6%	12,4%
Průmysl a stavebnictví	36,6%	38,0%	37,3%	33,9%
Obchod; oprava automobilů; přeprava a skladování zboží; ubytování a gastronomie; informace a komunikace	16,5%	16,1%	16,3%	18,5%
Pojištění a finanční poradenství; obsluha trhu s nemovitostmi	3,0%	3,4%	3,2%	4,2%

Další služby	30,2%	31,0%	30,6%	31,1%
---------------------	-------	-------	-------	-------

Zdroj: Zpracováno dle údajů STAT. Ú./BDÚ.

- Z hlediska zaměstnaných osob bylo zjištěno (viz tabulka výše), že ve všech zkoumaných regionech nabízí největší počet pracovních příležitostí tyto obory: průmysl a stavebnictví – 36% a služby – 31%.

2/ Ekonomický profil a inovace

- Dle evropského statistického úřadu Eurostat činila hodnota hrubého domácího produktu (HDP) v Dolnoslezském vojvodství v roce 2009 110.448 mln PLN, dle parity kupní síly (PPS) pak 44.711 mln. HDP na obyvatele činil 38.395 PLN, tj. 15.543 mln PPS (109% celostátního průměru). V jelenohorském a valbřiském subregionu vznikla přibližně jedna třetina hodnoty HDP Dolnoslezského vojvodství.

Tabulka č. 4. Hrubý domácí produkt v roce 2009.

	<i>Jelenohorský subregion</i>	<i>Valbřiský subregion</i>	<i>Celkem subregiony jelenohorský a valbřiský</i>	<i>Dolnoslezské vojvodství</i>
Hrubý domácí produkt (HDP) v mln PLN	16 193,0	18 414,0	34 607,0	110 448,0
v mln PPS *	6 555,0	7 455,0	14 010,0	44 711,0
Hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele v mln PLN	28 046,0	27 243,0	27 644,5	38 395,0
v mln PPS*	11 377,3	11 049,2	11 200,4	15 542,9
PL průměr = 100	79,7%	77,4%	78,6%	109,0%

Zdroj: Zpracováno dle údajů STAT. Ú. a údajů Eurostatu v případě údajů označených symbolem *.

Na základě analýzy údajů bylo shledáno, že jelenohorský a valbřiský subregion patří mezi relativně slabší části vojvodství, protože HDP na osobu v roce 2009 činilo:

- v jelenohorském subregionu 73% průměru vojvodství,
- ve valbřiském subregionu 71% průměru vojvodství,
- celkem 72% průměru vojvodství.

Ve srovnání s rokem 2008 je ve všech sledovaných variantách patrný růst HDP na obyvatele, konkrétně ve valbřiském subregionu o 1.388 PLN (5,1%), v jelenohorském o 1.704 PLN (6,1%), a v celém vojvodství o 2.448 PLN (6,4%).

- V roce 2010 počet podniků v Dolnoslezském vojvodství představoval 331.247 a ve srovnání s rokem 2008 vzrostl o 14.527 firem (tj. 4,5%). V subregionech byl počet podniků následující:

- v jelenohorském subregionu bylo v roce 2008 evidováno 56.774 podniků, v následujícím roce tento počet vzrostl o 2% (tj. 1.131 firem), a v roce 2010 o další 4% (tj. 2.546 firem),
- v tomtéž období působilo ve valbřiském subregionu 74.793 firem, v roce 2009 jejich počet klesl o 7,8% (tj. 5.442), a v roce 2010 vzrostl o 4,4% (tj. 3.219),

- celkem působilo v jelenohorském a valbřiském subregionu v roce 2008 až 131.567 hospodářských subjektů, a ve srovnání s rokem 2008 se jejich počet zvýšil o 1,1% (tj. 1.454).

V roce 2010 můžeme zaznamenat 115 firem na 1.000 obyvatel Dolního Slazska (v subregionech jelenohorském a valbřiském tento ukazatel činil celkem 107).

- Po provedení analýzy struktury ekonomiky z hlediska právní formy je patrné, že poměr fyzických a právnických osob vykonávajících hospodářskou činnost představoval v Dolnoslezském vojvodství i jelenohorském subregionu v letech 2008 až 2010 průměrně 71% ku 29%. Ve valbřiském subregionu je tento podíl poněkud odlišný a podíl právnických osob činí 33% z celkového počtu podniků.

Oproti tomu z hlediska typu vykonávané živnostenské činnosti⁸ osciloval průměrný podíl jednotlivých oborů ve všech zkoumaných regionech v letech 2009-2010 kolem podobných hodnot (tabulka č. níže), a největší byl zaznamenán v obchodu, servisu automobilů a motorových vozidel (27% firem), stavebnictví (11%), trhu nemovitostí (13%).

Tabulka č. 5. Podíl podniků podle jednotlivých typů živnostenské činnosti na celkovém počtu podniků v letech 2009-2010.

Podniky dle typu živnostenské činnosti (dle NACE) v letech 2009-2010

	<i>Jelenohorský subregion</i>	<i>Valbřiský subregion</i>	<i>Celkem subregiony jelenohorský a valbřiský</i>	<i>Dolnoslezské vojvodství</i>
Zemědělství, lesnictví, lov a rybolov	2,6%	2,4%	2,5%	2,0%
Průmysl celkem	7,6%	8,4%	8,0%	8,2%
Stavebnictví	11,9%	10,5%	11,2%	11,9%
Obchod, oprava automobilů a motorových vozidel	26,4%	27,5%	27,0%	26,9%
Přeprava a skladování zboží	5,7%	6,5%	6,1%	6,4%
Ubytování a gastronomie	4,4%	3,2%	3,8%	3,0%
Informace a komunikace	1,3%	1,1%	1,2%	2,2%
pojištění a finanční poradenství	2,9%	3,0%	2,9%	3,4%
Obsluha trhu nemovitosti	12,2%	16,2%	14,2%	10,3%
odborná činnost, vědecká a technická	6,1%	5,5%	5,8%	8,6%
Administrativní a podpůrná činnost	2,2%	1,7%	1,9%	2,3%
veřejná správa a národní obrana, sociální zabezpečení	0,7%	0,5%	0,6%	0,5%
Výuka	2,6%	2,5%	2,5%	2,6%
zdravotní péče a sociální pomoc	4,6%	3,6%	4,1%	4,3%

⁸ Začlenění podniků v letech 2009 až 2010 dle Polské klasifikace ekonomické činnosti 2007 (PKD 2007), zavedené nařízením vlády ze dne 24 prosince 2007 ve věci Polské klasifikace ekonomické činnosti (PKD) (Sb. 251, pozice 1885). PKD 2007 byla specifikována podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1893/2006 ze dne 20. prosince 2006, kterým se zavádí statistická klasifikace ekonomických činností NACE Revize 2 a kterým se mění nařízení rady (EHS) č. 3037/90 a některá nařízení ES o specifických statistických oblastech, ve znění pozdějších předpisů (úřední věstník EU L 393/1 ze dne 30.12.2006).

V souvislosti s výše uvedeným si nechává plnou kompatibilitu a metodologickou srovnatelnost pojmů, oblastí i kódů dle klasifikace NACE Rev.2. (Hlavní statistický úřad, www.stat.gov.pl/klasyfikacje/pkd_07/pkd_07.htm)

Údaje za rok 2008 jsou dostupné dle klasifikace PKD 2004.

**Činnost spojená s kulturou,
uměním a rekreací**

1,9%

1,6%

1,8%

1,7%

Další služby

6,4%

5,4%

5,9%

5,8%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů STAT. Ú./BDÚ.

- Vzhledem k tomu, že jedním z nejvýznamnějších faktorů, které ovlivňují růst konkurenceschopnosti a hospodářský rozvoj regionu, je schopnost inovovat, transfer a využití znalostí, je třeba blíže prozkoumat živnostenské činnosti výzkumu a vývoje (zkrátka B+R)⁹. Bohužel většina statistických údajů z této oblasti pro subregiony NUTS 3 není dostupná. V roce 2010 činil počet osob zaměstnaných v oboru B+R na Dolním Slezsku 8.651 (cca 1% z celkového počtu osob zaměstnaných na území Dolního Slasku). Oproti tomu zaměstnanost vyjádřená pomocí ekvivalentu plného času¹⁰ činila 5.498 osoboroků, ve srovnání se situací z předchozího roku se tento počet zvýšil o 38 jednotek (tj. o 1%), a oproti roku 2008 byl zaznamenán pokles o 536 osoboroků (tj. o 10%). V roce 2010 připadalo na každých 10 tis. pracovně aktivních osob 70 osob zaměstnaných v sektoru B+R a v roce 2008 to bylo 73 osob (tj. o 3 více než v roce 2010).

Dle údajů za rok 2010 činila celková hodnota vnitřních nákladů vynaložených na práce B+R vykonávané ve zpravodajských jednotkách nezávisle na zdroji, ze kterého pochází prostředky, v Dolnoslezkém vojvodství 630 mln PLN a ve srovnání s rokem 2008 vzrostla o 27,4 % (tj. o 172, 60 mln PLN).

- Dle údajů týkajících se počtu vysokoškolských studentů na univerzitní úrovni na exaktních a inženýrských oborech bylo zjištěno, že studenti preferují sociální a humanitní obory.

V roce 2010 studovalo v Dolnoslezkém vojvodství exaktní obory 168.469 osob a oproti předchozímu roku tento počet poklesl o 4.010 (tj. o 2%), a ve srovnání s rokem 2008 o 535 osob. V souvislosti s klesajícím počtem studentů vysokých škol v letech 2008 až 2010 na Dolním Slezsku (o 3%), je třeba si připomenout, že na každých 10 tis. studentů vysokých škol v roce 2010 jen 99 studovalo exaktní vědy, v roce 2009 to bylo 90 osob a v roce 2008 pouze 94.

Ve vztahu k celkovému počtu dolnoslezkých studentů vysokých škol činil podíl studentů exaktních oborů v letech 2008 až 2010 v průměru 9,4%, v jelenohorském subregionu 5,2%, a ve valbříském 1,8% (o 7,6% nižší podíl než v celém vojvodství).

3/ Turistický ruch:

- Subregiony jelenohorský a valbříský jsou díky svému přírodnímu bohatství a kulturním památkám neobyčejně atraktivní oblastí pro turisty. Dosvědčují to údaje STAT. Ú. týkající se ubytovacích zařízení a jejich turistického využití. V letech 2008 až 2010 se naprostá většina ubytovacích zařízení nacházela právě na tomto území, konkrétně 77,7 % ubytovacích zařízení Dolnoslezkého vojvodství. Počet návštěvníků těchto subregionů představoval v letech 2008 až 2010 přes polovinu (57,0%) celkového počtu turistů na Dolním Slezsku a více než jednu třetinu (37,5%) návštěvníků ze zahraničí.

- Dle údajů STAT. Ú. v roce 2010:

⁹ Dle definice Hlavního statistického úřadu se jedná o systematickou tvořivou práci za účelem zvyšování úrovně znalostí, včetně znalostí o člověku, kultuře a společnosti, a také za účelem objevení nových způsobů k využití těchto znalostí.

¹⁰ Cílem určení faktického zaměstnání v oblasti výzkumu a vývoje se využívá jednotky pro přepočet ekvivalentu plné pracovní doby (EPC). Tato jednotka eliminuje problém započítání umělé vysokého počtu zaměstnanců ve výzkumu a vývoji, z nichž mnozí v tomto sektoru pracují na částečný úvazek. Jednotka vyjadřující ekvivalent plné pracovní doby se nazývá osoborok.

- v jelenohorském subregionu existovala 374 ubytovací zařízení (nabízející 21.848 ubytovacích míst), těchto služeb využilo 625 tis. turistů,
  - ve valbřiském subregionu 177 subjektů poskytujících ubytovací služby (11.896 ubytovacích míst) a navštívilo je 347 tis. hostů,
  - celkem v obou subregionech bylo 551 objektů toho typu a téměř milion turistů (972 tis.),
  - v Dolnoslezském vojvodství existovalo 726 ubytovacích zařízení, nabízejících 49.067 ubytovacích míst, a z toho využitych bylo 1.895 tis.
- Z hlediska typu ubytovacího zařízení převažují hotelové objekty. V letech 2008 až 2010 činily hotely, motely a pensiony ve všech zkoumaných územních variantách průměrně 42,9% všech provozovaných ubytovacích subjektů. Navíc bylo zjištěno, že do roku 2010 se tento podíl zvýšil tak, že každý druhý subjekt poskytující ubytovací služby a provozovaný na území Dolního Slezska (stejně tak ve zkoumaných subregionech) byl hotelovým objektem.
- V letech 2008 až 2010 počet ubytovacích zařízení:
- v jelenohorském subregionu klesl o 48 objektů (tj. 12,8%) a o 2.303 (10,5%) ubytovacích míst,
  - ve valbřiském subregionu vzrostl o 18 objektů (tj. 10,2%), a o 1.128 (9,5%) ubytovacích míst,
  - celkem v subregionech klesl o 30 objektů (5,4%), a o 1.175 (3,5%) ubytovacích míst,
  - na Dolním Slezsku se snížil o 10 objektů (1,4%), naopak počet ubytovacích míst vzrostl o 541 (tj. o 1,1%).
- Ve zkoumaném časovém období zahraniční turisté častěji navštěvovali jelenohorský subregion (21,3% všech navštěvujících) než valbřiský (12, 8%). Téměř každý šestý zahraniční turista v jelenohorském subregionu a každý čtvrtý ve valbřiském přijel z Německa. Mezi dalšími státy je třeba zmínit turisty z Ruska, České republiky, Velké Británie. V níže uvedené tabulce je zaznamenáno pět nejvyšších údajů týkajících se země původu zahraničních turistů.

Tabulka č. 6. Pět nejvyšších podílů zahraničních turistů (využívajících turistické objekty hromadného ubytování) dle země původu z celkového počtu zahraničních turistů v letech 2008 až 2010.

TOP 5 států, ze kterých pocházeli turisté v letech 2008 až 2010

Jelenohorský subregion		Valbříský subregion		Celkem subregiony jelenohorský a valbříský		Dolnoslezské vojvodství	
Stát	Podíl [w%]	Stát	Podíl [w%]	Stát	Podíl [w%]	Stát	Podíl [w%]
1 Německo	59,7%	Německo	43,5%	Německo	55,5%	Německo	43,4%
2 Rusko	13,1%	Rusko	21,7%	Rusko	15,3%	Rusko	7,7%
3 Dánsko	2,6%	ČR	4,0%	Francie	2,6%	Velká Británie	5,8%
4 Francie	2,4%	Francie	3,1%	Ukrajina, Dánsko	2,2%	Francie	4,0%
5 Nizozemsko	2,4%	Velká Británie	2,7%	Nizozemsko	2,1%	Itálie	3,6%

Zdroj: Zpracováno dle údajů STAT. Ú./BDÚ.

- Průměrná délka pobytu turistů ve všech zkoumaných variantách činila cca 4 dny (vojevodský průměr přesně 3,6 dne, a v jelenohorském a valbříském subregionu 4,2).

- V Dolnoslezském vojvodství byla v roce 2010 v provozu 43 stálá kina. Za zkoumané časové období jejich počet klesl o 2 objekty. Polovina kin Dolního Slezska působí na území jelenohorského a valbříského subregionu (22 objekty), avšak počet jejich návštěvníků (cca 311 tis.) představoval jen 9% všech dolnoslezských návštěvníků (kolem 3.297 tis.).

- Počet provozovaných muzeí (včetně poboček) v roce 2010 činil 58 a ve srovnání se dvěma předchozími lety klesl o 2 objekty. Návštěvníků bylo v uvedeném roce 1.690 tis., což v přepočtu činí kolem 141 tis. osob měsíčně. Z celkového počtu návštěvníků dolnoslezských muzeí představuje podíl jelenohorského a valbříského subregionu 29%.

5/ Ochrana životního prostředí

- Dle údajů STAT. Ú. v roce 2010 fungovalo v Dolnoslezském vojvodství 208 čistíček odpadních vod (a ve srovnání s rokem 2008 se jejich počet zvýšil o 5 objektů), z čehož polovina (celkem 103) se nacházela v subregionech jelenohorském (61) a valbříském (42).

Tabulka č. 7. Vybrané ukazatele komunální infrastruktury v roce 2010*.

Vybrané ukazatele komunální infrastruktury

	Jelenohorský subregion	Valbříský subregion	Celkem subregiony jelenohorský a valbříský	Dolnoslezské vojvodství
Procento populace obývajících domy připojené na kanalizační síť (v %)	62,5%	60,6%	61,6%	68,2%
Procento populace obývajících domy připojené na vodovod (v %)	86,1%	88,9%	87,5%	91,5%
Směsný odpad vytvořený a shromážděný na 1 obyvatele (v kg)*	222,1	239,5	230,8	315,0

Zdroj: Zpracováno dle údajů STAT. Ú./BDÚ. *Údaje za rok 2009

- V roce 2010 disponoval připojením na kanalizační síť v průměru každý sedmý dům na Dolním Slezsku, zatímco na vodovodní síť byl připojen každý devátý. Oba subregiony jsou

charakteristické slabším systémem kanalizačních sítí a vodovodů, než je průměr v celém vojvodství. Po provedení analýzy na úrovni okresů bylo zjištěno, že je realita je ještě horší.

Tabulka č. 8. Procento obyvatel využívajících kanalizační síť v roce 2010 dle okresů v subregionech jelenohorském a valbříském.

Podíl obyvatel využívajících kanalizační síť v % v roce 2010 Dolnoslezské vojvodství- 68,2 %		Podíl obyvatel využívajících vodovod v % v roce 2010 Dolnoslezské vojvodství- 91,5 %	
Okres jelenohorský	42,0	71,8	Okres lwówecký
Okres zabkovičský	44,9	75,5	Okres jelenohorský
Okres lwówecký	50,2	76,7	Okres lubaňský
Okres lubaňský	50,4	81,8	Okres kladský
Okres kladský	55,1	82,4	Okres zabkovičský
Okres zlotoryjský	58,5	82,9	Okres zlotoryjský
Okres kamenohorský	60,2	86,5	Okres jaworský
Okresavidnický	64,1	86,8	Okres dzierzionovský
Okres valbříský *	64,7	87,3	Okres kamenohorský
Okres zhořelecký	66,7	91,3	Okres boleslavěcký
Okres jaworský	67,1	93,1	Okres zhořelecký
Okres dzierzionovský	67,1	93,4	Okresavidnický
Okres boleslavěcký	68,9	94,8	Okres valbříský
Městský okres Jelení Hora	82,3	96,2	Městský okres Jelení Hora

Zdroj: Zpracováno dle údajů STAT. Ú./BDÚ. Světle jsou označeny okresy jelenohorského subregionu, a tmavě valbříského. Červeným písmem jsou zvýrazněny nejslaběji rozvinuté okresy.

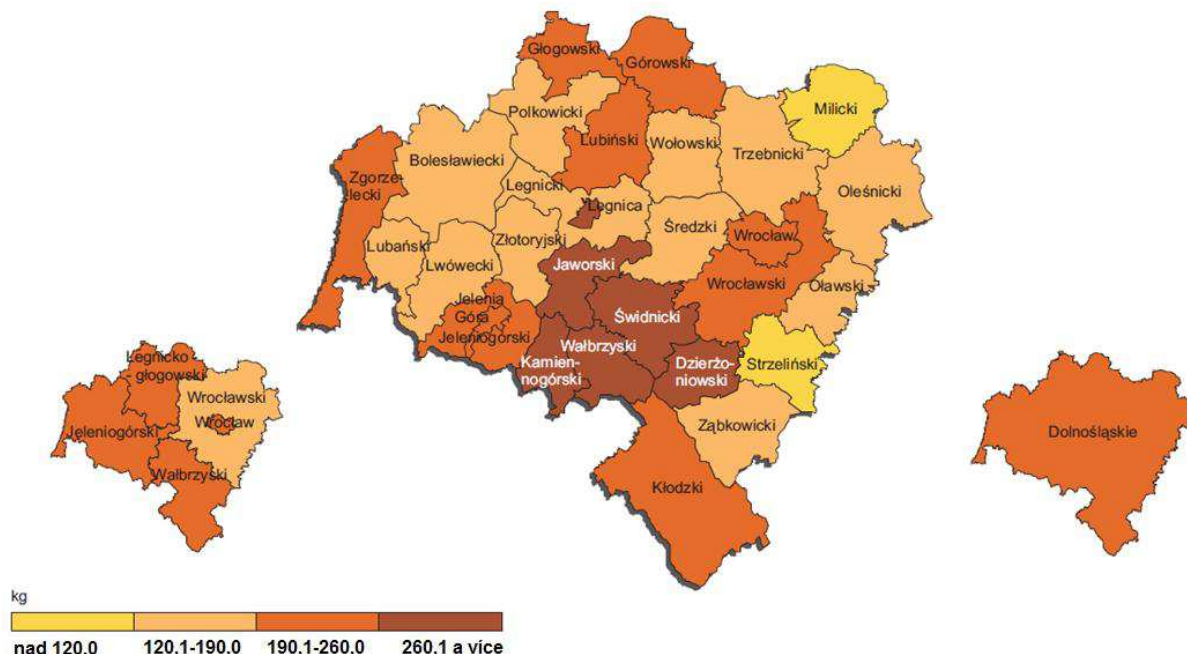
- Dle statistik v roce 2009 nejméně smíšeného odpadu vyprodukovali obyvatelé jelenohorského subregionu - 222,1 kg/osobu, tj. 70,5% průměru Dolního Slezska (315,0 kg/osobu).

Avšak na základě údajů za okresy vidíme, že statisticky nejvíce smíšeného odpadu na obyvatele (přes 260 kg/os) bylo vyprodukováno právě ve dvou okresech jelenohorského subregionu (v jaworském (328, 9 kg/os) a kamenohorském (318, 9 kg/os) a třech ve valbříském subregionu (dzierzioniowském 268, 0 kg/os),avidnickém (268, 6 kg/os) a valbříském (260,9 kg/os).

Nákres č. 1. Komunální odpad vyprodukovaný a shromážděný 1 obyvatelem (v kg) v roce 2009.

Směsný komunální odpad shromážděný z domácností na 1 obyvatele dle subregionů a okresů v roce 2009.

Zdroj: Statistický úřad ve Vratislavi, *Komunální infrastruktura v Dolnoslezském vojvodství v letech 2006 – 2009, Statistické informace a studie*, Vratislav 2010.

- V roce 2010 vyprodukovaly podniky působící na Dolním Slezsku 36.862 tis. tun odpadků, z čehož 12, 5% pochází z jelenohorského subregionu (3.345 tis. tun) a valbříského subregionu (1.250 tis. tun).

Abychom ukázali objem nekomunálního odpadu vyprodukovaného podnikateli, je třeba blíže se podívat na poměr vyprodukovaného objemu odpadu vůči počtu hospodářských subjektů působících v roce 2010 (tabulka č. 9 níže)¹¹.

Tabulka č. 9. Hmotnost (nekomunálního) odpadu vyprodukovaného jedním podnikatelem v roce 2010 (hmotnost v tunách).

	Jelenohorský subregion	Valbříský subregion	Celkem subregiony jelenohorský a valbříský	Dolnoslezské vojvodství
Hmotnost odpadu vyprodukovaného jednou firmou	55,33	17,23	34,55	111,28

Zdroj: Zpracováno dle údajů Oddělení fondu životního prostředí, Odbor životního prostředí Maršákovského úřadu Dolnoslezského vojvodství ve Vratislavi¹².

- Míra produkce odpadu nepochybně souvisí s typem vykonávané živnostenské činnosti. Vzhledem k významnému podílu hornictví v Dolnoslezském vojvodství pocházelo v roce

¹¹ Je třeba zmínit, že použitá relace nevyjadřuje skutečný objem vyprodukovaného odpadu v podniku, protože nebere v potaz velikost podniku a navíc nezahrnuje jistá hospodářská odvětví, která nepochybně objem produkce odpadu výrazně ovlivňují.

¹² Výše uvedené údaje byly získány z vojvodské databáze odpadů, vedené maršálkem vojvodství na základě souhrnných údajů o odpadech podávaných producenty a majiteli odpadu. Dle čl. 36 zákona ze dne 27 dubna 2001 o odpadech (tj. z roku 2010, Sb. č. 185, pozice 1243 ve znění pozdějších předpisů) se povinnost vést evidenci odpadu nevztahuje na producenty komunálního odpadu. Obdobně neexistuje povinnost majitelů odpadu uvádět v evidenci objem komunálního odpadu. Červenou barvou jsou označeny významné odchylky od průměrné hodnoty pro všechny zkoumané oblasti.

2010 767 tun z každých 1.000 tun vyprodukovaného odpadu právě z tohoto typu živnostenské činnosti.

V níže uvedené tabulce představujeme průměrný podíl odpadu vyprodukovaného podniky dle oborů v letech 2008 až 2010.

Na základě analýzy níže uvedených hodnot bylo zjištěno, že:

- ve valbříském subregionu pochází téměř polovina (44, 8%) průmyslového odpadu z oboru hornictví a těžby, naopak v měřítku Dolního Slazska je tento podíl na úrovni 80%,
- i když v jelenohorském subregionu hornictví a těžba generuje malé množství odpadu, vysoce rozvinutý průmysl generuje 84, 9 % odpadu.

Tabulka č. 10. Průměrný podíl odpadu vyprodukovaného podniky dle oborů v letech 2008 až 2010.

Směsný odpad vyprodukovaný podniky dle vybraných typů živnostenské činnosti podle NACE (množství v tunách)

	<i>Jelenohorský subregion</i>	<i>Valbříský subregion</i>	<i>Celkem subregiony jelenohorský a valbříský</i>	<i>Dolnoslezské vojvodství</i>
Zemědělství, lesnictví, lov a rybolov	0,6%	4, 0%	1, 7%	0,6%
Hornictví a těžba	3,0%	44,8%	17,4%	79,1%
Výroba	84,9%	11,9%	60,7%	12,4%
Vodovody, kanalizace, směsný komunální odpad	7,4%	28,5%	14,1%	3,5%
Stavebnictví	3,2%	9,3%	5,2%	4,0%
Přeprava a skladování zboží	0,5%	1,0%	0,6%	0,3%
Zdravotní péče a sociální pomoc	0,1%	0,0%	0,1%	0,0%
Ostatní	0,2%	0,5%	0,3%	0,1%

Zdroj: Zpracováno dle údajů Oddělení Fondu životního prostředí, Odbor životního prostředí Maršákovského úřadu Dolnoslezského vojvodství ve Vratislavi¹³.

- Jak bylo v této analýze zmíněno, jelenohorský a valbříský subregion vyniká přírodním bohatstvím. K jeho ochraně, obzvláště pak kulturních a krajinných hodnot byly zřízeny následující formy ochrany: národní chráněné oblasti, přírodní rezervace, chráněné krajinné útvary, chráněné krajinné oblasti, přírodní a krajinné komplexy, prvky ekosystému.

Na územích popisovaných subregionů se nacházejí obě dolnoslezské národní chráněné oblasti: Krkonošský národní park (jelenohorský) a Národní park Stolových hor (valbříský).

Zde ležící (ať již celým územím nebo částečně) chráněné krajinné útvary jsou: „Chełmy“, „Údolí řeky Bobr“, „Soví hory“, „Książská“, „Rudawská“, „Valbříských Sudetů“ a Sněžnická chráněná krajinná oblast.

¹³ Výše uvedené údaje byly získány z vojvodské databáze odpadů, vedené maršálkem vojvodství na základě souhrnných údajů o odpadech podávaných producenty a majiteli odpadu. Dle čl. 36 zákona ze dne 27 dubna 2001 o odpadech (tj. z roku 2010, Sb. č. 185, pozice 1243 ve znění pozdějších předpisů) se povinnost vést evidenci odpadu nevztahuje na producenty komunálního odpadu. Obdobně neexistuje povinnost majitelů odpadu uvádět v evidenci objem komunálního odpadu. Červenou barvou jsou označeny významné odchylky od průměrné hodnoty pro všechny zkoumané oblasti.

Velmi cenných je též deset zde se nacházejících chráněných krajinných oblastí. Zmíněné formy ochrany jsou spolu s rezervacemi (34 ve zkoumaném regionu) součástí regionálního systému ochrany přírody.

K ochraně hodnotných, často ohrožených, přírodních lokalit a druhů, které tvoří složky biologické diversity, slouží oblast Evropské ekologické sítě Natura2000.

V celém vojvodství je vymezeno 10 zón zvláštní ochrany ptactva (OSO) a 85 speciálních oblastí na ochranu sídlišť živočišných druhů (SOO), z toho se v jelenohorském a valbříském subregionu (částečně nebo celým územím) nachází 5 OSO a 58 SOO.

Do programu Natura 2000 bylo zahrnuto:

- 11 oblastí v jelenohorském subregionu (42 353, 9 ha), včetně třech, které jsou speciálními oblastmi na ochranu ptactva (Krkonose, Jizerské hory, Sudety valbřísko-kamenohorské zaujímající celkovou plochu 45.240,5 ha) a pět oblastí na ochranu sídlišť (Krkonose, Panenské Skály, Janovické rudohoří, Štola v Lesné, Przemkowské vřesoviště zaujímající celkem 31.897, 3 ha),
- 9 oblastí ve valbříském subregionu (60.703, 9 ha), včetně dvou speciálních oblastí na ochranu ptactva (zaujímají celkem 36.245, 9 ha) a sedm oblastí na ochranu sídlišť (zaujímají celkem 11 616, 4 ha),
- celkem je v subregionech 20 oblastí: včetně pěti oblastí na ochranu ptactva a 12 oblastí na ochranu sídlišť,
- v celém vojvodství se nachází 97 takových oblastí (740.621, 5 ha), včetně 10 oblastí na ochranu ptactva a 15. oblastí na ochranu sídlišť.

Tabulka č. 11. Ochrana přírody a biologické diversity - Oblastí chráněné ze zákona (plocha v ha).

	Jelenohorský subregion	Valbříský subregion	Celkem subregiony jelenohorský a valbříský	Dolnoslezské vojvodství
Národní chráněné oblasti	5 580,5	6 340,2	11 920,7	11 920,5
Přírodní rezervace	1 429,1	1 037,1	2 466,2	10 491,5
Chráněný krajinný útvár	53 867,4	49 979,1	103 846,5	206 320,9
Chráněné krajinné oblasti	4 420,5	48 700,9	53 121,4	138 948,5
Komplexy přírodní - krajinné	435,8	12,5	448,3	9 402,5
Zbytky ekosystému	784,1	4,3	788,4	5 201,6

Zdroj: Zpracováno dle údajů STAT. Ú./ BDÚ.

- Dle údajů Generálního ředitelství státních silnic a dálnic bylo v roce 2010 v Dolnoslezském vojvodství 23.468 km silnic a dálnic. Ve zkoumaném časovém období se jejich délka zvětšila o 4,2 % (tj. 984 km). Údaje o rozdělení silnic dle technických tříd¹⁴ ukazuje níže uvedená tabulka.

Tabulka č. 12. Délka silnic a dálnic (v km) dle technické třídy v roce 2010.

	Délka silnic a dálnic (v km)			Dolnoslezské vojvodství
	Jelenohorský subregion	Valbřiský subregion	Celkem subregiony jelenohorský a valbřiský	
silnice I technické třídy dálnice				199,164
silnice II technické třídy expresní silnice				12,942
silnice III technické třídy hlavní se zrychleným provozem	20,365		20,365	729,540
silnice IV technické třídy hlavní	119,767	232,148	351,915	2 121,060
silnice V technické třídy kolektivní	1 288,030	1 164,243	2 452,273	504,071
silnice VI technické třídy místní	2 414,913	1 976,395	4 391,308	
silnice VII technické třídy příjezdové	1 206,110	1 162,403	2 368,513	

Zdroj: Zpracováno dle údajů získaných od Generálního ředitelství státních silnic a dálnic ve Varšavě. Údaje pro Dolnoslezské vojvodství jsou údaje o vojvodských a státních silnicích

- Motorových vozidel bylo dle údajů Statistického úřadu v roce 2010:

- 294 tisíce v jelenohorském subregionu,
- 373 tisíce ve valbřiském subregionu,
- 667 tis. celkem v obou subregionech,
- 1.656 tis. v Dolnoslezském vojvodství

Podrobné údaje viz tabulka níže.

14 Nařízení ministra dopravy a mořského hospodářství ze dne 2 března 1999 v záležitosti technických podmínek, které by měly splňovat veřejné silnice a jejich poloha (Sb. č. 43 ze dne 14 května 1999, pozice 430)

„§ 4. 1. Z účelem stanovení technických a užitných požadavků se zavádí následující třídy silnic:

- 1) dálnice, dále označené symbolem "A",
- 2) rychlostní silnice, dále označené symbolem "S",
- 3) hlavní se zrychleným provozem, dále označené symbolem "GP",
- 4) hlavní, dále označené symbolem "G",
- 5) kolektivní, dále označené symbolem "Z",
- 6) místní, dále označené symbolem "L",
- 7) příjezdové, dále označené symbolem "D".

2. Silnice zařazené do jedné třídy by v souladu s předpisy o veřejných silnicích měly mít technické a užitkové parametry odpovídající následujícím třídám silnic:

- 1) státní silnice - třídy A, S, GP a některé třídy G,
- 2) vojvodské silnice - třídy G, Z a některé třídy GP,
- 3) okresní silnice - třídy G, Z a některé třídy L,
- 4) obecní silnice - třídy L, D a některé třídy Z."

Tabulka č. 13. Motorová vozidla v roce 2010.

Motorová vozidla v roce 2010								
	Jelenohorský subregion		Valbřiský subregion		Celkem subregiony jelenohorský a valbřiský		Dolnoslezské vojvodství	
	Počet vozidel	Podíl	Počet vozidel	Podíl	Počet vozidel	Podíl	Počet vozidel	Podíl
Osobní automobily	242 631,0	82,5%	276 388,0	78,1%	533 841,0	80,1%	1 309 416,0	79,1%
Nákladní automobily	29 070,0	9,9%	41 828,0	11,9%	75 150,0	11,3%	198 075,0	12,0%
Traktory	1 569,0	0,5%	1 884,0	0,5%	3 589,0	0,5%	84 829,0	5,1%
Návěsy (vozíky)	11 060,0	3,8%	17 970,0	5,2%	30 267,0	4,5%	81 174,0	4,9%
Autobusy	1 324,0	0,5%	13 221,0	3,7%	15 060,0	2,3%	7 725,0	0,5%
Motorky	8 790,0	3,0%	14 809,0	4,1%	24 257,0	3,6%	56 259,0	3,4%

Zdroj: Zpracováno dle údajů STAT. Ú./ BDÚ.

Na každých 1.000 obyvatel jelenohorského subregionu připadalo 422 vlastníků automobilu, ve valbřiském o 12 víc (i když HDP na obyvatele je nižší a nezaměstnanost vyšší). Pro srovnání údaj za celé Dolnoslezské vojvodství je 455.

7/ Veřejné služby

- Dle údajů STAT. Ú. činily v roce 2010 konsolidované příjmy jednotek územní samosprávy Dolnoslezského vojvodství 11.769,3mln PLN a byly o 1.141, 5mln PLN (tj. o 8,9%) nižší než výdaje, vynaložené na realizaci úkonů (tabulka níže). Rozpočty obcí a okresů, které jsou součástí jelenohorského a valbřiského subregionu, činily celkem 36% objemu rozpočtů vojvodství. Ve všech zkoumaných územních variantách byla rozpočtová období uzavřena s rozpočtovými schodky.

Tabulka č. 14. Konsolidované příjmy a výdaje v rozpočtech jednotek územní samosprávy v roce 2010 (v mln PLN).

	Jelenohorský subregion	Valbřiský subregion	Celkem subregiony jelenohorský a valbřiský	Dolnoslezské vojvodství
Příjmy	2 264,1	2 406,4	4 670,6	12 885,6
Výdaje	2 438,6	2 670,9	5 109,5	14 027,1
Bilance	- 174,5	- 264,5	- 439,0	- 1 141,5

Zdroj: Zpracováno dle údajů STAT. Ú./BDÚ. Konsolidovanými příjmy/výdaji rozumíme součet rozpočtů všech obcí, okresů, které jsou součástí určité územní oblasti, a v poslední variantě rozpočet celého Dolnoslezského vojvodství.

- Ve srovnání s předchozími lety ve všech zkoumaných variantách příjmy i výdaje územních samospráv rostly a zároveň se prohluboval rozpočtový schodek.

Tabulka č. 15. Nárůst konsolidovaných příjmů/výdajů v roce 2010 ve srovnání s rokem 2008

Projekt spolufinancovaný Evropskou unií z prostředků Evropského fondu regionálního rozvoje v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007-2013

	Jelenohorský subregion	Valbřiský subregion	Celkem subregiony jelenohorský a valbřiský	Dolnoslezské vojvodství
Příjmy	15,1%	13,6%	14,3%	12,8%
Výdaje	20,0%	20,1%	20,0%	15,0%
Balance	-4,9%	-6,5%	-5,7%	-2,2%

Zdroj: Zpracováno dle údajů STAT. Ú./BDÚ. Konsolidovanými příjmy/výdaji rozumíme součet rozpočtů všech obcí, okresů, které jsou součástí určité územní oblasti, a v poslední variantě rozpočet celého Dolnoslezského vojvodství.

- Po provedení analýzy konsolidovaných výdajů dle typu rozpočtových položek bylo shledáno, že v letech 2008 až 2010 byly v průměru největší náklady spojeny se školstvím (28,7%) a se sociální podporou (16%).

Tabulka č. 16. Průměrný podíl konsolidovaných výdajů vybraných rozpočtových položek na konsolidovaných nákladech celkem v letech 2008 až 2010.

	Jelenohorský subregion	Valbřiský subregion	Celkem subregiony jelenohorský a valbřiský	Dolnoslezské vojvodství
veřejná správa	10,7%	10,0%	10,4%	9,2%
Průmysl, obchod, služby	0,6%	0,8%	0,7%	1,3%
Zemědělství a lov	1,8%	1,4%	1,6%	1,6%
Přeprava zboží a komunikace	10,0%	12,1%	11,1%	16,2%
Výroba a distribuce elektrické energie, plynu a vody	1,2%	0,1%	0,6%	0,3%
Kultura, tělesná výchova a rekreace (kultura a ochrana národního dědictví)	7,0%	3,6%	5,3%	8,2%
Bytové hospodářství, komunální služby a ochrana životního prostředí	6,6%	8,8%	7,8%	12,7%
Školství	30,4%	29,0%	29,7%	25,8%
Ochrana zdraví	2,3%	2,3%	2,3%	2,6%
Sociální pomoc	16,6%	17,3%	17,0%	13,0%
Obrana a bezpečnost	2,8%	2,6%	2,7%	2,1%
Další	9,9%	12,0%	11,0%	7,0%

Zdroj: Zpracováno dle údajů STAT. Ú./BDÚ. Konsolidovanými příjmy/výdaji rozumíme součet rozpočtů všech obcí, okresů, které jsou součástí určité územní oblasti, a v poslední variantě rozpočet celého Dolnoslezského vojvodství.

- Mezi nejdůležitější úkony jednotek územní samosprávy patří ochrana veřejného zdraví. Na základě shromážděných statistických údajů bylo zjištěno, že valbřiský subregion zajišťuje v oblasti péče o zdraví relativně nejslabší služby. Tento stav potvrzuje rovněž nižší podíl

hospodářských subjektů působících v oboru ochrany zdraví (v absolutním počtu, ve srovnání s ostatními sub/regiony). Navzdory vyššímu počtu lékařů - o 15,9% (tj. o 158) je počet lůžek v nemocnicích nižší o 33,4% (o 856) ve srovnání s jelenohorským subregionem. V roce 2010 připadalo v průměru na jedno nemocniční lůžko 49 hospitalizovaných pacientů.

Tabulka č. 17. Vybrané ukazatele ochrany zdraví v roce 2010.

	<i>Jelenohorský subregion</i>	<i>Valbříský subregion</i>	<i>Celkem subregiony jelenohorský a valbříský</i>	<i>Dolnoslezské vojvodství</i>
Lékařů celkem (osob)	837	995	1 832	5 609
Lékařů na 1000 obyvatel	2	1	1	2
Počet obyvatel na jednoho lékaře	687	675	681	513
Počet nemocničních lůžek	3 420	2 564	5 984	14 126
Počet hospitalizovaných pacientů*	96 252	124 477	220 729	471 199
na 1.000 obyvatel	167	185	177	164
Lékárny	161	223	384	945

Zdroj: Zpracováno dle údajů STAT. Ú./BDÚ a údajů označených „*” získaných na Odboru sociální politiky Úřadu Dolnoslezského vojvodství.

- nejnákladnějším úkolem z hlediska výdajů vynakládaných územními samosprávami působícími ve zkoumaných regionech je školství. V roce 2010 působily:

- v jelenohorském subregionu: 104 mateřské školky, 304 základní školy a základní školy 2. stupně, 141 střední školy ¹⁵, 45 pomaturitní a dvě vyšší školy,
- ve valbříském subregionu: 134 mateřské školky, 334 základní školy a základní školy 2. stupně, 186 střední školy, 49 pomaturitní a 5 vyšších škol,
- oproti tomu v rámci celého vojevodství působilo: 518 mateřských škol, 1.316 základních škol a základních škol 2. stupně, 778 středních škol, 266 pomaturitních a 38 vyšších škol.

Celkem v subregionech působí 42% dolnoslezských mateřských škol, 48% základních škol a základních škol 2. stupně, 42% středních, 36% pomaturitních, a 18 % vyšších škol.

Níže je zachycen počet žáků dle jednotlivých vzdělávacích stupňů. Vidíme, že čím vyšší je vzdělávací stupeň, tím větší je v obou subregionech (jelenohorském a valbříském) zaznamenán pokles počtu žáků navštěvujících jedno vzdělávací středisko ve srovnání s celým Dolnoslezským vojvodstvím.

¹⁵ V rámci zpracovávaných údajů jsme brali v úvahu odborná učiliště, konzervatoře, gymnázia, střední školy s maturitou, školy pro dospělé a nadstavbové studium.

Tabulka č. 18. Průměrné množství žáků navštěvujících jedno vzdělávací středisko v letech 2008 až 2010.

	Jelenohorský subregion	Valbřiský subregion	Celkem subregiony jelenohorský a valbřiský	Dolnoslezské vojvodství
Mateřské školky	105	96	100	111
Základní školy a základní školy 2. stupně	171	170	170	186
Střední školy*	139	143	141	150
Pomaturitní školy	50	55	53	79
Vyšší školy	3 666	1 638	2 145	4 589

Zdroj: Zpracováno dle údajů STAT. Ú./ BDÚ. * Během zpracovávání údajů byla započítána odborná učiliště, konzervatoře, gymnázia, střední školy s maturitní zkouškou, ale také školy pro dospělé a nadstavbová studia.

Shrnutí

Dolnoslezské vojvodství leží na jihozápadě Polska. Silnou stránkou regionu je jeho lokalizace (v celoevropském dopravním koridoru, sousedství s Českou republikou a Německem, malá vzdálenost od hlavních měst, tj. Prahy, Berlína a Varšavy) a přírodní zdroje. Region je se vyznačuje relativně vysokým podílem obyvatelstva v produktivním věku (71%). Na Dolním Slezsku žije 2.877 tis. osob, z toho 43% v subregionech jelenohorském a valbřiském. Další silnou stránkou vojvodství je růst počtu obyvatelstva, avšak s výjimkou subregionů jelenohorského a valbřiského, kde dochází k poklesu. Je to způsobeno záporným přirozeným přírůstkem (ve valbřiském subregionu dosahuje hodnoty kolem - 3%) a emigrací. Určitý prohloubením migrace obyvatelstva obou subregionů je velmi velké procento pracovně neaktivních osob a vysoká míra nezaměstnanosti. Nezaměstnanost byla ve zmíněných subregionech průměrně o 6% vyšší než průměr v celém vojvodství, navíc v mnoha okresech překračovala 22%. V měřítku celého vojvodství je výhodou relativně vysoký počet osob s vyšším vzděláním, kde vyniká Vratislav jako silné, dobře fungující akademické středisko. Na úrovni zkoumaných subregionů však zneklidňuje fakt, že tyto oblasti jsou charakteristické nízkým počtem studentů vysokých škol. Největší šanci najít zaměstnání mají osoby s vyšším vzděláním. Navíc exaktní obory, které v budoucnosti najdou uplatnění, jsou výrazně méně populární než humanitní obory. Dalším problémem je klesající počet osob snažících se získat vyšší vzdělání, což bylo zjištěno ve všech územních variantách. Dolnoslezské vojvodství je relativně bohatým regionem, protože HDP na obyvatele je zde vyšší než polský průměr. Avšak tento region je charakteristický vnitřními rozdíly v příjmech. Po provedení analýzy HDP na obyvatele bylo zjištěno, že oblast jelenohorského a valbřiského subregionu patří mezi relativně chudší části Dolního Slezska (hodnota HDP na obyvatele ve zkoumaných subregionech činila 72 % průměrné hodnoty celého vojvodství). V této oblasti je tvořeno kolem 1/3 hodnoty HDP celého Dolnoslezského vojvodství. Oba subregiony jsou ve srovnání s průměrnými hodnoty pro celé vojvodství typické slaběji rozvinutým systémem kanalizační a vodovodní sítě. Navíc v okresech jaworském, kamiennohorském, dzierzoniowském, svidnickém a valbřiském byla zaznamenána velmi vysoká hodnota produkce odpadu. Dominantní průmysl (zejména obory jako hornictví a těžba) je také dosti velkou zátěží pro životní prostředí, tím spíše, že hlavním potenciálem Dolního Slezska je příroda a životní prostředí, které má vliv na jeho ekonomický rozvoj. Region vyniká rozmanitostí přírodního bohatství (dvě národní chráněné oblasti, velké množství přírodních

rezervací, chráněných oblastí), zásobami termálních a léčivých vod, (na území vojvodství je v provozu 11 lázní lokalizovaných v 10 lázeňských obcích¹⁶). Zmíněné hlavní přírodní vlastnosti včetně bohatého kulturního a historického dědictví mají významný vliv na rozvoj turistického ruchu v regionu. Turistickou atraktivitu této oblasti potvrzuje působení velkého množství ubytovacích objektů a návštěvníků, kteří tvoří polovinu celkového počtu turistů v Dolním Slasku.

2.2. Politická analýza a strategické předpoklady rozvoje analyzované oblasti na základě strategických dokumentů, programy a ostatní dokumenty významné z hlediska možnosti vytvoření ESUS.

V této kapitole bude provedena analýza nejdůležitějších programových dokumentů, plánů a strategií pro aktivity v rámci přeshraniční spolupráce a rozvoje oblastí ležících v příhraniční zóně sousedící s Českou republikou.

Nejvýznamnějším strategickým dokumentem určujícím vizi sociálního a hospodářského rozvoje Dolního Slaska je **Strategie rozvoje Dolního Slaska do roku 2020**. Zmíněná strategie určuje priority a aktivity založené na mezinárodní spolupráci, jako např. podpora hospodářské aktivity, mj. prostřednictvím rozšiřování mezinárodní spolupráce, podpora vývozu zboží (rovněž internacionalizace dolnoslezských podniků), rozvoj a zkvalitnění komunikační infrastruktury (z pohledu zlepšení komunikace v příhraniční oblasti má význam stavba rychlostní silnice S3 v rámci navrhovaného Středoevropského dopravního koridoru CETEC a projektovaná silnice S8, která vede z Kladska přes Brno až do Vídně). Důležitým prvkem Strategie je rovněž ekologická bezpečnost, mj. zlepšení kvality ovzduší a rozvoj přeshraniční spolupráce v rámci ochrany životního prostředí. Strategie také poukazuje na úroveň zahraniční spolupráce zahrnující součinnost s českými hraničními oblastmi (kraji Libereckým, Královéhradeckým, Pardubickým, Olomouckým), která je založená na tvorbě mechanismů povzbuzujících rozvoj pohraniční oblasti. Hlavními prvky spolupráce by měly být komunikační spoje, rozvoj turistického ruchu (obzvláště skrze tvorbu společné turistické nabídky), sociální záležitosti a aktivity Euroregionu Glacencis.

Strategie poukazuje, že vyvážený rozvoj by měl být založen na střediscích jako Vratislavská metropolitní oblast, Lehnicko-Hlohovská aglomerace měděného okruhu a v příhraničním pásmu Valbřich a Jelení Hóra. Významným střediskem je také Kladsko. Důležitým prvkem ekonomiky Dolního Slaska je též turistický ruch. Oblastí ležící v příhraničním pásu mají obrovský turistický potenciál (horská oblast a předhoří, přírodní oblasti, památky, městské komplexy, turistické stezky a mnoho dalších prvků, které jsou předpokladem nabídky atraktivních turistických příležitostí). V současnosti probíhá proces aktualizace obsahu Strategie¹⁷, což je nezbytné mj. z důvodu přizpůsobení jejího obsahu novým výzvám a strategickému dokumentu „Strategie Europa 2020“. Nová Strategie umožní zvětšit dynamiku rozvoje Dolního Slaska. Níže jsou představeny nejdůležitější informace popsané v analýzách, dokumentech zpracovaných na podporu Strategie a týkajících se především příhraniční oblasti:

¹⁶ www.umwd.dolnyslask.pl/urzad/aktualnosci/single-view/artukul/nagroda-dla-dolnoslaskich-uzdrowisk/

¹⁷ V rámci projektu: „Analýzy, výzkumy a prognózy ve věci Strategie rozvoje Dolnoslezského vojvodství“ bylo vypracováno 14 dokumentů významně napomáhajících aktualizaci Strategie. Úplný seznam dokumentů je dostupný na webu: <http://www.umwd.dolnyslask.pl/rozwoj/opracowania-przygotowane-w-ramach-projektu-pn-analzy-badania-i-prognozy-na-rzecz-startegii-rozwoju-wojewodztwa-dolnoslaskiego/>.

- **Analýza investiční atraktivity regionu ve smyslu moderních trendů zpracování analýz obsahujících doporučení týkajících se požadovaných aktivit pro zvětšení hospodářské atraktivity regionu** – dle naší analýzy se rozsáhlé oblasti vojvodství v počátcích politické transformace potýkaly s vážnými hospodářskými problémy, týká se to oblastí s dominantními tradičními průmyslovými odvětvími (střední Sudety, sudetské podhůří) a zemědělstvím (severní a západní část vojvodství). Současně je možné uvažovat o tvorbě prostorové soustavy složené z aktivit uzlové a pásmové povahy (vratislavská aglomerace, oblast Jelení Hory a jelenohorského okresu, oblast Lehnicko-Hlohovské měděné oblasti - dále jen: LGOM). Dalším prvkem soustavy je tvoření rozvojové osy spojující vratislavský uzel s jelenohorským; vratislavský s lehnickým. Třetím prvkem je tvorba ekonomicky aktivních oblastí na území Sudet. K rozvoji příhraničních oblastí (státní hranice s Českou republikou) pozitivně přispívá hluboká reorientace (rozvoj služeb nebo také činnost Speciálních ekonomických zón). Významný vliv pro další rozvoj ekonomiky regionu bude mít dobudování komunikačních koridorů, změny v systému školství, zejména na úrovni vyššího školství (zlepšení kvality lidských zdrojů), stimulace ekonomiky prostřednictvím SSE, Programy Strukturálních fondů, inkubátory podnikavosti, průmyslové parky, střediska pro transfer technologií, investice, další integrace s EU.

Na druhé straně může kvůli negativním vlivům (ekonomická krize) docházet ke kolapsu velkých hospodářských subjektů determinujících fungování místních ekonomických systémů. Z pohledu příhraniční oblasti mohou být ohrožením pro ekonomiku příhraničních oblastí právní změny omezující fungování Speciálních ekonomických zón. V dokumentu byla představena také hlavní doporučení pro zlepšení investiční atraktivity Dolního Slezska: návrh mechanismů stimulujících spolupráci mezi vědeckými pracovišti, vysokými školami a investory, větší otevřenost institucí vůči byznysu a zahraničním investorům, zlepšení průhlednosti institucí spolupracujících se zahraničními institucemi (tak aby se nekřížily jejich kompetence), rozvíjení partnerství formou klastrů, vznik veletržních a tržištních ploch, zlepšení veřejného bezpečí, další zlepšování infrastruktury, rozvoj infrastruktury pro výzkum a vývoj, posílení propojení systému školství s podnikatelským sektorem, širší propagační aktivity na regionální úrovni, podpora lidských zdrojů pro inovativní ekonomiku.¹⁸

- **Analýza vývojových tendencí regionu Dolní Slezsko v návaznosti na Strategii rozvoje Dolnoslezského vojvodství do roku 2020** – z hlediska analýzy oblastí ležících u hranic s Českou republikou je významný ukazatel vývoje HDP, který během období 1999 až 2007 naznačuje, že jelenohorský a valbříský subregion vykazují klesající tendenci. Situace vypadá obdobně, pokud jde o HDP na osobu, který byl výrazně nižší než celostátní a regionální průměr. V rámci analýzy byly uspořádány hodnoty proměnných¹⁹ (hodnoty byly shromažďovány v roce 2008) dolnoslezských subregionů, ze kterých plyne, že největší problémy se vyskytují ve valbříském subregionu, a následně v jelenohorském (tyto dva subregiony se umísťují na dvou posledních místech v řebříčku). Z analýzy vyplývá, že sudetská hospodářská oblast trpí redukcí své ekonomické aktivity (což je způsobeno mj. zhroucením těžebního a textilního průmyslu). Pozitivním aspektem poukazujícím na

¹⁸http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/Tom1.pdf, 05.10.2012.

¹⁹ Tabulky s proměnnými, které jsou uvedeny na straně 61 této studie, jsou dostupné na internetové stránce http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/Tom2.pdf

zlepšení situace jsou fungující ekonomické zóny, které přináší nejnovější technologie. Oblast Jelení Hory a okolí si udržela svou aktivitu navzdory velkým strukturálním změnám (rozvíjí se zde turistický ruch a důraz je kladen na vyvážený rozvoj). Analýza poukazuje také na významný problém spojený s tzv. krizí malých měst (marginalizace malých středisek). Tento problém se do značné míry týče kdysi silně průmyslových měst sudetského podhůří. Proto jsou nezbytné aktivity omezující tento negativní jev.²⁰

- ***Analýza aktivity dolnoslezských ekonomických subjektů. Vymezení hlavních trendů, impulsy pro nové patenty, případové studie*** – jak vyplývá z doporučení uvedených v analýze, prioritou pro politické vedení Dolního Slezska by mělo být postupné zvyšování nákladů na výzkum a rozvoj. Významným prvkem v této oblasti je rovněž komercializace výsledků badatelské činnosti a zvýšení podílu podnikatelů v zadávání analýz (navazování bližší spolupráce vyšších škol, vědeckých pracovišť a podnikatelů).²¹
- ***Analýza společenského rozvoje ve smyslu plánování hospodářského rozvoje na základě predikcí demografických a společenských změn v hospodářském rozvoji Dolního Slezska*** – jak je zřejmé z predikcí pro Dolnoslezské vojvodství, bude klesat počet osob v produktivním věku, což způsobí větší zátěž na zaměstnané osoby. Analýza také poukazuje na nízký demografický potenciál příhraničních okresů, který je důsledkem nevýhodné demografické struktury obyvatelstva. Na území těchto oblastí se vyskytují negativní jevy spojené s přirozeným pohybem a migrací. Dalším důležitým prvkem analýzy je poukaz na významnou roli lidského kapitálu v kontextu vytváření konkurenceschopné regionální ekonomiky. Prioritou by mělo být rozvíjení ekonomiky založené na znalostech a vzdělané společnosti. Ke klíčovým aspektům vytváření lidského kapitálu patří aktivita nestátních organizací. V tomto ohledu je viditelná koncentrace toho typu subjektů v Krkonoších a v Kladské kotlině, což plyne mj. z přírodních podmínek, které jsou významným činitelem pro aktivizaci obyvatel.²²
- ***Analýza systému vzdělávání v souvislosti s demografickými a společenskými změnami regionu. Určení požadavků na různých úrovních výuky v regionu na základě demografických a sociálních predikcí*** – jak vyplývá z analýzy, efektivita výuky na Dolním Slezsku prodělala ve srovnání s celostátním průměrem mírné zhoršení (docházelo k tomu v letech 2002 až 2010). Přesto se Dolní Slezsko v tomto kritériu udrželo na průměrné úrovni konkurenceschopnosti. Dalším poznatkem je patrná rozdílnost okresů v efektivitě výuky (obzvláště patrná ve vztahu město – venkov). Nejvyšší efektivitu vykazovaly městské okresy. Analýza poukázala také na oblast s nejnižší úrovní konkurenceschopnosti, která má velký dopad na příhraniční oblasti. Jedná se o okresy: valbřiský, zhořelecký, lwówecký a jelenohorský. V analýze byla formulována doporučení pro samosprávu ve směru zlepšení školské politiky a efektivit výuky. Jde mj. o zlepšení dostupnosti mateřských škol, adaptaci systému na razantní výkyvy v podílu jednotlivých věkových skupin, zlepšení dostupnosti komunikačních a informačních technologií, podporu škol fungujících v obtížných

²⁰ http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/Tom2.pdf, 05.10.2012.

²¹ http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/Tom3.pdf, 05.10.2012.

²² http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/tom4.pdf, 05.10.2012.

podmínkách, včetně venkovských oblastí, zlepšení efektivity výuky na všech úrovních, podporu technických oborů a oborů spojených s poskytováním služeb.²³

- ***Analýza sociálních hrozeb na Dolním Slezsku Využití výsledků výzkumů veřejného mínění v různých oblastech života k prevenci sociálních hrozeb v regionu*** – analýza poukázala na výskyt znepokojujících jevů: klesající povědomí veřejného zájmu, slabě rozvinuté síťové struktury vznikající zdola na platformách neziskových organizací resp. spontánně mezi obyvateli, absence výzkumu a monitorování negativních sociálních jevů, které omezují rozvoj občanské společnosti v regionu. Výzkumy prováděné v rámci analýzy také ukazují, že pocit sounáležitosti k místní komunitě roste spolu s věkem, dále že současně v nejstarší i nejmladší skupině osob byl nejsilněji deklarován pocit vyloučení z místního společenství. K dalším hrozbám lze přidat nízkou úroveň profesních aktivit, stárnutí populace a nadměrně vysoké množství pracovních úrazů. V rámci analýzy byla též zjištěna značná různorodost na trhu práce. Má to význam pro okresy s vysokou mírou nezaměstnanosti (zlotoryjský, lubaňský, górowský, lwówecký, dzierzionovský a kladský), která generuje další sociální problémy. S nezaměstnaností jsou úzce spojeny jevy jako chudoba a sociální exkluze. Další významnou hrozbou je zločinnost. Z průzkumu plyne, že vážným zdrojem ohrožení je kriminalita mladých lidí. Analýza poukazuje také na hrozby v oblasti ochrany zdraví a nedostatečný rozvoj občanské společnosti.²⁴

- ***Analýza stavu a procesů ekonomické a společenské integrace regionu z institucionálního i prostorového hlediska. Završení analýzy koexistence ochranných funkcí a rozvoje komunikačních systémů a infrastrukturní sítě Dolnoslezského vojvodství*** – analýza ukázala, že nejvyšší hustotou silnic se vyznačují městské okresy a dále okresy jelenohorský, valbřiský, lubaňský, dzierzionovský aavidnický. Nejrychlejší růst byl zaznamenán v Jelení Hoře. Nejlépe vybavené technickou infrastrukturou byly městské okresy a okresy valbřiský, hlohovský, lubiňský a dzierzionovský. Velké nedostatky se objevovaly v okresech lubaňském, zhořeleckém, olešnickém, zlotoryjském, lehnickém, lwóweckém a jelenohorském. Nejhorší situace se vyskytla v ząbkowickém a v okresech, které tvoří tzv. WrOM (milický, wolowský, třebnický, střelinský, vratislavský a sredsý). Dle autorů bude teritoriální soudržnost regionu uskutečňovaná mj. prostřednictvím integrovaných komunikačních systémů v okolí největších měst (Vratislav, Lehnice, Valbřich, Jelení Hora) a některých oblastech s vysokou funkcionální soudržností (např. turistické - Kladsko). Soustavné rozšiřování chráněných oblastí omezuje možnosti rozvoje dopravních funkcí jednotlivých subregionů. Největší oblastí, kde se projevuje omezení tvorby sítí komunikačních spojů je Sudetské předhůří a oblast Sudet. To komplikuje možnost zkvalitnění spojení mezi Valbřichem, Jelení Horou a Kladskem.

Důležitým prvkem analýzy je výzkum turistického potenciálu. Aktivita na podporu rozvoje turistického ruchu by měly být podle autorů nadále posilovány a turistický rozvoj podporován na základě vytvořených turistických subregionů. Významné je osvojování nových funkcí (kulturní dědictví) v případě degradovaných oblastí, např. bývalých průmyslových. Velkým problémem je nedostatečně financovaná kulturní infrastruktura a absence propagačních aktivit v tomto oboru. Mezi způsoby, jak tuto situaci zlepšit patří uzavírání veřejně-soukromých partnerství, která jsou v Polsku i nadále málo populární. V této analýze bylo též poukázáno na

²³ http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/Tom5.pdf, 05.10.2012.

²⁴ http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/Tom6.pdf, 05.10.2012.

nezbytnost přeshraniční spolupráce s Českou republikou v oblasti vytváření turistické nabídky – je to dáno podmínkami globalizující se konkurence.

Další významnou záležitostí uvedenou v této analýze je protipovodňová ochrana, která by se měla zaměřit na realizaci investic povodí řeky Odry (potřeby znatelně převyšují objem aktuálně vynakládaných prostředků). V analýze byly charakterizovány hlavní funkcionální oblasti Dolního Slezska, mezi kterými se nachází sudetská průmyslová oblast ležící ve valbříském a jelenohorském subregionu. Autoři analýzy poukazují na několik vlastností této oblasti: roztroušená živnostenská činnost, různorodý průmysl (tradiční a pro oblast typický), absence střediska s dominantní úlohou, přítomnost sociálních problémů, bohaté kulturní vlastnosti a pozoruhodný krajinný ráz a rozvinutá ubytovací infrastruktura.²⁵

- **Analýza využití přírodních zdrojů regionu v kontextu sociálně ekonomického rozvoje a s ohledem na prostorové sekce, v souvislosti s perspektivou vyčerpáním přírodních zdrojů. Zpracování modelů k strategii souměrného rozvoje v této oblasti** – v této analýze bylo zjištěno, že ve věci vyčerpání přírodních zásob je třeba zlepšit energetickou bilanci, a klíčovými prvky by měly být: tradiční energetika založená na ložiscích hnědého uhlí, větrné a přečerpávací nýbrž spádové vodní a elektrárny, rozvoj bioenergetiky založené na biologické hmotě a bioplynu. K přesnému určení priorit aktivity, je nezbytné zpracování podrobné energetické bilance vojvodství. Nezbytné je také určení překážek, které se vyskytují nebo se mohou vyskytnout v oblastí rozvoje energetiky. Vyznám má také zpracování plánů rozvoje technologií výroby energie včetně obnovitelných zdrojů energie.²⁶
- **Analýza určující vliv integrovaného správy metropolitní oblastí na region** – autoři analýzy poukazují na nutnost zavedení koncepce *governance*, která je založená mj. na decentralizaci středisek rozhodování. Významným prvkem je participace společenství na rozhodování a postup dle zásady subsidiarity. Při rozvíjení modelu správy metropolitních oblastí je třeba věnovat pozornost 3 elementům:
  1. významné roli nových komunikačních technologií, které mají stále silnější vliv na chování a očekávání obyvatel,
  2. vládnoucí by se měli dělit o zdroje moci s opozicí (spoluúčast na rozhodování),
  3. institucionální metropolitní oblast může v budoucnu fungovat v podobě trvalé smlouvy samospráv s velmi různou vahou a potenciálem. Důležité je zde dodržení jisté rovnováhy mezi jejími subjekty.²⁷
- **Dolní Slezsko v makroregionální a globální sféře (síti). Provedení analýzy regionu z hlediska vnější, prostorové a hospodářské soudržnosti** – v makroregionálním měřítku má velký význam sousedství Dolního Slezska s Českou republikou a Německem. Příhraniční oblasti jsou charakteristické potenciální kumulací přínosů, vyplývajících z propojení těchto států. Autoři analýzy současně poukazují na slabé přeshraniční propojení jelenohorské oblasti s Českou republikou. Je to způsobeno zejména slabým komunikačním propojením (ke zlepšení by vedlo propojení liberecké oblasti s okolím Gryfowa Slezského, Lubomieře a jelenohorské oblasti – územní čára mezi Sklářskou Porubou a Zawidowem). Dalším problémem je situace v Kladské kotlině (obzvláště v okolí Nové Rudy a na okrajích Kladské kotliny). Je to způsobeno mj. vedením hlavního

²⁵ http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/Tom7.pdf, 05.10.2012.

²⁶ http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/Tom8.pdf, 05.10.2012.

²⁷ http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/Tom9.pdf, 05.10.2012.

tahu na Prahu přes hraniční přechod Lubawka namísto napojení na silnici 1. třídy (státní silnice) č. 8.

V naší analýze byla též zmíněna potřeba otevření dalších přeshraničních železničních spojů, které by mohly povzbudit hospodářské vztahy s Českou republikou a Německem (je to důležité hlavně kvůli posílení turistického ruchu nebo mobility lidských zdrojů). Příkladem takového železničního spojení je obnovená trať ze Szklarské Poruby přes Jakuszyce do Harrachova a Kořenova. Rozhodně obrovským problémem v této souvislosti je příliš dlouhá jízdní doba vlaků z Vratislavi do Jelení Hory. Mnoho přeshraničních spojů lze uskutečnit pouhým obnovením, což s sebou nese nesrovnatelně nižší náklady ve srovnání s výstavbou nové trati.

Dalším důležitým prvkem je použití adekvátní cenové strategie k propagaci toho typu dopravy. V rámci letecké dopravy se plánuje spuštění omezeného leteckého spojení, které by dokázalo vyhovět potřebám byznysu a turistického ruchu. Pokud jde o místa přistání letadel, lze využít 4 stávající přistávací plochy ve valbříském a jelenohorském subregionu: Swiebodzice, Jelení Hora, Bystrzyca Kłodzka a Mieroszów.

V této analýze byla rovněž zhodnocena spolupráce samospráv se svými zahraničními protějšky. V této oblasti převažovaly partnerské smlouvy s Českou republikou. Nejvyšší počet smluv má uzavřeno okres jelenohorský a kladský. Prvkem, který pozitivně podporuje rozvoj integrační sítě, je otevřenost a ochota obyvatel ke spolupráci na mezinárodní úrovni (vnímají blízkost hranic s Německem a Českou republikou). Podle autorů analýzy má Dolní Slezsko obrovský integrační potenciál, který ho může zapojit do makroregionálních struktur Evropy. K efektivnějšímu využití tohoto potenciálu je třeba připravit koherentní strategii stanovující úkoly jednotlivých „aktérů”: samosprávy, organizací, hospodářských subjektů, atd.²⁸

- **Modely rozvoje urbanizujících se regionů a multifunkční venkovské oblasti v regionu** – Dolní Slezsko je rozdělené do 5 venkovských oblastí. V příhraničním pásmu se vyskytují hned dvě. Oblast III průmyslově–rekreačně–turistická (která se rozkládá od Szklarské Poruby až k Miedzylesi) a Oblast V zemědělsko–průmyslově–rekreační (od Bogatyni až k Swieradowě–Zdroju). V oblasti III, která zahrnuje horské a podhorské oblasti, je hlavním cílem tvarování přírodního krajinného rázu (výhledově by hlavním zdrojem příjmů zdejšího obyvatelstva mělo být poskytování rekreačních a turistických služeb). Oproti tomu v oblasti V, která vyniká rozsáhlým přírodním bohatstvím, byla hlavním cílem obnova a ochrana přírodní krajiny (v této oblasti by měl být hlavní důraz kladen na rozvoj zemědělství a průmyslu založeného na místních surovinách a naučnou turistiku).

Pokud jde o analýzu venkova z hlediska funkcionality, lze pozorovat, že přítomnost Jelení Hory a Valbřicha nemá přímý vliv na mnohofunkčnost některých obcí v jejich okolí. V naší analýze byly představeny výsledky výzkumů veřejného mínění týkajících se tvorby funkcí venkova, ze kterých vyplývá, že zemědělství bude postupně ztrácet význam ve prospěch obchodu, služeb a venkovské turistiky.²⁹

Dalším důležitým dokumentem zpracovaným pro aktualizaci Strategie Dolnoslezského vojvodství je analýza **SWOT**.³⁰ Zmíněná analýza zahrnuje novou delimitaci regionu na 5

²⁸ http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/Tom10.pdf, 05.10.2012.

²⁹ http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/Tom11.pdf, 05.10.2012.

³⁰ http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/SRWD/poprawionySWOTwtorek1.pdf, 10.10.2012.

funkčních oblastí, ze kterých byla vybrána Sudetská průmyslová oblast ležící v subregionech valbříském a jelenohorském. Analýza poukazuje mj. na aktivity ve směru stimulace endogenního rozvoje příhraničních oblastí a zlepšení komunikace v regionálním, státním i mezinárodním měřítku. V této souvislosti je třeba za účelem lepšího využití potenciálu posílit městská střediska, která jsou rozdělena státními hranicemi, např. Náchod a Kudowa Zdroj. Zneklidňující je skutečnost, že jedinou rozvojovou osou polsko-českých vztahů je osa z Hradce Králové. V této analýze se též zmiňujeme o výzkumech Evropské sítě pozorovatelů regionálního plánování, pro kterou je oblast polsko-českého pohraničí důležitou součástí evropské oblasti růstu, vyznačující se dynamickým hospodářským vývojem založeným hlavně na inovacích činiteli a znalostech. K důležitým faktorům ovlivňujícím hospodářský rozvoj polsko-českého pohraničí je třeba připočítat mj. demografický potenciál, vysokou hustotu zalidnění a také výhodnou věkovou strukturu. Negativní vliv na tuto oblast mohou mít dle autorů analýzy převaha průmyslové výroby využívající zastaralé technologie, jen slabě rozvinutý sektor služeb, nedostatky v infrastruktuře a malá diverzita ekonomické struktury. Nemalou příležitostí pro Dolní Slezsko v souvislosti se Sudetskou průmyslovou oblastí je rostoucí poptávka po nerostných surovinách, zapojení lázeňské turistiky do nadregionálního propagačního systému a – pokud jde o venkovskou politiku - rozvoj agroturistiky, růst zájmu o regionální produkty, ekologické potraviny, historickou, duševní, zdravotní a ekologickou turistiku. Neobyčejně důležitá je též aktivní turistika (včetně zimních sportů). Další šancí je růst inovací v regionu, využití alternativních zdrojů energie, integrace systémů řízení likvidace odpadu. V sociální oblasti by prioritami měly být rozvoj školství, ochrana zdraví, kulturní instituce, rekreace a zábava. V této analýze byly též identifikovány možné směry přeshraniční spolupráce. Jsou to mj. tvorba společných přeshraničních turistických komplexů, růst aktivit místní samosprávy v rámci vnitřní a vnější spolupráce, rozšíření počtu iniciativ v rámci ekonomické a sociální spolupráce. K hlavním hrozbám patří rizika snížení investiční atraktivity (zanedbání investic do dopravního systému a infrastruktury), ústup investorů z SSE, nežádoucí demografické trendy, dále, co se specificky týče přeshraniční spolupráce, je to malý význam železniční dopravy, absence integrované komunikace a zpoždění prací na přípravě ESÚS.

V současnosti probíhají konzultace ohledně **Projektu aktualizace strategie Dolnoslezského vojvodství 2020**³¹, který je novým plánem rozvoje regionu na nejbližších 8 let. V aktualizované Strategii se předpokládá rozvoj regionu spočívající na 3 hlavních pilířích: průmysl, služby a turistický ruch. Hospodářský model bude založen na moderním průmyslu umístěném podél nejdůležitějších komunikačních tahů (včetně těch navrhovaných) a na kulturní a přírodní atraktivitě regionu (Sudetské předhůří a Sudety, údolí řeky Baryč - Dolina Baryczy). Hlavním katalyzátorem rozvoje by měla být podnikavost a školství. Strategie předpokládá též vznik nového modelu vynakládání prostředků EU v rámci nového programovacího období 2014 až 2020. Realizované rozvojové aktivity mají být založeny na funkcionálních hlediscích a kritériích strategické intervence.³² Ve strategii jsou Jelenohorsko a Valbříská aglomerace vymezeny jako nové oblasti růstu.³³ Hlavním cílem Strategie je moderní ekonomika v atraktivním prostředí. Níže jsou uvedeny podrobnější cíle:

³¹ http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/SRWD/20121008.pdf, 10.10.2012.

³² Jelenohorský a valbříský subregion zahrnují několik oblastí podpory: Klasko – vysoká turistická atraktivita a slabá komunikační dostupnost, Valbříská aglomerace – likvidace těžebního průmyslu, sociální problémy, Jelenohorská aglomerace - vysoká turistická atraktivita a moderní hospodářství, ale slabé komunikačním spojením s dalšími oblastmi regionu a Českou republikou a Německem, Turoszovská kapsa – silně poškozené životní prostředí a současně atraktivní příhraniční poloha, Oblast pohraničí - bohaté přírodní a kulturní zdroje ohrožené periferizací celé oblasti, Dálnice „nové ekonomiky“ – oblast ležící podél dálnice A4 s atraktivní lokalitou pro investory.

³³ V projektu Strategie jsou sudetské předhůří i Sudety charakterizovány s ohledem na tytéž negativní jevy: pokles populace, nezaměstnanost, ztížené investiční podmínky v důsledku morfologických (horská pásma) a ekologických faktorů (chráněné lokality). Oblast

1. Rozvoj ekonomiky založené na znalostech, 2. Vyvážená doprava a zlepšení dopravní dostupnosti, 3. Růst konkurenceschopnosti podniků (zejména malých a středních), 4. Ochrana životního prostředí, efektivní využití zdrojů a adaptace na klimatické změny a zlepšení bezpečnosti, 5. Zlepšení dostupnosti komunikačních a informačních technologií, 6. Růst zaměstnanosti a mobilita pracovní síly, 7. Zapojení do sociálního života a zvýšení životní úrovně, 8. Zvýšení stupně vzdělanosti a podpora celoživotní vzdělání.

Důležitým dokumentem pro rozvoj regionu je v roce 2011 aktualizovaná **Regionální strategie inovací Dolnoslezského vojvodství na roky 2011 až 2020**.³⁴ Analýza provedená ve Strategii poukazuje na relativně velké množství Institucí zajišťujících servis byznysu (Instytucje Otoczenia Biznesu, IOB). Ve skutečnosti ale jen 30 ze 100 institucí poskytuje služby na podporu inovací, z čehož většina, konkrétně 18 sídlí ve Vratislavi. Dalších 8 působí ve valbříském subregionu. Budoucí rozvoj proinovačních institucí může být základem modernizace ekonomiky především v oblasti valbříského subregionu, který utrpěl negativními důsledky pádu těžebního průmyslu. Mimo Vratislavi investují inovací zejména obce Szczawno-Zdrój a Valbřich (podílely se na zřízení Dolnoslezské agentury regionálního rozvoje a Dolnoslezského technologického parku T-Park), a také obec Bielawa, která spolu se zahraničními partnery založila Středisko obnovitelné energie. Pozitivním znamením je rovněž rostoucí počet klastrových iniciativ, které tvoří dodatečnou přidanou hodnotu. Strategie poukazuje též na obory s obrovským růstovým potenciálem, kterými jsou:

- chemický průmysl,
- farmaceutický průmysl,
- automobilový průmysl,
- výroba elektrické energie,
- informační odvětví.

Velký inovační potenciál má kromě toho průmysl těžební/přírodních surovin, a též nově vzniklá odvětví, jako např. produkce zdravé výživy, výroba moderních materiálů, průmyslové návrhářství, elektronický průmysl, výroba strojů.

Strategie je založena na 4 strategických cílech:

1. **Posílení inovačních dovedností a postojů, klíčových pro znalostní ekonomiku** – rozvoj podnikatelských a inovačních postojů a zdůraznění nutnosti reflektovat potřeby inovujících podnikatelů ve výukových programech vyšších škol.
2. **Rozšíření příležitostí k úspěchu inovativních byznysových projektů** – zajištění kapitálu pro podnikatele, znalostí, infrastruktury a podpora živnostenské výzkumné a vývojové činnosti v podnicích.
3. **Růst inovačního potenciálu dolnoslezských vědeckých pracovišť** – získání průkopnické pozice v regionálních vědecko-technologických specializacích a zlepšení efektivity komercializace znalostí vytvořených na vědeckých pracovištích působících na území Dolního Slezska.
4. **Rozvoj ekonomické spolupráce v oblasti inovací** – vytváření podmínek ke spolupráci v oblastech spojených s inovacemi, podpora klastrových iniciativ, rozvoj spolupráce regionálních institucí podporujících inovace.

Dalším dokumentem klíčovým pro rozvoj Dolního Slezska je **Plán Prostorového a funkčního uspořádání Dolnoslezského vojvodství Projekt změny plánu**. Autoři vědomě citují obsah projektu změn PPaFUDV vzhledem k tomu, že současná verze dokumentu byla

má značný potenciál pro rozvoj turistických služeb, který není dnes zcela využit. Pro další oživení v tomto sektoru je nezbytný rozvoj turistických služeb ve spolupráci s českými kraji.

³⁴ http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/rsi.pdf, 10.10.2012 r.

zhotovena v roce 2002. Aktualizace Strategie rozvoje Dolnoslezského vojvodství je navíc založena na ustanoveních projektu změn PPAFUDV z roku 2010.³⁵ Na základě Projektu změn plánu níže uvádíme hlavní cíle vztahující se na oblast Sudet a polsko–české pohraničí:

- Přírodně–kulturní sféra - nastolení koherentního a trvalého systému ochrany oblastí s vysokou přírodní a kulturní hodnotou, zmírnění tlaku na využití přírodních zdrojů a veřejně přístupných oblastí s vysokou přírodně–krajinnou a kulturní hodnotou, dále na využití poptávky po bydlení, průmyslu, hornictví, rekreace a turistiky, zlepšení kvality povrchních a podzemních vod a dalších složek životního prostředí, zastavení dekapitalizace komplexů památných zástavbových ploch, komplexů městské a venkovské zástavby v oblastech se slabou dynamikou rozvoje, zahájení rekultivace a obnovy prostorového a funkčního uspořádání.
- Sféra osídlení – souměrný rozvoj základních zón systému osídlení ve vojvodství za současného růstu pozice města Vratislavi a vratislavské funkcionální oblasti jakož i dalších oblastí, reflexe různorodosti demografického a sociálně–ekonomického rozvoje vojvodství v plánování obslužnosti obyvatel, využití turistického a lázeňského potenciálu vojvodství a zlepšení dostupnosti hlavních turistických obcí ve vojvodství.
- Technická sféra – zlepšení komunikační dostupnosti města Vratislav a hlavních obytných oblastí vojvodství, zlepšení technického stavu základní silniční a železniční sítě, zlepšení distribuce pitné vody v periferních oblastech regionu a postupné dobudování dalších prvků retenčního systému, rozvoj nadobecních struktur společné správy komunálního odpadu, rozšiřování a celková modernizace energetických systémů vojvodství s cílem zvýšení energetické bezpečnosti, zlepšení zabezpečení před negativními následky povodní.³⁶

Dalším významným dokumentem, který analyzuje realie Dolního Slezska je **Regionální zpráva Dolnoslezského vojvodství**³⁷ zpracovaná pro účely připravované Strategie rozvoje západního Polska. Analýza regionu je zpracována především na základě dokumentů zmíněných v této studii. Zpráva upozorňuje na problémové oblasti, které mají dopad na dobré fungování polsko–českého pohraničí. Oblast Valbřicha je charakteristická značnou sociální, ekonomickou, prostorovou a přírodní degradací. Sudety a Sudetské předhůří – horské a podhorské oblasti – jsou příznačné obrovským potenciálem přírodního, krajinného a kulturního bohatství. Problémem této oblastí je nerovnoměrné rozmístění prvků zaměřených na turistický ruch a také slabá prostorová integrace či nevýhody plynoucí z plánování. Problémem pro další rozvoj jsou též překážky vyplývající z existence chráněných oblastí. Naopak v Kladské kotlině je hlavní překážkou nízká komunikační dostupnost a nepříznivý stav silnic.

V říjnu roku 2011 představil Výbor Dolnoslezského vojvodství **Zprávu o stavu územního plánování Dolnoslezského vojvodství**.³⁸ Zpráva poukazuje na výskyt negativních jevů ve valbříském a jelenohorském subregionu: nevýhodná demografická situace (hůře je na tom jen Sasko, přitom české kraje vykazují kladné saldo migrace, pouze v jednom kraji je záporný přirozený přírůstek), počet osob v neproduktivním věku na každých 100 osob v produktivním věku se zvyšuje (výjimkou je Vratislav a české kraje), nízký procentní růst HDP na osobu a vysoká míra nezaměstnanosti. Hlavní cíle rozvoje sudetské oblasti v přírodní a kulturní sféře, v oblasti techniky a osídlení, které jsou totožné s touto zprávou, byly zmíněny výše, v *Plánu*

³⁵ Projekt změny PPAFUDV, včetně analýzy předpokládaných dopadů na životní prostředí, se v současnosti nachází ve fázi hodnocení. Nadále též probíhá proces vyhodnocení strategického vlivu na životní prostředí.

³⁶ http://www.wbu.wroc.pl/pliki/PZPWD_2010.pdf, str.40,11.10.2012.

³⁷ http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/_temp_/Raport_regionalny_Dolny_Slask_-_28.04.2011_mini.pdf, 11.10.2012.

³⁸ <http://bip.umwd.dolnyslask.pl/dokument.php?iddok=12983&idmp=215&r=r>, 12.10.2012.

prostorového a funkčního uspořádání Dolnoslezského vojvodství. Projektu změny plánu. Sudetská oblast je multifunkční přeshraniční oblastí, která má velký význam pro rozvoj Polska a České republiky. Největší síla toho subregionu pramení z bohatých přírodních a kulturních zdrojů (rozsáhlá část tohoto území je chráněná). Takové podmínky prospívají rozvoji turistického ruchu a lázeňství. K rozvoji turistické funkce dochází jak na polské straně, tak na české. Problémem této oblasti je absence územní integrace, omezené možnosti využití zdrojů (s ohledem na chráněné oblasti), depopulace, a také morfologie místní krajiny – znesnadňuje realizaci infrastrukturních projektů (včetně těch obzvláště důležitých pro další rozvoj silničních a železničních spojů).

Dalším důležitým dokumentem popisujícím realie polsko-českého pohraničí je **Studie územního plánování polsko-českého pohraničí Syntéza státních dokumentů**.³⁹ Hlavním cílem studie byla formulace společných idejí a priorit prostorového plánování. Níže jsou uvedeny 3 hlavní strategické cíle:

- **Cíl 1: Posílení vnější soudržnosti polsko-české pohraničí oblasti** – rozvoj zón růstu překračujících svým významem pohraniční oblast, propojení oblasti ze zbytkem kontinentu mj. zlepšováním a tvorbou nových komunikačních spojů, příprava menších středisek k účasti na globálních a evropských rozvojových procesech (pohyb znalostí, inovací a součinnost podnikatelů), růst vybraných hospodářských sektorů v hlavních zónách růstu s využitím inovací a nových technologií. Mezi potenciálními oblastmi spolupráce jsou: posílení propojení s celoevropskými koridory, rozvoj nadlokálních středisek (mj. Valbřich, Jelení Hora) a jejich integrace s velkými metropolitními středisky, zapojení horského pásma do mezinárodní struktury sudetsko-karpatské turistické oblasti (mezinárodní propagace), rozvoj informačního společenství, investice do podniků (do nových a inovativních technologií).
- **Cíl 2: Posílení vnitřní soudržnosti oblasti polsko-českého pohraničí** – zvýšení počtu a kvality komunikačních spojů, rozvoj propojení mezi jednotlivými články struktury osídlení, rozvoj spolupráce mezi firmami, rozvoj pohraniční oblasti polycentrickým směrem (podpora malých a středních center), rekonstrukce a posílení materiální městské tkáně, rozvoj společenského kapitálu, růst zaměstnanosti, obzvláště v sektoru služeb, rozvíjení aktivit ve snaze zabránit sociálnímu vyloučení a depopulaci, rozvoj lidských zdrojů, rozvoj komunikační a telekomunikační infrastruktury regionálního a lokálního významu, rozvoj zdrojů obnovitelné energie, zlepšení efektivity systému školství, aktivizace obcí ležících v horských oblastech, které mají vysoký ale nedostatečně využívaný turistický potenciál, podpora malých a středních firem zajišťujících turistický ruch. Potenciální oblasti spolupráce v rámci cíle 2: tvoření rozvojových pásem (mj. Pardubice – Hradec Králové – Trutnov – Valbřich – Svídnice – Vratislav nebo Liberec – Jelení Hora – Lehnice – Hlohov), navázání nebo posílení přeshraniční spolupráce (mj. Frýdlant – Gryfów Slezský, Harrachov – Sklářská Poruba, Turnov – Kamenná Hora, Meziměstí / Broumov – Nová Ruda / Valbřich, Náchod – Kudowa-Zdrój, Králíky – Miedzylesie), výstavba sítě expresních silnic, výstavba a modernizace regionálních železničních spojení, vytvoření společné koncepce dislokace regionálních a místních letišť, implementace přeshraničního systému skupinové komunikace, společné investice do vodní a kanalizační infrastruktury, společné aktivity v oblasti teleinformatické infrastruktury, správa odpadu, využití obnovitelných zdrojů energie, protipovodňová ochrana, vznik společných oborových klastrů, vytváření přeshraničních investičních zón, rozvoj

³⁹ <http://www.transport.gov.pl/files/0/1789169/verpl.pdf>, 12.10.2012.

malého a středního podnikání, posílení funkce služeb a výroby na úrovni mikro- a subregionálních růstových pólů (Zhořelec, Lubaň, Zlotoryja, Kamenná Hora, Jawor, Dzierżonów, Kladsko, Zabkowice Śląskie, Strzelin), podpora tvorby integrovaných jednotek zabývajících se výrobou a poskytováním služeb, s možností dělby práce v příhraničním pásmu (Tanvald / Harrachov – Sklářská Poruba, Trutnov / Žacléř – Lubawka / Kamenná Hora, Mieroszków – Meziměstí, Broumov – Radków / Nová Ruda, Náchod – Kudowa-Zdrój, Králupy / Lichkov – Miedzylesie), spolupráce v oblasti lázeňské léčby, integrace turistických stezek, posílení výzkumu a vývoje, propagace a zajišťování turistického ruchu a tvorba přeshraničních nabídek a regionálních turistických balíčků

- **Cíl 3: Ochrana a obnova hodnoty přírodních a kulturních zdrojů** – Ochrana přírodně cenných zdrojů, ochrana nezastavěných pozemků, které spoluvytvářejí přírodní prostředí, péče o udržení multikulturního dědictví, obnova a udržování biodiverzity, ochrana přírody a rekultivace, renovace a údržba oblastí obzvláště hodnotných na zdroje, integrovaná správa vodních zdrojů. Možnými oblastmi spolupráce v rámci cíle 3 jsou lepší propojení stávajících přírodních celků v regionech jako Krkonoše, Jizerské hory, Orlické hory a podhůří, Bystrzycké hory, Králický Sněžník, Zlaté hory a Jeseníky, dále rozšíření systémů ochrany přírody v oblastech Stolových hor a Valbřiských hor, opatření na zvýšení statutu přírodně nejhodnotnějších oblastí, prevence urbanizace nezastavěných ploch, ochrana přeshraničních říčních toků, monitorování vodních toků a podzemních vod a jejich ochrana, koordinace aktivit spojených s užíváním a ochranou hydrologických struktur překračujících státní hranice, integrovaný dozor nad kvalitou ovzduší, rovnovážné lesnictví, obnova hodnoty degradované krajiny (Dolnoslezská uhelná zóna), vzdělávání a zvyšování ekologického povědomí, opatření na ochranu kulturního dědictví.⁴⁰

Dalším významným dokumentem zaměřeným na rozvoj přeshraničních oblastí je **Operační program Přeshraniční spolupráce Česká republika - Polská republika 2007 – 2013**. Globálním cílem Programu je „Podpora ekonomicko-spoločenského rozvoje oblasti polsko-českého pohraničí skrze posílení konkurenceschopnosti a soudržnosti a skrze propagaci partnerské spolupráce jeho obyvatel“. Na základě analýzy hospodářské a společenské situace a provedení analýzy SWOT byly určeny prioritní osy:

- **Zlepšení komunikační dostupnosti, ochrana životního prostředí, prevence hrozeb** – výhodná zeměpisná poloha, kterou je třeba zužitkovat zlepšením komunikační dostupnosti na přeshraniční úrovni, bohaté přírodní zdroje je třeba chránit mj. posílením infrastruktury životního prostředí, podpora aktivit, které směřují k minimalizaci hrozeb.
- **Zlepšení podmínek pro rozvoj podnikání a turistického ruchu** – pohraničí má velký rozvojový potenciál, který se projevuje rozvíjením nových oborů, důležitá je podpora podnikání ve formě podpory malých a středních podniků, která je základem růstu konkurenceschopnosti a zaměstnanosti. Velmi důležitým sektorem pro pohraniční ekonomiku je turistický ruch. Zde jsou nutná opatření mající za cíl přeshraniční integraci v různých ekonomických sférách (včetně navazování kontaktů mezi podnikateli a výzkumnými institucemi).
- **Podpora spolupráce místních společenství** – Velký význam má odstraňování kulturních, psychologických a jazykových překážek ve vztazích mezi českými a polskými obyvateli. Je třeba iniciovat další integraci obyvatel příhraniční oblasti,

⁴⁰ <http://www.transport.gov.pl/files/0/1789169/verpl.pdf>, strany 84 až 89, 12.10.2012.

spolupráci mezi veřejnými institucemi (hlavně jednotek územní samosprávy) a utužení pocitu místní zodpovědnosti.

Realizace tohoto Programu je důkazem zpevňování vztahu a spolupráce mezi partnery z polské a české strany státních hranic, což otevírá dobré vyhlídky pro záležitosti spojené s vytvořením Evropského seskupení pro územní spolupráci.

Nejvýznamnějším strategickým dokumentem vymezujícím představu prostorového a funkčního uspořádání území do roku 2030 je **Koncepce územního plánu 2030**.⁴¹ Tento dokument určuje zásady obnovy a udržitelnosti územního plánu na základě realizace cílů státní územně-plánovací politiky. V dokumentu byl aplikován nový přístup, který ekonomický rozvoj státu zakládá na tzv. funkcionálních oblastech soustředěných kolem nejdůležitějších polských měst. V této koncepci je uvedeno 5 hlavních cílů:

- Cíl 1. Zvýšení konkurenceschopnosti hlavních polských městských středisek v rámci evropského prostoru pomocí jejich funkcionální integrace, při zachování polycentrické struktury systému osídlení, která napomáhá kohezi.
- Cíl 2. Zlepšení vnitřní soudržnosti a vyváženého územního rozvoje na základě propagace funkcionální integrace, vytváření podmínek pro šíření rozvojových faktorů, multifunkční rozvoj venkovských oblastí a využití vnitřního potenciálu všech oblastí.
- Cíl 3. Zlepšení teritoriální dostupnosti území na různých regionálních úrovních pomocí rozvoje dopravní a telekomunikační infrastruktury.
- Cíl 4. Územní plánování směřující k dosažení a udržení vysoké kvality životního prostředí a krajinného rázu Polska.
- Cíl 5. Zvýšení rezistence území vůči přírodním hrozbám a ztrátě energetické bezpečnosti a územní plánování napomáhající obranné kapacitě státu.
- Cíl 6. Obnova a udržení prostorového řádu krajiny.

Shrnutí

Na základě výše uvedených údajů lze konstatovat, že oblast Dolního Slezska zejména pak oblast polsko-českého pohraničí má vzhledem ke své poloze uprostřed Evropy velký potenciál pro další rozvoj. Aby byl maximálně naplněn, je třeba provést opatření na eliminaci vlivu negativních jevů, ke kterým patří především nepříznivý demografický vývoj, slabý procentní růst HDP na osobu a vysoká míra nezaměstnanosti. Tyto jevy se obzvláště silně projevují v okolí Valbřicha a způsobují značnou sociální, hospodářskou, územní a přírodní degradaci. Obrovskou výhodou pohraniční oblasti jsou Sudety a Sudetské podhůří s bohatými přírodními, krajinnými a kulturními zdroji. Avšak tento potenciál není zcela využit kvůli nerovnoměrné distribuci turistické infrastruktury. V globalizujícím se světě je důležité propojování nabídek, proto je nezbytná společná tvorba turistických produktů spolu s partnery z české strany státní hranice. V aktualizované Strategii rozvoje Dolnoslezského vojvodství je rozvoj regionu založen na 3 hlavních pilířích: průmyslu (lokalizovaném především podél hlavních komunikačních tahů), službách a turistice (hlavně Sudetské předhůří

⁴¹ <http://monitorpolski.gov.pl/mp/2012/252, 15.10.2012.>

a Sudety a také Dolina Baryczy). Navzdory husté silniční síti se v této oblasti vyskytují značné problémy spojené s komunikační dostupností (obzvláště na území Kladské kotliny a na západ od Jelení Hory). Mimořádně významná je realizace přeshraničních spojů, napomáhajících turistickému ruchu a mobilitě pracovní síly. Důležitou prioritou je též zlepšení funkčnosti železniční sítě. Současně na tomto území (pohraničí) probíhají procesy zaměřené na změnu orientace ekonomiky. Pozitivním projevem těchto změn jsou Zvláštní ekonomické zóny, které vedou k zavádění moderních technologií. Pro další rozvoj této oblasti jsou nezbytná opatření na zlepšení efektivity komunikačních spojů, zlepšení efektivity systému vzdělávání (včetně adaptace na potřeby trhu), rozvoj lidského kapitálu, další stimulace ekonomiky prostřednictvím SSE, evropských fondů, činnosti inkubátorů podnikavosti, středisek technologických transferů. Důležité jsou rovněž investice spojené s ochranou životního prostředí, základní technickou infrastrukturou nebo zaměřené na zlepšení bezpečnosti. Je třeba stimulovat nové osy spolupráce mezi polskými a českými středisky. Mimořádný význam má otázka komercializace nových technologií vynalezených na vědeckých pracovištích. V současnosti je polské hospodářství konkurenceschopné zejména díky nízkým pracovním nákladům. Pro zajištění trvalého rozvoje je však třeba postavit konkurenceschopnou ekonomiku regionu na inovacích. Pro hospodářský rozvoj je nesmírně důležité využití informačních a komunikačních technologií, které budou ekonomiku stále více ovlivňovat.

Závěry

1. Klíčovou záležitostí pro další rozvoj oblasti ve spolupráci s partnery z České republiky je výstavba a rozvoj komunikační infrastruktury (silniční a železniční). Význam pro tuto oblast má realizace velkých projektů spojených s hlavními komunikačními tahy, podél kterých by měl vznikat moderní průmysl. Důležité jsou i místní spoje, nejen uvnitř regionu (např. lepší komunikační spojení Kladské kotliny s jelenohorským subregionem), ale také ty přeshraniční (obzvláště významné je zde zlepšení spojů s českou stranou, které fungují na západ od Jelení Hory). Stěžejní je rovněž výstavba systému integrované ekologické dopravy (autobusové a železniční) – to vše zefektivní mobilitu lidí v regionu (pracovní síly a turistů).
2. Významný pro rozvoj sudetské oblasti je rozvoj turistického sektoru, který má obrovský rozvojový potenciál díky výskytu bohatých zdrojů přírodních (chráněné oblasti, rozmanitost krajiny), kulturních (početné památky, kulturní akce, regionální potraviny, atp.) či lázeňských. V tomto směru jsou klíčové investice do turistické infrastruktury a propagace turistických produktů. V globalizujícím se světě hraje důležitou roli atraktivní nabídka zaměřena na spotřebitele, z čehož vyplývá důraz na vytváření polsko-českých turistických produktů a jejich společnou propagaci. Pro ekonomiku příhraniční oblasti valbřiského subregionu je důležitá další transformace průmyslu směrem k inovativním řešením, mj. v rámci již existujících Zvláštních ekonomických zón.
3. Pro dosahování dlouhodobého hospodářského růstu je zapotřebí provést opatření proti nepříznivým demografickým jevům spojeným s přirozenou mobilitou

obyvatelstva a migracemi. Navíc je pro vytvoření konkurenceschopné znalostní ekonomiky třeba investovat do rozsáhlé oblasti, kterou zastřešuje pojem lidský kapitál (zvýšení kvality a efektivity vzdělání, zlepšení dostupnosti školení pro zaměstnance, růst důrazu na technické studijní obory, vytváření sociální důvěry skrze podporu třetího sektoru, zvýšení spoluúčasti společenství na rozhodování o místních záležitostech, podpora zásady subsidiarity),

4. Důležitým prvkem rozvoje regionu je implementace inovativních řešení nasměřovaných na zlepšení konkurenceschopnosti. Nejdůležitější záležitostí v této oblasti je navázání vztahů mezi akademickým světem a podnikateli. Výsledkem by měla být komercializace výsledků výzkumných a vývojových aktivit. Nutné je v tomto případě zakládání klastrových iniciativ a posílení tzv. Institucí zajišťujících servis byznysu (Instytucje Otoczenia Biznesu, IOB) ve směru poskytování služeb na podporu inovací.
5. V příhraničních subregionech se vyskytují nepříznivé sociální jevy, které mají vliv na zhoršení lidského kapitálu. V tomto ohledu je nezbytné posílit příslušné služby veřejné správy (městská střediska sociální pomoci - MOPS, úřady práce – PUP, atd.) a podpora iniciativ vycházejících zdola a zajišťovaných většinou místními nevládními organizacemi.
6. Oblast polsko-českého pohraničí je charakteristická výskytem bohatých přírodních zdrojů, a proto je třeba postupovat společně při jejich ochraně. Navíc je třeba pečovat o kulturní složku, tvořenou mj. architektonickými památkami. Významnou věcí spojenou s přírodou je zajištění bezpečí obyvatelstva pomocí investic zaměřených na prevenci a odstraňování škod z živelných pohrom, zejména pak povodní.

2.3. Identifikace zájmových stran působících v regionu, které ovlivňují přeshraniční spolupráci nebo budoucí spolupráci v rámci ESÚS

Mezi nezbytné podmínky úspěšnosti přeshraniční spolupráce patří zapojení subjektů / zájmových skupin v dosažení společných cílů v rámci ESÚS.

Zájmové strany (ang. stakeholders) – jedná se o osoby nebo ostatní organizace, které se účastní tvorby projektů (aktivně se podílejí na jejich realizaci) nebo mají přímý zájem na jejich výsledcích. Zájmové strany mohou vykonávat vliv na příslušnou organizaci.⁴²

Tematický rozsah přeshraniční spolupráce může být velmi široký. Může obsahovat mj. následující segmenty společenského života: sociální a kulturní život, vzdělání, ekonomiku (podpora byznysu, rozvoj technické infrastruktury – silnice, hraniční přechody, trh práce), spolupráci v rámci územního plánování (koordinace plánů a rozvojových strategií), turistický ruch včetně lázeňské turistiky, ochranu životního prostředí, prevenci a odstraňování následků živelných pohrom, spolupráci v oboru veřejných služeb a komunální infrastruktury na místní úrovni.

Hlavními zájmovými stranami působícími v oblasti jelenohorského subregionu, valbříského subregionu a Dolnoslezského vojvodství, které mají vliv na přeshraniční spolupráci, jsou regionální a místní správa, nevládní organizace a ostatní subjekty veřejného práva.

⁴² J. A. F. Stoner, R. E. Freeman, D. R. Gilbert JR., *Kierowanie*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Varšava 1999.

Během identifikace potenciálních zájmových stran, které ovlivní budoucí přeshraniční spolupráci v rámci ESÚS, byly k této spolupráci vybrány v první řadě ty subjekty, které získávaly prostředky na realizaci projektů v rámci **Operačního programu Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007-2013**. Na základě analýzy příjemců dotací z OPPS ČR-PL 2007-2013 bylo zjištěno, že více než 50% příjemců dotací, kteří podávali žádost o prostředky na realizaci projektů, byly samosprávy. Dalšími subjekty, které se ve velkém měřítku podílely na podávání žádostí o prostředky z jednotlivých programů, byly (v pořadí dle podílu) instituce spojené s ochranou životního prostředí (cca 8,0%), kulturní instituce (kolem 7,0%), mj. muzea v Boleslawci, Jaworu a Jelení Hoře, a dále městské knihovny, centra, kulturní střediska a kulturní domy. Příjemci dotací byly také veřejnoprávní organizace, mj. Polská televize, zdravotní střediska, Krajské ředitelství policie ve Vratislavi a sbor požární ochrany. Oproti tomu zájmovými stranami jsou instituce inovativních odvětví, to znamená vysoké školy, Instituce zajišťující byznysu, zejména Krkonošská agentura regionálního rozvoje S.A. a Dolnoslezská agentura regionálního rozvoje S.A. a průmyslové a obchodní komory. Aktivní jsou též nevládní organizace, zejména: Sdružení obcí Kladska, Sdružení Piastův běh, a Sdružení polských obcí euroregionu Nisa - jejich projekty se týkaly aspektů spojených s turistickým ruchem a příhraniční propagací.

Mezi nadřazené subjekty Dolního Slezska plně zapojené do přeshraniční polsko-české spolupráce patří Sdružení polských obcí euroregionu Nisa, složené z okresů a obcí jelenohorského a valbříského subregionu.⁴³

Hlavním cílem existence a působení Euroregionu NISA je všestranná práce ve prospěch sociálního a hospodářského rozvoje a stálé zlepšování podmínek a kvality života obyvatel této oblasti, a také rozvoj přeshraniční spolupráce, propagace Euroregionu jako atraktivní, integrované turistické a volnočasové oblasti, a podpora aktivit odpovídajících prioritám Euroregionu, s využitím evropských fondů a programů podpory.

K programům spojeným s přeshraniční spoluprací realizovaným sdruženími v rámci evropských fondů, patří: PHARE CBC (ukončený), INTERREG IIIA Polsko – Česká republika (ukončený), a Evropská územní spolupráce 2007-2013.

V rámci *PHARE CBC* byly v letech 2001 až 2003 realizovány projekty ve spolupráci s Českou republikou a Německem a v rámci Fondu malých projektů Phare CBC v letech 1996 až 2004 v Eurogionu Nisa byla podpora udělena malým euroregionálním projektům (v roce 2004 získalo finanční podporu 77 projektů o celkové částce 926.649,08 EUR) a malým infrastrukturním projektům (v roce 2004 činila finanční podpora 400.000,00 EUR). Mezi příjemce dotací z Fondu malých projektů patří obce, okresy a jelenohorský a valbříský subregion.

V rámci *Evropské územní spolupráce 2007-2013* občanská sdružení realizují mj. projekty z Fondu mikroprojektů Nisa-Nysa v rámci prioritní osy 3: *Podpora spolupráce místních společenství*, Oblast podpory 3.3: *Fond Mikroprojektů*. V rámci fondu získalo podporu 220 projektů. Mezi hlavními příjemci dotací byla místní správa (přes 60%), kulturní instituce (městská kulturní střediska, kulturní střediska, muzea, filharmonie, atp.), nevládní organizace

⁴³ Okresy: bolesławiecký, jaworský, jelenohorský, kamenohorský, lubaňský, lwówecký, zhořelecký, złotoryjský, město Jelení Hora; Město a Obec Bogatynia; Město Bolesławiec; Město i Obec Bolków; Město Gozdnic; Obec Gromadka; Město i Obec Gryfów Śl.; Obec Janowice Wielkie; Město Jawor; Město Jelení Hora; Obec Jeźów Sudecki; Město Kamenná Hora; Obec Kamenná Hora; Město Karpacz; Město Kowary; Město Leśna; Město Lubań; Město a Obec Lubawka; Město a Obec Lubomierz; Město a Obec Lwówek Śl.; Obec Marciszów; Město a Obec Mirsk; Obec Mściwojów; Obec Mysłakowice; Město a Obec Nowogrodziec; Město Olszyna; Obec Osiecznica; Obec Paszowice; Město Piechowice; Město a Obec Pieńsk; Obec Podgórzyn; Obec Siekierczyn; Obec Stara Kamienica; Obec Sulików; Město Sklářská Poruba; Město Świeradów-Zdrój; Město i Obec Świerzawa; Obec a Město Węgliniec; Město a Obec Wleń; Město Wojcieszów; Město Zawidów; Obec Zhořelec; Město Zhořelec; Obec Złotoryja; Město Złotoryja.

(sportovní kluby, svazy obcí, občanská sdružení), a agentury (Krkonoská agentura regionálního rozvoje S.A.) působící na území jelenohorského a valbříského subregionu.⁴⁴

Na přeshraniční spolupráci se také vztahoval před několika lety ukončený program *INTERREG IIIA Polsko – Česká republika*⁴⁵, v rámci Fondů malých projektů byly uskutečněny 53 projekty týkající se hlavně kulturní, turistické a propagační činnosti subregionů.

V souvislosti s končícím rozpočtovým obdobím 2007-2013 je také třeba věnovat pozornost novému evropskému rozpočtovému období do roku 2020. Tematická struktura prostředků je uspořádána v pořadí dle klesajícího procentního podílu:

- Podniky a inovace - 24, 0%,
- Přeprava zboží - 22, 0%,
- Životní prostředí a ekologická bezpečnost - 10,4%,
- Turistický ruch a kultura - 8, 7%,
- Města - 8, 6%,
- Vzdělání - 8, 0%,
- Informační společnost - 7, 8%,
- Péče o zdraví - 4, 3%,
- Technická pomoc - 3,2 %,
- Energetika - 2, 9%.⁴⁶

Největší šanci na investice během příštího rozpočtového období budou mít projekty realizované inovativními obory a v sektoru dopravy, ale i projekty spojené se životním prostředím.

Největší zájem o přeshraniční spolupráci vykazuje **místní samospráva**, tj. obce a okresy, a to ve vztahu ke svým úkonům a kompetencím vyplývajícím ze zákona o územní samosprávě. Jsou to nejen jednotlivé obce, ale také okresy z valbříského a jelenohorského subregionu. Těmito subjekty vydávaná rozhodnutí mají významný vliv na implementaci projektů s přeshraničním dopadem. Místní správa může požádat o finanční podporu na realizaci projektu, nebo plnit funkci patrona a napomoci při hledání sponzorů a povzbudit zájem o přeshraniční spolupráci u různých jiných institucí či sdělovacích prostředků. Mohou také motivovat různé obory a jejich experty k zapojení do přeshraničních projektů spojených s ochranou životního prostředí, turistickým ruchem, vzděláním, atp.

Zájmovou stranou jsou také **regionální samosprávy**, které mají širší rozsah úkonů než obce nebo okresy. Maršálkovský úřad Dolnoslezského vojvodství, působící na území celého vojvodství, je zodpovědný za regionální politiku, distribuci evropských fondů a tvorbu regionálních strategií a jejich realizaci. Značný význam může mít také Krajský fond ochrany životního prostředí a vodní ekonomiky, který má prostředky na financování některých projektů spojených s ochranou životního prostředí.

Další okruhy zájemců ze zájmových stran tvoří **instituce a střediska sektoru školství** (vysoké školy, věda a vývoj), **hospodářské subjekty, hospodářské komory, nebo nevládní organizace**.

⁴⁴ Na této internetové stránce je uveden seznam projektů, které získaly finanční podporu v rámci programu Fondů mikroprojektů Nisa-Nysa v rámci Evropské územní spolupráce 2007-2013 http://www.euroregion-nysa.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=171&Itemid=182

⁴⁵ Na této internetové stránce je uveden seznam projektů, které získaly finanční podporu v rámci programu Interreg IIIA/IIIA http://www.euroregion-nysa.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=41&Itemid=76

⁴⁶ Prezentace „Politika soudržnosti EU v novém rozpočtovém období“. Departament ROP. Maršálkovský úřad Dolnoslezského vojvodství.

Mezi hlavními záměry Strategie Evropy 2020 je rozvoj ekonomiky založené na znalostech a inovacích. Inovativní a vědecké obory budou v budoucnu hlavními zájmovými stranami ESÚS. Vysoké školy jsou zdrojem odborníků, vědců, studií a vědeckých expertiz, mezinárodních zkušeností a kontaktů. Renomované vysoké školy mohou být pro projekt značnou posilou a ostatní subjekty jsou navíc skvělým partnerem i proto, že disponují veřejnou důvěrou, což u partnerských projektů hraje rozhodující roli.

Do sektoru inovací patří též hospodářské komory, agentury pro místní rozvoj, inkubátory podnikání

a klastry. Toto odvětví může znásobit potenciál regionu díky inovacím a spolupráci mezi místními samosprávami, vyššími školami a podnikateli. Tyto subjekty se mohou významně zapojit do vytváření zelených pracovních míst ve znalostní ekonomice.

Mezi zájmovými stranami jsou i **zástupci byznysu**, kteří mají velký podíl na místním rozpočtu, zaměstnávají místní obyvatele, ovlivňují vzhled města. Jejich pozitivní působení může napomoci realizaci dalšího z cílů Strategie Evropy 2020, totiž podpoře ekonomiky s vysokou úrovní zaměstnanosti a sociální i teritoriální koheze.

Místním a přeshraničním iniciativám prospěje angažovanost a podpora **nevládních organizací**, které mají většinou dobré kontakty s odborníky, politickými činiteli a zástupci byznysu. Další silnou stránkou nevládních organizací je jejich velmi dobrá znalost místních problémů a reálií (např. a možností ale i limitů místních společenství). Zpravidla zaujímají spíše praktický přístup k řešení problémů.

Významnými zájmovými stranami jsou také **instituce zabývající se kulturou a turistickým ruchem**. Mezi ně patří místní kulturní střediska zřizovaná samosprávou, regionální muzea, filharmonie atp., zabývající se hlavně propagací místních, regionálních a mezinárodních kulturních a turistických událostí. Některé z uvedených úkonů realizují také občanská sdružení a nadace.

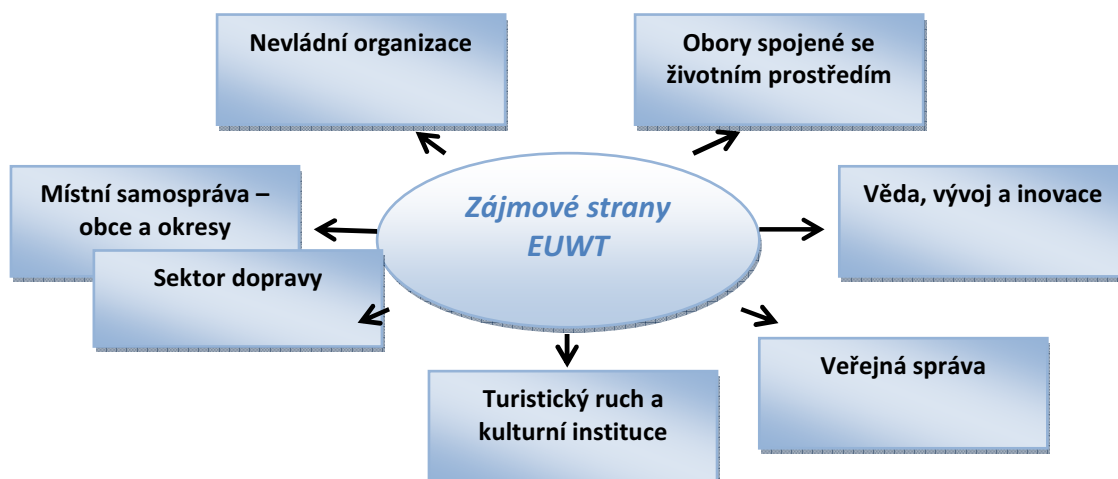
Podstatnou roli v přeshraniční spolupráci může hrát sektor dopravy (místní i regionální samospráva, instituce spojené se silnicemi, železnicemi, atp.). Pro hospodářský a sociální rozvoj regionů je nezbytný vzájemně propojený a dobře spravovaný systém dopravní infrastruktury. Možnost neomezeného pohybu obyvatel je základem rozvoje obchodu a lákadlem pro turisty. Neustálý rozvoj přeshraniční komunikační sítě likviduje bariéry a vzájemné předsudky vyvolávané existencí státních hranic.

Značnou roli hrají také **veřejné služby** v podobě hasičů, policie, zdravotních středisek, záchranné služby a lékařské pomoci, které udržují stav bezpečí a pečují o zdraví obyvatel regionu.

Zájmovými strany se mohou stát rovněž **obyvatelé** určitého území, kteří mají, byť nepřímo, z přeshraniční spolupráce prospěch.

Pro úspěšnou spolupráci bude nepochybně důležité, aby se na místní a regionální úrovni vytvořila síť svazků.

Obr. 2. Hlavní zájmové strany spojené s ESÚS.

Zdroj: Vlastní zpracování.

Na základě provedené analýzy příjemců dotací uskutečňujících projekty v rámci přeshraniční spolupráce byl sestaven seznam subjektů podle jednotlivých oborů, které mají vliv na současnou nebo budoucí spolupráci v rámci ESÚS, v různých oblastech společenského života.

Tabulka č. 19. Příkladový seznam potenciálních zájmových stran.

Místní samospráva – obce	<p>Jelenohorský subregion - obce: Boleslavěc, Gromadka, Nowogrodziec, Osiecznica, Warta Boleslawiecka, Jawor, Bolków, Mecinka, Msciwójów, Paszowice, Wadroże Wielkie, Karpacz, Kowary, Piechowice, Sklářská Poruba, Janowice Wielkie, Jeżów Sudecki, Myslakowice, Podgórzyn, Stara Kamienica, Kamenná Hora, Lubawka, Marciszów, Lubań, Swieradów Zdrój, Lesna, Olszyna, Platerówka, Siekierczyn, Gryfów Slezský, Lubomierz, Lwówek Slezský, Mirsk, Wleń, Zawidów, Zhořelec, Bogatynia, Piensk, Sulików, Wegliniec, Zhořelec, Wojcieszów, Złotoryja, Pielgrzymka, Swierzawa, Zagrodno.</p> <p>Valbřiský subregion - obce: Bielawa, Dzierżonów, Pieszyce, Pilawa Górna, Lagiewniki, Niemcza, Duszniki Zdrój, Kladsko, Kudowa Zdrój, Nová Ruda, Polanica Zdrój, Bystřice Kladská, Ładek Zdrój, Lewin Kłodzki, Miedzylesie, Radków, Stronie Slezské, Szczytna, Świdnica, Świebodzice, Dobromierz, Jaworzyna Śląska, Marcinowice, Strzegom, Żarów, Boguszów Gorce, Jedlina Zdrój, Szczawno Zdrój, Czarny Bór, Gluszyca, Mieroszów, Stare Bogaczowice, Walim, Valbřich, Bardo, Ciepłowody, Kamieniec Zabkowicki, Stoszowice, Zabkowice Slezské, Ziebice, Złoty Stok</p>
Místní samospráva – okresy	<p>Jelenohorský subregion - okresy: boleslavěcký, jaworský, jelenohorský, kamenohorský, lubaňský, lwówecký, zhořelecký, zlotoryjský, město Jelení Hora</p> <p>Valbřiský subregion - okresy: dzierzżonovský, kłodzki, świdnický, zabkowický, valbřiský, m. Valbřich.</p>
Regionální samospráva	Maršálkovský úřad Dolnoslezského vojvodství; Krajská urbanistická kancelář ve Vratislavi; Krajský fond ochrany životního prostředí a vodní ekonomiky ve Vratislavi; Regionální ochrana přírody ve Vratislavi; Regionální ředitelství ochrany životního prostředí ve Vratislavi.
Sektor dopravy	Klub přátel železnice na Dolním Slezsku; Dolnoslezská správa silnic a železnic ve Vratislavi.
Obory týkající se ochrany životního prostředí	Dolnoslezská rada krajinných parků; Dolnoslezská nadace ekologického vývoje; Krkonošský národní park; Národní park Stolové hory; Regionální ředitelství

	státních lesů ve Vratislavi; Národní nadace ochrany životního prostředí.
Instituce turistického ruchu a kulturní instituce	Dolnoslezská turistická organizace; Dolnoslezská turistická komora; Polský krajinně turistický spolek v Jaworu, Kamenné Hoře, Lubaniu Slezském, Lwówku Slezském, Jelení Hoře, Kladsku, Ladku Zdroju, Stroniu Slezském, Svídnicí, Zabkowicach Slezských, Valbřichu; Sdružení Piastův běh, Sklářská Poruba; LOTY; Dramatické divadlo Jiřího Szaniawského ve Valbřichu; Sudetská filharmonie ve Valbřichu; Dolnoslezská filharmonie v Jelení hoře; Krkonošské muzeum v Jelení Hoře; Muzeum papíru v Duszniki Zdrój; Muzeum Sportu a Turistiky v Karpaczi; Muzeum keramiky v Boleslawci; Regionální muzeum v Jaworze; Jaworské kulturní středisko; městské veřejné knihovny (např. Kudowa Zdrój); Kulturní dům na sídlišti v Jelení Hoře; Městský kulturní dům "Muflon" v Jelení Hoře; Obecní středisko kultury a propagace v Cieplovodách.
Inovativní obory	
Hospodářské komory	Valbřiská hospodářská komora ve Valbřichu; Polsko-česká průmyslová komora ve Svídnicí; Euroregionální průmyslově-obchodní komora v Jelení Hoře; Dolnoslezská hospodářská komora ve Vratislavi; Průmyslově-obchodní Kladská komora.
Agentury pro regionální rozvoj	Agentura regionálního rozvoje "AGROREG" v Nové Rudě; Dolnoslezská agentura regionálního rozvoje ve Valbřichu; Dolnoslezská agentura hospodářské spolupráce ve Vratislavi; Krkonošská agentura regionálního rozvoje v Jelení Hoře; Vratislavská agentura regionálního rozvoje.
Střediska technologických transferů	Vratislavské středisko transferu technologií; Středisko transferu znalostí a technologií Vratislavské univerzity; Středisko inovací NOT ve Svídnicí; Středisko inovací NOT ve Vratislavi; Medicínské středisko transferu technologií ve Vratislavi.
Parky a inkubátory podnikání	Dolnoslezský technologický park „T-Park“ ve Szczawnie Zdroji; Noworudzki průmyslový park v Nové Rudě; Dolnoslezský park inovací a vědy S.A.
Vyšší školy a ostatní instituce	Krkonošské kolegium v Jelení Hoře; Katedra imunologie a průzkumné terapie; Polská akademie věd – Vratislav; Státní geologický ústav - Státní výzkumný ústav ve Varšavě, oddělení dolnoslezské ve Vratislavi.
Klastry	Dolnoslezský ekoenergetický klastr EEI – Energie, Ekologie, Inovativní Vratislav; Dřevařský klastr SIDE CLUSTER Vratislav; Nadace pro Dolnoslezský surovinový klastr Vratislav; Dolnoslezský klastr obnovitelné energie Svídnicí; Klastr inovativních výrobních technologií (CINNOMATECH); klastr Společnost pro znalosti a inovace v oblasti informačních a komunikačních technologií.
Veřejná správa	Ředitelství krajské policie ve Vratislavi; okresní ředitelství státních hasičských sborů v jelenohorském a valbřiském subregionu; Jednotlivá veřejná zdravotnická střediska jelenohorského a valbřiského subregionu; Polská televize S.A. - oddělení ve Vratislavi.
Nevládní organizace	Sdružení zaměstnavatelů Dolního Slezska; Dolnoslezská federace nevládních organizací; Sdružení polských obcí Euroregionu Nisa; Sdružení polských obcí Euroregionu Glacensis.
Ostatní	...

Zdroj: Vlastní zpracování na základě seznamů příjemců dotací zapojených do přeshraniční spolupráce, hlavně polsko-české.

Výše uvedený seznam zájmových stran je jen příkladem. Existuje mnohem víc zájmových skupin, jako třeba zástupci byznysu, místní občanská sdružení a sociální skupiny (především ty neformální), které se také mohou stát zájmovými stranami.

Je třeba brát na vědomí neustálé změny ve světě, které mění potřeby společnosti. ESÚS by mělo být odpovědí na potřeby společnosti v pohraničí, proto je uvedený seznam otevřený.

Mezi základní funkce jednotek územní samosprávy patří koordinace sociálního rozvoje a vytváření podmínek pro hospodářský rozvoj na vlastním území. Jelikož obcím a okresům náleží veškeré veřejné záležitosti místního významu (kromě těch zákonem určených jiným subjektům), tak právě obce a okresy budou hlavními zájmovými stranami, které budou mít zájem o přeshraniční spolupráci v rámci ESÚS. Další zájmové strany jsou subjekty z oborů jako věda, vývoj a inovace, doprava, turistický ruch, životní prostředí a kultura, dále pak nevládní organizace a nepřímo pak všichni obyvatelé Dolnoslezského vojvodství, zejména jelenohorského a valbříského subregionu.

Je třeba si uvědomit, že zájmové strany nejsou něčím trvalým, mění se a modifikují své zájmy a postoje, právě proto také tento seznam zůstává otevřený.

Důležité je na začátku spolupráce se soustředit na oblasti, ve kterých kooperace mezi jednotlivými subjekty už existuje, a snažit se ji zlepšit a rozvíjet. Následně je třeba určit, jakou roli bude každá ze zájmových stran v rámci dané oblasti aktivit odehrávat, a to dle jejích schopností a vlivu na určité území.

2.4. Analýza absorpce evropských prostředků v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika-Polská republika 2007-2013

Operační program přeshraniční spolupráce Česká republika-Polská republika 2007-2013 si jako hlavní cíl označil přeshraniční spolupráci a rozvoj polsko-českého pohraničí. Analýze absorpce prostředků v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007-2013 byla provedená na základě výkazu poskytnutého k jednotlivým projektům podpory z Evropského fondu regionálního rozvoje. Analýza byla provedená ve čtyřech územních variantách, tj. pro jelenohorský subregion, valbříský subregion, pro tyto dva subregiony společně a pro celé Dolnoslezské vojvodství. Byly započteny projekty, ve kterých byl vedoucím partnerem nebo projektovým partnerem příjemce na polské straně. Město Vratislav bylo zahrnuto do analýzy v územní variantě Dolního Slezska, protože představuje samostatný subregion. Celkové částky vynaložené na projekty byly uváděny v eurech.

Mezi příjemci dotací mají z hlediska objemu získaných prostředků rozhodně dominantní podíl samosprávy a jejich organizační jednotky nebo jimi zřízené společnosti. Dotace získávaly také občanská sdružení a organizace, zdravotní střediska, vysoké školy, instituce zajišťující servis byznysu (IOB) a národní chráněné oblasti.

Z hlediska největších alokací byla finanční podpora (dle výše částky) nejvyšší v rámci prioritní osy 1. Ve všech třech prioritních osách získaly nejvyšší částky subjekty z valbříského subregionu. Podrobné informace týkající se objemu získané finanční podpory v jednotlivých oblastech podpory podle území ukazuje tabulka uvedená níže.

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

Tabulka č. 20. Objem získané finanční podpory v rámci jednotlivých oblastí podpory dle jednotlivých území.

PRIORITNÍ OSY A OBLASTÍ PODPORY	Prostředky EFRR (EUR)	Jelenohorský subregion		valbřický subregion		subregiony jelenohorský a valbřický celkem		Dolnoslezské vojvodství	
		Využití prostředků EFRR	Z toho pro Polsko	Využití prostředků EFRR	Z toho pro Polsko	Využití prostředků EFRR	Z toho pro Polsko	Využití prostředků EFRR	Z toho pro Polsko
Zlepšení komunikační dostupnosti, ochrana životního prostředí, prevence hrozeb	81 626 990,00	16 107 032,48	9 076 508,00	20 745 415,37	9 155 154,13	36 852 447,85	18 231 662,13	51 473 372,18	27 108 201,11
Zlepšení komunikační dostupnosti	51 097 276,00	5 286 893,68	2 534 169,39	14 147 653,78	5 635 941,04	19 434 547,46	8 170 110,43	33 021 787,21	16 467 826,18
Ochrana životního prostředí	17 556 747,00	6 937 365,23	4 814 487,08	2 444 971,30	1 451 487,25	9 382 336,53	6 265 974,33	9 382 336,53	6 265 974,33
Prevence hrozeb	12 972 967,00	3 882 773,57	1 727 851,53	4 152 790,29	2 067 725,84	8 035 563,86	3 795 577,37	9 069 248,44	4 374 400,60
Zlepšení podmínek pro rozvoj podnikání a turistického ruchu	69 605 364,00	15 720 542,70	6 248 423,73	15 623 077,84	7 610 288,06	31 343 620,54	13 858 711,79	33 098 821,34	14 557 215,49
Rozvoj podnikání	5 572 968,00	1 017 573,41	445 994,93	878 952,50	425 950,30	1 896 525,91	871 945,23	3 467 062,70	1 477 835,99
Podpora rozvoje turistického ruchu	59 254 023,00	14 488 797,63	5 715 079,86	14 744 125,34	7 184 337,76	29 232 922,97	12 899 417,62	29 232 922,97	12 899 417,62
Podpora spolupráce v oblasti vzdělání	4 778 373,00	214 171,66	87 348,94	-	-	214 171,66	87 348,94	398 835,67	179 961,88
Podpora spolupráce místních společenství	55 059 430,00	3 326 824,06	1 905 814,08	4 332 324,60	1 739 294,48	7 659 148,66	3 645 108,56	9 103 763,28	4 365 735,56
územní spolupráce institucí poskytujících veřejné služby	3 583 780,00	895 402,61	517 062,57	1 186 556,69	512 435,97	2 081 959,30	1 029 498,54	3 346 343,75	1 665 125,54
Podpora kulturních, rekreačně – edukačních aktivit a společenských iniciativ	7 583 781,00	2 431 421,45	1 388 751,51	3 145 767,91	1 226 858,51	5 577 189,36	2 615 610,02	5 757 419,53	2 700 610,02
Fond mikroprojektů	43 891 869,00								
technická podpora	13 167 560,00								

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z webové stránky http://www.mapa.Evropská_územní_spolupráce.dolnyslask.pl/ ze dne 12. 11. 2012.

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

Tabulka č. 21. Procentní podíl získaných prostředků dle jejich alokace.

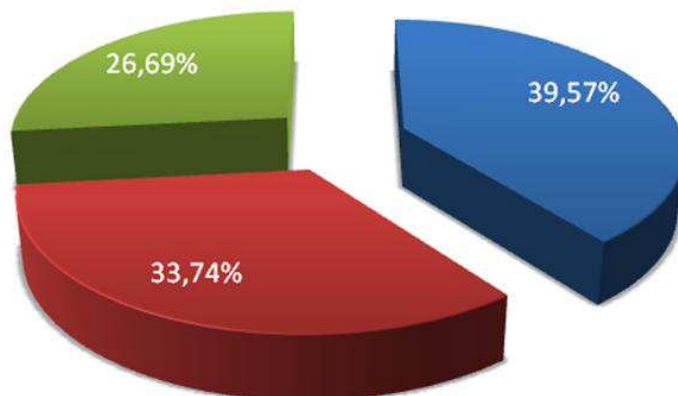
PRIORITNÍ OSY a OBLASTÍ PODPORY	Jelenohorský subregion		valbříský subregion		subregiony jelenohorský a valbříský celkem		Dolnoslezské vojvodství	
	Využití prostředků EFFR	V tom pro Polsko	Využití prostředků EFFR	V tom pro Polsko	Využití prostředků EFFR	V tom pro Polsko	Využití prostředků EFFR	V tom pro Polsko
Zlepšení komunikační dostupnosti, ochrana životního prostředí, prevence hrozeb	19,7%	11,1%	25,4%	11,2%	45,1%	22,3%	63,1%	33,2%
Zlepšení komunikační dostupnosti	10,3%	5,0%	27,7%	11,0%	38,0%	16,0%	64,6%	32,2%
Ochrana životního prostředí	39,5%	27,4%	13,9%	8,3%	53,4%	35,7%	53,4%	35,7%
Prevence hrozeb	29,9%	13,3%	32,0%	15,9%	61,9%	29,3%	69,9%	33,7%
Zlepšení podmínek pro rozvoj podnikání a turistického ruchu	22,6%	9,0%	22,4%	10,9%	45,0%	19,9%	47,6%	20,9%
Rozvoj podnikání	18,3%	8,0%	15,8%	7,6%	34,0%	15,6%	62,2%	26,5%
Podpora rozvoje turistiky	24,5%	9,6%	24,9%	12,1%	49,3%	21,8%	49,3%	21,8%
Podpora spolupráce v oblasti vzdělání	4,5%	1,8%	0,0%	0,0%	4,5%	1,8%	8,3%	3,8%
Podpora spolupráce místních společenství	6,0%	3,5%	7,9%	3,2%	13,9%	6,6%	16,5%	7,9%
územní spolupráce institucí poskytujících veřejné služby	25,0%	14,4%	33,1%	14,3%	58,1%	28,7%	93,4%	46,5%
Podpora kulturních, rekreačně – edukačních aktivit a společenských iniciativ	32,1%	18,3%	41,5%	16,2%	73,5%	34,5%	75,9%	35,6%
Fond mikroprojektů								
technická podpora								

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z webové stránky <http://www.mapa.Evropská územní spolupráce.dolnyslask.pl/> ze dne 12. 11. 2012.

Na základě analýzy procentního podílu získaných dotací dle alokace do jednotlivých oblastí podpory lze konstatovat, že nejvyšší podíl měla oblast 3.1, oproti tomu nejnižší oblast 2.3. Vysoký podíl měly též oblasti z 1. prioritní oblasti.

Obr. 3. Alokační prostředků dle jednotlivých prioritních oblastí.

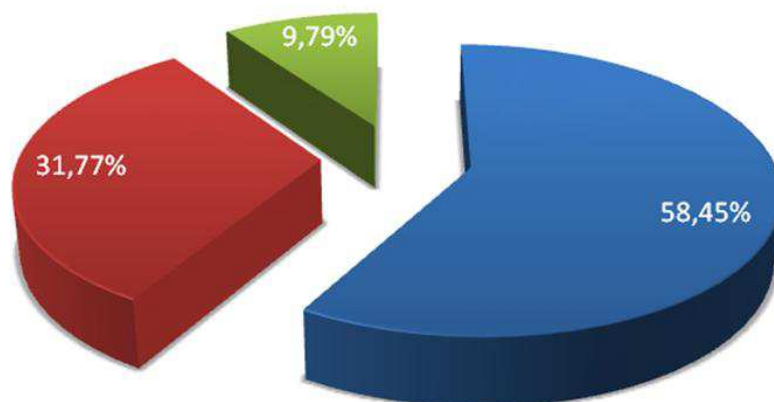
- 1. Posílení komunikační dostupnosti, ochrana životního prostředí, prevence hrozeb
- 2. Podpora podmínek rozvoje podnikání a turistiky
- 3. Podpora spolupráce místních společností

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z webové stránky http://www.mapa.Evropská_územní_spolupráce.dolnyslask.pl/ ze dne 12. 11. 2012.

Obr. 4. Využití prostředků v Dolnoslezském vojvodství dle jednotlivých prioritních oblastí.

- 1. Posílení komunikační dostupnosti, ochrana životního prostředí, prevence hrozeb
- 2. Podpora podmínek rozvoje podnikání a turistiky
- 3. Podpora spolupráce místních společností

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z webové stránky http://www.mapa.Evropská_územní_spolupráce.dolnyslask.pl/ ze dne 12. 11. 2012.

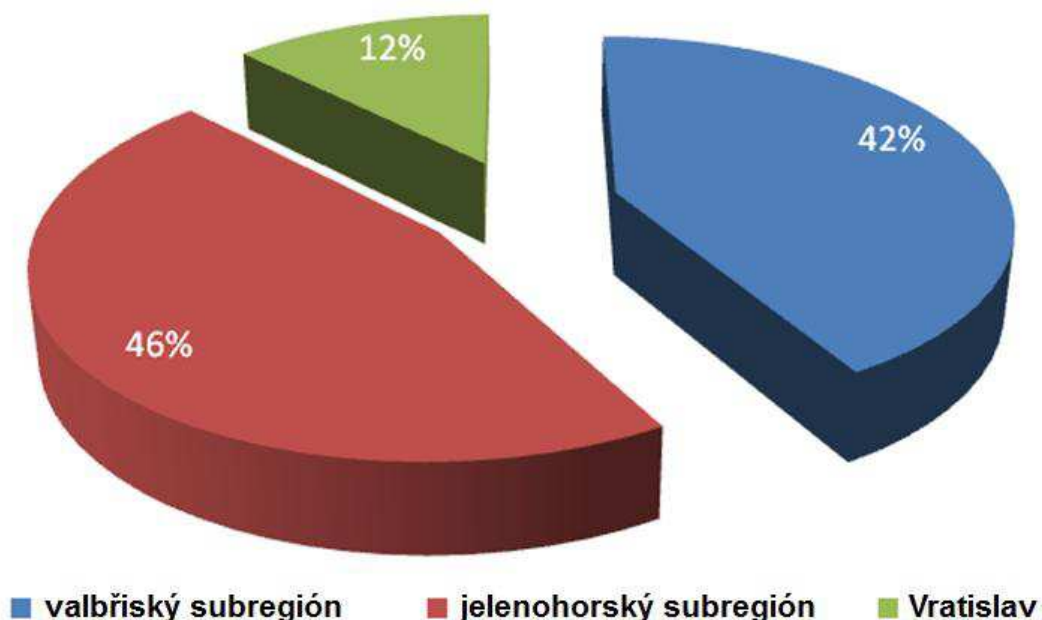
Dolní Slezsko bylo v celkovém počtu 106 investic, které získaly finanční podporu v rámci OPPS ČR-PL 2007-2013 RCZ-RP 2007-2013, vedoucím partnerem ve 48 projektech. Převažovaly projekty o dvou partnerech. Nejvíce projektů se vyskytovalo v oblasti turistického ruchu (z důvodu kontinuity některých projektů a s ohledem na jejich propagační povahu). Více než dva partneři se zpravidla zúčastňovali projektů vztahujících se k prevenci hrozeb a také v oblastech podpory 3.2. Podrobnosti jsou uvedeny níže.

Tabulka č. 22. Projekty realizované vedoucími partnery z Dolního Slazska dle jednotlivých oblastí podpory.

Oblast podpory	Počet partnerů			
	2	3	4	5 a více
1.1. Zlepšení komunikační dostupnosti	2	0	0	0
1.2. Ochrana životního prostředí	7	0	0	0
1.3. Prevence hrozeb	2	1	1	1
2.1. Rozvoj podnikání	2	0	0	0
2.2. Podpora rozvoje turistického ruchu	9	2	2	2
3.1. Územní spolupráce institucí poskytujících veřejné služby	2	0	0	1
3.2. Podpora kulturních, rekreačně – edukačních aktivit a společenských iniciativ	7	2	1	1

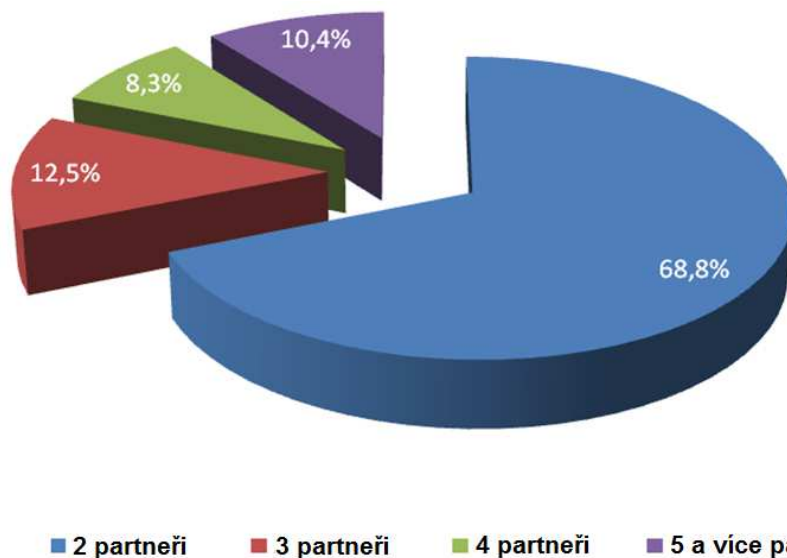
Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z webové stránky [http://www.mapa.Evropská územní spolupráce.dolnyslask.pl/](http://www.mapa.Evropska_uzemni_spoluprace.dolnyslask.pl/) ze dne 12. 11. 2012.

Obr. 5. Procentní podíl projektů realizovaných vedoucími partnery z Dolního Slazska dle jednotlivých regionů.

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z webové stránky [http://www.mapa.Evropská územní spolupráce.dolnyslask.pl/](http://www.mapa.Evropska_uzemni_spoluprace.dolnyslask.pl/) ze dne 12. 11. 2012.

Obr. 6. Procentní podíl počtu partnerů na projektech, ve kterých subjekty z Dolního Slezska byly vedoucími partnery.

Zdroj: Vlastní zpracování na základě údajů z webové stránky http://www.mapa.Evropská_územní_spolupráce.dolnyslask.pl/ ze dne 12. 11. 2012.

Plnění funkce vedoucího partnera projektu je pozitivní zkušeností, která nabízí příležitost osvojit si dovednosti řádného managementu. Kromě toho umožňuje náležitou přípravu finančních, hmotných i lidských zdrojů pro efektivnější využití prostředků dostupných v rámci Evropské unie. Tyto zkušenosti mají klíčový význam pro plynulé čerpání fondů v rámci nového rozpočtového období 2014 až 2020.

Shrnutí

Dle výše uvedených údajů OPPS ČR-PL 2007-2013 RCz – RP 2007 – 2013 je dokonalým nástrojem podporujícím sociálně–ekonomický rozvoj regionů polsko–českého pohraničí. Hlavní tok dotací byl/je nasměrovaný do komunikační infrastruktury, která je klíčovým prvkem podporujícím rozvoj této oblasti. Další významná část finančních prostředků směřuje do projektů spojených s turistickým ruchem, který bude v období reorientace ekonomiky spouštěčem dalšího rozvoje. Důležitým prvkem je také podpora podnikání, ochrana životního prostředí nebo prevence hrozeb. Na druhou stranu relativně malá část prostředků byla vynaložena na podporu projektů realizovaných institucemi zajišťujícími servis byznysu (IOB) nebo vyššími školami. V novém rozpočtovém období bude na tento typ aktivit (spojených s výzkumem, inovacemi a s komercializací výzkumu) zcela jistě kladen větší důraz. Provedená analýza ukazuje, že většina příjemců dotací z prostředků EU jsou samosprávy. Zpravidla je to důsledkem rozsáhlých správních kompetencí (včetně správy silnic). Samosprávy mají též k dispozici vhodné lidské zdroje a vybudované mechanismy spolupráce s českými partnery.

Podmínkou pro uskutečňování projektů bylo navázání alespoň dvou forem spolupráce (společné: příprava, realizace, personál, financování). Průběžná spolupráce během realizace projektů přispívá k vytváření trvalých vztahů nejen na institucionální úrovni, ale i na čistě lidské.

Mimořádně důležitým prvkem pro další zpevňování spolupráce bude vytvoření Evropského seskupení pro územní spolupráci.

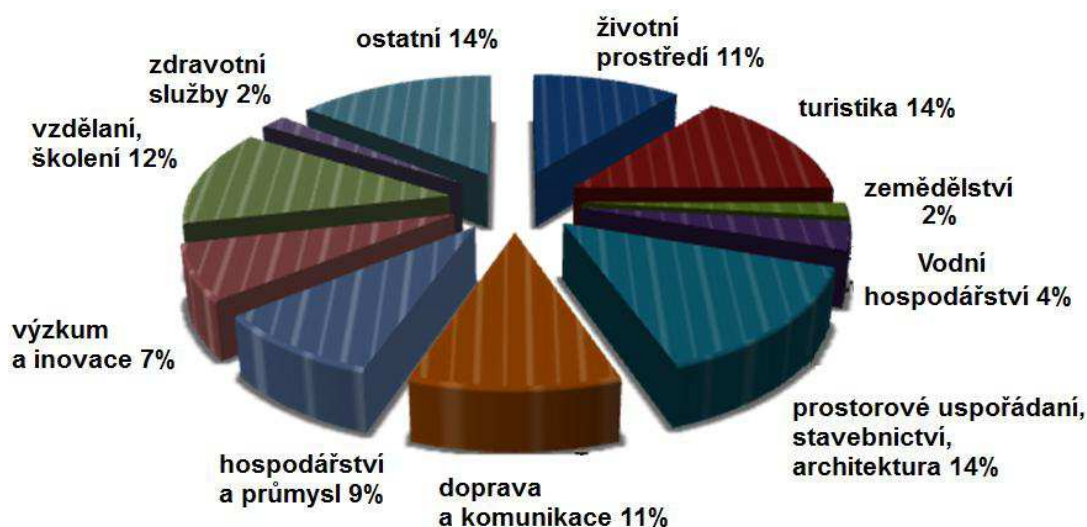
Závěry:

1. Dosavadní spolupráce příjemců dotací během realizace společných projektů představuje pevné základy, které budou nadále využívány pro utužování spolupráce prostřednictvím nástroje ESÚS.
2. Hlavní roli v procesu tvorby ESÚS by měly hrát samosprávy, které mají největší zkušenosti s realizací společných projektů.
3. Do realizace projektů v rámci ESÚS by měly být nejvíc zapojena vědecká a výzkumná pracoviště, protože v novém evropském rozpočtovém období na roky 2014 až 2020 bude kladen důraz na posilování konkurenceschopnosti na základě inovací.
4. Dosavadní spolupráce založená na společném uskutečňování projektů je optimálním řešením v rámci ESÚS.
5. Příjemci na polské straně mají zkušenosti s realizací projektů jako vedoucích partnerů. Jimi vedené projekty byly zpravidla dvoustranné, ale některé čítaly dokonce více než 5 partnerů. Tyto zkušenosti budou využity během realizace projektů v rámci ESÚS.
6. V rámci ESÚS je třeba nadále podporovat zlepšení komunikací, rozvoj turistického ruchu, podnikání, ochranu životního prostředí, nebo prevenci hrozeb, jelikož se jedná o klíčové oblasti pro příhraniční území a pro další sociálně–ekonomický rozvoj.

3. Analýza potřeb v oblasti spolupráce na základě výsledků výzkumu veřejného mínění provedeného na vybrané skupině respondentů

V rámci této analýzy provedl Maršálský úřad Dolnoslezského vojvodství anketový výzkum mezi institucemi působícími na území Dolního Slezska zapojenými do přeshraničních aktivit na polsko-českém pohraničí. Cílem provedeného výzkumu byla identifikace strategických oblastí spolupráce, a také hodnocení možností jejího rozvoje skrze zřízení ESÚS (Evropské seskupení pro územní spolupráci) na zkoumaném území (Dolnoslezské vojvodství, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj, Olomoucký kraj)⁴⁷.

Výzkumu se zúčastnily 22 jednotky zastupující veřejné instituce, tj. regionální samosprávu (1 respondent), obecní samosprávu (8 respondentů), jednotky zřízené územní samosprávou (3), vědecká a výzkumná střediska (2), instituce zajišťující servis byznysu (1), občanská sdružení (4), ostatní (3 respondenti, hlavně vládní administrativa). Je třeba uvědomit si skutečnost, že značný počet respondentů (36, tj. 4%) jsou základní jednotky územní samosprávy (obecní úřady) v oblasti aktivit, které se vztahují na veřejné záležitosti místního významu (nevymezené zákonem pro jiné subjekty)⁴⁸. Respondenti zastupovali širokou škálu oborů významných pro fungování příhraničního území. Důležitou roli hrály také jejich zkušenosti ve spolupráci s českými partnery. Bylo to obzvláště zřetelné v případě jednotek samosprávy ležících v sousedství státních hranic.

Obr. č. 7. Výsledky anketového výzkumu – Hlavní sféry činnosti respondentů.

Zdroj: vlastní zpracování na základě provedeného výzkumu.

V první části ankety byli respondenti požádáni o charakteristiku zkoumaného regionu, tj. určení předností a nedostatků, rozvojových příležitostí, případně jejich překážek. Následně vybírali z uzavřeného seznamu strategických oblastí (16 pozic a pouze jedna možnost přidat vlastní oblast) šest a hodnotili je na škále od 1 do 6 dle významu pro rozvoj pohraničí, přičemž „1“ znamenalo nejvíce a „6“ nejméně. Jako shrnutí této části anketového výzkumu

⁴⁷ Dále jen „v oblasti polsko-českého pohraničí“

⁴⁸ Zákon o obecní samosprávě (čl. 6.).

byla respondentům položena otázka ohledně jejich zkušeností se spoluprací, které mají v uvedených oblastech.

Druhou částí výzkumu bylo hodnocení možností rozvoje přeshraniční spolupráce skrze zřízení Evropského seskupení pro územní spolupráci na zkoumaném území. Zde tázané instituce určovaly potenciální výhody a rizika spolupráce. Obdobně jako v první části výzkumu si respondenti z uzavřeného seznamu volili oblast, která by podle nich byla pro spolupráci v rámci ESÚS nejvhodnější. Následně byly oblasti spolupráce hodnoceny dle svého významu. Poslední otázka v provedeném anketovém výzkumu zněla, zda ESÚS povede k lepší teritoriální soudržnosti na území polsko-českého pohraničí.

V odstavcích 1 a 2 třetí kapitoly (3.1 a 3.2) je provedena analýza uskutečněného výzkumu, jejíž hlavní závěry jsou popsány ve shrnutí kapitoly. Je třeba si uvědomit, že výzkum má vzhledem k vyššímu počtu otevřených otázek subjektivní povahu a představuje kvalitativní hodnotu této zprávy. Vzorový formulář ankety se nachází v příloze č. 3.

3.1. Charakteristika zkoumané oblasti (Dolnoslezské vojvodství, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj, Olomoucký kraj)

Největšími přednostmi zkoumané oblasti jsou dle respondentů **poloha a turistický ruch**. Jsou to přednosti, které by se jak v současnosti, tak i v budoucnu mohly stát motorem rozvoje jižní části Dolnoslezského vojvodství. Nepochybnou výhodou tohoto regionu je atraktivní zeměpisná poloha, krajinné a kulturní památky (hory a podhůří, jeskyně, národní chráněné oblasti, paláce, hrady, památky městské a průmyslové architektury, vodní nádrže a přehrady), velký potenciál rozvoje nejen lázeňské turistiky, ale také aktivního cestování, a v neposlední řadě bohaté přírodní zdroje. Řeka Odry, jako prvek významného evropského severojižního dopravního koridoru, je příkladem turistického potenciálu tohoto regionu. Jeho předností je také **existující spolupráce** mezi různými subjekty z polsko-českého pohraničí, včetně jednotek územní samosprávy, zejména pak těch sdružených v euregionech, což zúčastněným přináší obrovské zkušenosti se spoluprací, zejména ve vědecké a kulturní sféře, která do budoucna zjednoduší realizaci dalších společných přeshraničních projektů.

Tabulka č. 23. Výsledky výzkumu veřejného mínění – uváděné přednosti zkoumaného území z hlediska živnostenské činnosti vykonávané respondenty.

Přednosti	Procentní podíl odpovědí
Umístění	26,0%
Turistický ruch	22,0%
Spolupráce	14,0%
Vzdělání	10,0%
Vratislav, ekologie	8,0%
Obchod, demografie	4,0%
Průmysl, trh práce	2,0%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě provedeného výzkumu. K analýze výše uvedené otázky byla využita metoda „tagu“, založená na vyhledávání v odpovědích respondentů takových slov nebo pojmů resp. celých vět, které se opakují nebo které mají stejný resp. obdobný význam. Každá odpověď byla označena „tagem“ (provedeno autorským týmem zabývajícím se analýzou výzkumu) tak, aby vyniklo co nejvíce společných prvků v odpovědích jednotlivých institucí. Následně byl vypočítán procentní podíl společných obsahů.

Oproti tomu hlavním nedostatkem zkoumaných regionů polsko-českého pohraničí je podle respondentů **komunikační infrastruktura**, zejména pak dekapitalizace stavu silnic a železnic, absence koordinovaných komunikačních spojů v návaznosti na vnitrostátní systém dopravy, rušení železničního provozu na mnoha úsecích. Dalším problémem je, že toto území nefiguruje v plánech na výstavbu expresních silnic a dálnic a že sídelní oblasti postrádají silniční obchvaty (Kladsko). Chybí též integrovaný dopravní systém pokrývající celé zkoumané území, který by turistům zjednodušil cestování, tzv. multimodální doprava. **Demografické problémy** a přetrvávající **vysoká míra nezaměstnanosti** jsou dalšími významnými překážkami komplikujícími rozvoj regionu. Analýza statistických údajů (viz: kapitola č. 1 odstavec 1) prokázala, že jelenohorský subregion a valbříský subregion měly v letech 2008 až 2010 záporný přirozený přírůstek obyvatel a že nezaměstnanost zde byla vyšší než průměr vojvodství, přičemž v mnoha okresech přesáhla 22%. Z důvodu absence investic do infrastruktury se zpomaluje hospodářský rozvoj regionu, společnost zde chudne, což prohlubuje periferní charakter regionu. Neuspokojivý je též poměrně malý zájem krajské samosprávy o toto území.

Tabulka č. 24. Výsledky výzkumu veřejného mínění – uváděné nedostatky zkoumaného území z hlediska živnostenské činnosti vykonávané respondenty.

Nedostatky	Procentní podíl odpovědí
komunikační infrastruktura	25,0%
vysoká míra nezaměstnanosti	9,6%
demografické problémy	7,7%
nedostatečné finanční prostředky, spolupráce veřejných institucí se soukromými subjekty, snižování významu oblasti, slabě rozvinutá turistická infrastruktura	5,8%
velká různorodost (problém pro vytváření jednotné značky), nepřizpůsobení systému vzdělávání potřebám trhu práce, tranzitní charakter regionu, povodňové ohrožení, propagace	3,8%
znalost českého jazyka, malý zájem vojvodské samosprávy, administrativní překážky, rostoucí chudoba společnosti, nevyužití řeky Odry k dopravě, ochrana životního prostředí, převaha průmyslu, zastaralé technologie	1,9%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě provedeného výzkumu. K analýze výše uvedené otázky byla využita metoda „tagu“, založená na vyhledávání v odpovědích respondentů takových slov nebo pojmů resp. celých vět, které se opakují nebo které mají stejný resp. obdobný význam. Každá odpověď byla označena „tagem“ (provedeno autorským týmem zabývajícím se analýzou výzkumu) tak, aby vyniklo co nejvíce společných prvků v odpovědích jednotlivých institucí. Následně byl vypočítán procentní podíl společných obsahů.

Možnosti rozvoje zkoumaného území jsou spjaty s přednostmi, které respondenti uváděli v otázce 2.1 dotazníku. Pro 25 % respondentů patří mezi příležitosti a zároveň přednosti regionu **rozvoj turistického ruchu** na pohraničí Polska a České republiky. K tomu je nezbytná mj. jeho náležitá propagace, zlepšení kvality turistické infrastruktury, rozvoj komunikace a zlepšení stavu silnic a železnic, na což respondenti upozorňovali v anketě. Mezi návrhy

respondentů patří mj. obnova nebo vytvoření vysoce kvalitního silničního a železničního napojení území Sudet na existující oblasti ekonomického růstu (např. expresní silnice S3 a S5, včetně jejich prodloužení na území České republiky), revitalizace železniční trati Vratislav – Valbřich – Jelení Hora, jakožto potenciální rozvojové osy. Současně je třeba obnovit nebo zdokonalit již existující osobní železniční dopravu na vybraných místních úsecích, včetně příhraničních úseků ve Stroniu Slezském, Kudově Zdroju, Tlumaczowě, Mieroszowě, Lubawce, Lesné, Swieradowie Zdroju, Zawidowě, a to s využitím lehkých elektrických vlakových souprav k dopravě na místních úsecích a k obsluze přeshraničních a dalších tratí, a v neposlední řadě zavést meziregionální jízdenky na osobní dopravu, platné na železnici i v autobusové dopravě, které napomohou integraci regionů.

Rozvoj turistického ruchu a komunikací je spojen také s rozvojem podnikání, růstem konkurenceschopnosti a celkovým sociálně-ekonomickým rozvojem zkoumané oblasti, což sníží úroveň nezaměstnanosti, omezí sociálně patologické jevy a zpomalí migraci mladých lidí do větších měst Dolního Slezska.

Tabulka č. 25. Výsledky výzkumu veřejného mínění – Uváděné možnosti rozvoje zkoumaného území z hlediska živnostenské činnosti vykonávané respondenty.

Možnosti rozvoje	Procentní podíl odpovědí
Rozvoj turistického ruchu	22,1%
Rozvoj komunikace, zlepšení technického stavu silnic a železnic	9,1%
Rozvoj podnikání	7,8%
Vzdělání, rozvoj lidských zdrojů	6,5%
Dopravní potenciál, spolupráce vědeckých a výzkumných jednotek	5,2%
Propagace turistického ruchu	3,9%
Přeshraniční systém územního plánování, moderní technologie, ochrana životního prostředí a obnovitelné zdroje energie, zlepšení společensko-komunální infrastruktury, investice do inovací, rozvoj kultury, rozvoj rekreačních aktivit.	2,6%
Prostředky soukromých investorů, turistická spolupráce firem a organizací působících na území Polska, České republiky a Německa, vytvoření mezi-regionální jízdenky platné v železniční i autobusové dopravě posílení turistických funkcí pomocí obnovy památek jako zámky a paláce, bývalých průmyslových a dalších historických objektů, prevence povodňového nebezpečí v povodí Odry, přeshraniční spolupráce subjektů veřejné správy, úřadů práce a dalších institucí s cílem rozvíjení společného trhu práce v pohraničí, místní partnerství, realizace projektů a získávání prostředků, růst konkurenceschopnosti regionu, obchodní výměna, Dolnoslezské kulturní dědictví, podpora spolupráce mezi institucemi zajišťujícími servis byznysu, propagační kampaň, systém propagace a informací o turisticky atraktivních událostech i volnočasových a sportovních aktivitách, spolupráce regionů polsko-českého pohraničí, strategická poloha pohraničního území, malá vzdálenost metropolitních oblastí.	1,3%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě provedeného výzkumu. K analýze výše uvedené otázky byla využita metoda „tagu“, založená na vyhledávání v odpovědích respondentů takových slov nebo pojmů resp. celých vět, které se opakují nebo které mají stejný resp. obdobný význam. Každá odpověď byla označena „tagem“ (provedeno autorským týmem zabývajícím se analýzou výzkumu) tak, aby vyniklo co nejvíce společných prvků v odpovědích jednotlivých institucí. Následně byl vypočítán procentní podíl společných obsahů.

Hlavní překážkou rozvoje spolupráce na zkoumaném území jsou finanční prostředky a dopravní systém a nedostačující komunikační infrastruktura (silniční a železniční spojení), která by spojovala Polsko a Českou republiku. Nedostatek finančních prostředků je také úzce spjat s bariérami rozvoje horských a podhorských oblastí, potížemi v realizaci projektů, ale také omezováním jednotek územní samosprávy, které jsou zatěžovány novými úkony bez přesunu dodatečných prostředků na jejich realizaci. Překážkou pro přeshraniční spolupráce je trvale rostoucí byrokracie, četné procedury a změny pravidel během realizace úkonů v rámci podpůrných programů, což negativně působí na rozvoj kontaktů. Další překážkou rozvoje pohraničí je rostoucí dlouhodobá nezaměstnanost, šíření patologických jevů, emigrace vzdělané mladé pracovní síly, a také jazyková bariéra, ztěžující komunikaci mezi partnery.

Tabulka č. 26. Výsledky výzkumu veřejného mínění – Uváděné překážky zkoumaného regionu z hlediska živnostenské činnosti vykonávané respondenty.

Překážky	Procentní podíl odpovědí
finanční prostředky	20,4%
Systém a komunikační infrastruktura	18,5%
Byrokracie, procedury	9,3%
Nepříznivé demografické trendy, nezaměstnanost	5,6%
jazyková bariéra, emigrace mladých osob do měst přírodní a geografické překážky zpomalující rozvoj – Sudety	3,7%
Spolupráce, rozdíly ve mzdách, snaha chránit tuzemský trh práce, absence moderních komunikačních řešení, absence vize rozvoje regionu, stereotypy, slabá znalost mentality a civilizačních a kulturních reálií, sociální patologie, nedostatečný ekonomický rozvoj, pokles atraktivity pohraničního území, absence podpory institucí zajišťujících servis byznysu, omezení pro hospodářské subjekty v podnikání na místní úrovni, slabá integrace subjektů v sektoru turistického ruchu, nedostatečný důraz na územní plánování, systém protipovodňové ochrany v povodí řeky Odry, kolize se sítí chráněných oblastí, nevyužití železniční sítě	1,9%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě provedeného výzkumu. K analýze výše uvedené otázky byla využita metoda „tagu“, založená na vyhledávání v odpovědích respondentů takových slov nebo pojmů resp. celých vět, které se opakují nebo které mají stejný resp. obdobný význam. Každá odpověď byla označena „tagem“ (provedeno autorským týmem zabývajícím se analýzou výzkumu) tak, aby vyniklo co nejvíce společných prvků v odpovědích jednotlivých institucí. Následně byl vypočítán procentní podíl společných obsahů.

Nejvýznamnějšími strategickými oblastmi, které na analyzované území působí, jsou hospodářský rozvoj, konkurenceschopnost a růst, přeprava zboží, komunikace a turistický ruch. Značný význam má také rozvoj měst, ochrana obyvatelstva, systémy zvládání krizových situací včetně protipovodňové ochrany; životní prostředí a odpadové hospodářství a kultura a volný čas. Jisté znepokojení budí slabý průnik odpovědí s okruhy, na něž klade důraz Strategie pro Evropu 2020, tj. energetika, výzkum, inovace a informační a komunikační technologie. Slabě zastoupeny jsou též oblasti jako zdraví, zemědělství či rozvoj venkovských oblastí a vodního hospodářství. Temto okruh témat rozšiřují otázky č. 2.6 (*Jaké konkrétní*

aktivity / nástroje spolupráce jsou prioritní ve strategických oblastech zmíněných v otázce č. 2.5? (např. turistický ruch: společná propagace; výzkum a inovace: spolupráce vyšších škol atd.) a č. 2.7 (Jaké potenciální projektové myšlenky mohou být realizovány ve zmíněných strategických oblastech (2.5) a indikovaných směrech spolupráce (2.6)? Která / -é instituce (české; polské) mohou být potenciálním partnerem toho typu aktivit?). V příloze č. 4 v tabulce nazvané „Konkrétní prioritní aktivity v oblastech spolupráce včetně projektových návrhů a institucí uskutečňujících jednotlivé aktivity“ jsou uvedeny všechny odpovědi respondentů. Jednotlivé výzkumné oblasti jsou v tabulce hierarchicky uspořádány dle počtu indikací respondentů v otázce 2.5. V oblasti **hospodářský rozvoj, konkurenceschopnost a růst** jsou nejzajímavějšími indikacemi: růst konkurenceschopnosti pomocí implementace nových technologií, obchodní výměna, spolupráce subjektů, ovlivňujících ekonomický rozvoj, rozvoj malých a středních podniků. V oblasti **přeprava zboží a komunikace** je třeba zdůraznit: růst významu železniční dopravy, zlepšení komunikace mezi průmyslově a turisticky významnými středisky, pokračování ve výstavbě významných komunikačních koridorů (S5 a S3), přeshraniční dopravní spoje, spolupráce samospráv v oblasti zlepšení komunikační infrastruktury, odstraňování úzkých silničních a železničních hrdel. V oblasti **turistického ruchu**: společná propagace a dostavba turistické infrastruktury, opatření na omezování konkurence na obou stranách státní hranice a ve prospěch společných iniciativ, školení zaměstnanců turistického ruchu. V oblasti **životního prostředí a odpadového hospodářství** lze zdůraznit: společná ochrana přírody, výměna zaměstnanců a odborníků, růst ekologického vědomí, posílení propojení přeshraničních přírodních systémů, technologie obnovitelných zdrojů energie. V oblasti **rozvoj měst**: spolupráce za účelem územního rozvoje měst, změna funkcí měst, zlepšení silniční infrastruktury. V oblasti **strategického a prostorového plánování** jsou pozoruhodné: společná dislokace investičních oblastí, zpracování společných dokumentů územního plánování. V oblasti **kultura a volný čas**: kulturní výměna, investice do kulturní a rekreační infrastruktury, společná kulturní nabídka. V oblasti **ochrana obyvatelstva, zvládání krizových situací, včetně protipovodňové ochrany**: společná protipovodňová ochrana (infrastruktura a dokumenty územního plánování), investice do výbavy záchranných služeb, regulace vodních toků. V oblasti **vzdělání a školství**: spolupráce tohoto sektoru s podnikateli (včetně přizpůsobení výukových programů potřebám trhu), výměna vědeckých pracovníků, spolupráce škol různého stupně. V oblasti **sociální služby**: vytváření místního partnerství, společné projekty v oblasti sociálních služeb, zvýšení kvality služeb (školení zaměstnanců). V oblasti **informační a komunikační technologie**: tvorba společné infrastruktury, společného polsko-českého webu, zlepšení přístupu ke službám založeným na informačních a komunikačních technologiích. V oblasti **výzkum a inovace**: spolupráce vyšších škol a výzkumně-vývojových středisek, vytváření sítě spolupráce, tvorba klastrů. V oblasti **Zdraví**: spolupráce zdravotních služeb, spolupráce lázeňských měst, doplnění výbavy záchranných služeb. V oblasti **vodní hospodářství**: společné infrastrukturní projekty. V oblasti **energetika**: snížení emisí v pohraničí a využití obnovitelných zdrojů energie. V oblasti **zemědělství a rozvoj venkovských oblastí**: ochrana místně pěstovaných druhů rostlin, vytvoření společné produktové značky. V oblasti **ostatní (trh práce)**: spolupráce úřadů práce a dalších institucí zabývajících se trhem práce.

Pokud jde o instituce, které by měly jednotlivé úkony realizovat, respondenti navrhovali značný počet různých subjektů. Převažovaly mezi nimi subjekty samosprávy na všech úrovních a jimi zřizované organizační jednotky (rovněž na české straně).

Respondenti též zmiňovali vysoké školy, jiné školy, nevládní organizace, státní subjekty, byznys, instituce správy silnic, instituce zajišťující servis byznysu, subjekty podporující ekonomický rozvoj nebo kulturní instituce.

Navzdory mnoha překážkám, ať již finančním, infrastrukturním nebo jazykovým, disponuje každý příjemce dotací cennými zkušenostmi ve strategických oblastech týkajících se přeshraniční spolupráce – i ty jsou v dotazníku zmíněny (podrobné informace jsou uvedeny v příloze č. 4, tabulka s názvem: *Výsledky výzkumu veřejného mínění – Zkušenosti se spoluprací v uvedených strategických oblastech*). Rozhodně nejvíce projektů a iniciativ bylo uskutečněno v oblasti turistického ruchu, dopravy a komunikace, kultury, volnočasových aktivit a územního a strategického plánování. Lze předpokládat, že budoucí iniciativy realizované v rámci ESÚS se budou soustředit především na aktivity v oblastech, ve kterých mají zmiňované subjekty největší zkušenosti. Vezmeme-li však v potaz rozličné typy subjektů, které dosud v rámci přeshraniční polsko-české spolupráce projekty realizovaly (např. z Operačního programu Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007-2013), mohly by se budoucí projekty zaměřit na tematicky mnohem širší spektrum. Zejména by se mohly vztahovat na oblasti jako výzkum a věda, inovace, podnikání či informační a komunikační technologie.

3.2. Hodnocení možností rozvoje přeshraniční spolupráce díky založení Evropského seskupení pro územní spolupráci ve zkoumaných oblastech

Respondenti projevují značný zájem o posílení teritoriální spolupráce na polsko-českém pohraničí,⁴⁹ současně však upozorňují na případné nerovnosti v počtu získaných výhod v rámci této kooperace. Dle mínění dotazovaných institucí otevírá vytvoření ESÚS nové možnosti spolupráce s českými partnery. Získáním statutu právnické osoby se otevírá cesta pro zvýšení efektivity aktivit díky eliminaci problémů plynoucích z odlišností právních systémů obou zemí a usnadní se tak společné podávání žádostí v rámci ESÚS v rozpočtovém období 2014 až 2020. Důrazem na integrovaný a na celky orientovaný přístup lze dosáhnout sociální a ekonomické soudržnosti na územích, která jsou méně rozvinutá, vzdálená od rozvojových center, případně vykazují specifické hospodářské a demografické problémy. Vytvoření ESÚS je příležitostí pro společné aktivity prospívající integrovanému vývoji celého území (Dolnoslezského vojvodství a krajů Libereckého, Královehradeckého, Pardubického a Olomouckého). Respondenty nejčastěji zmiňovanou společnou aktivitou byl široký pojem „společná turistická oblast”,⁵⁰ tj. **společné** turistické produkty (zejména v oblasti aktivní turistiky); turistické a kulturní stezky, cyklostezky, propagační aktivity; komunikační spoje (intermodální lístek), vyhotovení jednotné produktové značky, mezinárodní turistická

⁴⁹ Z hlediska získaných výhod.

⁵⁰ V souvislosti s mimořádně silným deklarovaným významem turistického ruchu pro zřízení ESÚS je třeba zdůraznit jeho interdisciplinární charakter, tj. zapojení několika oborů a ekonomických sektorů (např. dopravy, ochrany životního prostředí), což z něj činí hnací motor rozvoje na regionální i místní úrovni.

nabídka (konkurenční v celoevropském měřítku); a kromě toho společná ochrana přírodních zdrojů a politika zaměřená a bezpečnost – včetně bezpečnosti turistického ruchu⁵¹. Respondenti se též domnívají, že ESÚS by měl být zřízen za účelem řešení konkrétně diagnostovaných cílů, které nelze řešit v rámci stávající institucionální soustavy. V současnosti jsou aktivity založeny na dvoustranných kontaktech partnerů. ESÚS zajistí „síťovost“ aktivit a jejich posílení z hlediska lobbování ve prospěch konkrétních iniciativ, umožní společnou realizaci projektů přesahujících svým dopadem regiony. Zmíněná „síťovost“ aktivit bude základem symetrického rozvoje celé pohraniční oblasti a komplexního řešení problémů.⁵²

Tabulka č. 27. Výsledky výzkumu veřejného mínění - Příležitosti a hrozby vyplývající z vytvoření ESÚS na území polsko-českého pohraničí.

Příležitosti	Počet udaných položek (v %)	Hrozby	Počet udaných položek (v %)
posílení spolupráce polsko-českého pohraničí	15,3%	Nerovnoměrně získávané výhody	17%
Integrace aktivit	14,1%		
společné turistické území, podávání žádostí o podporu z prostředků v programovacím období 2014 až 2020	7,1%	Shoda koncepce plánovaného ESÚS se celostátními dokumenty např. Státní koncepce územního plánu, dostupnost prostředků adekvátních potřebám, právní problémy vzniku ESÚS, náročné požadavky pro projektové žádosti, zajištění vlastního podílu ve financování společných projektů, nestabilní ekonomická situace veřejných a soukromých subjektů na území pohraničí, absence zřetelného dopadu na reálné rozhodování Evropské komise a Evropského parlamentu, vyřazení malých projektů, politizace institucí zabývajících se spoluprací, byrokratizace, nedostatek finančních prostředků, absence odborné pracovní síly, dělba úkonů a kompetencí mezi euroregiony, a ESÚS	11%
Identifikace společných potřeb	5,9%		
společná síť dopravních spojů	4,7%		
vyvážený rozvoj, výměna zkušenosti, společná propagace, efektivita aktivit, společné lobbování, společná propagace	3,5%		
zvýšení konkurenceschopnosti regionu, síťovost aktivit, statut právnické osoby ESÚS, financování aktivit navzdory územnímu rozdělení, eliminace problémů plynoucích z odlišnosti právních systémů, společná ochrana přírodních zdrojů	2,4%		
společné aktivity na posílení bezpečnosti, vytvoření vlastního programu přeshraniční spolupráce, vyrovnaní disproporcí, integrace plánovacích služeb, instituce společné spolupráce, efektivní využití fondů, vytvoření identity, zjednodušení postupů pro získávání dotací, sociální a hospodářská soudržnost	1,2%		

Zdroj: Vlastní zpracování na základě provedeného výzkumu. K analýze výše uvedené otázky byla využita metoda „tagu“, založená na vyhledávání v odpovědích respondentů takových slov nebo pojmů resp. celých vět, které se opakují nebo které mají stejný resp. obdobný význam. Každá odpověď byla označena „tagem“ (provedeno

⁵¹ Úryvek z vyjádření Ústavu pro územní plánování Institutu geografie a regionálního rozvoje Vratislavské univerzity.

⁵² Úryvek z vyjádření Sdružení polských obcí Euroregionu Glacensis.

autorským týmem zabývajícím se analýzou výzkumu) tak, aby vyniklo co nejvíce společných prvků v odpovědích jednotlivých institucí. Následně byl vypočítán procentní podíl společných obsahů.

V níže uvedené tabulce se respondenti snažili definovat šest oblastí spolupráce v rámci ESÚS a hodnotit jejich význam na škále od 1 do 6, kde „1“ znamená největší význam, a „6“ nejmenší význam. Odpovědi respondentů se značně lišily a jsou znázorněny v níže uvedené tabulce.

Tabulka č. 28. Výsledky výzkumu veřejného mínění – oblasti spolupráce, které jsou dle mínění respondentů nejvhodnější pro realizaci v rámci ESÚS na zkoumaném území, seřazeno dle nejvyššího hodnocení.

Oblast spolupráce	Udělené hodnocení
Turistický ruch, hospodářský rozvoj, konkurenceschopnost a růst	1
Výzkum a inovace, Přeprava zboží a doprava	2
Energetika, Rozvoj měst, Vzdělání a školství	3
Ochrana obyvatelstva, zvládání krizových situací včetně protipovodňové ochrany, zemědělství a rozvoj venkovských oblastí	4
Územní a strategické plánování, Ochrana zdraví	5
informační a komunikační technologie	6
sociální služby	5, 6
vodní hospodářství	2, 4, 6
Kultura a volný čas	4, 5
Životní prostředí a odpadové hospodářství	5, 6

Zdroj: Zpracování na základě provedení výzkumu veřejného mínění. Respondenti byli v otázce 3.2, požádáni o identifikaci šesti strategických oblastí a jejich seřazení dle významu na škále od 1 do 6, kde „1“ znamenalo největší význam, a „6“ nejmenší význam. Následně byl spočítán procentní podíl jednotlivých oblastí spolupráce dle udělených hodnocení. Uvedené hodnocení znázorňuje hodnotu, která se pro danou oblast spolupráce vyskytovala nejčastěji. Je-li uvedeno více než jedno hodnocení, znamená to, že několik hodnocení získalo stejný nejvyšší procentní podíl. Podrobné výsledky jsou znázorněny v příloze č. 4, tabulka s názvem: *Výsledky výzkumu veřejného mínění – oblasti spolupráce, které jsou nejvhodnější pro realizaci v rámci ESÚS na zkoumaném území.*

Jelikož výběr nejdůležitějších oblastí příhraniční spolupráce nepřináší zcela jednoznačné výsledky, byly tyto oblasti uspořádány i dle intenzity zájmu z hlediska absolutního počtu označení dané oblasti, což je znázorněno v tabulce níže. Implikaci obou přístupů: kvalitativního (hodnocení) i kvantitativního (počet označení), bylo zjištěno:

- 1/ **Turistický ruch** patří mezi dvě oblasti spolupráce, které získaly nejvyšší podíl označení respondenty (15%) a získalo hodnotu 1.
- 2/ **Přeprava zboží a komunikace** – 15 % označení a nejvíce udělených hodnocení 2.
- 3/ **Vzdělání a školství** - 10,8% označení, hodnocení 3,
- 4/ **Kultura a volný čas** – 10,8% označení, hodnocení 4,
- 5/ **Územní a strategické plánování** - 9, 8% označení, nejvyšší hodnocení 5,
- 6/ **Životní prostředí a odpadové hospodářství** – 5, 8% označení, hodnocení 6.

Kromě toho obdržely vysoký počet označení veškeré aktivity, které mají za účel „hospodářský rozvoj, konkurenceschopnost a růst“ (11, 7% označení a hodnocení 1).

Tabulka č. 29. Výsledky výzkumu veřejného mínění – Oblasti spolupráce, které jsou dle mínění respondentů nejvhodnější pro realizaci v rámci ESÚS na zkoumaném území, seřazeno dle nejvyššího počtu označení.

Oblast spolupráce	Počet označení
Turistický ruch, Přeprava zboží a doprava	18
hospodářský rozvoj, konkurenceschopnost a růst	14
Vzdělání a školství, Kultura a volný čas	10
Územní a strategické plánování	9
Rozvoj měst	8
Životní prostředí a odpadové hospodářství	7
Výzkum a inovace	6
Ochrana obyvatelstva, zvládání krizových situací, včetně protipovodňové ochrany	5
informační a komunikační technologie	4
sociální služby	4
Vodní hospodářství	3
Energetika, Zemědělství a rozvoj venkovských oblastí, Ochrana zdraví, Ostatní (trh práce)	1

Zdroj: Zpracování na základě provedeného výzkumu veřejného mínění. Respondenti byli v otázce 3.2, požádání o identifikaci šesti strategických oblastí a jejich seřazení dle významu na škále od 1 do 6, kde „1“ znamenalo největší význam, a „6“ nejmenší význam. V této tabulce je uveden absolutní počet označení dané oblasti bez ohledu na udělené hodnocení.

V příloze č. 4, v tabulce s názvem: *Výsledky výzkumu veřejného mínění – Oblasti spolupráce, jejich rozsah (nástroje, aktivity) a projektové ideje*, jsou znázorněny odpovědi dotazovaných institucí:

- První sloupec zobrazuje oblasti spolupráce dle počtu označení respondenty,
  - Druhý znázorňuje priority spolupráce (aktivity / nástroje) dle jednotlivých oblastí,
    - Třetí, v návaznosti na předchozí, je souborem konkrétních potenciálních projektových nápadů uváděných respondenty.

Níže uvádíme - s ohledem na šest identifikovaných nejvhodnějších oblastí pro spolupráci v rámci ESÚS - respondenty navrhované příležitosti ke spolupráci v pořadí: aktivity, ideje, instituce:

1. Turistický ruch

- spolupráce turistických subjektů,
- sjednocený turistický region:

- *polsko-české studie územního a funkčního plánování turistického pohraničí,*
- *společná propagační kampaň, tisk informačních brožur.*
- integrované systémy turistických stezek:
  - *tvorba nových a modernizace existujících stezek aktivní turistiky na polsko-českém pohraničí.*
- Mezuregionální multimodální jízdenka pro osobní dopravu,
- rozvoj vnitřních spojů.
- vojvodství Dolnoslezské, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj, Olomoucký kraj, euroregiony, příhraniční obce, turistická informační centra.

2. Přeprava zboží a doprava

- Revitalizace železnic:
  - *obnova spojení do velkých měst (železniční spoj Vratislav – Valbřich - Jelení Hora)*
  - *přeshraničních spojení (Kladsko – Stronie Slezské / Kudowa Zdroj / Tlumaczów, Valbřich – Mieroszów, Sedzislav – Lubawka, Jelení Hora – Karpacz / Kowary – Kamenná Hora – Lubawka, Gryfów Sleszský – Swieradów Zdroj).*
- Modernizace komunikační infrastruktury:
  - *zlepšení a vytvoření silničních spojů vysoké kvality,*
  - *územní plánování,*
  - *společné konzultace týkající se dopravních řešení na regionální a transregionální úrovni,*
- Napojení pohraničí na evropské komunikační koridory:
  - *Zrychlení výstavby dálnice D11 a DE S3.*
- Multimodální centra:
  - *spolupráce polských a českých dopravců při zavádění integrovaných komunikačních systémů.*
- vojvodství Dolnoslezské, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj, Olomoucký kraj, Dolnoslezské ředitelství silnic a železnic ve Vratislavi, Polské státní železnice, okresy, obce (správa silnic) a analogické instituce na české straně.

3. Vzdělání a školství

- Institucionální spolupráce institucí v oblasti školství:
  - *zavedení interdisciplinárních studijních oborů zaměřených na poznání České republiky,*
  - *založení polsko-české přeshraniční vyšší školy,*
  - *výměna studentů polských a českých vysokých škol,*
- Spolupráce školství s podnikatelským sektorem za účelem adaptace vzdělávacích oborů na požadavky trhu práce:
  - *tvorba společných vzdělávacích programů přizpůsobených požadavkům trhu práce,*
  - *výměna učitelských sborů a studentů vysokých škol,*

- *jazykové kurzy (polsko-české),*
- *kurzy ohledně pravidel získávání oprávnění k výkonu živnosti a podnikání v Polsku a České republice.*
- vojvodství Dolnoslezské, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj, Olomoucký kraj, jednotky územní samosprávy, občanská sdružení, vyšší školy, školy.

4. Kultura a volný čas

- Vytvoření společné kulturní nabídky v oblasti pohraničí:
  - *Pořádání víkendů partnerských měst, festivalu Kněžny Daisy, polsko-českého stroje času,*
  - *organizace přeshraničních uměleckých výstav, koncertů, plenérů, workshopů.*
- vojvodství Dolnoslezské, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj, Olomoucký kraj, kulturní instituce, NGO, územní samosprávy a odborové organizace.

5. Územní a strategické plánování

- Tvorba společných strategií rozvoje pro rozvojové oblasti:
  - *zpracování společného strategického katalogu přeshraničních projektů 2014 až 2020 (nejen na úrovni obecných strategických předpokladů, ale ve formě konkrétních propozic projektů schválených polskou a českou stranou).*
- Posilování lokálního povědomí ohledně územního plánování a uspořádání.
- ESÚS, Maršálkovský úřad Dolnoslezského vojvodství, kraje, euroregiony, obce

6. Životní prostředí a odpadové hospodářství

- Společná ochrana biologické rozmanitosti, půdy, dále propagace ekosystémových služeb, včetně soustavy NATURA 2000 a zelené infrastruktury, podpora proekologických aktivit.
- Společný systém třídění odpadu, využití obnovitelných zdrojů energie v turistickém průmyslu:
  - *Tvorba přeshraničního systému monitoringu životního prostředí v pohraničí.*

Další důležitá otázka se týkala vlivu ESÚS na dosažení teritoriální soudržnosti v oblasti polsko-českého pohraničí. Podrobná individuální vyjádření respondentů jsou uvedena v příloze č. 4 v tabulce *Vliv ESÚS na dosažení teritoriální soudržnosti v oblasti polsko-českého pohraničí*. Na základě analýzy odpovědí respondentů lze konstatovat, že vytvoření ESÚS bude mít největší význam pro posilování spolupráce a koordinaci aktivit, zintenzivnění pocitu zodpovědnosti mezi subjekty, které mají impakt na rozvoj tohoto území, zvýšení vlivu na evropské instituce, růst efektivity podnikaných aktivit. ESÚS bude dále napomáhat zlepšování a vytváření nových kanálů spolupráce (pohyb zboží, technologií, služeb, osob, atd.), tvorbě společných plánů a strategií rozvoje, minimalizaci konfliktů v oblasti územního plánování, výměně zkušeností a dobré praxe, minimalizaci negativních předsudků,

adekvátnějšímu uspokojování potřeb regionu, minimalizaci politických vlivů na proces rozhodování o realizaci plánovaných aktivit.

Jak je patrné, respondenti, kteří mají zkušenosti s rozvíjením přeshraniční spolupráce, poukazují na velké množství výhod, které vytvoření ESÚS přináší.

Shrnutí

1. Mezi největší přednosti analyzovaného území patří jeho atraktivní poloha a turistický potenciál (diverzita území, vysoký počet pamětihodností, chráněných oblastí atd.), což odpovídá charakteristikám tohoto území obsaženým v aktualizované *Strategii rozvoje Dolnoslezského vojvodství do roku 2020*, ve které je hospodářský rozvoj založen na 3 pilířích: na průmyslu, službách a turistickém ruchu.
2. Dle názorů respondentů je rozvoj turistického ruchu spolu se zlepšováním dopravní infrastruktury příležitostí k rozvoji ekonomiky tohoto regionu. Turistický ruch je interdisciplinárním odvětvím a díky tomu stimuluje rozvoj mnoha oborů, zejména těch spojených se službami.
3. Subjekty fungující v příhraniční oblasti mají bohaté zkušenosti se spoluprací s partnery na české straně, je tudíž přirozené, aby byla tato spolupráce lépe institucionalizována prostřednictvím ESÚS.
4. K hlavním problémům, které mají negativní dopad na příhraniční oblast, patří např. nedostatečný objem financí vynakládaných na dopravní infrastrukturu (silniční a železniční). Navzdory vynakládání značného množství finančních prostředků, mj. z EU nebo rozpočtů samospráv, existují v této oblasti nadále obrovské finanční potřeby. Dopravní problémy negativně ovlivňují přepravu zboží, pohyb osob a v neposlední řadě omezují mobilitu turistů (jak v polské části regionu, tak na české straně). Dalším negativním faktorem je demografický vývoj, který negativně dopadá na ekonomickou a sociální situaci regionu. Problémem je též vysoká míra nezaměstnanosti, která je základní příčinou rostoucí chudoby ve společnosti a marginalizace některých okresů. Překážkou přeshraniční spolupráce je i nadále přebujelá byrokracie, nadbytečný počet procedur a změn pravidel během realizace úkonů v rámci podporovaných programů, což má svůj neblahý dopad na rozvoj kontaktů. Obrovským problémem je dále nedostatek finančních prostředků.
5. Strategickými oblastmi, které působí na rozvoj pohraničního území, jsou v první řadě: hospodářský rozvoj, konkurenceschopnost a růst, přeprava zboží a doprava a turistický ruch. Následuje ochrana životního prostředí, rozvoj měst a strategické plánování. Znepokojující je, že respondenti považují výzkum, inovace a energetiku jako relativně méně významné pro zkoumaný region. V příštím rozpočtovém období bude kladen velký důraz na schopnost inovací a zvyšování energetické efektivity a na schopnost využívat obnovitelné zdroje energie. Na základě analýzy konkrétních projektů, které uváděli respondenti, si lze povšimnout značné role komunikační infrastruktury. Projekty z této oblasti se objevovaly i v jiných strategických okruzích (tj. i mimo oblast přepravy zboží a dopravy).
6. Dotazované instituce mají zájem o další posilování spolupráce na polsko-českém pohraničí (současně uvádějí obavy o nerovnoměrnou distribuci výhod z kooperace). Vytvoření ESÚS přináší nové příležitosti a šanci na růst efektivity aktivit (mj. díky odstraňování právních překážek). Spolupráce (Dolnoslezského vojvodství a krajů

Libereckého, Královehradeckého, Pardubického a Olomouckého) je významná z hlediska podávání žádostí o finanční podporu v novém evropském rozpočtovém období pro roky 2014 až 2020. ESÚS je třeba vytvořit za účelem řešení konkrétních identifikovaných problémů, které nelze eliminovat v rámci stávající institucionální soustavy.

7. Mezi oblastmi spolupráce uskutečnitelnými v rámci ESÚS byly dle respondentů nejdůležitější: turistický ruch, přeprava zboží a doprava, vzdělávání a školství. Následuje kultura a volný čas, územní a strategické plánování, životní prostředí a odpadové hospodářství. Kromě toho byl často uváděn též hospodářský rozvoj, konkurenceschopnost a růst. Navrhované prioritní oblasti spolupráce v rámci ESÚS se do velké míry shodují s předem deklarovanými prioritními oblastmi (s výjimkou oblastí „vzdělávání a školství“).

8. Respondenti vnímají vznik ESÚS hlavně jako příležitost k posílení spolupráce a koordinace aktivit, posílení vlivu na evropské instituce a zvýšení efektivity konaných aktivit. ESÚS bude též napomáhat zlepšování a vytváření nových kanálů spolupráce (pohyb zboží, technologií, služeb, osob, atd.), tvorbě společných plánů a strategií rozvoje, minimalizaci prostorových konfliktů, výměně zkušeností a dobré praxe, minimalizaci negativních předsudků, adekvátnějšímu naplňování potřeb regionu a minimalizaci politických vlivů na proces rozhodování o realizaci plánovaných aktivit.

4. Analýza SWOT

4.1. Výzkum a inovace

Tabulka č. 30. Analýza SWOT tematického cíle výzkum a inovace

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> celková hodnota vnitřních nákladů vynaložených v oblasti VÝZKUMU A VÝVOJE v roce 2010 vzrostla oproti roku 2008 o 27,4%, silný tlak vedení vojvodské samosprávy na přesun prostředků z ROP Dolnoslezského vojvodství na inovace, VÝZKUM A VÝVOJ a rozvíjení Institucí zajišťujících servis byznysu, silná role Vratislavi a valbřiského regionu v rozvoji inovací, rostoucí počet klastrových iniciativ, fungování velkých firem, které přináší moderní řešení, solidní základy dolnoslezské ekonomiky (ve srovnání s jinými vojvodstvími), vysoký počet škol a výzkumně vědeckých pracovišť. Jejich specializace v jednotlivých odvětvích. Tvorba mezioborových výzkumných týmů, fungování Speciálních ekonomických zón a průmyslových parků, určení prostředků ROP Dolnoslezského vojvodství na vznik výzkumných a vývojových oddělení ve firmách. 	<ul style="list-style-type: none"> průmysl je založen převážně na zastaralých technologiích (zejména ve valbřiském subregionu), relativně malá nabídka ze strany středisek VÝZKUMU A VÝVOJE prodeje hotových technologických řešení určená podnikům a podnikatelům (přetrvávající slabá komercializace výsledků výzkumu), nerovnoměrné rozložení institucí zajišťujících servis byznysu (IOB) poskytujících služby na podporu inovací (jsou koncentrovány především kolem Vratislavi a ve valbřiském subregionu), nízký podíl studentů vysokých škol studujících na fakultách exaktních věd ve valbřiském subregionu (1,8%) a jelenohorském subregionu (5,2%) (průměr v rámci vojvodství 9,4%), zaměstnanci v oboru VÝZKUMU A VÝVOJE na Dolním Slezsku činili jen 1% zaměstnaných, počet studentů vysokých škol exaktních věd se v roce 2010 ve srovnání s rokem 2008 snížil, nezájem podnikatelů o předávání zkušeností a sdílení svých znalostí, neochota podnikatelů riskovat v zájmu inovativních řešení, slabá výměna lidských zdrojů mezi vědeckými pracovišti a podnikateli, koncentrace vědeckých pracovišť a podniků využívajících inovací pouze v okolí Vratislavi.
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY

VÝZKUM A INOVACE

- prioritní financování inovací, přesměrování velkého objemu prostředků v rámci nového rozpočtového období EU na roky 2014 až 2020 na inovace a ochranu životního prostředí,
- zajištění finanční podpory pro výzkum a komercializace výsledků těchto výzkumů pomocí prostředků EU,
- začlenění znalostní ekonomiky do Strategie rozvoje Dolnoslezského vojvodství 2020 a určení valbříského a jelenohorského subregionu jako nových oblastí růstu,
- další rozvoj institucí podporujících inovace,
- rozvoj oborů jako např. chemický, farmaceutický, automobilový, elektrický, a těžební průmysl / zpracování přírodních surovin, informatika, či nová odvětví jako např. produkce zdravé výživy, výroba moderních materiálů, průmyslové návrhářství, elektronický průmysl, výroba strojů.
- rozvoj podnikatelských a inovačních postojů,
- rostoucí význam inovací namísto nízkých pracovních nákladů pro utužování konkurenceschopnosti národních ekonomik,
- posílení hospodářského propojení s českou a německou ekonomikou,
- vytvoření sítě spolupráce vědeckých a výzkumných středisek propojených s podnikateli.
- v souvislosti s ekonomickou krizí může docházet k omezování prostředků na výzkum a vývoj,
- kvůli růstu nákladů na pracovní sílu existuje riziko přemístění inovačních podniků do příznivějších lokalit,
- byrokratické překážky v procesu komercializace výsledků výzkumu a vývoje,
- krátká „životnost“ produktů,
- složitá legislativa dezorientující podnikatele,
- emigrace vědeckého personálu za lepším finančním ohodnocením do zemí s příznivější perspektivou rozvoje,
- nejistá situace Speciálních ekonomických zón, které mají dle zákona působit do roku 2020, může vést k ústupu investorů,
- slabý zájem subjektů působících v pohraničí o výzkum a inovace (schopnost inovace je podnikateli chápána jako velice nákladný a komplikovaný proces, vznikají tak mentální překážky a pojem schopnosti inovace je spíše spojován s čistě technologickými inovacemi).

4.2. Informační a komunikační technologie

Tabulka č. 31. Analýza SWOT tematického cíle informační a komunikační technologie.

SILNÉ STRÁNKY		SLABÉ STRÁNKY	
<ul style="list-style-type: none"> • Vysokoškolská střediska se zabývají vzděláváním pracovní síly v oboru informačních a komunikačních technologií (mj. prestižní Vratislavská technická univerzita vyučující obory jako informatika a vyspělé technologie), • Početný a dobře vyškolený technický personál schopný vykonávat management – rezervoár lidských zdrojů v podobě informatiků, elektroniků, atd. • projekt Dolnoslezská skeletová síť, • využití fondů z ROP Dolnoslezského vojvodství určených na síť širokopásmového připojení, • společný web pro výměnu informací – geoportál, • využití informačních technologií ve školách. 		<ul style="list-style-type: none"> • nedostatečné využití potenciálu spojeného se spoluprací vysokoškolských středisek s podnikateli, • nízká úroveň elektronických služeb poskytovaných jednotkami územní samosprávy, • nedostatečné pokrytí širokopásmovým internetovým připojením v Dolním Slasku, případně omezený přístup k internetu vůbec, • nízká úroveň využití informačních a komunikačních technologií podnikateli, organizacemi podporujícími chod byznysu, nevládními organizacemi, atd., • nízká úroveň využití moderních technologií v procesu managementu, • absence integrovaných systémů moderní telekomunikační infrastruktury, • vysoké poplatky za přístup k internetu, • absence dobře rozvinuté širokopásmové sítě na venkově, • řada obyvatel postrádá znalosti ohledně možností využití informačních a komunikačních technologií. 	
PŘÍLEŽITOSTI	INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE	HROZBY	
<ul style="list-style-type: none"> • rozvoj informačního společenství na základě integrovaných systémů moderní telekomunikační infrastruktury, • eliminace e-vyloučení na periferních územích, • rozvoj e-práce, e-slужeb, e-vzdělávání na územích s omezenou dostupností, • posílení konkurenceschopnosti a zlevnění internetu, • zrychlení internetového připojení • školní vzdělávací programy napomáhající rozvoji informačního společenství, • tvorba systémů zaměstnávání, vzdělávání a služeb založených na digitálních komunikačních technologiích, • zjednodušení postupů při poskytování finanční podpory a zásad realizace projektů, • širší zapojení soukromého kapitálu a fondů EU do financování technické a hospodářské infrastruktury (silnější důraz na partnerství veřejného a soukromého sektoru), • státní, evropské i unijní finanční prostředky jsou a v příštím rozpočtovém období i nadále 		<ul style="list-style-type: none"> • nedostatečná přeshraniční výměna zkušeností na úrovni místní samosprávy, • omezování příjmů subjektů územní samosprávy, jejich zatěžování novými úkoly bez přesunu dodatečných prostředků na jejich realizaci, • nestabilní ekonomická situace veřejných i soukromých subjektů působících v pohraničí, • právní procedury komplikující z dostupnění internetu veřejnosti, • hospodářská krize, • technologická diskriminace. 	

budou určeny na rozvoj informačního společenství - nové finanční rozpočtové období EU 2014 až 2020, nové operační programy a inovační finanční nástroje (vratné).

4.3. Konkurenceschopnost malých a středních podniků (MSP)

Tabulka č. 32. Analýza SWOT tematického cíle Konkurenceschopnost malých a středních podniků (MSP)

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> • rostoucí počet firem působících ve vojvodství, • silná pozice firem podnikajících v turistickém ruchu v jelenohorském a valbříském subregionu, • fungování Speciálních ekonomických zón, • malá vzdálenost důležitých metropolitních oblastí (Vratislav, Praha, Brno), • relativně vysoká úroveň průmyslové funkce regionu, • dobrá spolupráce samospráv ležících na polsko-českém pohraničí. 	<ul style="list-style-type: none"> • dominance tradičních průmyslových odvětví zejména ve středních Sudetech a sudetském podhůří, • málo rozvinutý sektor služeb, • slabé dopravní propojení regionu se zbytkem území státu a sousedními zeměmi, • nerovnoměrné rozmístění turistických služeb v jelenohorském a valbříském subregionu, • příliš slabé propojení mezi podnikateli a institucemi zabývajících se výzkumem a vývojem, • investiční limity plynoucí z povahy horského území a existence chráněných oblastí, • vysoká nezaměstnanost v některých okresech jelenohorského a valbříského subregionu.
PŘÍLEŽITOSTI	KONKURENCESCHOPNOST MSP
<ul style="list-style-type: none"> • vytvoření ekonomicky aktivních oblastí na území Sudet – reorientace zdejší ekonomiky, • zlepšení dopravní dostupnosti, • transformace systému vzdělávání ve smyslu adaptace kvalifikace absolventů na potřeby trhu, • programy strukturálních fondů zaměřené na rozvoj firem, • zvýšení úlohy inkubátorů podnikání, průmyslových parků a jiných institucí zajišťujících servis byznysu, např. Agentury regionálního rozvoje, Hospodářských komor, sdružení, • větší otevřenost institucí zajišťujících servis byznysu (IOB) vůči zahraničním investorům, • vznik klastrů, pořádání výstav a veletrhů, • rozvoj infrastruktury výzkumu a vývoje, • využití kultury, krajinného a přírodního bohatství Sudet, • rozvoj lázeňství založený na vysokém počtu lázeňsky význačných lokalit, • využití výhodné polohy příhraničních subregionů (uprostřed Evropy), • využití potenciálu příhraničních měst pomocí lepšího dopravního propojení (např. Náchod a Kudowa Zdrój), 	<ul style="list-style-type: none"> • ekonomická krize, která vyvolává pesimismus mezi podnikateli, • snížení investiční atraktivity (zastavení investic do dopravního a infrastrukturního systému), • právní změny omezující fungování speciálních ekonomických zón, • nedostatečné financování turistické infrastruktury a infrastruktury spojené s cestovním ruchem, což vede k poklesu atraktivity turistických produktů v prostředí stále tvrdší konkurence, • nezájem podnikatelů o vytváření společných podnikatelských iniciativ, • ústup velkých koncernů, které jsou odběrateli produktů vyráběných v malých a středních podnicích, • nezájem malých a středních podniků o využívání inovačních řešení s cílem zlepšení své konkurenceschopnosti, • pokračující zhoršování technické infrastruktury, zejména silniční a železniční, • emigrace omezující lidské zdroje pro firmy.

- zakládání společných přeshraničních turistických komplexů,
- rozvoj center přesahujících svým vlivem čistě lokální měřítko (Valbřich, Jelení Hora),
- deregulace některých profesí,
- vytvoření příznivých podmínek pro zakládání podniků a firem, růst investic do kapitálu a infrastruktury podniků, rozvoj inovací a nových technologií, posílení spolupráce městských středisek přesahujících svým vlivem čistě lokální měřítko.

4.4. Přechod na nízkoemisní ekonomiku

Tabulka č. 33. Analýza SWOT tematického cíle přechod na nízkoemisní ekonomiku

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY	
<ul style="list-style-type: none"> • Bohaté zdroje životního prostředí umožňující získávání energie z různých obnovitelných zdrojů, • Uvědomění si problému, státní a regionální programové dokumenty např. <i>Strategie rozvoje energetiky na Dolním Slazsku na základě metody Foresight Delphi</i>, práce týmu odborníků pod vedením Edyty Ropuszynské-Surmy a Zdzisława Szalbierza, • realizace mezinárodního projektu „<i>Pioneers into Practice 2012</i>“, jehož hlavním předpokladem je „vytvoření nové třídy odborníků na nízkouhlíkovou ekonomiku schopných vlastního rozvoje, managementu a implementace inovací v oblasti nízkoemisní a energeticky efektivní ekonomiky“ (http://www.eitplus.pl/pl/pioneers_into_practice_2012/2001). a mnoho dalších projektů za účelem výměny dobré praxe v oblasti efektivního využití energie, • funkce ekologických organizací (dle publikace nazvané „<i>Ekologické organizace</i>“ Krzysztofa Smolnického „(...)patří Dolnoslezské vojvodství k předním regionům nejen s ohledem na průměrný počet organizací v poměru na počet obyvatel, ale i z hlediska počtu podnikaných iniciativ.“, • realizace programů, aktivit, které upevňují ekologické povědomí např. program „<i>Úspory energie v dolnoslezských školách nevyžadující žádné náklady</i>“ pořádaný Dolnoslezským okruhem polského ekologického klubu, • prostředky Evropské unie, státní prostředky.	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatečné využití obnovitelných zdrojů energie, • nedobrý stav technické síťové infrastruktury, • nerovnoměrné rozmístění potenciálu obnovitelných zdrojů ve vojvodství • produkce energie založená na neobnovitelných zdrojích energie, • nutnost udržovat rezervy běžných zdrojů. • Rozvinutý průmysl, • Intenzivní produkce odpadu, zejména na pomezí jelenohorského a valbříského subregionu, • relativně vysoký počet budov, starších činžovních domů (obzvláště na území revitalizace) s nízkou energetickou efektivitou (ztráty energie), • nákladnost řešení založených na obnovitelných energetických zdrojích, • nízké příjmy subjektů územní samosprávy včetně finančních možností, • slabě rozvinuté ekologické povědomí ve společnosti.	
PŘÍLEŽITOSTI	PŘECHOD NA NÍZKOEMISNÍ EKONOMIKU	HROZBY
<ul style="list-style-type: none"> • zvýšení podílu obnovitelných energií v celkové spotřebě, • diversifikace zdrojů a způsobů výroby energie, • zvýšení efektivity managementu přírodních zdrojů, • zavádění inovací a implementace nových technologií za účelem redukce emisí skleníkových plynů a dalších škodlivých látek, • snížení energetické náročnosti, redukce poptávky po energiích, • formování správného postoje a podpora sociálních aktivit v oblasti snižování spotřeby		<ul style="list-style-type: none"> • Klimatické změny, globální oteplování, • Rostoucí poptávka po energii, • Nízké povědomí o možnostech využití technologií a dostupných zdrojích jejich financování, • nesouhlas veřejnosti s některými investicemi do nových zdrojů energie, • úpravy návrhu zákona o obnovitelných zdrojích energie, které mohou mít negativní dopad na rozvoj obnovitelných zdrojů energie.

energie,

- spolupráce ekologických organizací se státními orgány a samosprávou,
- právní změny, klimatická politika,
- zákon o udržování pořádku a čistoty v obcích nabývající platnost k polovině roku 2013, jehož cílem je sběr a třídění komunálních odpadů, redukce objemu komunálního odpadu kumulovaného na skládkách, úplná eliminace nelegálních skládek a postih znečišťování lesů a rekreačních oblastí,
- státní, evropské i unijní finanční prostředky.

4.5. Adaptace na klimatické změny, prevence rizik a jejich zvládání

Tabulka č. 34. Analýza SWOT tematického cíle Přizpůsobení se klimatickým změnám, prevence rizik a jejich zvládání

SILNÉ STRÁNKY		SLABÉ STRÁNKY	
<ul style="list-style-type: none"> • právní normy na omezování emisí látek znečišťujících ovzduší, • subjekty energetického sektoru do svých strategických plánů zahrnují klimatickou politiku, • program Odra 2006, • využití evropských prostředků (ROP Dolnoslezského vojevodství) určených na protipovodňovou ochranu a prevenci sucha, • využití evropských prostředků (ROP Dolnoslezského vojevodství) určených na podporu institucí zabývajících se ochranou životního prostředí, • existence elektronických systémů zvládání krizových situací – systém včasného varování a výstrahy – dvě webové stránky: jedna určená bezpečnostním orgánům a systému zvládání krizových situací a druhá pro obyvatelstvo Dolního Slezska, • finanční podpora v rámci Programu rozvoje venkova 2007 až 2013 podporujícího mj. Státní profesionální hasičský sbor, • prostředky Evropské unie na podporu investic spojených se záchranářstvím, • zavádění výstražných systémů, • povinné pojištění zemědělců. 		<ul style="list-style-type: none"> • Území je charakteristické relativně značným ohrožením živelními pohromami (zejména povodněmi), • Ohrožení suchem v důsledku globálního oteplování (Dolní Slezsko je nejteplejším regionem celého Polska), • Ohrožení vojvodství povodněmi, prohlubující postupnou dekapitalizaci jednotlivých prvků infrastruktury povodňové ochrany, • Zanedbání protipovodňové infrastruktury, • Neuskutečněné projekty v rámci programu Odra 2006, • nedostatečné prostředky na revitalizaci a obnovu životního prostředí. 	
PŘÍLEŽITOSTI	PŘIZPŮSOBENÍ SE KLIMATICKÝM ZMĚNÁM, PREVENCE RIZIK A JEJICH ZVLÁDÁNÍ	HROZBY	
<ul style="list-style-type: none"> • společné vytvoření přeshraničního systému územního plánování (sociálně-ekonomického, regionálního, ochrany životního prostředí, prevence živelných pohrom a hrozeb, • silnější důraz na integrované plánování, • ochrana obyvatelstva, zvládání krizových situací včetně protipovodňové ochrany: společná opatření na podporu protipovodňové ochrany, společné investice do ochrany a společné zvládání krizových situací, • příprava konkrétních projektů zaměřených na řešení bezpečnostních problémů, • podpora specializovaných investic za účelem adaptace na klimatické změny, • podpora investic zaměřených na konkrétní typy rizik a zvyšujících odolnost vůči živelným 		<ul style="list-style-type: none"> • redukce příjmů subjektů územní samosprávy, jejich zatěžování novými úkony bez přesunu dodatečných prostředků na jejich realizaci, • ekonomicky nestabilní situace veřejných i soukromých subjektů působících v pohraničí, • slabý význam územního plánování v Polsku, 	

pohromám,

- zvýšení podílu soukromého kapitálu a fondů EU ve financování technické a ekonomické infrastruktury (silnější důraz na Partnerství veřejného a soukromého sektoru),
- zjednodušení procedur poskytování finanční podpory a realizace projektů,
- nové finanční rozpočtové období EU 2014 až 2020, nové operační programy a inovativní finanční nástroje (vratné).

4.6. Ochrana životního prostředí a efektivní využívání zdrojů

Tabulka č. 35. Analýza SWOT tematického cíle Ochrana životního prostředí a efektivní využívání zdrojů

SILNÉ STRÁNKY		SLABÉ STRÁNKY	
<ul style="list-style-type: none"> V regionu se nachází celá řada chráněných přírodních lokalit (chráněný krajinný útvar, přírodní rezervace, přírodní památky), Dva ze 23 polských národních parků leží na území Dolnoslezského vojvodství, Chráněné lokality zahrnují přibližně 22% území vojvodství, Zdroje léčivých minerálních vod, včetně termálních vod, Lázeňské obce. 		<ul style="list-style-type: none"> Znečišťování a zanedbání životního prostředí průmyslovými a komunálními znečišťovateli, Velmi vysoká produkce komunálního odpadu, zejména v okresech: jaworském, kamenohorském, dzierzioniowském, svidnickém a valbříském (na hranici jelenohorského a valbříského subregionu) Absence územní integrace relativně nízké ekologické povědomí obyvatelstva. 	
PŘÍLEŽITOSTI	OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A EFEKTIVNÍ VYUŽÍVÁNÍ ZDROJŮ	HROZBY	
<ul style="list-style-type: none"> využití přírodního a krajinného potenciálu, je třeba upozornit na rostoucí počet podniků využívajících tento potenciál v rámci své živnostenské a hospodářské činnosti, rozvoj přeshraniční spolupráce za účelem ochrany životního prostředí vůči hrozbám, rozvoj nových technologií výstrahy před živelnými pohromami a přírodními hrozbami, relativně velký potenciál pro získávání biomasy, adaptace venkovských oblastí s turistickým potenciálem na poskytování agroturistických služeb, vzdělávání a zlepšování ekologického povědomí, zákon o udržování pořádku a čistoty v obcích nabývající platnost k polovině roku 2013, jehož cílem je sběr a třídění komunálních odpadů, redukce objemu komunálního odpadu kumulovaného na skládkách, úplná eliminace nelegálních skládek a postih znečišťování lesů a rekreačních oblastí, 		<ul style="list-style-type: none"> rostoucí produkce a kumulace odpadu a trvale nízká schopnost jeho recyklace, urbanizace nezastavěných ploch, nedostatečný objem finančních prostředků, trvale rostoucí poptávka po energii v důsledku technologického pokroku. 	

4.7. Vyvážená doprava a odstraňování úzkých hrdel u klíčových síťových infrastruktur

Tabulka č. 36. Analýza SWOT tematického cíle Vyvážená doprava a odstraňování úzkých hrdel u klíčových síťových infrastruktur

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> značná hustota silnic, zejména v městských okresech a dále v okresech: jelenohorském, valbříském, lubaňském, dzierzoniowském aavidnickém, značná hustota železniční sítě, vojvodství protínají hlavní komunikační tahy - dálnice A4 a státní silnice č. 3 (plánovaná S3), které zajišťují dobré komunikační spojení s Německem. 	<ul style="list-style-type: none"> zhoršování technického stavu silnic, slabé komunikační propojení (silniční a železniční) jelenohorského subregionu s Českou republikou, slabé dopravní propojení mezi turistickými oblastmi (okolí Jelení Hory s Kladskou kotlinou), omezující pohyb turistů, stárí vozového parku (jak železničních souprav, tak autobusů), absence koncepce integrované dopravy (silniční a železniční) v regionu, absence integrovaného systému s jízdenkou na osobní dopravu, platnou na celém zkoumaném území, zjednodušující cestování turistům a cestu do zaměstnání obyvatelstvu, absence koordinovaných dopravních spojů navazujících na celostátní systém dopravních spojů (přerušení železniční dopravy na mnoha úsecích), Pražský koridor povede přes Lubawku, a to na úkor komunikačního napojení Kladska (sekundární význam státní silnice č. 8), Dlouhá jízdní doba vlaků na úseku Jelení Hora - Vratislav, Silniční infrastruktura nepřizpůsobená stoupající intenzitě dopravy, absence vhodné cenové strategie železniční dopravy (což by mohlo odlehčit stále zatíženější silniční dopravu).
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
VYVÁŽENÁ DOPRAVA A ODSTRAŇOVÁNÍ ÚZKÝCH HRDEL U KLÍČOVÝCH SÍŤOVÝCH INFRASTRUKTUR	

- dodatečné prostředky (EU + státní) na zvýšení efektivity (modernizace a rekonstrukce) a otevírání nových komunikačních spojů,
  - rozvoj Středoevropského dopravního koridoru CETC ROUTE 65.
  - Posilování povědomí o významu spolupráce mezi samosprávami za účelem zlepšení komunikačních spojů, včetně integrované veřejné dopravy,
  - Strategie rozvoje Dolnoslezského vojvodství 2020 zařazuje mezi priority budování vyváženého dopravního systému a zlepšení dopravní dostupnosti,
  - Zapojení soukromých investorů do optimalizace železniční dopravy,
  - Rostoucí zájem o Partnerství veřejného a soukromého sektoru,
  - Silnější důraz na lehké elektrické vlakové soupravy u místních spojů (v rámci regionu i přeshraničních),
  - návrat ke koncepci středosudetské silnice.
- morfologické a krajinné překážky (pohoří) při budování nových dopravních komunikací a výskyt chráněných oblastí,
  - území zkoumaného regionu není zařazeno do plánů výstavby rychlostních silnic a dálnic (projektované rychlostní silnice S5 a S8),
  - zablokovaná doprava ve městech významných pro chod regionu (chybí finanční prostředky na nákladné investice do budování městských obchvatů).

4.8. Podpora zaměstnanosti a mobility pracovní síly

Tabulka č. 37. Analýza SWOT tematického cíle Podpora zaměstnanosti a mobility pracovní síly.

SILNÉ STRÁNKY		SLABÉ STRÁNKY	
<ul style="list-style-type: none"> • podpora přeshraniční spolupráce mezi Institucemi zajišťujícími servis byznysu, hospodářskými komorami a subjekty územní samosprávy, • malá vzdálenost státních hranic, vedoucí ke zvýšené mobilitě osob a turistů, • solidní základna v podobě dobře připravených investičních oblastí, • Úřady práce a jiné instituce působící na trhu práce, konzultační centra nabízející bezplatné informační služby, • projekty stimulující podnikání, • fungující Instituce zajišťující servis byznysu, inkubátorů podnikání, • systém školení, profesního poradenství (mj. v rámci úřadů práce), • relativně vysoký podíl osob v produktivním věku (71 %). 		<ul style="list-style-type: none"> • vysoký podíl nezaměstnaných v tzv. zvláštní situaci na trhu práce (dlouhodobě nezaměstnaní, ženy, mládež, věková skupina osob nad 50 let), • absolventské profily a vzdělávací obory nepřizpůsobeny specifickým potřebám trhu práce, • nízká úroveň pracovní mobility, • slabá spolupráce úřadů práce a škol s podnikateli a místními samosprávami, • nízká úroveň znalosti jazyka sousedů, • odliv obyvatelstva do větších měst, • nízký přirozený přírůstek a stárnutí obyvatelstva Euroregionu Nisa, • nízký počet nově zakládaných firem a investorů, • vysoký podíl pracovně neaktivních osob, • rostoucí nezaměstnanost. 	
PŘÍLEŽITOSTI	PODPORA ZAMĚSTNANOSTI A MOBILITY PRACOVNÍ SÍLY	HROZBY	
<ul style="list-style-type: none"> • investiční pobídky pro firmy v domovském regionu, • snaha o zvýšení úrovně vzdělanosti a lidského kapitálu, • adaptace vzdělávacích oborů na potřeby trhu práce, • zakládání místních partnerství za účelem řešení problémů na trhu práce, • přeshraniční spolupráce subjektů veřejné samosprávy, úřadů práce a dalších institucí za účelem vytvoření společného trhu práce v pohraničí, • podpora pracovní a prostorové mobility obyvatel polsko-českého pohraničí, • rozvoj hospodářských subjektů, • propagace podnikání, • startovní podpora subjektů začínajících podnikat v pohraničí, • podpora spolupráce mezi Institucemi zajišťujícími servis byznysu, • podpora a propagace aktivit úřadů práce a podnikatelů, • investice do inovací, • vzájemné studijní návštěvy polských a českých úřadů práce, tvorba společných informačních webů; pořádání veletrhů práce, veletržních výstav, poradenských dnů, 		<ul style="list-style-type: none"> • trvale rostoucí nezaměstnanost, absence adekvátní podpory pro byznysové instituce podporující rozvoj podnikání, • nevhodný systém finanční podpory institucí zaměřené na rozvoj podnikání (vyžaduje se vlastní podíl na projektech, dále pak příliš dlouhá čekací doba na návrat vynaložených výdajů, a to až 9 měsíců, což aktéry nutí brát si úvěry a dodatečně zatěžuje rozpočet institucí zajišťujících servis byznysu (IOB) fungujících na základě členských příspěvků. Nelze vyplácet zálohy), • omezování příjmů subjektů územní samosprávy, jejich zatěžování novými úkony bez přesunu dodatečných prostředků na jejich realizaci, • nestabilní ekonomická situace veřejných a soukromých subjektů působících v pohraničí, • pokles investiční atraktivity (škrty v investicích do dopravního systému a infrastruktury), ústup investorů ze speciálních ekonomických zón, nepříznivé demografické trendy. • Rostoucí pasivita, sociální patologie. 	

- zjednodušení procedur pro poskytování dotací a realizaci projektů,
- nové finanční rozpočtové období EU 2014 až 2020, nové operační programy a inovační finanční nástroje (vratné),
- dobré prostředí pro rozvoj podnikání díky fungování speciálních ekonomických zón,
- prostředky Evropské unie na výstavbu průmyslových parků.

4.9. Sociální integrace a řešení problému chudoby

Tabulka č. 38. Analýza SWOT tematického cíle Sociální integrace a řešení problému chudoby

SILNÉ STRÁNKY		SLABÉ STRÁNKY	
<ul style="list-style-type: none"> • HDP na obyvatele Dolnoslezského vojvodství je vyšší než celostátní průměr, • systém sociální podpory (jedna z nejnákladnějších položek konsolidovaných rozpočtů jednotek územní samosprávy), • růst HDP na obyvatele (v letech 2008 až 2009), • fungující infrastruktura na podporu rozvoje regionu, tj. speciálních ekonomických zón, průmyslových parků, inkubátorů podnikání, • působení nevládních organizací napomáhajících sociálnímu a ekonomickému rozvoji, • státní prostředky a prostředky Evropské unie na revitalizaci měst, • státní prostředky a prostředky Evropské unie na řešení problému chudoby, • nevládní organizace,		<ul style="list-style-type: none"> • relativně velmi vysoký počet pracovních neaktivních osob v jelenohorském a valbříském subregionu, • nízká hodnota HDP na jednoho obyvatele v jelenohorském a valbříském subregionu, (ve srovnání s průměrem Dolnoslezského vojvodství a celého Polska) – značné příjmové rozdíly v rámci regionu, • vysoká míra nezaměstnanosti v jelenohorském a valbříském subregionu (ve srovnání s vojvodským průměrem), v řadě okresů přesahující 20%, • vysoká míra emigrace obyvatelstva jelenohorského a valbříského subregionu, tzv. „jev odsávání vysoce kvalifikovaných a vzdělaných lidí z Polska“, • nízká mobilita nezaměstnaných osob na trhu práce, • nedostatečný rozvoj občanské společnosti, • sociálně patologické jevy (alkoholismus, závislost na drogách, domácí násilí, kriminalita nezletilých).	
PŘÍLEŽITOSTI	SOCIÁLNÍ INTEGRACE A ŘEŠENÍ PROBLÉMU CHUDOBY		HROZBY
<ul style="list-style-type: none"> • pracovní a sociální aktivizace osob čerpající sociální podporu, • různé iniciativy s cílem prevence sociálního vyloučení, • překonávání kulturních, psychologických a jazykových překážek ve vztazích mezi polskou a českou společností, • posílení pocitu místní odpovědnosti, • prevence sociální marginalizace ohrožených sociálních skupin, • státní finanční prostředky a prostředky Evropské unie.			<ul style="list-style-type: none"> • Rostoucí pasivita pracovních neaktivních osob, • Rostoucí počet emigrantů, • kriminalita mladistvých, zvyšování počtu patologických jevů, • „problém dědičné chudoby“, • Rostoucí chudoba mezi mladými osobami.

4.10. Vzdělání, rozšiřování dovedností a celoživotní vzdělávání

Tabulka č. 39. Analýza SWOT tematického cíle Vzdělání, rozšiřování dovedností a celoživotní vzdělávání

SILNÉ STRÁNKY		SLABÉ STRÁNKY	
<ul style="list-style-type: none"> • dobře rozvinutá síť škol, • relativně vysoký počet vyšších škol (rovněž v jelenohorském a valbříském subregionu), • Dolní Slezsko se z hlediska efektivity vzdělání udržuje na celostátním průměru, • relativně vysoký počet subjektů zabývajících se vzděláváním, zvyšováním kvalifikace a celoživotním vzděláváním, • rostoucí význam zvyšování kvalifikace, • modernizace zázemí středních odborných škol a učilišť.		<ul style="list-style-type: none"> • Nízké příspěvky ze státního rozpočtu školám (značná zátěž pro samosprávy), • Dekapitalizace školní infrastruktury, • systém vzdělání neadaptován na požadavky trhu práce, • rozdíly v kvalitě vzdělání město–venkov, • okresy valbříský, zhořelecký, lwówecký a jelenohorský vykazují jedny z nejnižších indikátorů efektivity vzdělání v regionu, • nedostatečná příprava žáků středních škol k maturitní zkoušce (zejména na středních odborných školách).	
PŘÍLEŽITOSTI	VZDĚLÁNÍ, ROZŠÍŘOVÁNÍ DOVEDNOSTÍ A CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	HROZBY	
<ul style="list-style-type: none"> • adaptace školské politiky státu a regionální samosprávy na výkyvy z hlediska početnosti jednotlivých věkových skupin, • silnější důraz na technické obory, • finanční podpora školení z EFS zvyšujících kompetence zaměstnanců v regionu, • změna státní politiky v oblasti předškolní výchovy (zvýšení podílu státu na financování školek), • růst financování škol za účelem nákupu moderního vybavení včetně komunikačních a informačních technologií, • klesající počet žáků může vést ke zlepšení kvality vzdělání (zmírnění problému přeplněných tříd). Individualizace výukového procesu, • vytváření konkurenceschopné ekonomiky založené na vysokém stupni vzdělanosti a nikoli na levné pracovní síle.		<ul style="list-style-type: none"> • demografické změny, vyžadující změnu modelu vzdělávacího systému, • pokles efektivity vzdělávání, • příliš pomalá reakce na změny poptávky zaměstnavatelů po konkrétních kvalifikacích, • unáhlené uzavírání škol samosprávami bez provedení důkladné analýzy.	

4.11. Institucionální kreativita a efektivní veřejná správa

Tabulka č. 40. Analýza SWOT tematického cíle Institucionální kreativita a efektivní veřejná správa

SILNÉ STRÁNKY		SLABÉ STRÁNKY	
<ul style="list-style-type: none"> realizace projektu „Regionální informační web pro obyvatele a samosprávy Dolního Slazska e-DolnySlask”, implementace mnoha projektů z ROP Dolnoslezského vojvodství za účelem informatizace institucí zřizovaných samosprávou, relativně dobrá spolupráce státní správy s nevládními organizacemi. 		<ul style="list-style-type: none"> nedostatečné příjmy samospráv omezující schopnost investovat do technického potenciálu a lidských zdrojů, nízký stupeň využití informačních a komunikačních technologií ve veřejných institucích, omezený přístup k veřejným informacím, slabá digitalizace databází veřejných institucí, nízká úroveň digitalizace přístupu do databází veřejné správy, nedostatečné znalosti v oboru digitálních kompetencí u zaměstnanců veřejných institucí, zastaralé systémy motivace zaměstnanců. 	
PŘÍLEŽITOSTI	INSTITUCIONÁLNÍ KREATIVITA A EFEKTIVNÍ VEŘEJNÁ SPRÁVA	HROZBY	
<ul style="list-style-type: none"> generační obměna personálu, technologický pokrok a častější využívání nových technologií při poskytování služeb občanům, přesun značného objemu finančních prostředků na zlepšení fungování veřejné správy (investice do infrastruktury a školení zaměstnanců) v rámci prostředků EU, zavedení koncepce <i>governance</i>, založené mj. na decentralizaci středisek rozhodování. 		<ul style="list-style-type: none"> Rostoucí ekonomická slabost samosprávy v důsledku redukce příjmů v souvislosti se světovou ekonomickou krizí, Odpor zaměstnanců vůči zavádění informačních a komunikačních technologií, právní změny, které úředníky dezorientují. 	

5. Oblasti strategické spolupráce ESÚS a návrhy projektů

Evropské seskupení pro územní spolupráci je inovativním právním nástrojem umožňujícím regionální a místní samosprávě v různých členských státech vznik spolupracujících skupin se statutem právnických osob.⁵³ Cílem plánovaného ESÚS je posílení teritoriální spolupráce mezi jednotlivými regiony v polském (Dolnoslezské vojvodství) i českém (Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj, Olomoucký kraj) pohraničí. V této kapitole autoři zprávy identifikují hlavní oblasti spolupráce, a to na základě provedené analýzy statistických údajů, desk reasarch strategických dokumentů Dolnoslezského vojvodství, výsledků výzkumu veřejného mínění provedeného mezi zúčastněnými institucemi, které současně disponují zkušenostmi s přeshraničními aktivitami v polsko-českém pohraničí a konečně na základě identifikace silných i slabých stránek a příležitostí i rizik zkoumaného regionu dle jedenácti tematických cílů politiky soudržnosti na roky 2014 až 2020. V průběhu stanovování těchto hlavních oblastí spolupráce byl též brán zřetel na klíčové oblasti vytyčené v dokumentu Strategie Evropa 2020, tj. zaměstnanost, inovace (výzkum a vývoj), klimatické změny a energie, vzdělání a řešení problému chudoby.⁵⁴ Je rovněž třeba brát na vědomí skutečnost, že prostředky Evropské unie z fondů společného strategického rámce (EFRR, ESF, FS, EZFRV a EMFF) budou přímo spojeny s cíli Strategie Evropa 2020.

Je třeba připomenout, že plánované seskupení ESÚS by mělo fungovat tak, aby nedocházelo k duplikacím úkonů a kompetencí Evropské územní spolupráce, ale aby ji vhodně doplňovalo (např. plněním funkce řídicí instituce) a využívalo přitom zkušeností již stávajících subjektů teritoriální spolupráce.

Další významnou funkcí plánovaného ESÚS je vytváření regionálních projektů. Dle respondentů je důležitým aspektem spolupráce (a současně velkou příležitostí) důraz na komplexní a nikoli izolované řešení problémů. ESÚS by se díky své neobvyklé formě a statutu právnické osoby mělo stát společnou platformou spolupráce mezi zúčastněnými zeměmi.

Níže uvádíme hlavní a na základě analýzy vymezené oblasti spolupráce v rámci plánovaného seskupení ESÚS v polské a české části pohraničí. U každé oblasti odůvodňujeme, proč byla vybrána, a totéž se týká i konkrétních uvedených návrhů projektů.

OBLASTI STRATEGICKÉ SPOLUPRÁCE

TURISTICKÝ RUCH - Dolnoslezské vojvodství má významnou a dobře rozvinutou turistickou infrastrukturu (v roce 2010 fungovaly na tomto území 726 ubytovacích objektů, z čehož kolem 77% v jelenohorském a valbříském subregionu) a navštěvuje ho relativně vysoký počet turistů, kteří tak potvrzují zájem o tento region. Ve výzkumu veřejného mínění provedeném pro účely této analýzy projevovali respondenti značný zájem o rozšíření teritoriální spolupráce v polsko-českém pohraničí a nejčastěji zmiňovanou „oblastí“ byl turistický ruch ve smyslu společné turistické oblasti. Turistický ruch byl také jednou ze dvou oblastí spolupráce (tou druhou byla doprava), která vykazala nejvyšší podíl označení respondenty (15% z celku) a získala hodnocení „nejvýznamnější oblasti“ pro realizaci cílů ESÚS. Dolnoslezské vojvodství, jako oblast o velmi vysoké turistické atraktivitě hodnotí turistický ruch jako jednu z priorit sociálně-ekonomického rozvoje celého regionu a za tímto

⁵³ Nařízení (ES) č. 1082/2006 Evropského parlamentu a Rady ze dne 5 července 2006.

⁵⁴ Strategie dostupná na adrese: http://ec.europa.eu/europe2020/index_pl.htm

účelem byla vypracována *Aktualizace programu rozvoje turistického ruchu v Dolnoslezském vojvodství*. Dle tohoto dokumentu je rozvoj turistického ruchu založen na rozdělení regionu do 13 Dolnoslezských turistických subregionů. Jelenohorský subregion tvoří následující turistické subregiony: Dolnoslezské hvozdy (značkovým turistickým produktem⁵⁵ je víkendová turistika), Nisa, Kwisa, Bóbr (kulturní a průmyslová turistika), Krkonoše a Jizerské Hory (aktivní a specializovaná turistika, kulturní a víkendová turistika). Valbřiský subregion tvoří následující turistické subregiony: Valbřiské sudety (městská a kulturní turistika, průmyslová turistika), Sudetské předhůří (městská a kulturní turistika, průmyslová turistika) a Kladsko (lázeňská turistika, kulturní a víkendová turistika). Strategie rozvoje Dolního Slezska do roku 2020 definuje jednotlivé roviny zahraniční spolupráce, včetně kooperace s českými příhraničními kraji (Libereckým, Královéhradeckým, Pardubickým a Olomouckým), a jedním z jejích hlavních prvků by měl být rozvoj turistického ruchu (zejména pomocí vytvoření společné turistické nabídky). Obrovský rozvojový potenciál má v Dolnoslezském vojvodství lázeňská turistika. Na území Dolního Slezska funguje 11 lázní o různých léčivých profilech. Jsou soustředěny především v Kladské kotlině (Kudowa Zdrój, Duszniki Zdrój, Polanica Zdrój, Ladek Zdrój a Długopole Zdrój), v jelenohorském regionu (Cieplice Zdrój a Swieradów - Czerniawa Zdrój) a ve valbřiském regionu (Szczawno Zdrój, Jedlina Zdrój a Przerzeczyn Zdrój).⁵⁶ V současnosti je jednou z priorit rozvoje turistického ruchu v Polsku nabídka značkových turistických produktů založených na potenciálu lázeňství.⁵⁷ K výhodám Dolního Slezska nepochybně patří právě silná lokální základna lázeňství a dalších rekreačních středisek, která je pro turistické služby k dispozici celoročně, s různými standardy a s rozsáhlými zdroji léčivých minerálních vod, včetně termálních vod, a dostatečnou rezervou k jejich využití za účelem lázeňské léčby.⁵⁸

Počet osob navštěvujících lázně nebo lázeňské nemocnice v jelenohorském subregionu v roce 2011 činil 18.944, oproti tomu ve valbřiském subregionu bylo návštěvníků lázní 3krát víc – 62.552 osob.

Na základě provedeného výzkumu veřejného mínění, bylo zjištěno, že:

- předností Dolního Slezska jsou dobře rozvinuté turistické a lázeňské funkce, ale současně je nevýhodou trvale nevyužitý potenciál v této oblasti,
- turistický ruch a lázeňství spolu s na ně návazným obchodem a službami je hlavním pilířem rozvoje regionu,
- značný potenciál má Kladský turistický subregion, kde se nachází objekty a lákadla umožňující veškeré formy turistiky (mj. služební cesty, lázeňskou, kulturní, aktivní) celoročně, což napomáhá rozvoji podnikání a živnostenské činnosti v oblasti široce chápaného turistického ruchu (ubytování, občerstvení, osobní doprava, návazné služby),
- vynikající přírodní podmínky a bohatství (minerální vody, příznivé podnebí, hornaté okolí) umožňují trvalý rozvoj turistického ruchu a lázeňské léčby.

Respondenti mezi rozvojovými příležitostmi zkoumaného regionu uváděli mj.:

- v oblasti turistického ruchu a lázeňství zlepšování kvality služeb pomocí vzdělávání personálu a využití nových technologií v reklamě a v systémech rezervací,
- propagaci turistického ruchu a rozvoj příhraniční turistické infrastruktury,

⁵⁵ Tj. prvek / prvky turistického trhu na území Dolnoslezské vojvodství, které APRT označila 4 hvězdičkami, tj. jako nejvýznamnější pro rozvoj turistického trhu příslušné oblasti.

⁵⁶ <http://www.umwd.dolnyslask.pl/urzad/aktualnosci/single-view/artukul/nagroda-dla-dolnoslaskich-uzdrowisk/>

⁵⁷ "Koncepce rozvoje subregionálních turistických produktů Kladska" (2009).

⁵⁸ M. Klamut, E. Pancer-Cybulska, E. Szostak, *Analýza SWOT Dolního Slezska*, 2012.

- možnost rozvoje aktivní, lázeňské, kulturní a poutní turistiky (stezka Cisterciáckého řádu),
- podpora služeb, zejména lázeňských.

Potenciál lázeňské turistiky je třeba rozvíjet prostřednictvím tradičních léčebných forem (lázně, lázeňské nemocnice), ale taktéž skrze služby wellness, SPA nebo med-tours. To přispěje k vytvoření komplexní nabídky (zdraví + půvab) zacílené na osoby v různých věkových skupinách jak z Polska, tak ze zahraničí. Význam lázeňské turistiky by se tak měl nadále zvyšovat. V budoucnosti tuto situaci ovlivní především demografické změny, jako například zvyšování počtu osob v postproduktivním věku, delší předpokládaná délka života, růst povědomí ve společnosti o zdraví a s tím spojená rostoucí péče o vlastní zdraví, ale také snahy čelit negativním následkům civilizačního vývoje.⁵⁹

Oblasti spolupráce:

1. Společná turistická oblast.

Příklady možných návrhů projektů:

- Vytvoření evropsky konkurenceschopné jednotné turistické značky polsko-českého pohraničí - společný turistický produkt, společné propagační kampaně (společné strategie rozvoje a propagace lázeňské nabídky),
- Tvorba nových a modernizace stávajících turistických stezek umožňující věnovat se aktivní turistice v polsko-českém pohraničí,
- Modernizace ubytovací infrastruktury lázní (lepší nabídka pro zahraniční turisty),
- Dostavba turistické infrastruktury v lázeňských obcích za účelem vytvoření produktů doprovázejících lázeňskou nabídku,
- Zlepšení kvality služeb v lázních dosažené pomocí výuky cizích jazyků,
- Vytvoření klastru spojujícího různé služby v sektoru lázeňské turistiky,
- Provedení výzkumu turistického ruchu (v Polsku a České republice),
- Interregionální osobní multimodální jízdenka,
- Polsko-česká studie územního plánování a funkčního uspořádání turistického pohraničí.

2. Ochrana kulturního dědictví.

Příklady možných návrhů projektů:

- Projekty spojené s ochranou, renovací, revalvací, zabezpečením a zajištěním pamětihodností před ohrožením,
- Projekty spojené s uspořádáním a označením turistických atrakcí (včetně označení v cizích jazycích).

VYVÁŽENÁ DOPRAVA A ODSTRAŇOVÁNÍ ÚZKÝCH HRDEL U KLÍČOVÝCH SÍŤOVÝCH INFRASTRUKTUR –

v provedeném výzkumu respondenti uváděli, že hlavní vadou zkoumaného regionu jsou problémy komunikační infrastruktury, mj. slabé dopravní propojení (silniční a železniční) jelenohorského subregionu s Českou republikou, nepřipravenost silniční infrastruktury na rostoucí intenzitu dopravy, absence obchvatů, absence integrované koncepce dopravy (silniční i železniční) na úrovni regionu, absence integrovaného systému s jízdenkou pro

⁵⁹ Vědecký bulletin Vratislavské vyšší školy aplikované informatiky, TURYSTYKA I REKREACJA 2 (2): 17 - 28, 2011. „Turystyka uzdrowiskowa na Dolnym Śląsku – stan obecny i perspektywy rozwoju”.

osobní dopravu platnou na celém zkoumaném území, systému, který by turistům zjednodušoval cestování a zaměstnancům dojíždění na pracoviště. Investice do infrastruktury významně působí na hospodářský rozvoj regionu (dostupnost velkých měst a rozvojových středisek z periferních oblastí), a efektivnější pohyb osob zvýší mobilitu obyvatelstva. Dopravní infrastruktura má také klíčový význam pro zlepšení dostupnosti turisticky atraktivních příhraničních oblastí. Dle hodnocení respondentů získala doprava a komunikace nejvyšší počet označení, a jejich význam byl jimi ohodnocen známkou „2“ (na škále od 1 do 6, kde 1 znamená nejvýznamnější).

Oblasti spolupráce:

1. Silniční doprava:

Příklady možných návrhů projektů:

- Lepší napojení koridorů 2. a 3. stupně na síť TEN-T (v polsko-českém pohraničí),
- Lepší přístupnost center, která mají vliv na vytváření společných polsko-českých turistických produktů,
- Lepší přístupnost center, která plní funkci zajišťování ekonomické soudržnosti polsko-českého pohraničí.

2. Železniční doprava:

Příklady možných návrhů projektů:

- Zřízení interoperabilního železničního systému (interoperabilní vlaková souprava a infrastruktura zajišťující plynulý provoz mezi státními hranicemi),
- Modernizace a obnovení (přeshraničních) železničních spojů.

3. Nízkoemisní systém městské dopravy přátelský vůči životnímu prostředí

Příklady možných návrhů projektů:

- Nákup nízkoemisních autobusů,
- Propagace městské mobility dle zásady vyváženého rozvoje,
- Tvorba integrovaných systémů veřejné dopravy na území pohraničí.

OCHRANA PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ - dle zákona o samosprávě vojvodství je jedním z cílů vojvodství „udržení hodnoty kulturního dědictví a přírodního prostředí se současným zřetelem na potřeby budoucích generací“. Důležitým prvkem je také ekologická bezpečnost, zlepšení kvality ovzduší a rozvoj přeshraniční spolupráce v oblasti ochrany životního prostředí, o čemž se zmiňuje i Strategie rozvoje Dolního Slaska do roku 2020. Ve výzkumu respondenti upozorňovali, co se životního prostředí týče, na značné poškození cenných krajinných a přírodních památek v polsko-českém pohraničí. Proto je třeba podniknout celou řadu opatření zaměřených primárně na prevenci dalšího úpadku a na zlepšení stavu životního prostředí, což mj. znamená omezit zatížení životního prostředí odpady, zlepšit stav ovzduší, zajistit náležitou ochranu biodiverzity a zavést společná opatření na podporu vzdělávání.

Oblasti spolupráce:

1. Odpadové hospodářství.

Příklady možných návrhů projektů:

- Společný integrovaný plán odpadového hospodářství,
- Systémy třídění a likvidace komunálního odpadu v polsko-českém pohraničí,
- Obnova někdejších silně průmyslových území,
- Aktivita v oblasti meziregionální a mezinárodní spolupráce za účelem výměny zkušeností a dobré praxe.

2. Zlepšení kvality ovzduší.

Příklady možných návrhů projektů:

- Zpracování společných strategií proti emisím látek znečišťujících ovzduší,
- Prevence a omezování emisí látek znečišťujících ovzduší.

3. Ochrana biodiverzity a ekologické vzdělávání.

Příklady možných návrhů projektů:

- Ochrana společných ekosystémů, společné plány ochrany území spadajících do státního systému ochrany a systému Natura 2000,
- Spolupráce v oblasti ochrany přírodních zdrojů Krkonoš,
- Společné přeshraniční aktivity na podporu vzdělávání.

SOCIÁLNÍ INTEGRACE A ŘEŠENÍ PROBLÉMU CHUDOBY – na základě analýzy statistických údajů bylo mj. zjištěno následující: vysoká nezaměstnanost (v řadě okresů jelenohorského subregionu a valbříského subregionu přesáhla míra nezaměstnanosti 22%), pasivita společnosti, nízká míra HDP na obyvatele ve valbříském subregionu a jelenohorském subregionu (rozdíl v důchodech v rámci jednoho regionu). V provedeném výzkumu veřejného mínění respondenti jako hlavní problémy zkoumaného regionu označovali vysokou míru nezaměstnanosti, postupné snižování významu regionu a rostoucí chudobu společnosti. Což je také jedním z hlavních cílů strategie Evropa 2020.

Oblastí spolupráce:

1. Řešení problému chudoby.

Příklady možných návrhů projektů:

- Zlepšení přístupu k základním službám a sociální podpoře,
- Podpora fyzické a hospodářské revitalizace chudých společenství,
- Zlepšení přístupu k informačním a komunikačním technologiím, síťovým, finančním a energetickým službám.

2. Rozvoj a popularizace aktivní integrace.

Příklady možných návrhů projektů:

- Podpora znovuzapojení sociálně vyloučených a odstraňování diskriminace, zejména národnostních menšin, osob se zdravotním postižením, bezdomovců, dále pak posílení ekonomické nezávislosti a rovného jednání se ženami,
- Propagace podnikání v sociální oblasti,
- Zlepšení dostupnosti pracovišť, sociálního zabezpečení, základních služeb (zdravotní péče, bytová výstavba, atd.) a vzdělání.

PŘECHOD NA NÍZKOEMISNÍ EKONOMIKU - na území Dolního Slaska se vyskytují relativně dobré podmínky pro získávání energie z obnovitelných zdrojů, oproti tomu problémem je mj. energetika založená na neobnovitelných zdrojích, vysoký objem produkovaného odpadu zejména na rozhraní jelenohorského a valbžiského subregionu. Dle Strategie Evropa 2020 patří mezi pět hlavních cílových oblastí „klimatické změny a energie“, konkrétně pak omezení emisí skleníkových plynů, zvýšení podílu energie vyráběné z obnovitelných zdrojů a zlepšení energetické efektivity.

Oblasti spolupráce:

1. Energetická efektivita a obnovitelné zdroje energie.

Příklady možných návrhů projektů:

- Obnovitelné zdroje energie a energetická efektivita malých a středních podniků,
- Obnovitelné zdroje energie ve veřejné a bytové infrastruktuře,
- Obnovitelné zdroje energie – výroba a distribuce,
- Společná legislativní a nelegislativní opatření na podporu energetické efektivity a využití obnovitelných zdrojů energie.

VÝZKUM A INOVACE – mezi základní předpoklady Aktualizované strategie rozvoje Dolnoslezského vojvodství 2020 patří vytvoření znalostní ekonomiky, která využívá mj. inovací, což je také jedním z hlavních cílů strategie Evropa 2020. Respondenti v provedeném výzkumu veřejného mínění poukazovali na nezbytnost rozvoje regionu a růstu jeho konkurenceschopnosti. Ekonomika Dolního Slaska je konkurenceschopná, jelikož je založena na levné pracovní síle. Nicméně k nastolení trvalého rozvoje je třeba se soustředit na moderní technologie a v této oblasti posilovat vlastní pozici na celostátní i mezinárodní úrovni. Dle zákona o samosprávě mezi cíle vojvodství patří „zvyšování úrovně konkurenceschopnosti a zavádění inovací do ekonomiky vojvodství“.

Oblasti spolupráce:

1. Posílení vědeckých výzkumů

Příklady možných návrhů projektů:

- Výzkumná infrastruktura, inovační a kompetenční centra,
- Transfer technologií, vytvoření sítí a klastrů, sociální inovace, inovace v oblasti veřejných služeb.

2. Posílení technologického a inovačního rozvoje

Příklady možných návrhů projektů:

- podpora technologického výzkumu,
- podpora včasné validace produktů a vyspělých výrobních dovedností,
- šíření technologií všeobecného významu.

Na základě analýzy statistických údajů byly zjištěny problémy jako vysoká nezaměstnanost (subregiony), pasivita společnosti, nízký HDP na obyvatele (subregiony). V provedeném výzkumu veřejného mínění respondenti jako hlavní problémy zkoumaného regionu uváděli vysokou míru nezaměstnanosti, postupné snižování významu oblasti či chudobu ve společnosti. Tato oblast je též jedním z hlavních cílů Strategie Evropa 2020.

6. Možnosti finanční podpory seskupení ESÚS v rámci politiky soudržnosti Evropské unie ve finanční perspektivě 2014 až 2020

Dle vyjádření polského Ministerstva pro regionální rozvoj má Polsko v úmyslu využívat seskupení ESÚS jako instituce zodpovědné za realizaci projektů teritoriální spolupráce. Kvůli komplikované legislativě a nedostatku zkušeností v oblasti ESÚS Polsko nepředpokládá, že by těmito institucím byla svěřena funkce správních institucí v rámci programu Evropské územní spolupráce. Ministerstvo bude motivovat vznik ESÚS za účelem realizace jednotlivých projektů.⁶⁰

Financování živnostenské činnosti ESÚS

Veškeré náklady spojené se zřízením a fungováním Evropského seskupení pro územní spolupráce jsou vynakládány institucemi zakládajícími toto seskupení. Zmíněné náklady jsou hrazeny z vlastních prostředků, např. členských příspěvků.

Financování projektů realizovaných seskupením ESÚS⁶¹

ESÚS má stejně jako další příjemci veškeré kompetence k tomu, aby podávalo žádosti o podporu z prostředků EU. Je třeba si uvědomit, že vytvoření ESÚS nezaručuje automatické čerpání prostředků na realizaci projektů z EU. Hlavní tok finančních prostředků na realizaci projektů ESÚS je plánován v novém rozpočtovém období EU 2014 až 2020. Rozhodující bude princip tematické koncentrace. Jedná se o přímé propojení fondů Společných strategických rámců s cíli Strategie Evropa 2020. Distribuce přidělených prostředků v rámci Evropské územní spolupráce bude uskutečňována na úrovni členských států.

V novém rozpočtovém období bude Evropská územní spolupráce pokračovat jako Cíl 2 Politiky soudržnosti. Nová Evropská územní spolupráce předpokládá další realizaci tří komponent, tj. přeshraniční, mezinárodní a nadnárodní spolupráce.

V projektech nařízení týkajících se rozpočtu Politiky soudržnosti v letech 2014 až 2020 Evropská komise stanovila objem financování programů Evropské územní spolupráce v částce 11,7mld. Euro. Hlavní část prostředků by měla směřovat do oblasti přeshraniční spolupráce (přes 73%).

Mezi priority teritoriální spolupráce bude patřit mj. vytvoření přeshraničních funkcionálních oblastí ekonomicky, sociálně a dopravně propojených a opatření za účelem vytvoření koherentní sítě dopravní infrastruktury v příhraničních oblastech. Tato území by měla podporovat lidský, turistický, vzdělávací, kulturní a ekologický potenciál, mobilizovat jej ve prospěch rozvoje a stát se základem pro zlepšení kvality života.⁶²

⁶⁰ http://www.ewt.gov.pl/Wiadomosci/Documents/Programy_wspolpracy_terytorialnej_z_udzialem_Polski_2014_2020.pdf ze dne 26.11.2012.

⁶¹ I po dokončení této studie nadále pokračovaly přípravy rozpočtu EU na roky 2014 až 2020, v analýze formulované předpoklady se tedy mohou změnit.

⁶² http://www.ewt.gov.pl/Wiadomosci/Documents/Programy_wspolpracy_terytorialnej_z_udzialem_Polski_2014_2020.pdf s. 4 ze dne 26.11.2012.

Významnou informací z hlediska finanční podpory projektů je změna výše dotace z EFRR, která bude činit maximálně 75% (současně výše činí maximálně 85%).

Dalším zdrojem finanční podpory by mohl být nový nástroj navržený Evropskou komisí „**Spojování Evropy**“, který má stimulovat přeshraniční investice do energetiky, dopravy a informačních technologií (předpokládaný rozpočet 50mld Eur). Tento nástroj se zaměřuje na zvýšení konkurenceschopnosti a vytvoření nových pracovních míst.

Významnou roli ve financování projektů v rámci ESÚS mají také další programy EU, mezi něž patří:

Horizont 2020 – Rámcový program v oblasti vědy, výzkumu a inovací (Program obsahuje dosud uskutečňované úkoly 7. Rámcového programu EU a priority Rámcového programu na podporu konkurenceschopnosti a inovací (CIP). V části, která se týká inovací a Evropského ústavu inovací a technologií (EÚIT), se „Horizont 2020“ opírá o tři pilíře, které jsou obsaženy ve Strategii „Evropa 2020“, tj. dokonalost ve vědě, vedoucí role v průmyslu a sociální výzvy. Rozpočet tvoří cca 80mld EUR.

Program LIFE+ - Finanční nástroj na podporu životního prostředí – Program se soustředí na tři hlavní cíle:

- podpora přechodu na nízkoemisní ekonomiku efektivně využívající zdroje a odolnou vůči klimatickým změnám, která chrání životní prostředí, zlepšuje jeho kvalitu a zastavuje a obrací trend oslabování biodiverzity,
- prohlubování rozvoje, realizace a vymáhání evropské politiky a právních předpisů v oblasti klimatu a životního prostředí, úloha katalyzátoru propagujícího integraci a zapojujícího cíle v oblasti životního prostředí a klimatu do ostatních evropských politik, jakož i do praxe veřejného a soukromého sektoru pomocí zlepšování jejich potenciálu,
- podpora lepšího managementu v oblasti klimatu a životního prostředí na všech úrovních.

Evropská komise požaduje, aby byl v nové finanční perspektivě EU na roky 2014 až 2020 kladen větší důraz na financování tzv. Integrovaných projektů s dopadem na rozsáhlejší území.

Rozpočet tvoří cca 3.618mld EUR.

"Erasmus pro všechny" – Jedná se o nový program (navrhovaný v časovém rámci 2014 až 2020), který spojí všechny stávající iniciativy v oblasti vzdělání, školství, mládeže a sportu. V rámci tohoto programu bude též podporováno vzdělání a výzkum v oblasti evropské integrace a sport na místní úrovni.

Rozpočet tvoří cca 19mld EUR.

Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci (EFG) - Jde o program, který napomáhá při hledání nového zaměstnání a získávání nových dovedností osobám, které ztratily zaměstnání v důsledku strukturálních změn obchodu nebo světové krize (v současnosti se předpokládá, že by tento program měl fungovat do 31. prosince 2013)

Rozpočet tvoří cca 500mln EUR ročně.

Program Progress – je finančním nástrojem, který podporuje rozvoj a koordinaci politik EU v oblastech zaměstnanosti, sociálního začlenění a sociální ochrany, pracovních podmínek, prevence diskriminace a rovnosti mužů a žen.

Rozpočet tvoří cca 683,25mln EUR.

Program „Kreativní Evropa“ – (vznikne sloučením dosavadních programů Kultura, MEDIA a MEDIA Mundus) zaměřený na podporu evropské kinematografie, kultury a kreativity, což napomůže vzniku nových pracovních míst a hospodářskému růstu.

Rozpočet programu tvoří cca 1,8mld EUR.

Program „Zdraví ve prospěch hospodářského růstu“ - Program má členskými státy EU napomáhat čelit ekonomickým a demografickým výzvám, se kterými se potýkají jejich systémy ochrany zdraví. Program bude finančně podporovat inovace, spojování zdrojů a know-how různých států EU s cílem řešení společných problémů.

Rozpočet programu tvoří cca 446mln EUR.

Program „Evropa pro občany“ - Program má být složen ze dvou složek: „Paměť o minulosti a evropské občanství“ a „Demokratická angažovanost a občanská účast“. Cílem programu je posílení občanské angažovanosti na úrovni Evropské unie a realizace obecného cíle: propagace občanské účasti a zlepšení povědomí a porozumění evropským záležitostem. V rámci jeho dvou dimenzí se předpokládá na jednu stranu podpora organizací obecného evropského významu, mezinárodních partnerství a sítí s cílem propagace vztahů mezi občany v záležitostech spojených s Evropskou unií a na druhou stranu podpora organizací, které napomáhají aktivitám a debatám spjatým s evropskými hodnotami a dějinami.

Rozpočet programu tvoří cca 229mln EUR.

ESÚS též může realizovat projekty podporované z finančních zdrojů mimo fond soudržnosti, např. ze zdrojů jednotlivých členů, seskupení nebo ze státních prostředků, jejichž cílem je posílení ekonomické a sociální soudržnosti. K takovým prostředkům patří mj. programy jednotlivých odvětví, které budou realizovány v letech 2014 až 2020.

Shrnutí

Dolnoslezské vojvodství je charakteristické vnitřní rozmanitostí, přičemž jelenohorský a valbřiský subregion patří mezi jeho relativně slabší části. Ve zkoumaných subregionech byla zjištěna vysoká míra nezaměstnanosti (převyšující vojvodský a celostátní průměr), vysoký podíl pracovně neaktivních osob, nízký HDP na obyvatele a záporný přirozený přírůstek (po zohlednění salda migrace se dokonce prohlubuje dvojnásobně). Navíc komunální infrastruktura je ve srovnání s průměrem vojevodství vzhledem k přírodním a morfologickým podmínkám méně rozvinutá. Zjištěna též byla velmi vysoká produkce a koncentrace odpadu na pomezí obou subregionů. Navzdory husté silniční síti se na tomto území vyskytují značné problémy z hlediska komunikační dostupnosti. Tento problém se také vztahuje na železniční dopravu s její infrastrukturou, vlakovými soupravami a kolejemi, které překračují svou životnost. Řada tratí je uzavřena, ale i úseky v provozu vykazují parametry znemožňující rychlý přesun osob a zboží. Svůj dopad mají též dopravní omezení přeshraničního ruchu na hranicích mezi Polskem a Českou republikou. Tento faktor má negativní vliv na mobilitu pracovní síly a turistů (což podlamuje sociální a ekonomickou soudržnost v tomto regionu). Charakteristickou předností a významným potenciálem zkoumaných subregionů je bohatství životního prostředí (na území se nachází dvě národní chráněné oblasti a polovina dolnoslezských krajinných parků), lázeňské a kulturní zdroje. Turistická infrastruktura je na poměrně dobré úrovni. To dokládá dobré fungování naprosté většiny ubytovacích zařízení na tomto území a vysoký počet turistů, kteří tvoří více než polovinu celkového počtu turistů navštěvujících Dolní Slezsko. Slabinou regionu je nedostatečná spolupráce v oblasti vytváření společných polsko-českých turistických produktů a společné propagace turistického ruchu. Tyto aktivity jsou nezbytné vzhledem ke globalizaci turistických služeb. Dle aktualizované *Strategie rozvoje Dolnoslezského vojvodství* se bude rozvoj regionu opírat o 3 hlavní pilíře: průmysl, služby a turistický ruch. K vytvoření dlouhodobého hospodářského růstu je zapotřebí podniknout řadu opatření omezujících nepříznivé demografické jevy, na podporu rozvoje turistického sektoru a měly by být uskutečněny velké projekty týkající se hlavních komunikačních tahů, podél kterých by se měl rozvíjet moderní průmysl založený na znalostech. V uskutečněném výzkumu veřejného mínění respondenti projeвили značný zájem o vytvoření ESÚS v polsko-českém pohraničí a mezi nejdůležitějšími oblastmi spolupráce uváděli turistický ruch, dopravu a komunikaci, vzdělání a školství. V plánovaném seskupení ESÚS spatřují respondenti zejména šanci na posílení spolupráce a koordinace aktivit, posílení vlivu na evropské instituce a zvýšení efektivity podnikaných aktivit. Na základě výsledků provedené analýzy budou oblastmi strategické spolupráce v rámci ESÚS turistický ruch, vyvážená doprava a odstraňování úzkých hrdel u klíčových síťových infrastruktur, ochrana přírodních zdrojů a sociální integrace a řešení problému chudoby.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1. Vybrané demografické údaje v roce 2010.	6
Tabulka č. 2. Podíl ekonomicky aktivních a ekonomicky neaktivních osob v rámci celé populace v roce 2010	7
Tabulka č. 3. Podíl zaměstnaných osob podle jednotlivých oborů v celkovém množství zaměstnaných v letech 2008 až 2010	8
Tabulka č. 4. Hrubý domácí produkt v roce 2009.	9
Tabulka č. 5. Podíl podniků podle jednotlivých typů živnostenské činnosti na celkovém počtu podniků v letech 2009-2010.	10
Tabulka č. 6. Pět nejvyšších podílů zahraničních turistů (využívajících turistické objekty hromadného ubytování) dle země původu z celkového počtu zahraničních turistů v letech 2008 až 2010.	13
Tabulka č. 7. Vybrané ukazatele komunální infrastruktury v roce 2010*.	13
Tabulka č. 8. Procento obyvatel využívajících kanalizační síť v roce 2010 dle okresů v subregionech jelenohorském a valbříském.	14
Tabulka č. 9. Hmotnost (nekomunálního) odpadu vyprodukovaného jedním podnikatelem v roce 2010 (hmotnost v tunách).	15
Tabulka č. 10. Průměrný podíl odpadu vyprodukovaného podniky dle celkového množství vyprodukovaných odpadů v letech 2008 až 2010	16
Tabulka č. 11. Ochrana přírody a biologické diversity - Oblasti chráněné ze zákona (plocha v ha).	17
Tabulka č. 12. Délka silnic a dálnic (v km) dle technických tříd v roce 2010.	18
Tabulka č. 13. Motorová vozidla v roce 2010.	19
Tabulka č. 14. Konsolidované příjmy a výdaje v rozpočtech jednotek územní samosprávy v roce 2010 (v mln PLN).	19
Tabulka č. 15. Nárůst konsolidovaných příjmů/výdajů v roce 2010 ve srovnání s rokem 2008.	19
Tabulka č. 16. Průměrný podíl konsolidovaných výdajů vybraných rozpočtových položek na konsolidovaných nákladech celkem v letech 2008 až 2010.	20
Tabulka č. 17. Vybrané ukazatele z ochrany zdraví v roce 2010.	21
Tabulka č. 18. Průměrné množství žáků pro jedno vzdělávací středisko působící na daném v letech 2008 až 2010..	22
Tabulka č. 19. Příkladový seznam potenciálních zájmových stran.	Chyba! Záložka není definována.
Tabulka č. 20. Objem získané finanční podpory v rámci jednotlivých oblastí podpory dle jednotlivých území.	Chyba! Záložka není definována.
Tabulka č. 21. Procentní podíl získaných prostředků dle jejich alokace.	Chyba! Záložka není definována.
Tabulka č. 22. Projekty realizované vedoucími partnery z Dolního Slazska dle jednotlivých oblastí podpory.	Chyba! Záložka není definována.
Tabulka č. 23. Výsledky výzkumu veřejného mínění – Uváděné přednosti zkoumaného území z hlediska živnostenské činnosti vykonávané respondenty.	Chyba! Záložka není definována.
Tabulka č. 24. Výsledky výzkumu veřejného mínění – Uváděné nedostatky zkoumaného území z hlediska živnostenské činnosti vykonávané respondenty.	Chyba! Záložka není definována.
Tabulka č. 25. Výsledky výzkumu veřejného mínění – Uváděné možnosti rozvoje zkoumaného území z hlediska živnostenské činnosti vykonávané respondenty.	Chyba! Záložka není definována.
Tabulka č. 26. Výsledky výzkumu veřejného mínění – Uváděné překážky zkoumaného území z hlediska živnostenské činnosti vykonávané respondenty.	Chyba! Záložka není definována.
Tabulka č. 27. Výsledky výzkumu veřejného mínění - Příležitosti a hrozby vyplývající z vytvoření ESÚS na území polsko-českého pohraničí.	Chyba! Záložka není definována.
Tabulka č. 28. Výsledky výzkumu veřejného mínění – Oblasti spolupráce, které jsou dle mínění respondentů nejvhodnější pro realizaci v rámci ESÚS na zkoumaném území, seřazeno dle nejvyššího hodnocení.	Chyba! Záložka není definována.
Tabulka č. 29. Výsledky výzkumu veřejného mínění – Oblasti spolupráce, které jsou dle mínění respondentů nejvhodnější pro realizaci v rámci ESÚS na zkoumaném území, seřazeno dle nejvyššího počtu označení.	Chyba! Záložka není definována.
Tabulka č. 30. Analýza SWOT tematického cíle: výzkum a inovace.	Chyba! Záložka není definována.
Tabulka č. 31. Analýza SWOT tematického cíle: informační a komunikační technologie.	Chyba! Záložka není definována.
Tabulka č. 32. Analýza SWOT tematického cíle: Konkurenceschopnost malých a středních podniků (MSP)	Chyba! Záložka není definována.
Tabulka č. 33. Analýza SWOT tematického cíle: přechod na nízkoemisní ekonomiku.	Chyba! Záložka není definována.
Tabulka č. 34. Analýza SWOT tematického cíle: Přizpůsobení se klimatickým změnám, prevence rizik a jejich zvládání.	Chyba! Záložka není definována.

Tabulka č. 35. Analýza SWOT tematického cíle: Ochrana životního prostředí a efektivní využívání zdrojů
Chyba! Záložka není definována.

Tabulka č. 36. Analýza SWOT tematického cíle: Vyvážená doprava a odstraňování úzkých hrdel ____ **Chyba! Záložka není definována.**

Tabulka č. 37. Analýza SWOT tematického cíle: Propagace zaměstnanosti a podpora mobility pracovní síly.
____ **Chyba! Záložka není definována.**

Tabulka č. 38. Analýza SWOT tematického cíle: Sociální integrace a řešení problému chudoby ____ **Chyba! Záložka není definována.**

Tabulka č. 39. Analýza SWOT tematického cíle: Vzdělání, rozšiřování dovedností a celoživotní vzdělávání.
____ **Chyba! Záložka není definována.**

Tabulka č. 40. Analýza SWOT tematického cíle: Institucionální kreativita a efektivní veřejná správa.
Chyba! Záložka není definována.

Tabulka č. 41. Výsledky výzkumu veřejného mínění – Zkušenost ve spolupráci na uvedených strategických územích. _____ 130

Tabulka č. 42. Strategické oblasti, které mají vliv na zkoumané území (otázka 2.5). _____ 133

Tabulka č. 43. Prioritní, konkrétní činnosti na územích spolupráce včetně návrhů projektů a institucí realizujících jednotlivé akce. _____ 134

Tabulka č. 44. Výsledky výzkumu veřejného mínění – Oblasti spolupráce nejvhodnější pro realizaci ESÚS na zkoumaném území. _____ 144

Tabulka č. 45. Výsledky výzkumu veřejného mínění - Oblasti spolupráce, jejich realizace (nářadí, činnosti) a ideje projektů. _____ 145

Tabulka č. 46. Vliv ESÚS na dosažení územní soudržnosti na území polsko – českého pohraničí. ____ **Chyba! Záložka není definována.**

Seznam nákresů

Nákres č. 1. Komunální odpady vyprodukované a shromážděné 1 obyvatelem (v kg) v roce 2009. _____ 15

Nákres č. 2. Základní zájmové strany spojené s ESÚS. _____ **Chyba! Záložka není definována.**

Nákres č. 3. Alokace prostředků dle jednotlivých prioritních oblastí. ____ **Chyba! Záložka není definována.**

Nákres č. 4. Využití prostředků v Dolnoslezském vojvodství dle jednotlivých prioritních oblastí. ____ **Chyba! Záložka není definována.**

Nákres č. 5. Procentní podíl realizovaných projektů Vedoucími Partnery z Dolného Slezska dle jednotlivých oblastí. _____ **Chyba! Záložka není definována.**

Nákres č. 6. Podíl % počtu partnerů v projektech, ve kterých subjekti z Dolného Slezska byli Vedoucím Partnerem. _____ **Chyba! Záložka není definována.**

Nákres č. 7. Výsledky výzkumu veřejného mínění – Hlavní oblasti činnosti respondentů. **Chyba! Záložka není definována.**

Seznam zkrátek

Zkratka	Význam zkrátky
EUWT (cz. ESÚS)	Europejskie Ugrupowanie Współpracy Terytorialnej (cz. Evropské seskupení pro územní spolupráci)
POWT RCZ-RP 2007-2013 (cz. OPPS ČR – PR 2007-2013)	Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska 2007-2013 (cz. Operační program Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika)
NUTS	Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (cz. Nomenklatura územních statistických jednotek)
GUS	Główny Urząd Statystyczny (cz. Hlavní statistický úřad)
BDL	Bank Danych Lokalnych
PKB (HDP)	Produkt Krajowy Brutto (cz. Hrubý domácí produkt)

B+R	Badania i Rozwój (Wýzkum a Vývoj)
LGOM	Legnicko-Głogowski Okręg Miedziowy
SSE	Specjalna Strefa Ekonomiczna (cz. Specjální ekonomická zóna)
MŚP	Mikro, Małe i Średnie Przedsiębiorstwa (cz. Mikro, Malé a Střední Podniky)

Seznam webových stránek

www.bip.umwd.dolnyslask.pl/dokument.php?iddok=12983&idmp=215&r=r

www.ec.europa.eu

www.eitplus.pl/pl/pioneers_into_practice_2012/2001

www.eko.org.pl/wroclaw/pdf/organizacje.pdf

www.epp.eurostat.ec.europa.eu

www.ewt.gov.pl/Wiadomosci/Documents/Programy_wspolpracy_terytorialnej_z_udzialem_Polski_2014_2020.pdf

www.monitorpolski.gov.pl/mp/2012/252

www.stat.gov.pl

www.umwd.dolnyslask.pl/urząd/aktualnosci/single-view/arttykul/nagroda-dla-dolnoslaskich-uzdrowisk/

www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/Tom1.pdf

www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/Tom2.pdf

www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/Tom3.pdf

www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/tom4.pdf

www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/Tom5.pdf

www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/Tom6.pdf

www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/Tom7.pdf

www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/Tom8.pdf

www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/Tom9.pdf

www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/Tom10.pdf

www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/Tom11.pdf

www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/SRWD/poprawionySWOTwtorek1.pdf

www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/SRWD/20121008.pdf

www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/20111003/rsi.pdf

www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/_temp_/Raport_regionalny_Dolny_Slask_-_28.04.2011_mini.pdf

www.transport.gov.pl/files/0/1789169/verpl.pdf

www.wbu.wroc.pl/pliki/PZPWD_2010.pdf

Literatura

1. K. Chudy, M. Worsa-Kozak, A. Grafender, W. Śliwiński, L. Poprawski W. M. Budzianowski, *Analiza wykorzystania naturalnych bogactw regionu w kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego z uwzględnieniem przekrojów przestrzennych, w związku z perspektywą wyczerpania się złóż naturalnych bogactw. Opracowanie założeń do strategii zrównoważonego rozwoju w tym zakresie*, Dolnośląska Agencja Współpracy Gospodarczej Sp. z o.o., Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu oraz Politechnika Wrocławska, Wrocław 2010.
2. Ł. Damurski, D. Moroń, A. Wiktorska-Święcka, S. Gorecka, P. Brezdeń, P. Tomczak, *Analiza rozwoju społecznego w świetle programowania rozwoju gospodarczego, na podstawie prognoz zmian demograficznych i społecznych na rozwój gospodarczy Dolnego Śląska*, Dolnośląska Agencja Współpracy Gospodarczej Sp. z o.o., Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu oraz Politechnika Wrocławska, Wrocław 2010.
3. K. Kajdanek, W. Kazanecki, J. Sroka, D. Moroń (koordynator), M. Makuch, J. Mizera-Pietraszko, *Analiza zagrożeń społecznych dla Dolnego Śląska. Wykorzystanie wyników sondaży społecznych w różnych obszarach życia do prognozowania zagrożeń społecznych w regionie*, Dolnośląska Agencja Współpracy Gospodarczej Sp. z o.o., Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu oraz Politechnika Wrocławska, Wrocław 2010.
4. A. Kaleta, M. Domagała, L. Sołoducho, G. J. Zieliński, M. Stawicka, L. Żurawowicz, M. Wroblewski, *Analiza aktywności dolnośląskich podmiotów gospodarczych. Wyznaczenie głównych trendów, impulsy patentowe. Studia przypadków*, Dolnośląska Agencja Współpracy Gospodarczej Sp. z o.o., Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu oraz Politechnika Wrocławska, Wrocław 2010.
5. M. Klamut, E. Pancer-Cybulska, E. Szostak, *ANALIZA SWOT DOLNEGO ŚLĄSKA*, 2012.
6. S. Korenik, M. Rogowska, N. Derlukiewicz, A. Zakrzewska-Połtorak, D. Rynio, P. Hajduga, *Analiza tendencji rozwojowych regionu Dolny Śląsk w odniesieniu do zgodności ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do roku 2020*, Dolnośląska Agencja Współpracy Gospodarczej Sp. z o.o., Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu oraz Politechnika Wrocławska, Wrocław 2010.

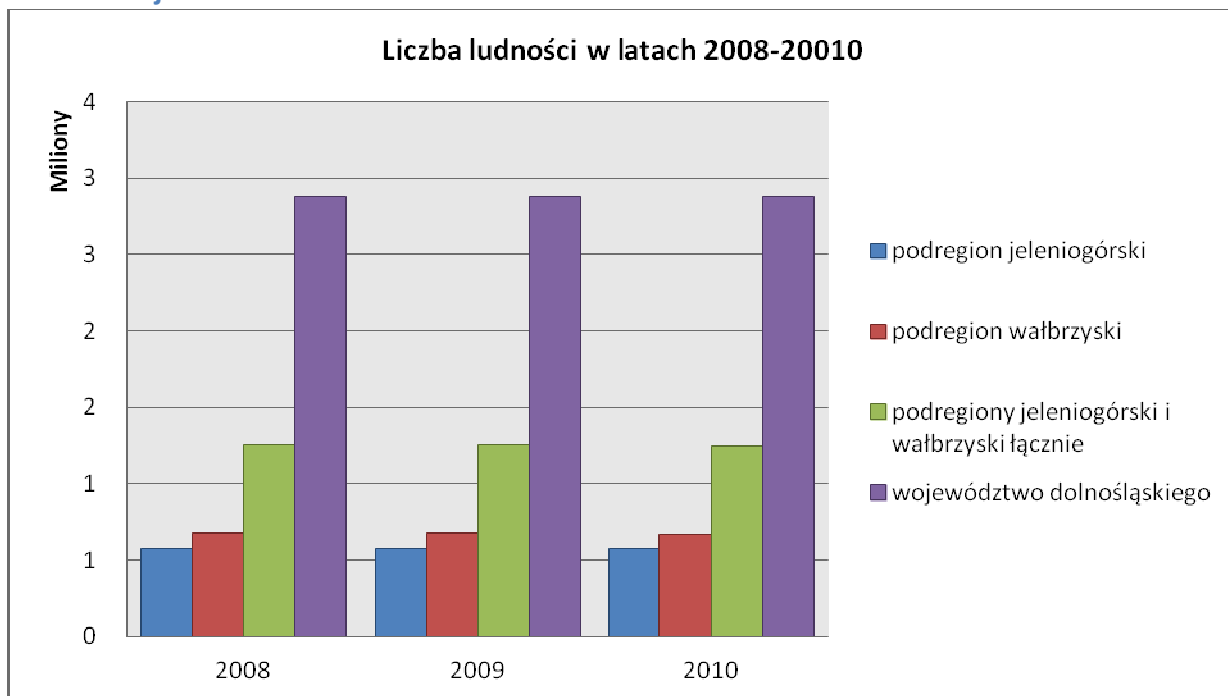
7. *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowanie Kraju 2030, UCHWAŁA Nr 239 RADY MINISTRÓW z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie przyjęcia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.*
8. *Koncepcja rozwoju subregionalnych produktów turystycznych Ziemi Kłodzkiej (2009).*
9. B. Kutkowska, A. Czarnecki, H. Łabędzki, M. Struś, W. Jabłoński (koordynator), K. Iwaszko-Niziałkowska, M. Głaz, *Modele rozwoju dla terenów urbanizujących się w obrębie wielofunkcyjnych obszarów wiejskich w regionie*, Dolnośląska Agencja Współpracy Gospodarczej Sp. z o.o., Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu oraz Politechnika Wrocławska, Wrocław 2010.
10. L. Kwieciński, D. Moroń, J. Sroka, P. Brezdeń, S. Gorecka, P. Tomczak, *Analiza systemu edukacji w świetle zmian demograficznych i społecznych regionu. Określenie zapotrzebowania na edukację na różnych poziomach w regionie w świetle prognoz demograficznych i społecznych*, Dolnośląska Agencja Współpracy Gospodarczej Sp. z o.o., Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu oraz Politechnika Wrocławska, Wrocław 2010.
11. P. Lorens, Ł. Medeksza, I. Mironowicz, L. Kwieciński, A. Święcka-Wiktorska, K. Kobielska, *Analiza określająca wpływ zintegrowanego zarządzania obszarem metropolitalnym na region*, Dolnośląska Agencja Współpracy Gospodarczej Sp. z o.o., Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu oraz Politechnika Wrocławska, Wrocław 2010.
12. *Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Czeska - Rzeczpospolita Polska 2007 – 2013*, wersja 2 z 2010 r.
13. *Projekt Regionalna Strategia Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020.*
14. A. Raczyk, S. Dołzbłasz, M. Leśniak-Johann, M. Stawicka L. Kwieciński, M. Wróblewski, *Analiza atrakcyjności inwestycyjnej regionu w świetle współczesnych trendów. Opracowanie analiz zawierających rekomendacje dotyczące pożądanych działań dla zwiększania atrakcyjności gospodarczej regionu.*
15. *Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego Województwa Dolnośląskiego 2011 (materiał do konsultacji wewnętrznych)*, Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne we Wrocławiu, Wrocław 2011.
16. K. Smolnicki, Organizacje ekologiczne, www.eko.org.pl/wroclaw/pdf/organizacje.pdf
17. *Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 Roku*, Uchwała Nr XLVIII/649/2005 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 listopada 2005 roku, Wrocław 2005.
18. *Strategia Województwa Dolnośląskiego 2020.*
19. *Studium Zagospodarowania Przestrzennego Pogranicza Polsko – Czeskiego Synteza Dokumentów Krajowych*, Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne we Wrocławiu, Wrocław-Praga 2006.
20. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, *Rocznik Statystyczny Województwa Dolnośląskiego 2008*, Wrocław.
21. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, *Rocznik Statystyczny Województwa Dolnośląskiego 2009*, Wrocław.
22. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, *Rocznik Statystyczny Województwa Dolnośląskiego 2010*, Wrocław.

23. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Rocznik Statystyczny Województwa Dolnośląskiego. Podregiony. Powiaty. Gminy. 2008, Wrocław.
24. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Rocznik Statystyczny Województwa Dolnośląskiego. Podregiony. Powiaty. Gminy. 2009, Wrocław.
25. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Rocznik Statystyczny Województwa Dolnośląskiego. Podregiony. Powiaty. Gminy. 2010, Wrocław.
26. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Infrastruktura komunalna w województwie dolnośląskim w latach 2006 – 2009, Informacje i opracowania statystyczne, Wrocław 2010.
27. A. Zakrzewska-Połtorak, A. Mempel-Śnieżyk, K. Miszczak, M. Błaszczuk, R. Majkut M. Zathey, *Analiza stanu i procesów integracji społeczno-gospodarczej, instytucjonalnej i przestrzennej regionu. Dokonanie analizy dotyczącej koegzystencji funkcji ochronnych oraz rozwoju systemów komunikacji i sieci infrastruktury w województwie dolnośląskim*, Dolnośląska Agencja Współpracy Gospodarczej Sp. z o.o., Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu oraz Politechnika Wrocławska, Wrocław 2010.
28. T. Zipser, M. Mlek-Galewska, W. Zipser, A. Pawłowski, A. Tworek, A. Łach, *Dolny Śląsk w sferze (sieci) makroregionalnej i globalnej. Dokonanie analizy regionu w kontekście spójności zewnętrznej, przestrzennej i gospodarczej*, Dolnośląska Agencja Współpracy Gospodarczej Sp. z o.o., Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu oraz Politechnika Wrocławska, Wrocław 2010,

Přílohy

Příloha č. 1. Diagramy se statistickými údaji

Lidské zdroje

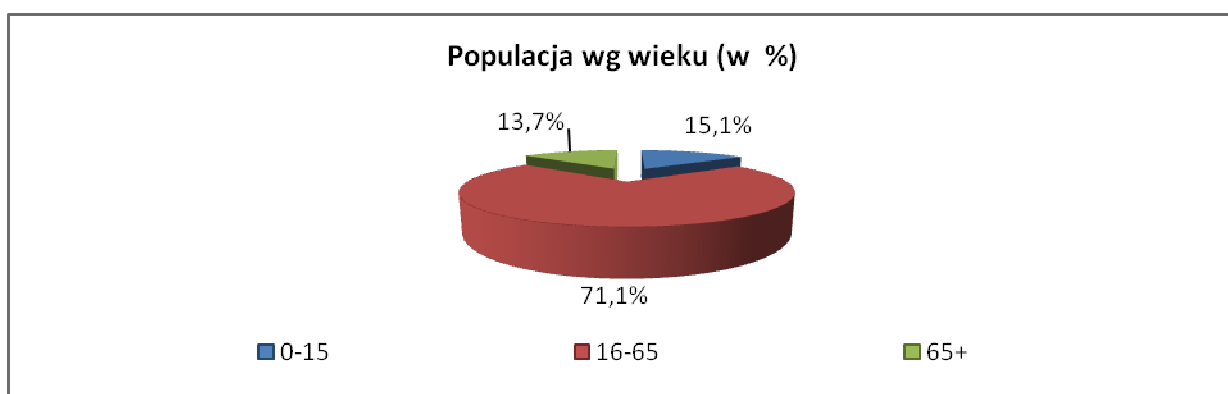
Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrazku:

Populace v letech 2008 a 2010

Miliony

- jelenohorský subregion
- valbříský subregion
- celkem subregiony jelenohorský a valbříský
- dolnoslezské vojvodství

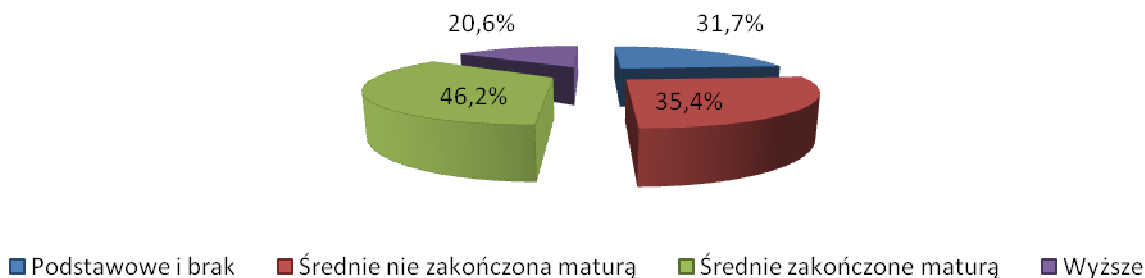
Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrazku:

Populace podle věku (v %)

Poziom wykształcenia ludności

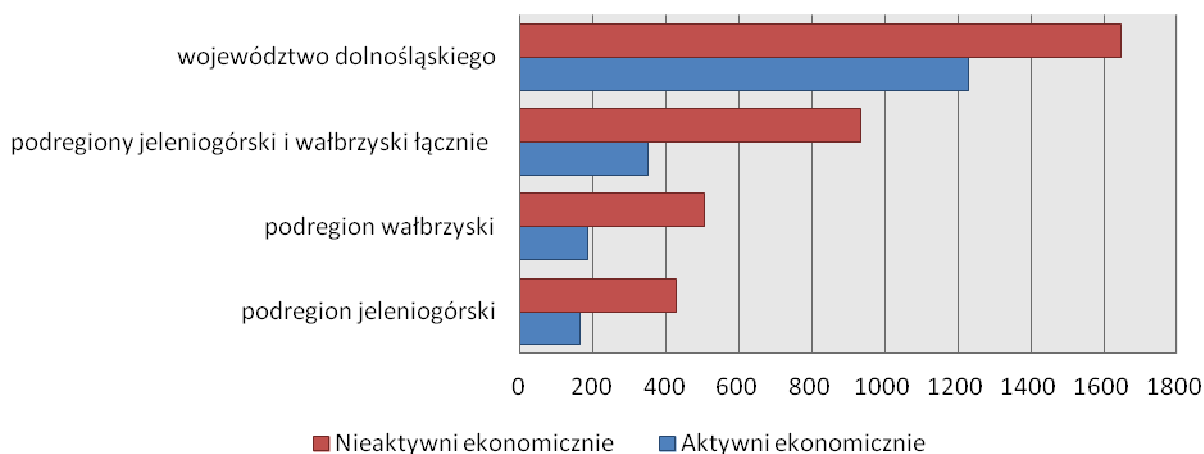
Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrazku:

Úroveň vzdělání obyvatelů

- Základní a nedostatek
- Střední vzdělání bez maturitní zkoušky
- Střední vzdělání s maturitní zkouškou
- vysokoškolské vzdělání

Aktywność zawodowa populacji w 2010 roku

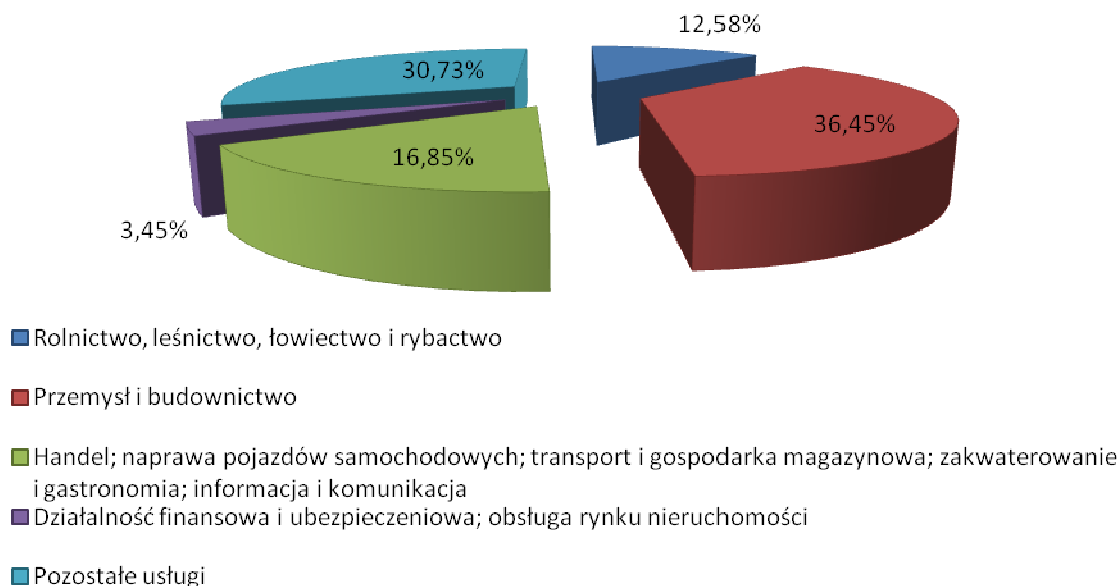
Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrazku:

Pracovní aktivita populace v roce 2010

- Dolnoslezské vojvodství
- Celkem subregiony jelenohorský a valbříský
- Valbříský subregion
- Jelenohorský subregion
- Ekonomicky neaktivní
- Ekonomicky aktivní

Udział osób zatrudnionych wg poszczególnych branż w ilości zatrudnionych ogółem w latach 2008-2010

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrazku:

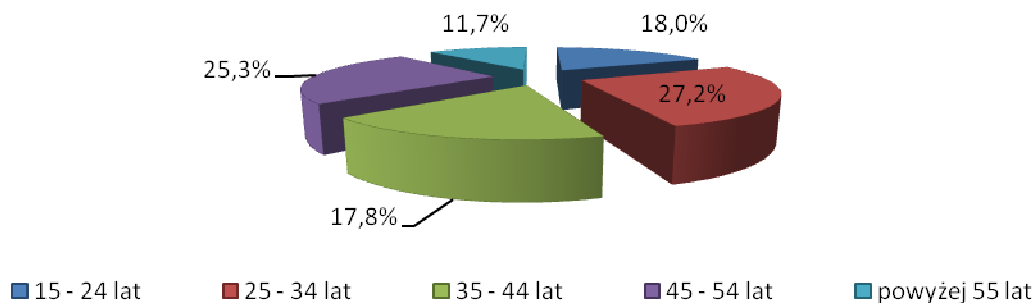
Podíl zaměstnaných osob podle jednotlivých oborů v celkovém množství zaměstnaných v letech 2008 až 2010

---	Zemědělství, lesnictví, myslivost a rybářství
---	Průmysl a stavebnictví
---	Obchod; oprava automobilů a motorových vozidel; přeprava a skladování zboží; ubytování a gastronomie; informace a komunikace
---	Finanční a pojišťovací činnost; obsluha trhu nemovitostí
---	Ostatní služby

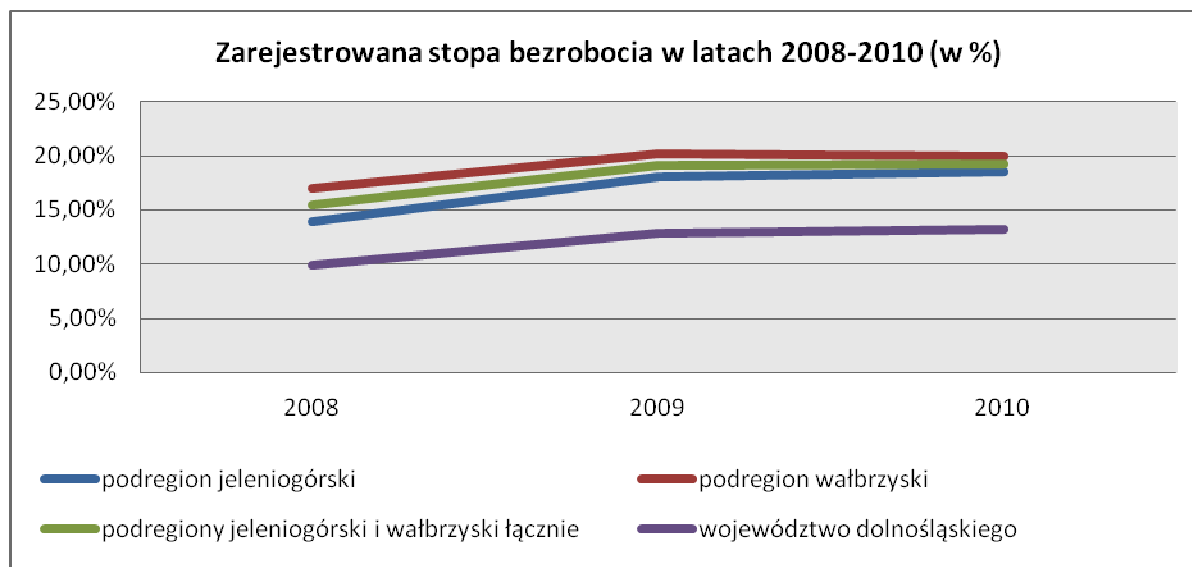
Ogólny poziom bezrobocia wg wykształcenia (w %)*

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrazku:

Všeobecná úroveň nezaměstnanosti dle vzdělání (v %)*

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrazku:

Registrovaná úroveň nezaměstnanosti v letech 2008 až 2010 (v %)

- jelenohorský subregion
- celkem subregiony jelenohorský a valbříský
- valbříský subregion
- dolnoslezské vojvodství

Ekonomie a Inovace

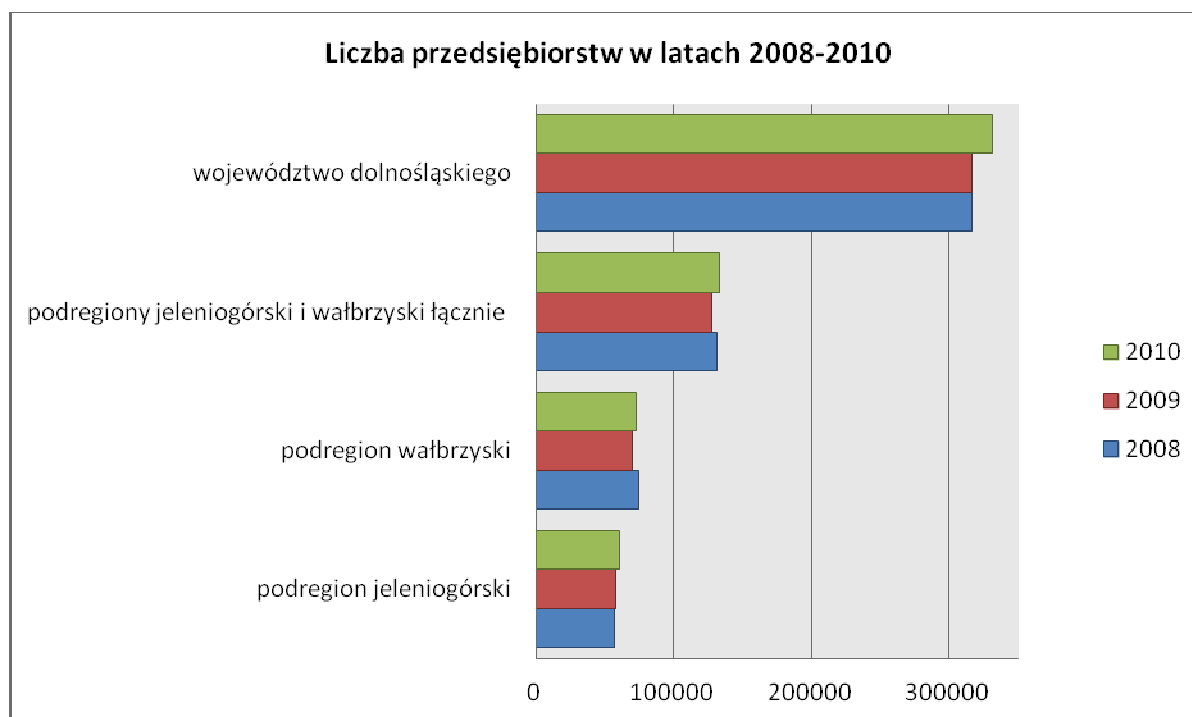
Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrazku:

Hrubý domácí produkt (HDP) per capita v letech 2008 až 2010

- Dolnoslezské vojvodství
- Celkem subregion jelenohorský a valbříský
- Valbříský subregion

Jelenohorský subregion

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrazku:

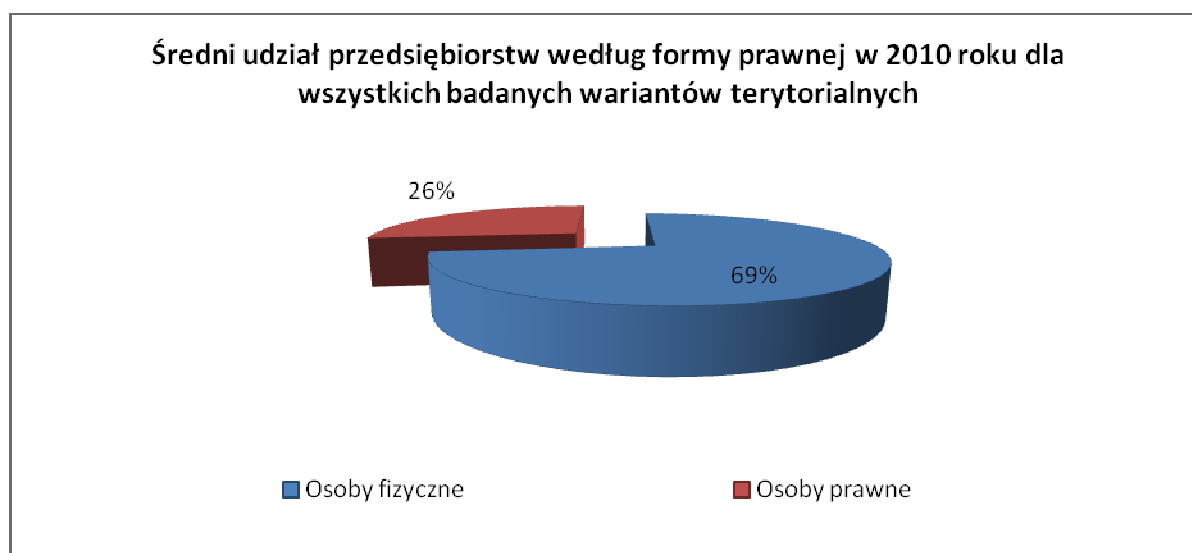
Podniky v letech 2008-2010

Dolnoslezské vojvodství

Celkem subregion jelenohorský a valbříský

Valbříský subregion

Jelenohorský subregion

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

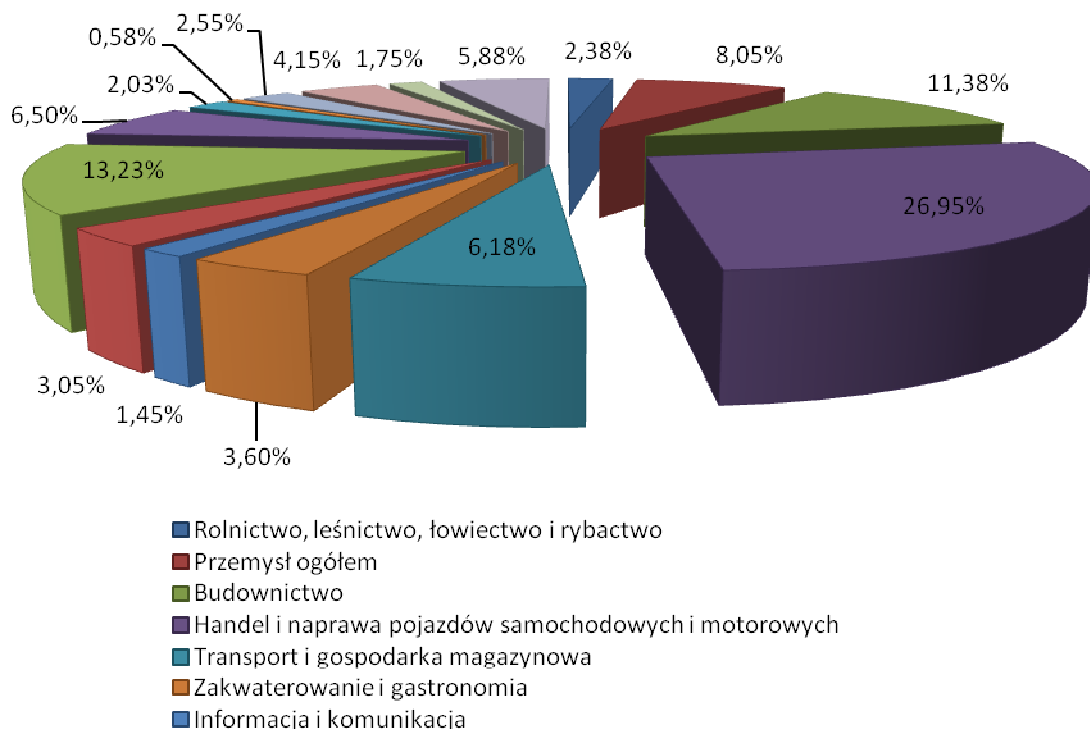
Překlad textu z obrazku:

Průměrný podíl podniků podle právní formy v roce 2010 pro všechny zkoumané územní varianty

--- fyzické osoby

--- **právnícké osoby**

**Średni udział przedsiębiorstw według rodzaju działalności (NACE)
w 2010 roku dla wszystkich badanych wariantów terytorialnych**

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

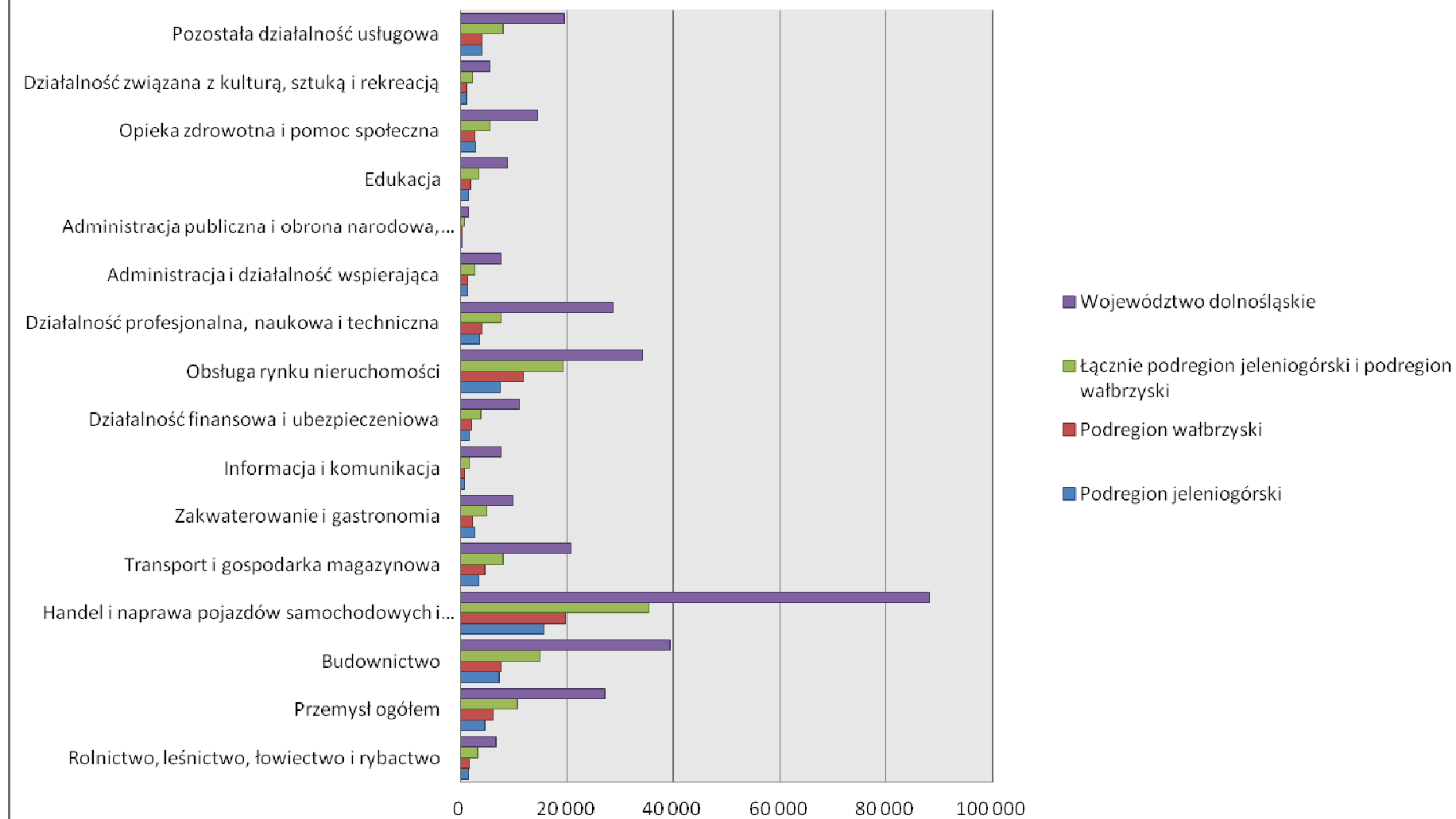
Překlad textu z obrazku:

Průměrný podíl podniků podle typu podnikání (NACE) v roce 2010 pro všechny zkoumané územní varianty

- Zemědělství, lesnictví, myslivost a rybářství
- Průmysl celkem
- Stavebnictví
- Obchod a oprava automobilů a motorových vozidel
- přeprava a skladování zboží
- Ubytování a gastronomie
- Informace a komunikace

Przedsiębiorstwa według rodzaju działalności (według NACE) w 2010 roku

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrázku:

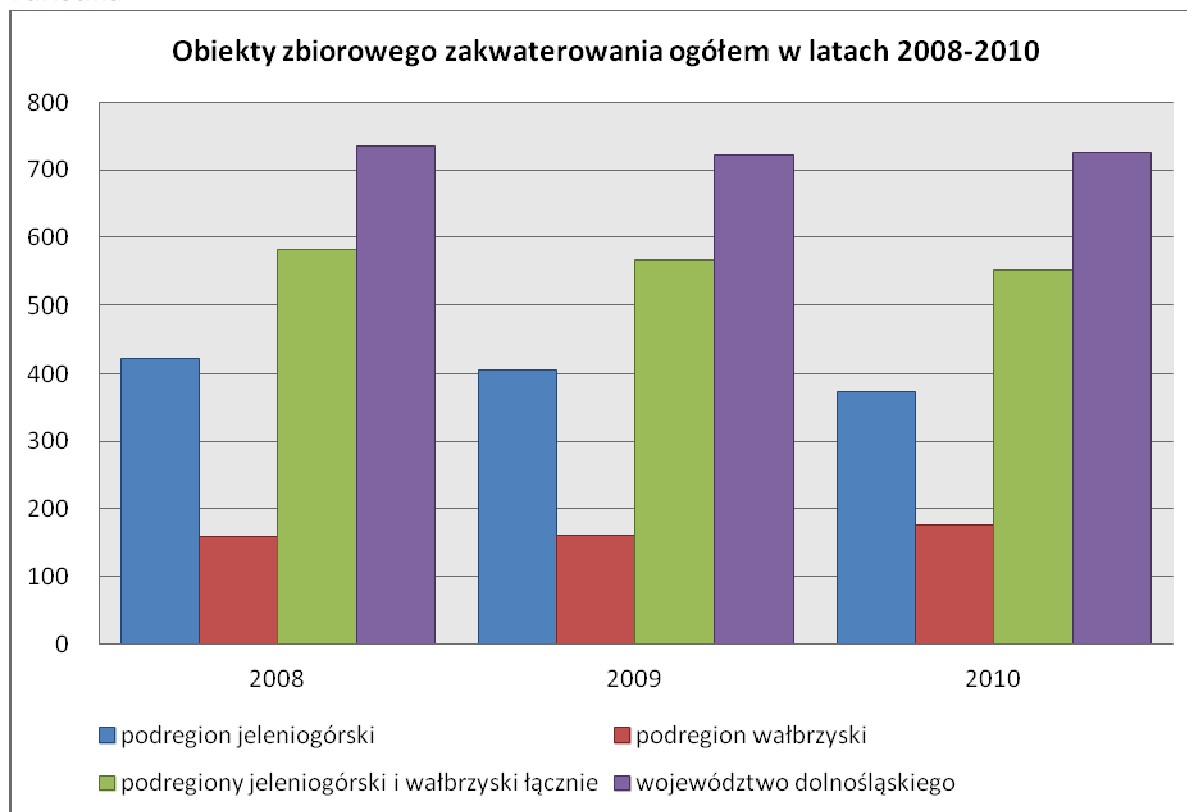
Podniky podle typu podnikání (podle NACE) v roce 2010

Ostatní služební činnost
Činnost spojená s kulturou, uměním a rekreací
Zdravotnictví a sociální zabezpečení
Vzdělání
Veřejná správa a obrana
Správa a podporující činnost
Profesionální, vědecká a technická činnost
Obsluha trhu nemovitosti
Finanční a pojišťovací činnost
Informace a komunikace
Ubytování a gastronomie
Přeprava a skladování zboží
Obchod a oprava automobilů a...
Stavebnictví
Průmysl obecně
Zemědělství, lesnictví, myslivost a rybářství
--- Dolnoslezské vojvodství
--- Celkem subregiony jelenohorský a valbříský
--- Valbříský subregion
--- Jelenohorský subregion

Turistika

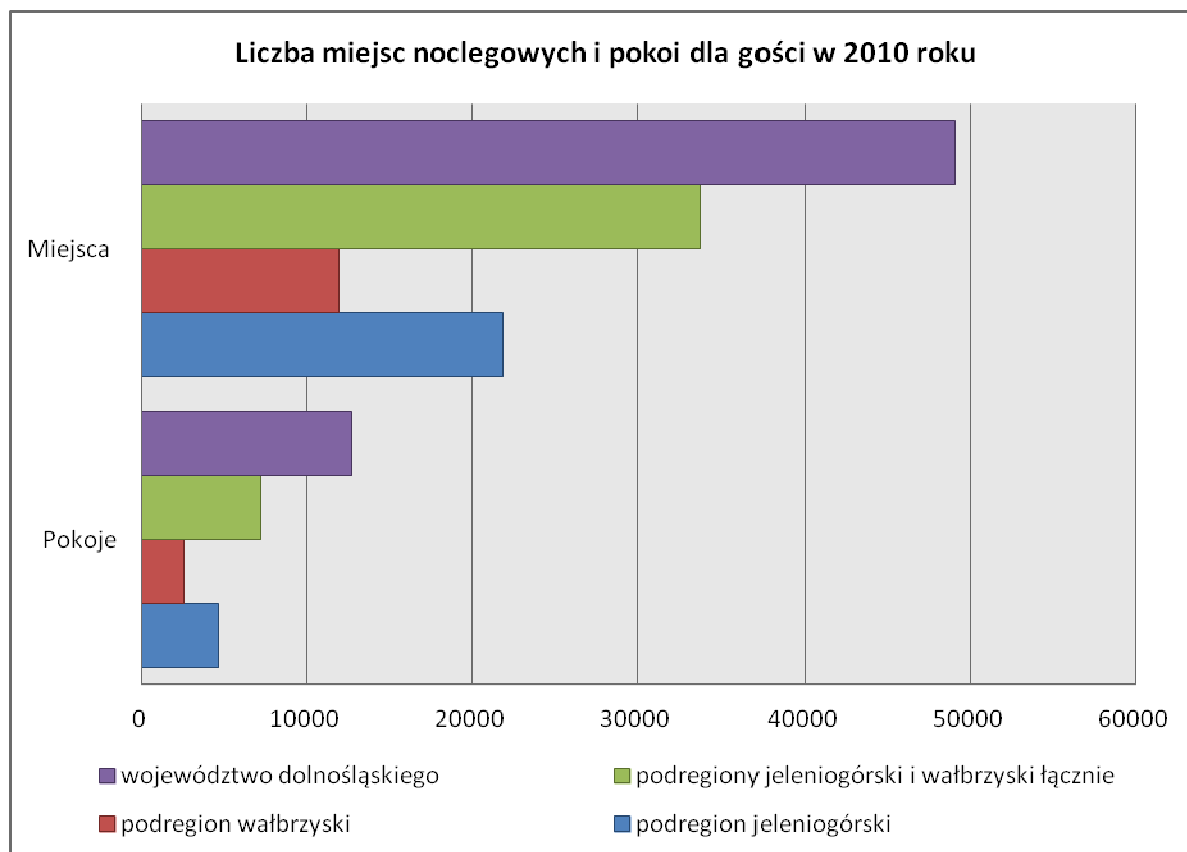

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrazku:

Objekty hromadného ubytování celkem v letech 2008 až 2010

- Jelenohorský subregion
- Celkem subregiony jelenohorský a valbříský
- Valbříský subregion
- dolnoslezské vojvodství

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

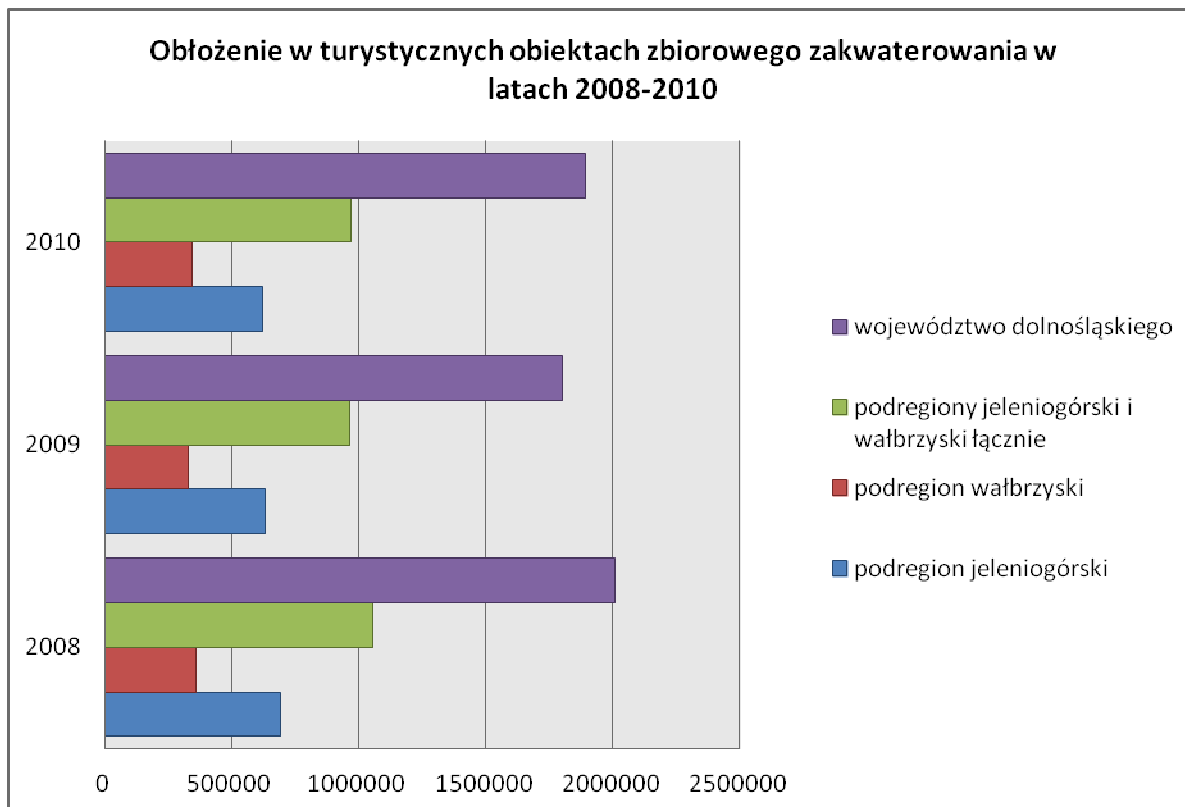
Překlad textu z obrazku:

Počet ubytovacích míst a pokojů pro hosty v roce 2010

Místa

Pokoje

- dolnoslezské vojvodství
- Valbříský subregion
- Celkem subregiony jelenohorský a valbříský
- Jelenohorský subregion

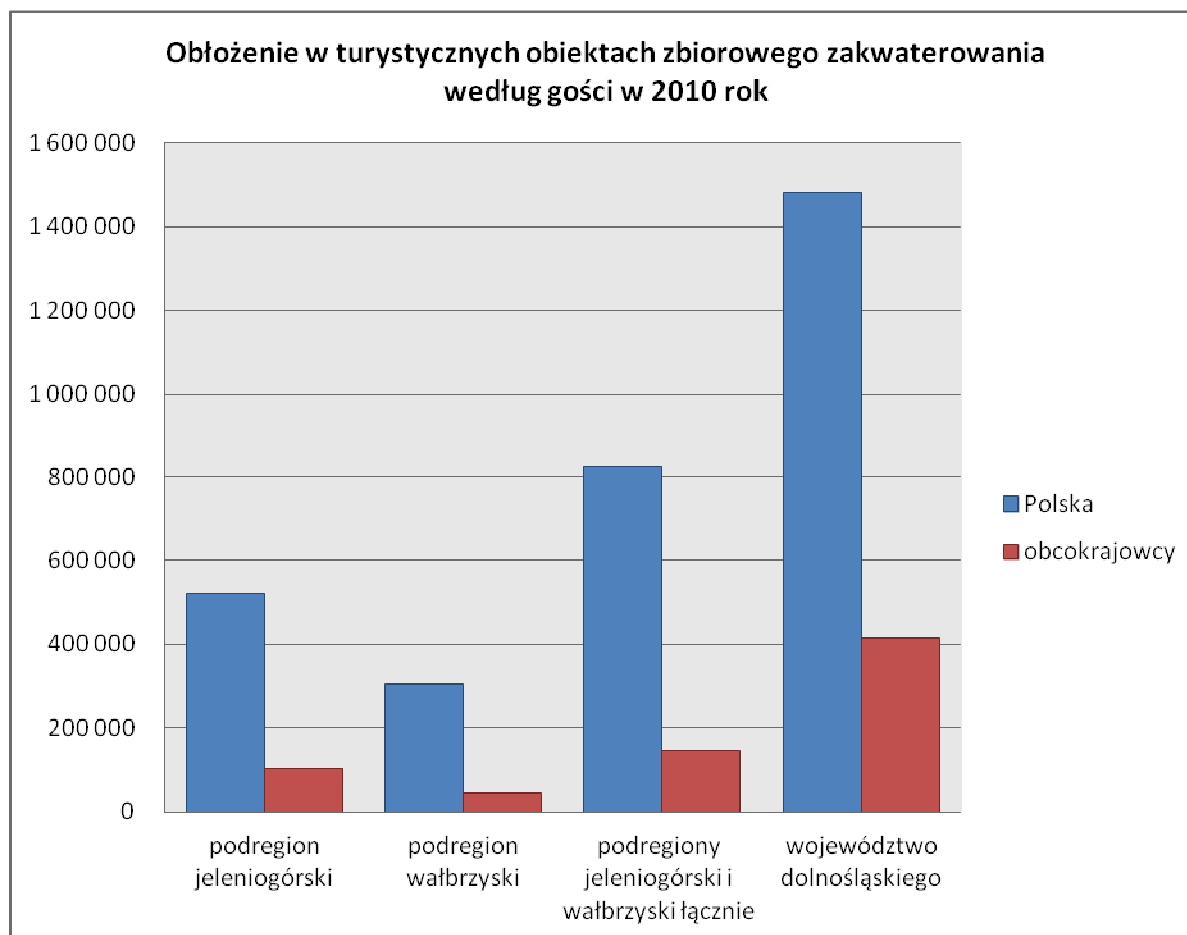
Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrazku:

Obsazenost v turistických objektech hromadného ubytování v letech 2008 až 2010

- dolnoslezské vojvodství
- Celkem subregiony jelenohorský a valbřiský
- Valbřiský subregion
- Jelenohorský subregion

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrazku:

Obsazenost v turistických objektech hromadného ubytování podle hostů v roce 2010

--- Polsko

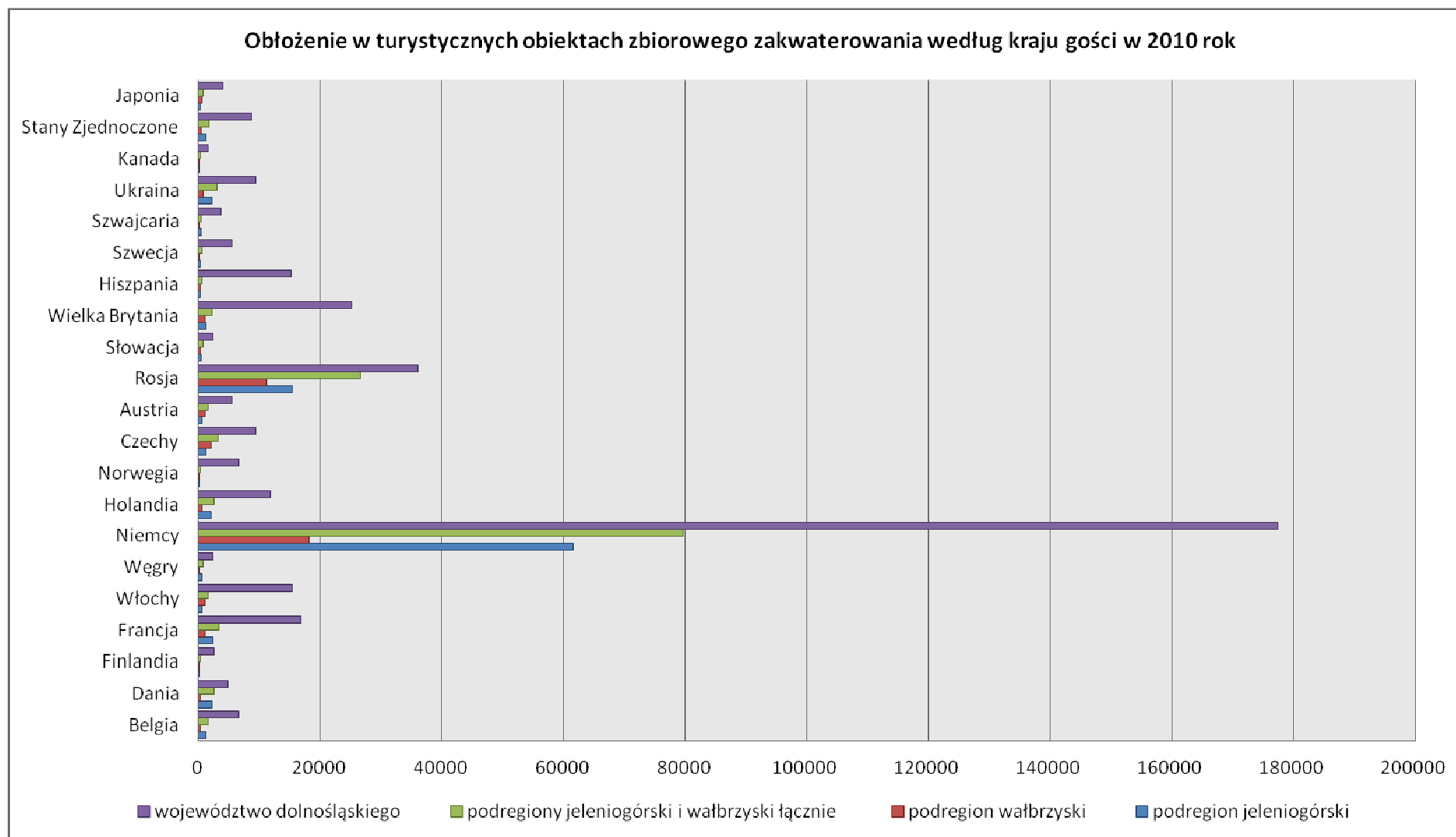
--- cizinci

Jelenohorský subregion

Valbříský subregion

Celkem subregiony jelenohorský a valbříský

Dolnoslezské vojvodství

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrázku:

Obsazenost v turistických objektech hromadného ubytování podle státu hostů v roce 2010

Japonsko
Spojené státy americké
Kanada
Ukrajina
Švýcarsko
Švedsko
Španělsko
Velká Británie
Slovensko
Rusko
Rakousko
Česká republika
Norsko
Nizozemsko
Německo
Maďarsko
Itálie
Francie
Finsko
Dánsko
Belgie

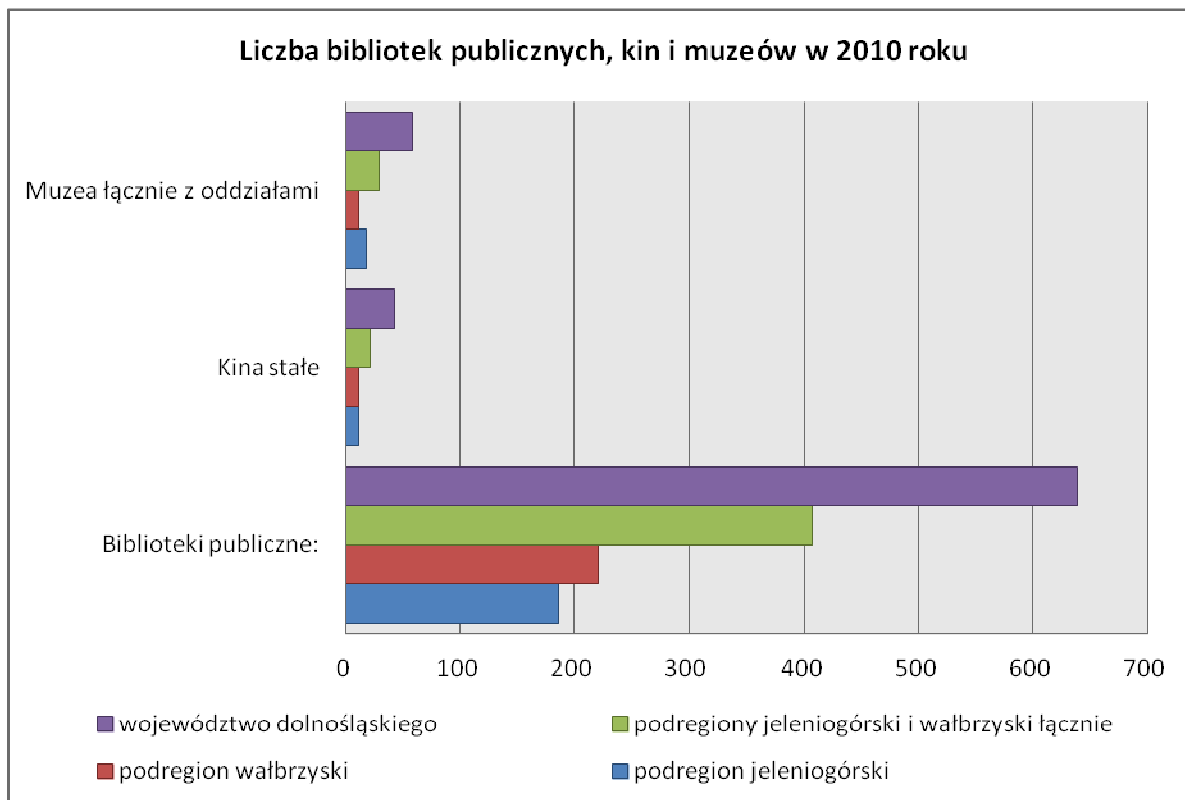
--- dolnoslezské vojvodství

--- Celkem subregiony jelenohorský a valbřiský

--- Valbřiský subregion

--- Jelenohorský subregion

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrázku:

Počet veřejných knihoven, kin a muzeí v roce 2010

Muzea včetně oddělení

Stálá kina

Veřejné knihovny

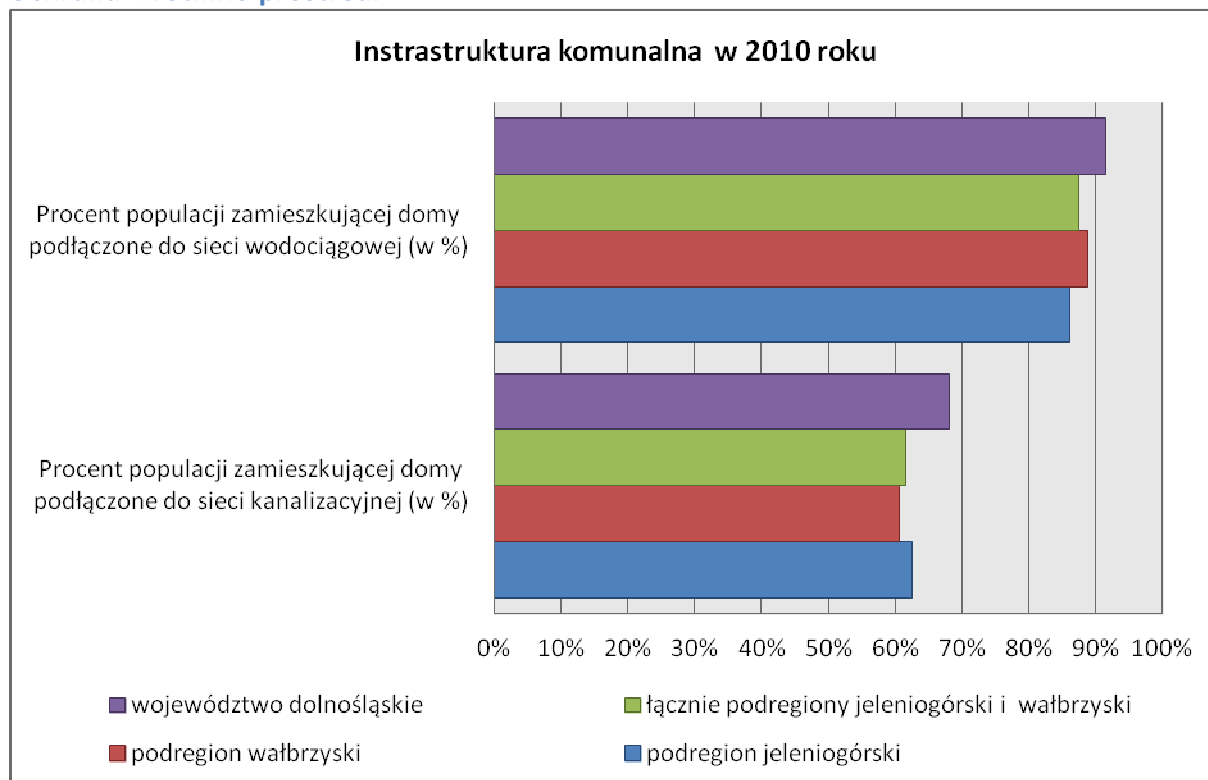
--- dolnoslezské vojvodství

--- Valbříský subregion

--- Celkem subregiony jelenohorský a valbříský

--- Jelenohorský subregion

Ochrana životního prostředí

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

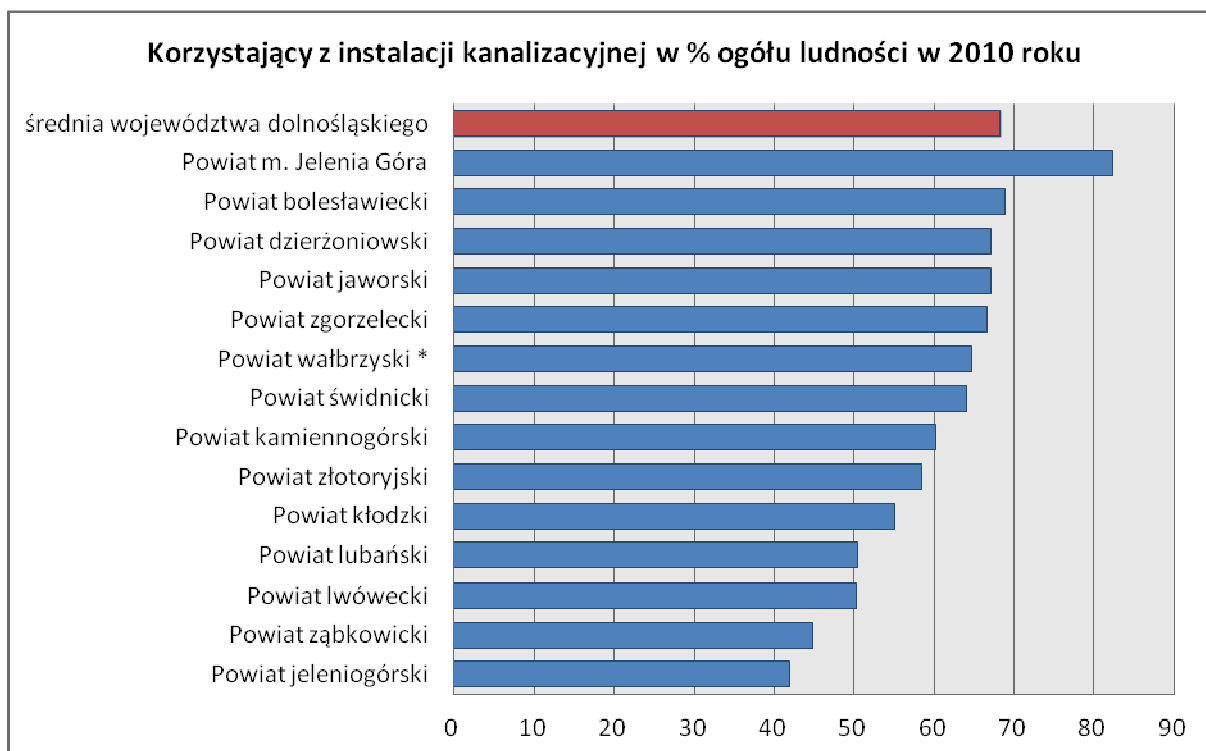
Překlad textu z obrazku:

Komunální infrastruktura v roce 2010

Procento populace obývajících domy připojené na vodovod (v %)

Procento populace obývajících domy připojené na kanalizační síť (v %)

- dolnoslezské vojvodství
- Valbřiský subregion
- Celkem subregiony jelenohorský a valbřiský
- Jelenohorský subregion

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrazku:

Podíl obyvatel využívajících kanalizační síť v % v roce 2010

Průměr dolnoslezského vojvodství

Městský okres Jelení Hora

Okres boleslavěcký

Okres dzierzoniowski

Okres jaworský

Okres zhořelecký

Okres valbřiský*

Okres svidnický

Okres kamenohorský

Okres zlotoryjský

Okres kladský

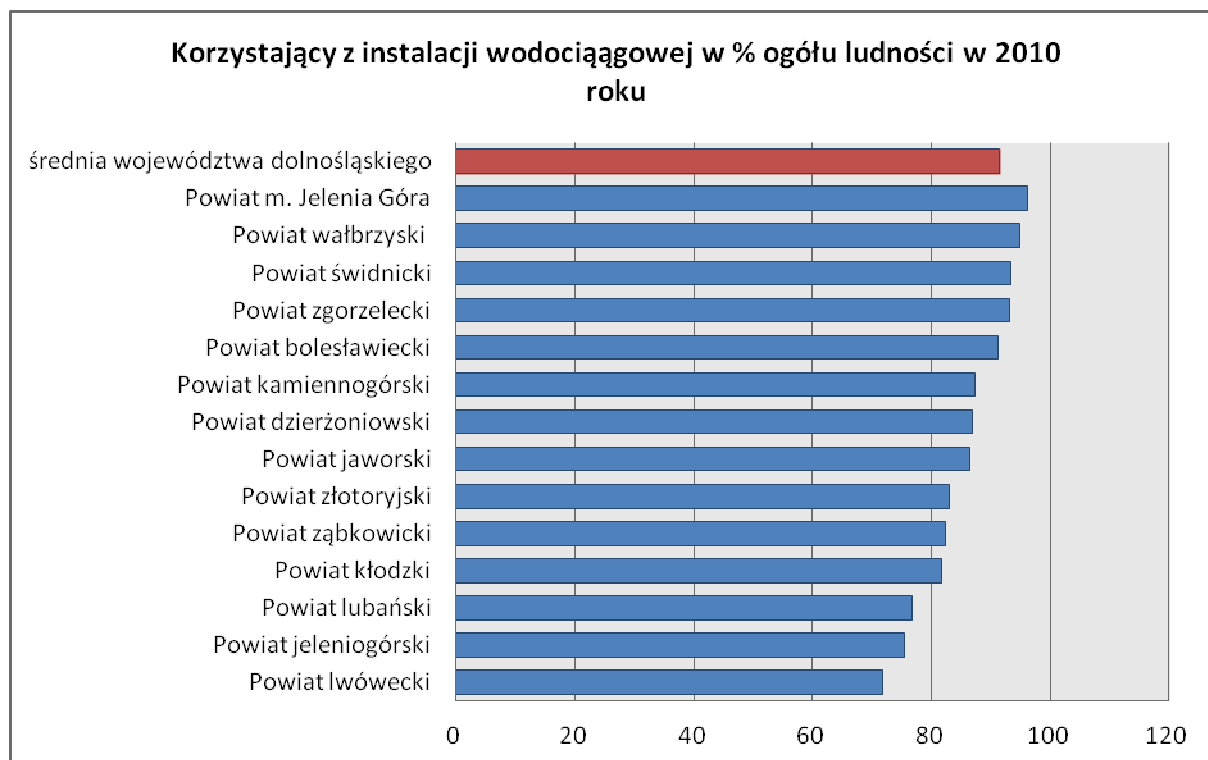
Okres lubański

Okres lwówecký

Okres zabkovičský

Okres jelenohorský

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrazku:

Podíl obyvatel využívajících vodovodní síť v % v roce 2010

Průměr dolnoslezského vojvodství

Městský okres Jelení Hora

Okres valbříský

Okres svidnický

Okres zhořelecký

Okres boleslavěcký

Okres kamenohorský

Okres dzierzoniowski

Okres jaworský

Okres złotoryjský

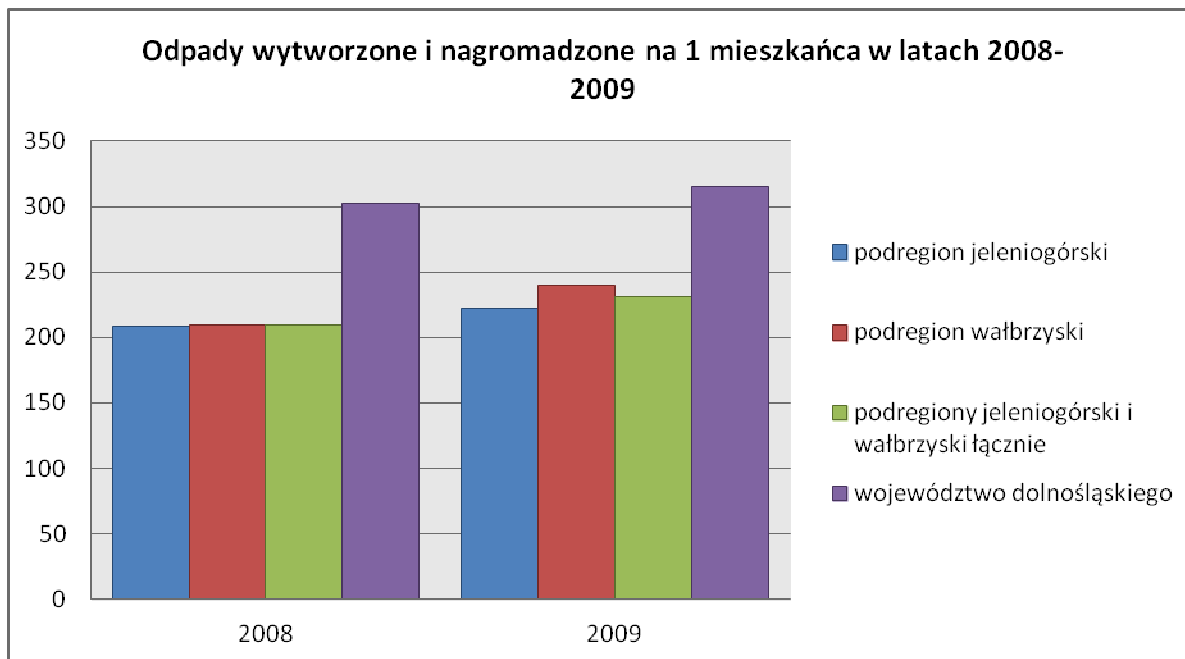
Okres zabkovický

Okres kladský

Okres lubański

Okres jelenohorský

Okres lwówecký

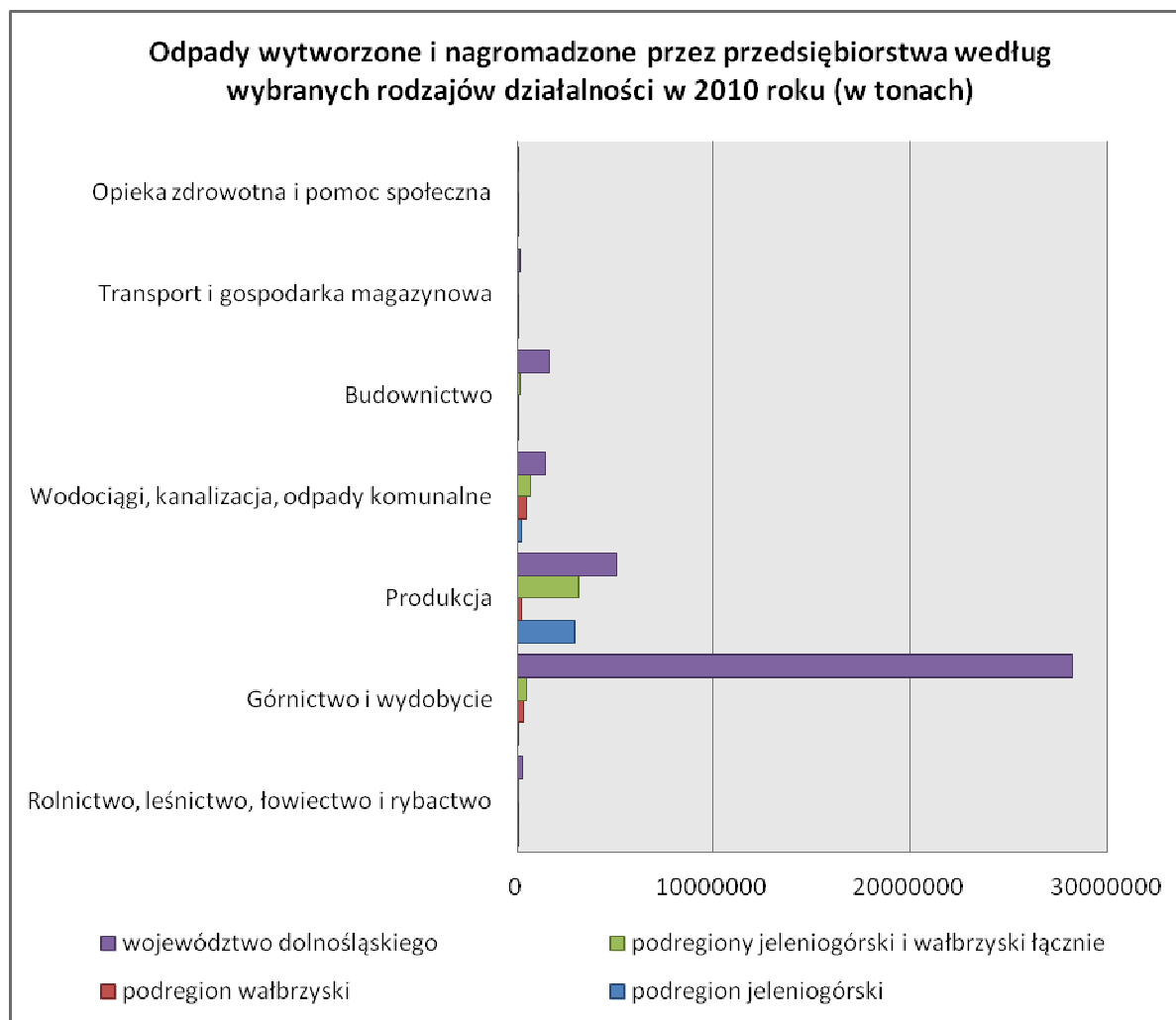

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrazku:

Odpady vyprodukované a shromážděné 1 obyvatelem v letech 2008-2009

- Jelenohorský subregion
- Valbříský subregion
- Celkem subregiony jelenohorský a valbříský
- dolnoslezské vojvodství

Zdroj: Zpracováno na základě údajů Oddělení fondu životního prostředí, Odbor životního prostředí
Maršákovského úřadu Dolnoslezského vojvodství ve Vratislavi.

Překlad textu z obrazku:

Odpady vyprodukované a shromážděné podniky podle vybraných typů podnikání v roce 2010 (v tunách)

Zdravotnictví a sociální pomoc

Přeprava a skladování zboží

Stavebnictví

Vodovody, kanalizace, komunální odpady

Výroba

Hornictví a těžba

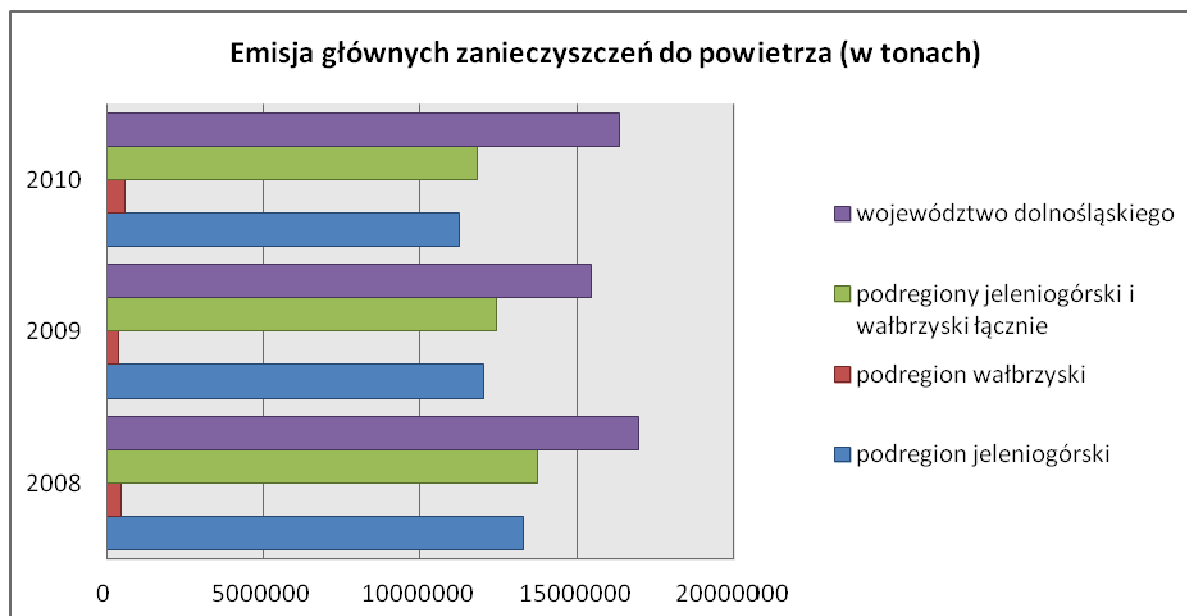
Zemědělství, lesnictví, myslivost a rybářství

--- dolnoslezské vojvodství

--- Valbříský subregion

--- Celkem subregiony jelenohorský a valbříský

--- Jelenohorský subregion

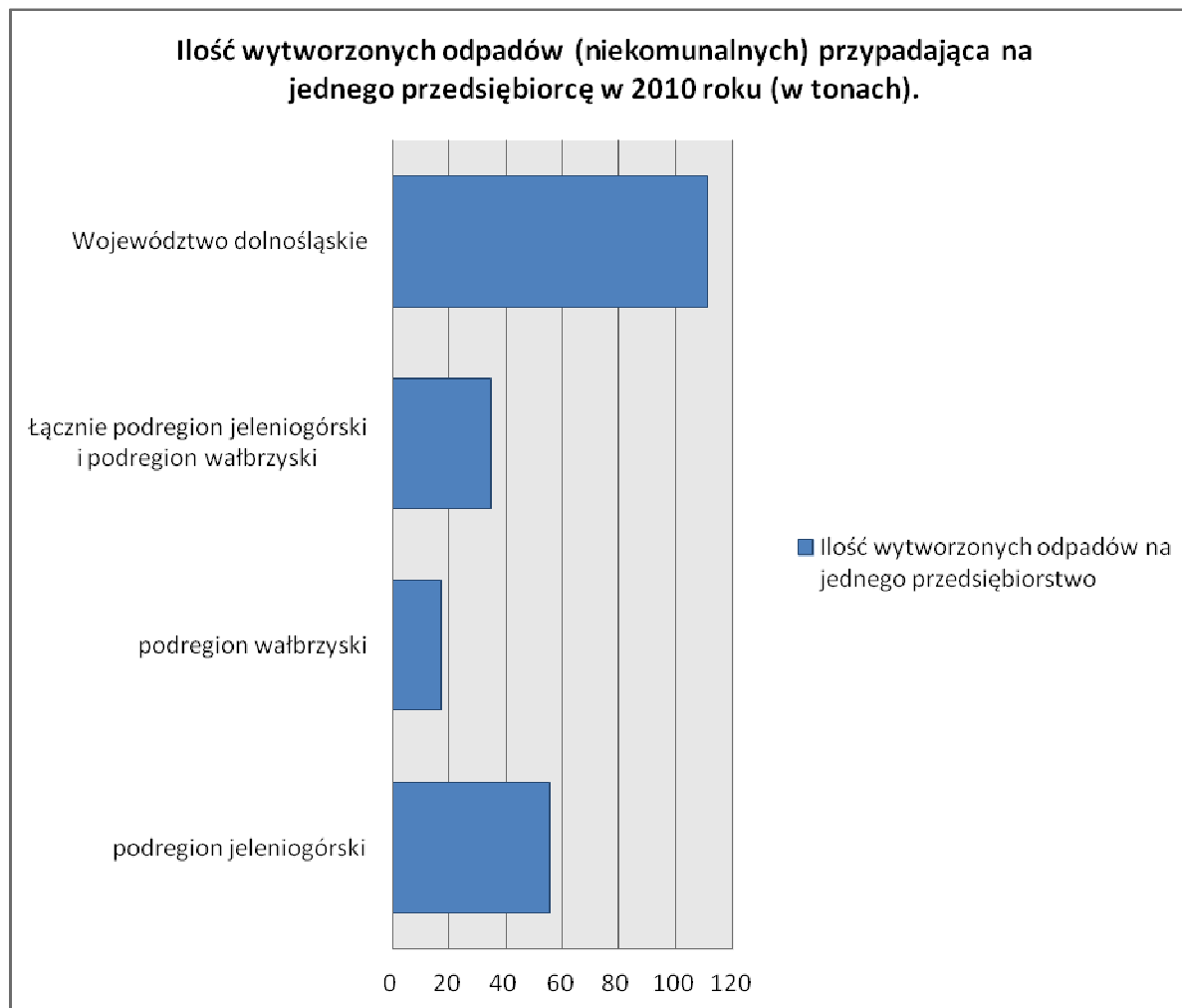

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrazku:

Emise hlavních látek znečišťujících ovzduší (v tunách)

- dolnoslezské vojvodství
- Celkem subregiony jelenohorský a valbříský
- Valbříský subregion
- Jelenohorský subregion

Zdroj: Zpracováno na základě údajů Oddělení fondu životního prostředí, Odbor životního prostředí
Maršálkovského úřadu Dolnoslezského vojvodství ve Vratislavi.

Překlad textu z obrazku:

Hmotnost odpadů (nekomunálních) vyprodukovaných jedním podnikatelem v roce 2010 (hmotnost v tunách).

Dolnoslezské vojvodství

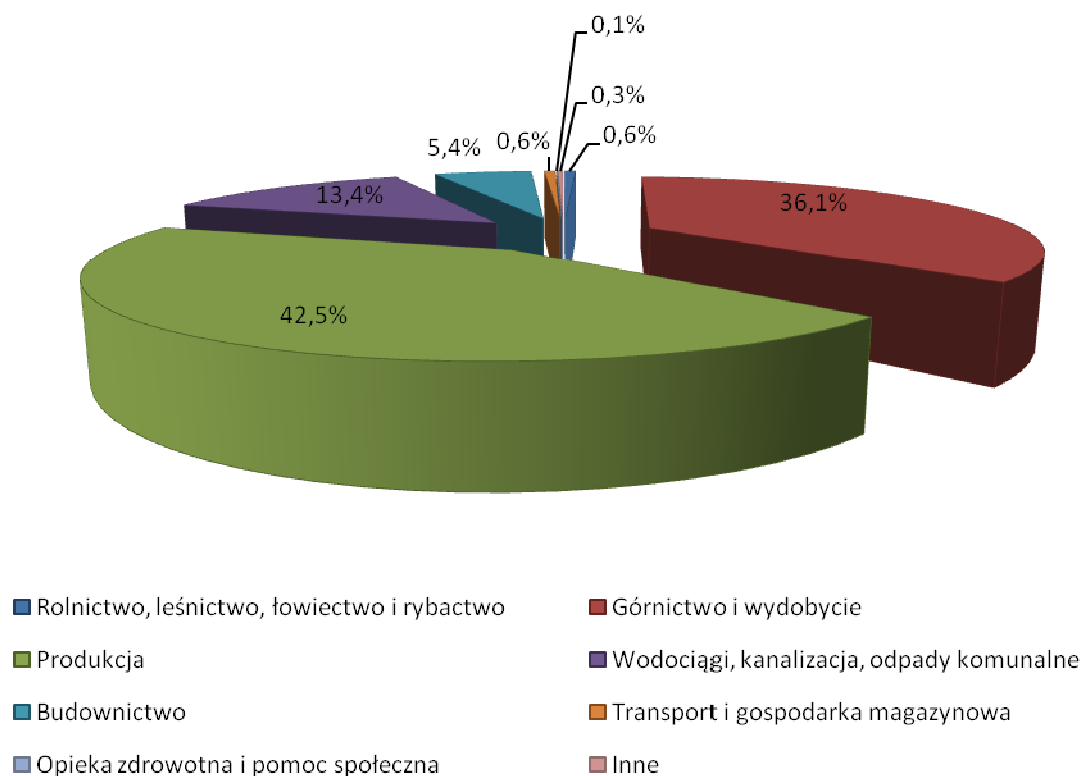
Celkem subregiony jelenohorský a valbřiský

Valbřiský subregion

Jelenohorský subregion

--- Hmotnost odpadů vyprodukovaných jedním podnikatelem

**Średni udział odpadów wytworzonych przez przedsiębiorstwa według
wybranych rodzajów działalności w 2010 roku dla wszystkich
badanych wariantów terytorialnych (w tonach)**

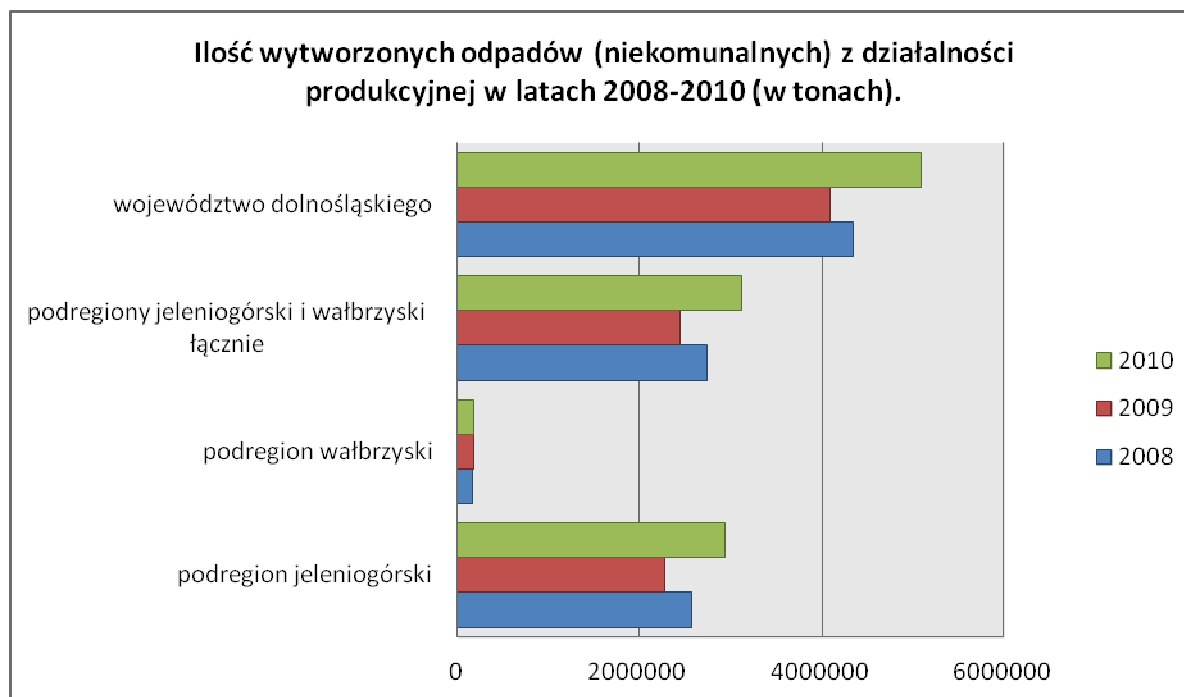
Zdroj: Zpracováno na základě údajů Oddělení fondu životního prostředí, Odbor životního prostředí
Maršákovského úřadu Dolnoslezského vojvodství ve Vratislavi.

Překlad textu z obrázku:

Průměrný podíl odpadů vyprodukovaných podniky podle vybraných typů podnikání v roce 2010 pro všechny
zkoumané územní varianty (v tunách)

---	Zemědělství, lesnictví, myslivost a rybářství
---	Výroba
---	Stavebnictví
---	Zdravotní péče a sociální pomoc
---	Hornictví a těžba
---	Vodovody, kanalizace, komunální odpady
---	Přeprava a skladování zboží
---	Jiné

Zdroj: Zdroj: Zpracováno na základě údajů Oddělení fondu životního prostředí, Odbor životního prostředí
Maršákovského úřadu Dolnoslezského vojvodství ve Vratislavi.

Překlad textu z obrazku:

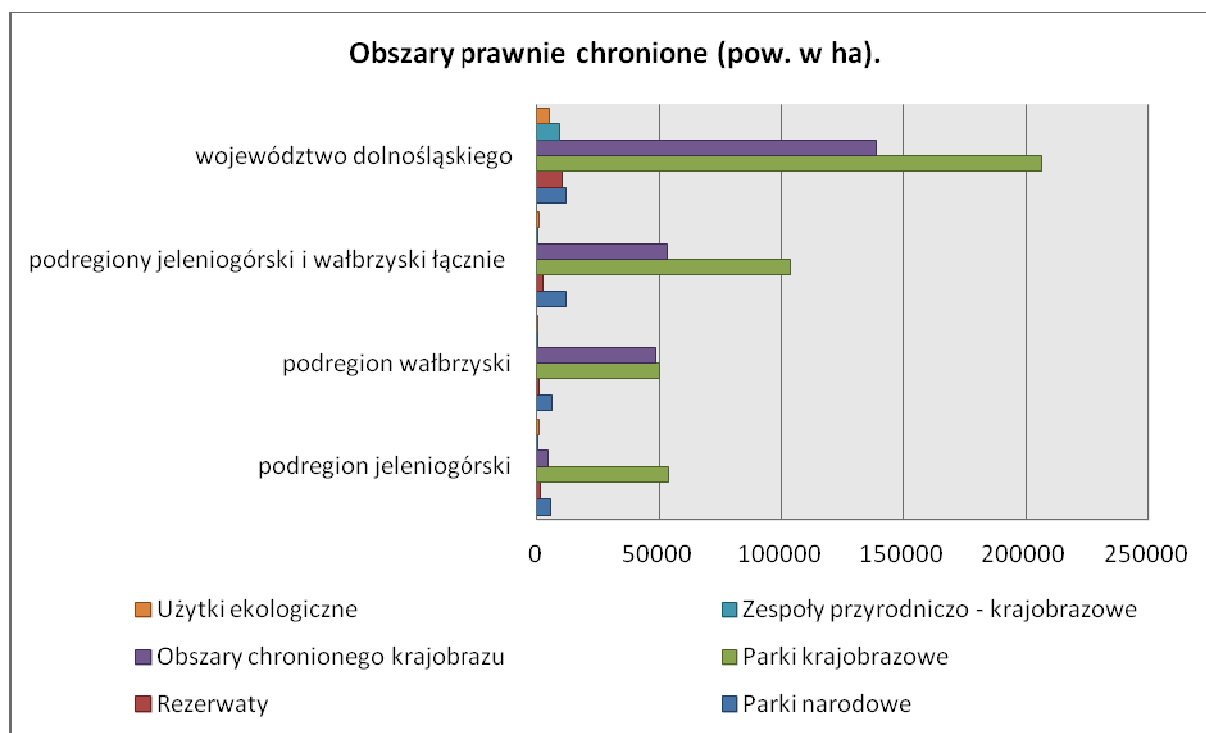
Objem odpadů (nekomunálních) vyprodukovaných výrobní činností v letech 2008 až 2010 (v tunách).

Dolnoslezské vojvodství

Celkem subregiony jelenohorský a valbříský

Valbříský subregion

Jelenohorský subregion

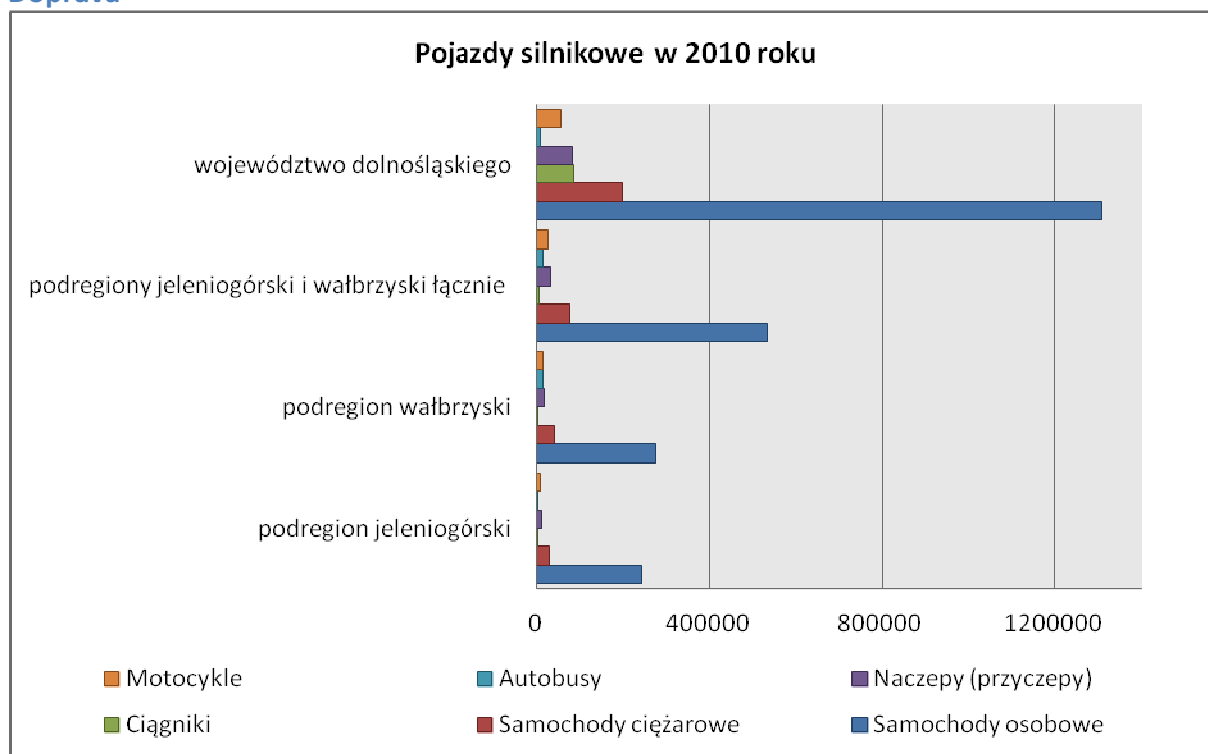
Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrazku:

Oblasti chráněné ze zákona (plocha v ha)

Dolnoslezské vojvodství
Celkem subregiony jelenohorský a valbříský
Valbříský subregion
Jelenohorský subregion
--- Zemědělsky využívaná půda
--- Přírodní parky
--- Přírodní rezervace
--- Komplexy přírodní – krajinné
--- Chráněné krajinné oblasti
--- Národní chráněné oblasti

Doprava

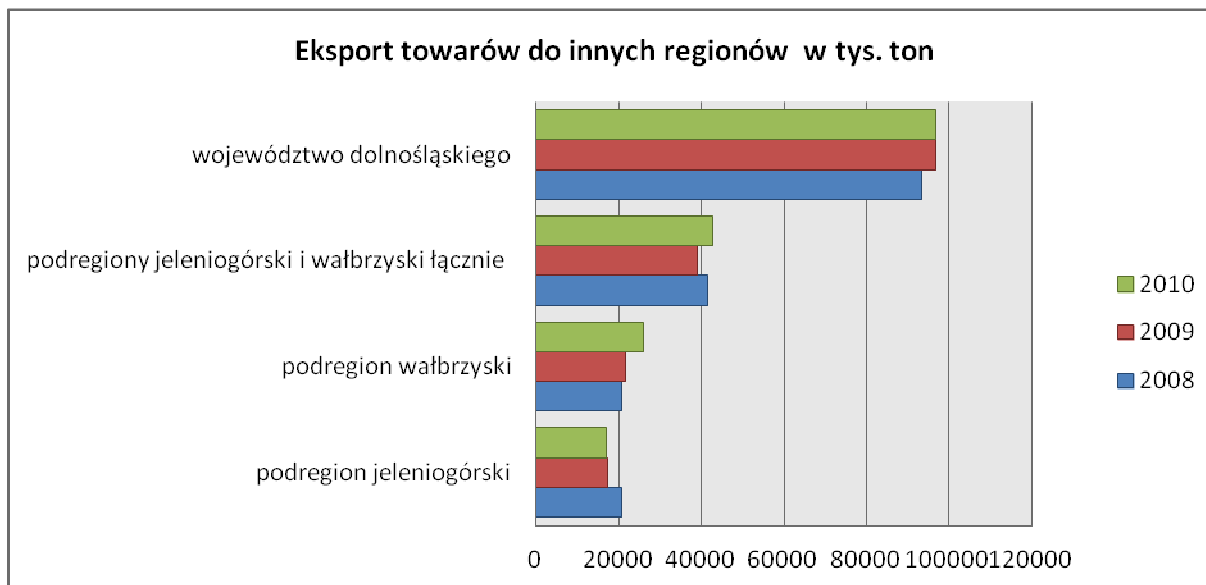

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrazku:

Motorová vozidla v roce 2010

Dolnoslezské vojvodství
Celkem subregiony jelenohorský a valbříský
Valbříský subregion
Jelenohorský subregion
--- Motorky
--- Traktory
--- Autobusy
--- Nákladní automobily
--- Návěsy (vozíky)
--- Osobní automobily

Zdroj: Zpracováno na základě údajů získaných z Hlavního statistického úřadu.

Překlad textu z obrazku:

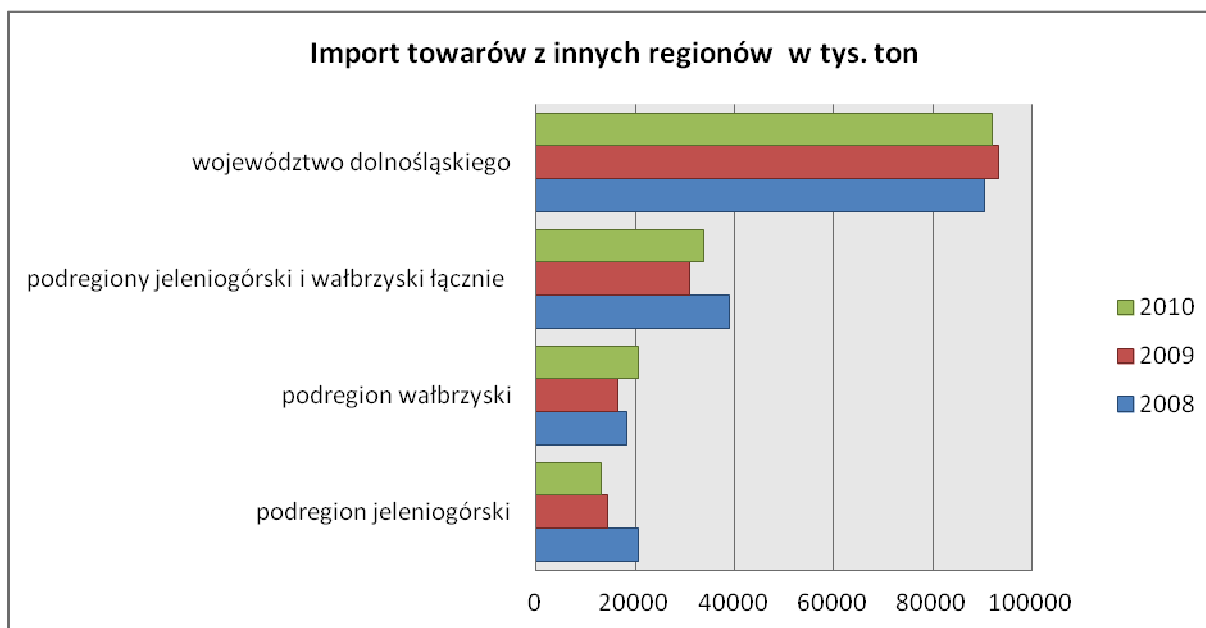
Vývoz zboží do jiných oblastí v tis. tun

Dolnoslezské vojvodství

Celkem subregiony jelenohorský a valbříský

Valbříský subregion

Jelenohorský subregion

Zdroj: Zpracováno na základě údajů získaných z Hlavního statistického úřadu.

Překlad textu z obrazku:

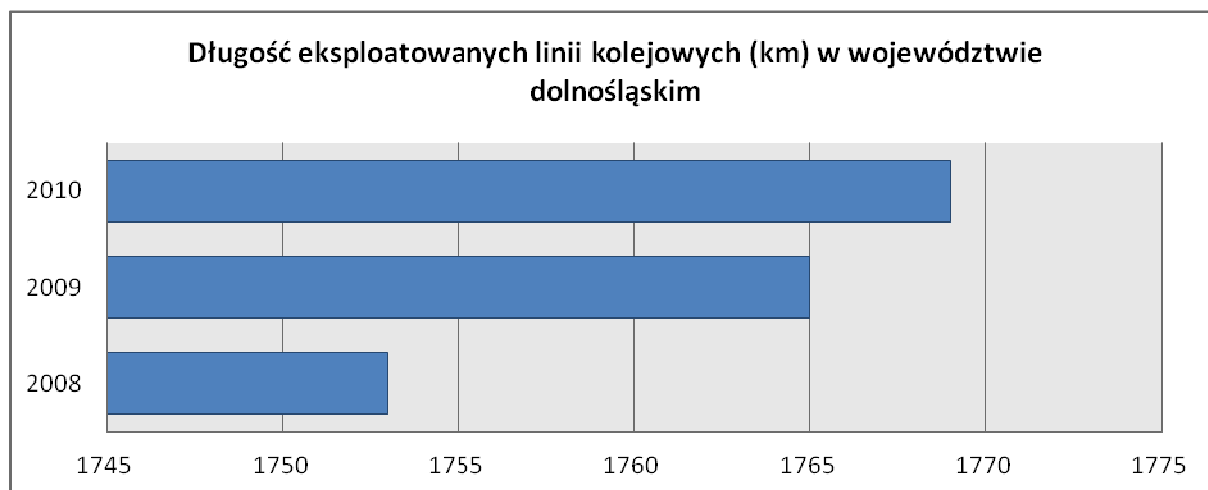
Dovoz zboží z jiných oblastí v tis. tun

Dolnoslezské vojvodství

Celkem subregiony jelenohorský a valbříský

Valbříský subregion

Jelenohorský subregion

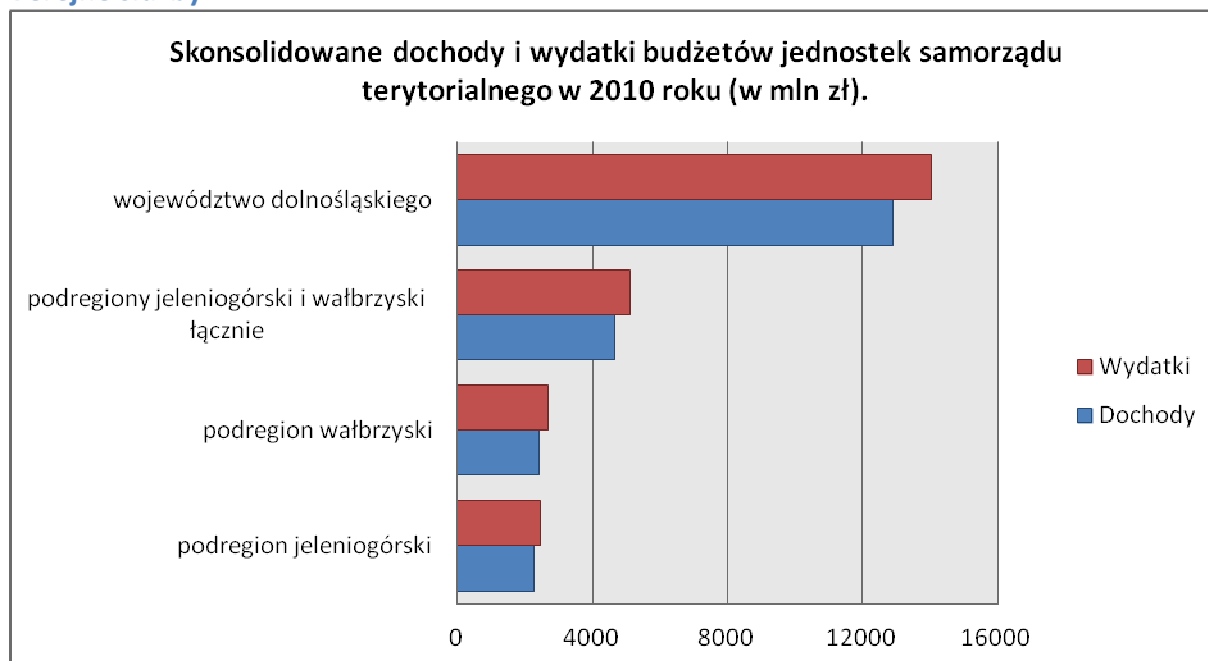

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS.

Překlad textu z obrazku:

Délka využití železničních tratí (km) v dolnoslezském vojvodství

Veřejné služby

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrazku:

Konsolidované příjmy a výdaje v rozpočtech jednotek územní samosprávy v roce 2010 (v mln PLN).

Dolnoslezské vojvodství

Celkem subregiony jelenohorský a valbříský

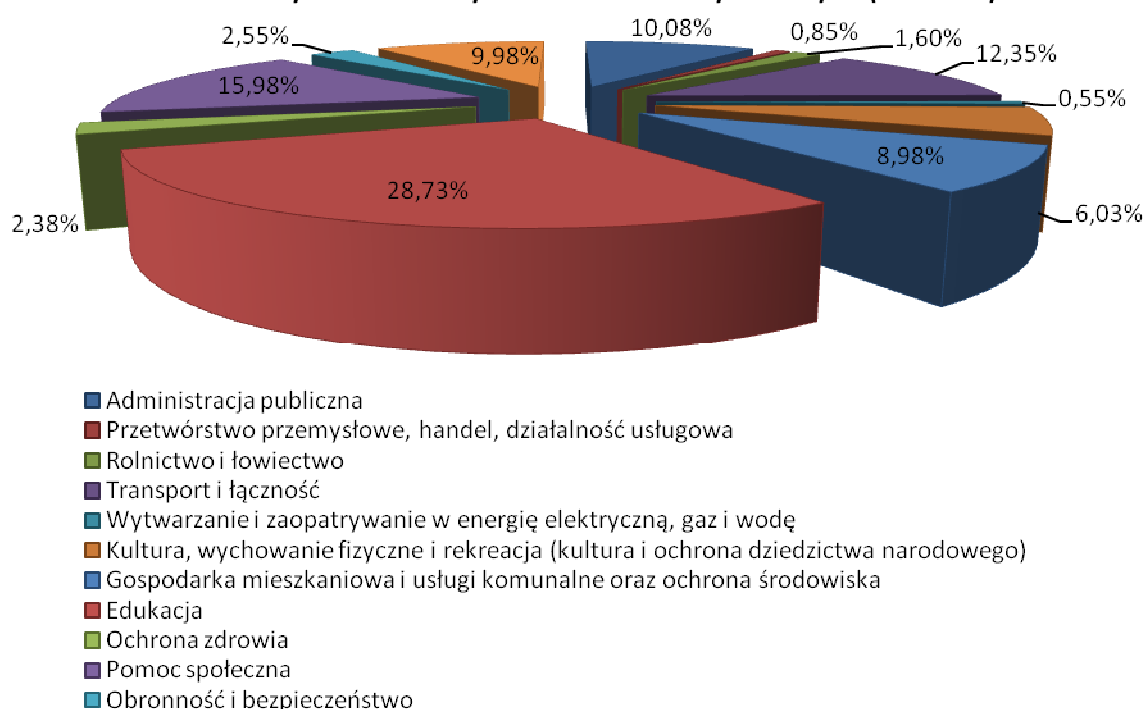
Valbříský subregion

Jelenohorský subregion

--- Výdaje

--- Příjmy

Średni udział skonsolidowanych wydatków wybranych działów budżetowe w skonsolidowanych wydatkach ogółem w latach 2008-2010 dla wszystkich badanych wariantów terytorialnych (w mln zł)

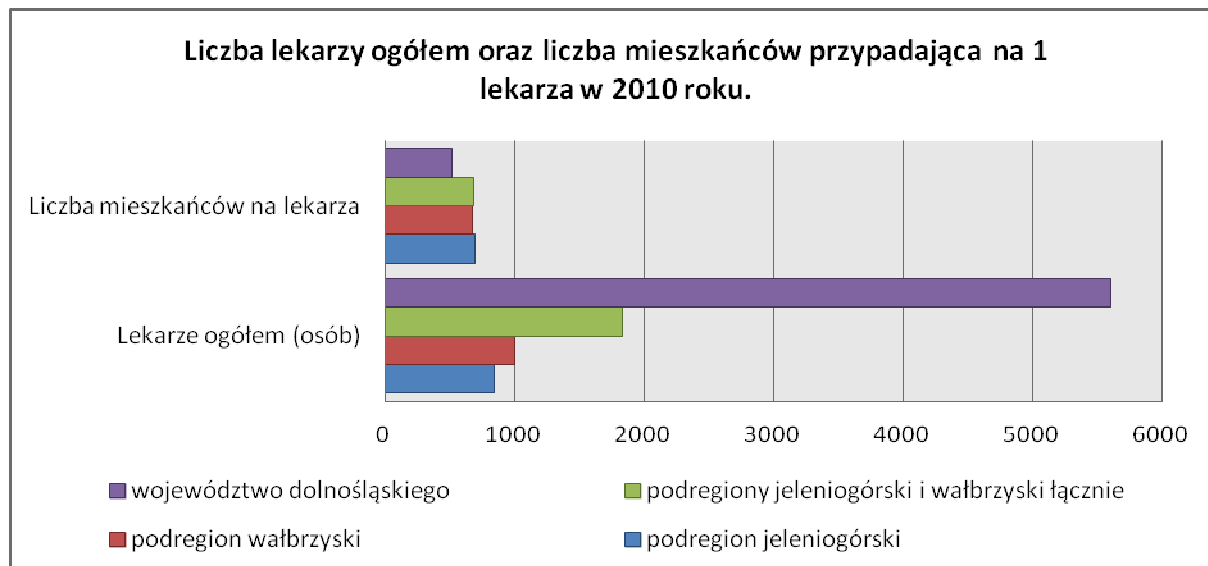

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrazku:

Průměrný podíl konsolidovaných výdajů vybraných rozpočtových položek na konsolidovaných nákladech celkem v letech 2008 až 2010 pro všechny územní varianty (v mln PLN).

---	Veřejná správa
---	Průmysl, obchod, služební činnosti
---	Zemědělství a myslivost
---	Doprava a komunikace
---	Výroba a distribuce elektrické energie, plynu a vody
---	Kultura, tělesná výchova a rekreace (kultura a ochrana národního dědictví)
---	Bytové hospodářství, komunální služby a ochrana životního prostředí
---	Školství
---	Ochrana zdraví
---	Sociální pomoc
---	Obrana a bezpečnost

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

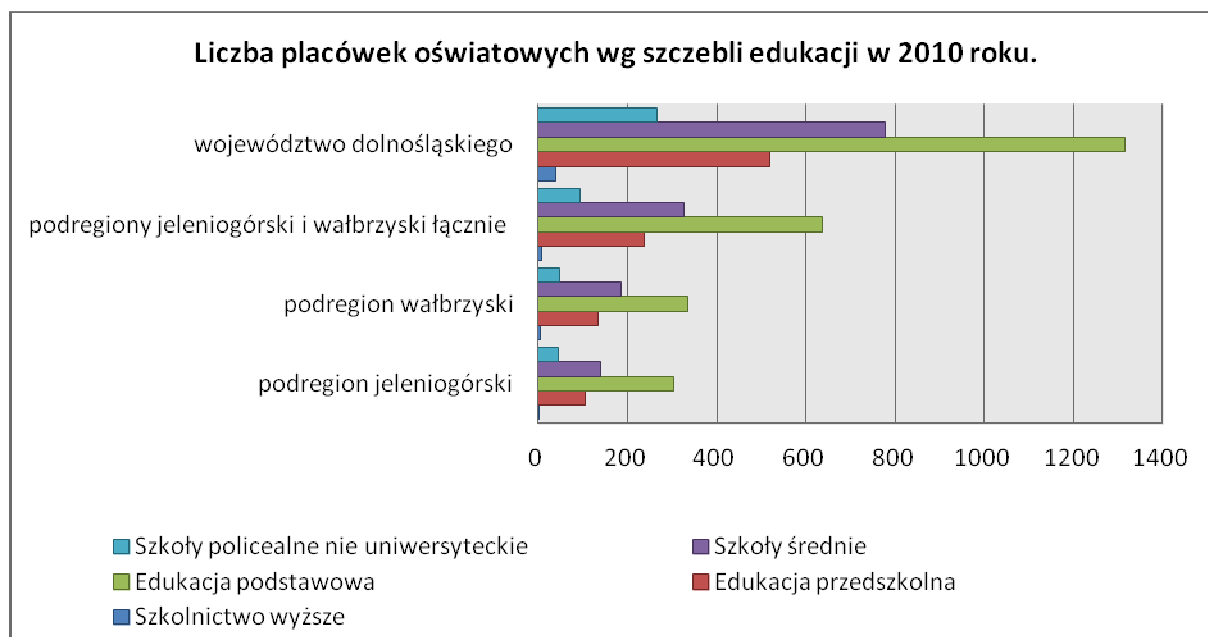
Překlad textu z obrazku:

Počet lékařů celkem a počet obyvatelů na jednoho lékaře v roce 2010

Počet obyvatelů na jednoho lékaře

Lékaře celkem (osob)

- dolnoslezské vojvodství
- Valbříský subregion
- Celkem subregiony jelenohorský a valbříský
- Jelenohorský subregion

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrazku:

Počet vzdělávacích středisek dle úrovní vzdělání v roce 2010.

Dolnoslezské vojvodství

Celkem subregiony jelenohorský a valbříský

Valbříský subregion

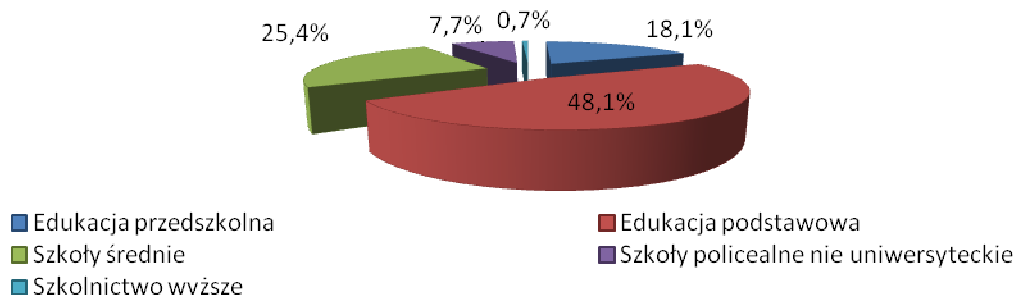
Jelenohorský subregion

--- p maturitní školy neuniverzitní

- Základní vzdělávání
- Vyšší školství
- Střední školství
- Předškolní vzdělávání

Średni udział placówek oświatowych wg poszczególnych szczebli edukacji w ogółem, w 2010 roku dla wszystkich badanych wariantów terytorialnych (w mln zł)

Zdroj: Zpracováno na základě údajů GUS/ BDL.

Překlad textu z obrazku:

Průměrný podíl vzdělávacích středisek podle jednotlivých úrovní vzdělání celkem, v roce 2010 pro všechny zkoumané územní varianty (v mln PLN)

- Předškolní vzdělávání
- Střední školy
- Vyšší školy
- Základní vzdělávání
- Pomaturitní školy neuniverzitní

Příloha č. 2. Vzor dotazníku

Strategie integrované spolupráce česko – polského pohraničí

DOTAZNÍK

1. Identifikační údaje instituce

Jméno a příjmení osoby předkládající dotazník:	
Kontaktní údaje instituce (název instituce, adresa, tel., fax, e-mail):	
IČO instituce	
Typ instituce:	☐ Regionální samospráva ☐ Okresní samospráva ☐ Obecní samospráva ☐ Organizační jednotka regionálního nebo místního orgánu ☐ Výzkumně vzdělávací středisko ☐ Instituce z oblasti podnikání ☐ Sdružení ☐ Jiné (specifikovat)
Hlavní oblast působení:	☐ Životní prostředí ☐ Turistika ☐ Zemědělství

	☐ Vodní hospodářství ☐ Územní plánování, stavebnictví, architektura ☐ Doprava a komunikace ☐ Hospodářství, průmysl ☐ Výzkum a inovace ☐ Vzdělání a školství ☐ Zdravotní služby ☐ Jiné (specifikovat) .....
Webová stránka instituce:	
Země:	

2. Charakteristika zkoumané oblasti (Dolnoslezské vojvodství, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj, Olomoucký kraj)

2.1 Jaké výhody můžete uvést pokud jde o zkoumané území z hlediska Vaší oblasti působení?

(...)

2.2 Jaké nevýhody můžete uvést pokud jde o zkoumané území z hlediska Vaší oblasti působení?

(...)

2.3 Jaké možnosti vývoje můžete označit pokud jde o zkoumané území z hlediska Vaší oblasti činnosti?

(...)

2.4 Jaké překážky můžete označit pokud jde o zkoumané území z hlediska Vaší oblasti činnosti?

(...)

2.5 Jaké strategické oblasti mají největší význam pro rozvoj zkoumaného území?

Prosíme vyberte šest strategických oblastí a označte podle důležitosti od 1 do 6

(1 – největší význam, 6 – nejmenší význam)

- ☐ Výzkum a inovace
- ☐ Energetika
- ☐ Informační a komunikační technologie
- ☐ Turistika
- ☐ Ochrana obyvatelstva, zvládání krizových situací, včetně ochrany před povodněmi
- ☐ Hospodářský vývoj, konkurenceschopnost a růst
- ☐ Územní a strategické plánování
- ☐ Rozvoj měst
- ☐ Zemědělství a rozvoj venkovských oblastí
- ☐ Životní prostředí a třídění odpadů
- ☐ Vzdělání a školství
- ☐ Zdraví
- ☐ Doprava a komunikace
- ☐ Sociální služby
- ☐ Vodní hospodářství
- ☐ Kultura volný čas
- ☐ Jiné (specifikovat):.....

2.6 Jaké jsou konkrétní činnosti/prostředky spolupráce v uvedených v otázce 2,5 strategických oblastech? (např. turistika: společná propagace; výzkum a inovace: spolupráce vysokých škol etc.)

(...)

2.7 Jaké potenciální ideje projektů mohou být realizované v uvedených strategických oblastech (2.5) a uvedených rozměrech spolupráce (2.6)? Jaká instituce/Jaké instituce (české; polské) mohou být potenciálními partnery takového typu akcí?

Strategická oblast (2.5) -> rozměr spolupráce (působení) (2.6) -> konkrétní idea projektu (2.7)
Např. Výzkum a inovace (2.5) -> spolupráce vysokých škol (2.6) -> studentské výměny mezi Wroclawskou Univerzitou a Univerzitou v Hradci Králové (2.7)

(...)

2.8 Máte nějaké zkušenosti pokud jde o spolupráci v uvedených strategických oblastech? Pokud ANO, na jakých územích a jaké zkušenosti?

(...)

3. Hodnocení možností rozvoje přeshraniční spolupráce vytvořením ESÚS (Evropské seskupení územní spolupráce) na zkoumaném území (Dolnoslezské Vojevodství, Liberecký kraj, Králověhradecký kraj, Pardubický kraj, Olomoucký kraj)

3.1 Jaké by byly hlavní výhody vytvoření ESÚS? Jaké hrozby se s tím mohou spojovat?

(...)

Poznámky:

3.2 Jaké obory spolupráce jsou nejvhodnější pro realizaci ESÚS na zkoumaném území (Dolnoslezské Vojevodství Liberecký kraj, Králověhradecký kraj, Pardubický kraj, Olomoucký kraj)?

Prosíme vyberte šest strategických oblastí a označte podle důležitosti od 1 do 6
(1 – největší význam, 6 – nejmenší význam)

- ☐ Výzkum a inovace
- ☐ Energetika
- ☐ Informační a komunikační technologie
- ☐ Turistika
- ☐ Ochrana obyvatelstva, zvládání krizových situací, včetně ochrany před povodněmi
- ☐ Hospodářský vývoj, konkurenceschopnost a růst
- ☐ Územní a strategické plánování
- ☐ Rozvoj měst
- ☐ Zemědělství a rozvoj venkovských oblastí
- ☐ Životní prostředí a třídění odpadů
- ☐ Vzdělání a školství
- ☐ Zdraví
- ☐ Doprava a komunikace
- ☐ Sociální služby
- ☐ Vodní hospodářství
- ☐ Kultura volný čas
- ☐ Jiné (specifikovat):.....

Odůvodnění výše uvedených oblastí spolupráce:

(...)

3.3 Jaké konkrétní rozměry (akce/prostředky) spolupráce jsou prioritní v uvedených v otázce 3.2 strategických oblastech? (např. turistika: společná propagace; výzkum a inovace: spolupráce vysokých škol etc.)

(...)

3.4 Jaké potenciální ideje projektů mohou být realizovány v uvedených strategických oblastech (3.2) a uvedených rozměrech spolupráce (3.3)? Jaká instituce/Jaké instituce (české; polské) mohou být potenciálními partnery takového typu akcí?

Strategická oblast (3.2) -> rozměr spolupráce (působení) (3.3) -> konkrétní idea projektu (3.4)
 Např. Výzkum a inovace (3.2) -> spolupráce vysokých škol (3.3) -> studentské výměny mezi
 Wroclawskou Univerzitou a Univerzitou v Hradci Králové (3.4)

(...)

3.5 Jakým způsobem ESÚS může přispět k dosažení územní soudržnosti na území polsko – českého pohraničí?

(...)

Příloha 3. Výsledky výzkumu

Tabulka č. 41. Výsledky výzkumu veřejného mínění – Zkušenost ve spolupráci na uvedených strategických územích.

Výzkumná oblast	Jaká zkušenost?
Turistika	Zkušenost pokud jde o realizaci úkolů týkajících se regionálního rozvoje a turistických produktů – rovněž společných s Českem.
	Velká zkušenost v oblasti realizace úkolů týkajících se turistických produktů.
	S městem Turnov – realizace společného projektu týkajícího se rozhleden na polsko – českém pohraničí, s městem Semily realizace nyní společného projektu týkajícího se infrastruktury pro cyklisty, a také malé projekty týkající se propagace města, spolupráce mateřských škol, zpracování společných projektových dokumentací týkajících se sportovní infrastruktury (Městský úřad Jelení Hora).
	S městem Turnov realizace nyní velkého projektu Židovská Kultura na polsko – českém pohraničí a malý projekt týkající se rozvoje turistických služeb na polsko – českém pohraničí (Městský úřad Jelení Hora).
	Rozvoj turistiky na pohraničí. Tyto zkušenosti obsahují realizování jak mikroprojektů, tak velkých infrastrukturních a také propagačních záměrů vzdělávací povahy.
	Propagace a turistika (cyklistické trasy, aktivní turistika, propagační materiály) projekty OPPS ČR – PR.
	Zlepšení fungování turistické informace na území pohraničí poskytnutím ve Valbřichu multimediálních informačních kiosků.
	Turistika a rekreace (Interreg IIIA, EÚS Polsko-Sasko).
Doprava a komunikace	Výzkum podmínek rozvoje jednotlivých forem turistiky a vymezení turistických tras pro různé formy aktivity (mj. Trasa pro motoristy Via Montana v rámci projektu ED-CIII Via Regia (Interreg IIIB Cades), vymezení cyklistické cesty „Svatojakubská cesta na Dolním Slezsku “ v rámci projektu Via Regia Plus (PO Central Europe), kajakové trasy na řekách Dolního Slezska, krajský systém cyklistických tras a jiné).
	Revitalizace železniční tratě Šklářská Poruba–Harrachov.
	Zlepšení přístupnosti v oblasti masivu Sněžka.
	Zlepšení komunikační infrastruktury v Krkonoších a Jizerských horách.
	Velká zkušenost v oblasti realizace úkolů týkajících se lokálních silničních investic.
	Doprava a komunikace (Interreg IIIA, EÚS Polsko-Sasko).
Hospodářský vývoj, konkurenceschopnost a růst	Plánování ve prospěch rozvoje regionální komunikační sítě (mj. Směrové pokyny pro tvoření silniční a železniční sítě na území dolnoslezského vojvodství, Průzkumné studie pro koridor silnice S5 spojovací IIPKT s hraničním přechodem v Bobošově v rámci projektu ED-C III Via Regia , mapa pod názvem Rozvoj Nadregionální dopravní infrastruktury v oblasti Partnerství Odry, a jiné).
	Realizace společných polsko – českých a polsko – německých přeshraničních projektů v oblasti zlepšení silniční infrastruktury.
	Programy podpory pro mikrobebeneficienty.
	Stálý kontakt s místní samosprávou, sdruženími a fundacemi po druhé straně hranic.
	Znalost a dovednosti pokud jde o realizaci a řízení projektů financovaných EU.
	Realizace asi 10 přeshraničních projektů, máme k dispozici partnery ke spolupráci.
	Vytvoření Polsko – České Obchodní a průmyslové komory, vytvoření Polsko – Českých informačních míst pro podnikatele k podpoře rozvoje podnikání na pohraničí.
	Konference partnerských měst pod názvem „Společná Evropa – budoucnost a perspektivy pro rozvoj podnikání
	Podnikání bez hranic. Polsko – český internetový hospodářský portál.

Vzdělání a školství	Školení, konference, studijní návštěvy.
	Burzy práce, informační služby, poradní dny.
	Oblast vzdělání.
	Návštěvy spřátelených škol, účast v konferencích.
	Stálá, dlouholetá spolupráce institucí a jednotek pokud jde o společné zavádění přeshraničních projektů.
	Malé projekty týkající se povolání kuchaře a extrémních sportů. S městem Jilemnice – malé projekty týkající se předškolního vzdělávání (Městský úřad Jelení Hora).
	Spolupráce mezi školami.
Kultura a volný čas	Oblast kultury.
	Stálá, dlouholetá spolupráce institucí a jednotek pokud jde o společné zavádění přeshraničních projektů.
	Rozvoj kulturní, sportovní nabídky – mikroprojekty v rámci OPPS ČR – PR.
	Valbřich - Hradec Králové: "Města kultury".
	Poznej svého souseda (výměny mládeže).
	Poznávání nezná hranic (výměny mládeže).
	Mezinárodní mini závody motocyklové na ploché dráze (struska). Polsko – České Speedway Party. Valbřich 2010.
	Polsko – české mistrovství v duatlonu. Valbřich 2010.
	Kultura spojuje Valbřich Hradec Králové (cyklus kulturně – rekreačních akcí).
	Poznáváme vzájemně svoji kulturu (cyklus kulturně – rekreačních akcí).
Územní a strategické plánování	Kultura a volný čas (Interreg IIIA, EÚS Polsko-Sasko).
	Realizace společných polsko – českých a polsko – německých přeshraničních projektů v oblasti rozvoje vzdělávací základny, organizace společných kulturních akcí.
	S městem Železný Brod – malý projekt týkající se koncepce rozvoje euroregionálních tras (Městský úřad Jelení Hora).
	Všechny činnosti spojené s územním plánováním v regionálním a subregionálním měřítku, v tom také v přeshraničních systémech (mj. Studie územního plánování polsko–českého pohraničí, Studie prostorové integrace polské části pohraničí Polska a Německa, KOREG (Interreg IIIA), výzkum v oblasti územního plánování a komunikační infrastruktury v rámci projektu DPERON, aktivní účast v cyklických Konferencích Kladských a Orlických, bulletin polsko – českého pohraničí v rámci prací pracovní skupiny Mezivládní komise).
Rozvoj měst	Odbor územního plánování a stavebního řádu MTBiGM má zkušenost pokud jde o polsko – českou transhraniční spolupráci v oboru územního plánování v rámci Pracovní Skupiny pro Rozvoj Oblasti Pohraničí a Programů podporujících Polsko – Českou Mezivládní Komisi pro Přeshraniční Spolupráci.
	Společně s Městem Semily v rámci Fondu Mikroprojektů pro stavbu Cyklistické Trati, tzv. Pumptracku – projekt byl odmítnut na EKS / Odbor Školství, Kultury, Sportu/. Spolupráce Jelení Hory a Jablonce nad Nisou – v oblasti vytvoření celoročních sportovních středisek (projekt odmítnut vzhledem k vysoké ceně).
Vzdělávání a školství	Ochrana životního prostředí (rozvoj systému roztrídění na Pohraničí) – OPPS ČR – PR.
	Studie analýzy ve prospěch tvoření informací na téma životního prostředí, ochrany krajiny a její plánování (mj. Ekofyziografie dolnoslezského vojvodství, Studie lokalizace větrných elektráren na Dolním Slezsku, a jiné).
Výzkum a inovace	Oblast výzkumu.
	Vytvoření Polsko – Českého Portálu Inovačnosti pro podporu rozvoje inovací na

	pohraničí.
	Společné řízení výzkumných projektů a organizace společných seminářů a konferencí s partnery z Česka. .
Ochrana obyvatelstva, zvládání krizových situací, včetně ochrany před povodněmi	Velká zkušenost v oblasti realizace úkolů týkajících se zvýšení bezpečí. Malý projekt týkající se zlepšení přeshraničního bezpečí (Městský úřad Jelení Hora).
	Spolupráce hasičských sborů.
Informační a komunikační technologie	Vytvoření Krajského Uzlu Infrastruktury Prostorové Informace v rámci projektu Via Regia Plus (PO Central Europe); vymezení a označení v systému GPS cyklistické cesty „Svatojakubská cesta na Dolním Slezsku“, v rámci projektu Via Regia Plus (PO Central Europe).
Sociální služby	Spolupráce během sociálních projektů. Využití dědictví oblasti pohraničí pro realizaci vzdělávacích a integračních cílů v prostředích dětí ohrožených marginalizací.
Vodní hospodářství	Vodní hospodářství (Interreg IIIA, EÚS Polsko-Sasko).
Energetika	-
Zemědělství a rozvoj venkovských oblastí	-
Zdraví	-
Jiné	Koordinace přeshraniční spolupráce v rámci Polsko – České Mezivládní Komise pro Přeshraniční Spolupráci. Realizace společných projektů v rámci IW INTERREG IIIA a OPPS Česká republika – Polská republika; 3 edice polsko – českých trhů partnerských měst.

Zdroj: Vlastní zpracování na základě provedeného výzkumu.

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

Tabulka č. 42. Strategické oblasti, které mají vliv na zkoumané území (otázka 2.5).

Výzkum a inovace	Energetika	Informační a komunikační technologie	Turistika	Ochrana obyvatelská, zvládání krizových situací, včetně ochrany před povodněmi	Hospodářský vývoj, konkurenceschopnost a růst	Územní a strategické plánování	Rozvoj měst	Zemědělství a rozvoj venkovských oblastí	Životní prostředí a odpadové hospodářství	Vzdělání a školství	Zdraví	Doprava a komunikace	Sociální služby	Vodní hospodářství	Kultura a volný čas	Jiné (specifikovat)
5	2	5	18	8	20	10	11	2	13	6	4	18	5	2	8	0
0,0%	0,0%	0,0%	27,8%	25,0%	35,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	27,8%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
20,0%	0,0%	0,0%	27,8%	12,5%	5,0%	10,0%	9,1%	0,0%	0,0%	16,7%	0,0%	38,9%	0,0%	0,0%	25,0%	0,0%
20,0%	0,0%	20,0%	11,1%	12,5%	25,0%	10,0%	45,5%	0,0%	0,0%	16,7%	0,0%	11,1%	0,0%	0,0%	12,5%	0,0%
20,0%	0,0%	20,0%	16,7%	12,5%	10,0%	20,0%	27,3%	0,0%	23,1%	16,7%	0,0%	11,1%	0,0%	0,0%	12,5%	0,0%
0,0%	0,0%	0,0%	11,1%	12,5%	10,0%	10,0%	9,1%	50,0%	30,8%	0,0%	50,0%	5,6%	40,0%	0,0%	37,5%	0,0%
20,0%	50,0%	40,0%	0,0%	25,0%	5,0%	30,0%	0,0%	0,0%	30,8%	33,3%	25,0%	0,0%	40,0%	50,0%	0,0%	0,0%
20,0%	50,0%	20,0%	5,6%	0,0%	10,0%	20,0%	9,1%	50,0%	15,4%	16,7%	25,0%	5,6%	20,0%	50,0%	12,5%	0,0%

Zdroj: Zpracování na základě provedených výzkumů veřejného mínění. Respondenti byli v otázce 2.5 požádáni o identifikaci šesti strategických oblastí a jejich seřazení dle významu na škále od 1 do 6, kde „1“ znamená největší význam, a „6“ nejmenší význam. Následně byl spočítán procentní podíl jednotlivých oblastí spolupráce dle udělených hodnocení. Uvedené hodnocení znázorňuje hodnotu, která se pro danou oblast spolupráce vyskytovala nejčastěji. Je-li uvedeno více než jedno hodnocení to znamená že několik hodnocení získalo stejný nejvyšší procentní podíl. Modrou barvou označeno všechny označení respondentů pro jednotlivé strategické oblasti.

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

Tabulka č 43. Prioritní, konkrétní činnosti na územích spolupráce včetně návrhu projektu a institucí realizujících jednotlivé akce.

Výzkumná oblast	Prioritní, konkrétní činnosti/nástroje spolupráce ve výzkumných oblastech	Návrhy projektů, které lze realizovat ve zmíněných strategických oblastech	Instituce/ instituce (české; polské), které mohou být potenciálním partnerem při realizaci jednotlivých aktivit
Hospodářský vývoj, konkurenceschopnost a růst	Zvýšení konkurenceschopnosti sektoru SMB pomocí zavádění a difuze nových technologií a inovací a také spolupráce firem (nástroj: zahájení, podpora této spolupráce).	Konkrétní návrhy projektů by měly vyplývat z důkladné analýzy rozvojových cílů jak polského tak českého pohraničí a možnosti jejich společného provádění. Návrhy by měly předkládat žadatelé, kteří jsou nejbližší místních věcí a mají odpovídající znalosti a porozumění podmíněnosti a potřeb.	
	Deregulace některých povolání, omezení překážek soukromým subjektům v oblasti dostupnosti evropských fondů.		Regionální a místní orgány a také Hospodářské komory obou zemí.
	Spolupráce mezi sektory: regionální a místní orgány – NGO – podnikatelé		
	Posílení výroby firem, zvýšení zaměstnanosti a investic, propagace hospodářské spolupráce zejména s průmyslovými a hospodářskými komorami.	Výzkum stupně kooperace hospodářských subjektů v části polského a českého pohraničí, aktivizace osob nezaměstnaných a hledajících práci v rámci otevírání podnikatelské činnosti na pohraničí.	
	Lobby v oblasti moderních dopravních řešení a zároveň připravování v oblasti plánování silničních investic.	Koncepční činnosti v rámci zlepšení komunikační infrastruktury, společné lobby za účelem zrychlení realizace jednotlivých investic, plánování vlastních regionálních řešení.	Dolnoslezské vojvodství/ Pardubický kraj.
	Růst hospodářské výměny, připravování společné nabídky jednotlivých akcí, rozvoj dopravní a komunikační infrastruktury, která spojuje obě země pohraničí.		
	Růst hospodářské výměny.	Kooperační burza podnikatelů.	Hospodářské komory na obou stranách hranice.
	Tvoření společných nástrojů hospodářství opírajících se na vědě.	Společné projektové aplikace.	
	Podpora aktivit podnikatelských organizací, které přispívají k rozvoji podnikání na pohraničí.	Podpora aktivit podnikatelských organizací, které přispívají k rozvoji podnikání na pohraničí: tvorba informačních podnikatelských center pro firmy, podpora firem prostřednictvím pořádání společných výstav, vydávání odborných časopisů, katalogů.	

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

	Společné iniciativy místních orgánů v rámci podporování hospodářského vývoje a konkurenceschopnosti celého pohraničí.	Společné aktivity místních orgánů v rámci podporování hospodářského vývoje a konkurenceschopnosti celého pohraničí, provádění výzkumů v rozsahu zjištění potenciální oblasti hospodářské spolupráce např. turistika nebo tvorba klastrů na pohraničí.	Místní orgány.
	Polsko-české pohraničí je region považován za tzv. „problematický“, a proto jeho ekonomika, aby zvýšit konkurenceschopnost, vyžaduje další restrukturalizaci.	Restrukturalizační problémy.	
	Mezinárodní, regionální a státní hospodářská spolupráce.	Spolupráce mezi městy Jelení Horou a Jabluncem nad Nisou – společné hospodářské fórum – investiční nabídky a možnost spolupráce mezi podnikateli (při spolupráci s Krkonošskou agenturou regionálního rozvoje / Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego/ dále KARR).	Jelení Hora a Jablonec nad Nisou, KARR
	Podpora rozvoje SMB.	Podpora rozvoje SMB, organizace veletrhů, vytvoření webového portálu o podnikání.	
	Tvorba výhodných podmínek pro rozmístění firem, vývoj investic v kapitál podniků, jejich infrastrukturu, vývoj inovací a nových technologií, posílení spolupráce regionálních městských subjektů.	Tvorba výhodných podmínek pro rozmístění firem, vývoj investic v kapitál podniků, jejich infrastrukturu, vývoj inovací a nových technologií, tvoření inkubátorů podnikání, kursy.	
	Společné aktivity v rámci polepšení situace na pracovním trhu, zejména pro osoby vstupující na pracovní trh; propagace podnikání, podpora pro firmy.		
Doprava a komunikace	Použití existujícího dopravního potenciálu, tzn. posílení železniční dopravy a podpora vzniku multimediálních center, společně s finančními prostředky soukromých investorů.	Konkrétní návrhy projektů by měly vyplývat z důkladné analýzy rozvojových cílů jak polského tak českého pohraničí a možnosti jejich společného provádění. Návrhy by měly předkládat žadatelé, kteří jsou nejbližší místních věcí a mají odpovídající znalosti a porozumění podmíněnosti a potřeb.	
	Obnovení nebo vytvoření vysokých standardů na silničních a železničních spojeních Sudet s existujícími regiony růstu (např. rychlostní silnice S3 a S5).		
	Revitalizace železniční tratě Vratislav – Walbrzych – Jelení Hora včetně místních spojení zejména v příhraničních a přeshraničních (Kladsko – Stronie Śląskie/Chudoba/Tlumačov, Valbřich – Mieroszów, Sędziszów – Lubavka, Jelení Hora – Karpacz/Kowary – Kamenná Hora – Lubavka, Gryfów Śląski – Świeradów Zdrój).		

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

Použití lehkých tažných jednotek pro obsluhu místních a přeshraničních tratí včetně dalších.		
Investice do dopravní infrastruktury.		Maršálkovské úřady obou zemí, dráha, instituce odpovědné za silnice.
Spolupráce místních orgánů za účelem uspokojení dopravních potřeb občanů a podpora pracovní a edukační mobility.	Zpracování komunikačních tras pro osoby, které dojíždějí za prací do zahraničí a jejich systematické aktualizace, přizpůsobení nabídky veřejné a soukromé dopravy potřebám pracovní a prostorné mobility občanů z pohraničí; zahájení podnikatelské činnosti odpovídající komunikačním potřebám občanů pohraničí.	
Další rozvoj dopravní infrastruktury pohraničí se zvláštními hospodářskými centry o významném vědecko-badatelském a turistickém potenciálu.	Posílení dostupnosti příhraničních komunikačních regionů /Krajská správa silnic Libereckého kraje.	
Realizace silničních investic na území jednotlivých orgánů – vývoj memorandum ve věci přeshraničních investic / strategický plán/ strategie vývoje dopravní infrastruktury pohraničí.	Návrat do návrhu „Drogi Śródsudeckiej” / Středosudecké cesty.	Dolnoslezské vojvodství / 4 Kraje
Rozvoj dopravních koridorů a silničních komunikací.	Rozvoj Středoevropského dopravního koridoru CETC ROUTE 65.	Maršálky vojvodství: západopomořanského, lublinského, velkopolského, dolnoslezského, opolského, slezského, české kraj, polské a české ministerstva příslušné pro dopravu a regionální rozvoj); rozvoj silničních komunikací A1-D1 a S3-R11 (polské a české ministerstva dopravy).
Zlepšení infrastruktury osobní dopravy a přepravy zboží, a také železniční.	Zlepšení infrastruktury osobní dopravy a přepravy zboží, silniční a železniční: modernizace infrastruktury a zlepšení dostupnosti v oblasti osobní dopravy, přepravy zboží a železniční dopravy.	
Společná investice do silniční a železniční infrastruktury, společná veřejná doprava.	Společná investice do silniční a železniční infrastruktury, společná veřejná doprava, spuštění nových sítí veřejné a soukromé dopravy s cílem umožnit lepší přeshraniční pohyb osob, usnadnit podnikání, dopravu.	Místní orgány.
Stavba, rekonstrukce, modernizace dopravních cest o strategickém významu pro region.	Obce Jelenohorské kotliny a Obce Českého ráje – výstavba silničního tahu, tzv. Přeshraničního koridoru.	Obce Jelenohorské kotliny a Obce Českého ráje.
Investice do silnic, obvod města, parkovací místa.	Investice do silnic, výstavba sítí parkovacích míst, včetně dojezdů v okolí turistických zajímavostí pohraničí.	
Společné projekty vztahující se k infrastruktuře.		

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

	Modernizace/ stavba silniční a železniční infrastruktury.	Modernizace / výstavba silniční a železniční infrastruktury – výstavba a modernizace silnic, železničních tratí.	
	Rozvoj dopravních a komunikačních sítí, připojení dopravních prvků k souvislé síti, optimální veřejná doprava na všech úrovních: místní, regionální a mezinárodní.	Rozvoj dopravních a komunikačních sítí, připojení dopravních prvků k souvislé síti, optimální veřejná doprava na všech úrovních: místní, regionální a mezinárodní, soudržné vymezování úseků silnic v obou zemích, společná vize rozvoje na nadregionální úrovni, posílení spolupráce polských a českých dopravců při tvorbě integrovaných systémů veřejné dopravy, spolupráce na zlepšení nabídky veřejné dopravy.	
	Zlepšení městské komunikací, odstraňování překážek.	Zlepšení dopravního systému na pohraničí – modernizace silnic, které vedou do turistických destinací.	
Turistika	Komplexní a integrovaná turistická spolupráce mezi firmami a jinými subjekty z území pohraničí tzn. Polska, České republiky a Německa - turistická propagace Sudet; nabídka interregionální jízdenky na vlaky a autobusy, která bude integrovat regiony, včetně uplatnění systému slev pro uživatele takových jízdenek, např. vstup do turistických zajímavostí pohraničí.	Konkrétní návrhy projektů by měly vyplývat z důkladné analýzy rozvojových cílů jak polského tak českého pohraničí a možnosti jejich společného provádění. Návrhy by měly předkládat žadatelé, kteří jsou nejbližší místních věcí a mají odpovídající znalosti a porozumění podmíněnosti a potřeb.	
			Regionální turistické organizace, podnikatelé, NGO a také Maršálkovské úřady obou zemí.
	Realizace silničních investic na území jednotlivých orgánů – vývoj memorandum ve věci přeshraničních investic / strategický plan/ strategie vývoje dopravní infrastruktury pohraničí.	Návrat do návrhu „Drogi Śródsudeckiej”/ Středosudecké cesty.	Dolnoslezské vojvodství / 4 Kraje.
	Společná propagace, vznik nových pracovních míst v souvislosti se stávajícími lázeňskými a turistickými středisky.	Vývoj podniků souvisejících s podnikáním v cestovním ruchu.	
	Zvýšení finančních prostředků na zlepšení postavení regionu v oblasti cestovního ruchu - propagace, informační systémy, značení, personál.	Přeshraniční značkové zboží - společná propagace značkového turistického zboží (skalní města, podzemí, lyžařská střediska, lázně, cyklistické, lyžařské a koňské stezky, regionální výrobky).	Euroregion Glacensis, Euroregion Nisa.
	Výstavba a údržba společné infrastruktury, propagace.	Společné tvoření základu pro environmentální vzdělávání, prezentace historických úspěchů v regionu, společné přeshraniční investice do infrastruktury cestovního ruchu, standardizace značení stezek, zavedení vícejazyčných informačních tabulek.	KRNAP/KPN.

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

	Propagace příhraničních regionů, obnova kulturního a historického dědictví.	Propagace příhraničních regionů - vydávání společných materiálů, organizování návštěv a setkání s cílem poznávání kulturních památek.	Podnikatelské subjekty a odborné sdružení, obce.
	Společná propagace pohraničí.	Společná propagace pohraničí. Spolupráce mezi podnikateli a místními orgány na podporu cestovního ruchu - vytvoření česko-polského turistického internetového portálu, společná televizní reklama.	
	Oba přeshraniční regiony (polský a český), navzájem si konkurují, ale v konkurenci s ostatními horských evropskými regiony by měly spolupracovat.	Přeshraniční stezky, cyklistické stezky.	
	Projekty rozvoje infrastruktury cestovního ruchu.	Spolupráce mezi městem Jelení Hora a Semily – výstavba turistických stezek a propagace aktivní turistiky.	Jelení Hora a Semily
	Integrovaná propagace, školení zaměstnanců, rozvoj ubytovacích kapacit, rozvoj infrastruktury pro cestovní ruch a související.	Integrovaná propagace, příprava marketingové Subregionu kladské zemí, školení zaměstnanců IT a obsluhy cestovního ruchu, rozvoj infrastruktury pro cestovní ruch a související, modernizace vodních cest v polsko-českém pohraničí.	
	Společné projekty týkající se cestovního ruchu (publikace, značení stezek).		
	Propagace měst a regionu, rozvoj kulturní a rekreační nabídky.	Propagace regionu a také tvoření a propagace turistických produktů spolu s partnery - městy Náchod a Hronov.	Náchod a Hronov.
	Společná propagace.	Propagační kampaně, publikování informačních příruček.	
	Rozvoj cestovního ruchu.	Výstavba a rozvoj společných turistických stezek.	Regionální a místní orgány z českého území pohraničí a jejich organizační jednotky.
	Zahrnutí turistického pohoří pohraničí do mezinárodní struktury sudecko- karpatského regionu a jeho silná, mezinárodní propagace, posílení stávajících a tvoření nových turistických stezek opírajících se na zdrojích kulturního dědictví a krajiny (např. středohorská mezinárodní turistická cesta Via Montana).	Zahrnutí turistického pohoří pohraničí do mezinárodní struktury sudecko- karpatského regionu a jeho silná, mezinárodní propagace, rozvoj cestovního ruchu a tvorba rozeznatelné značky v Evropě, propagace, spolupráce sportovních center (zimní sporty) a lázní při podpoře Euroregionu v zavedení komplexní nabídky, spolupráce turistických organizací a regionálních institucí pro rozvoj cestovního ruchu na vytvoření společné nabídky, tématických stezek, atd., trhy cestovního ruchu, najít společného vedoucího motivu, např. hornické tradice, podstávkové domy a jeho další propagace.	
	Společná propagace, vytváření bohaté společné turistické nabídky.	Zlepšení infrastruktury cestovního ruchu - vytváření míst pro aktivní odpočinek na obou stranách hranice.	

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

Životní prostředí a odpadové hospodářství	Ochrana biologické rozmanitosti, půdy a podpora ekosystémových služeb, včetně programu NATURA 2000 a zelené infrastruktury.	Konkrétní návrhy projektů by měly vyplývat z důkladné analýzy rozvojových cílů jak polského tak českého pohraničí a možnosti jejich společného provádění. Návrhy by měly předkládat žadatelé, kteří jsou nejbližší místních věcí a mají odpovídající znalosti a porozumění podmíněnosti a potřeb.	
	Zvýšení účinnosti ochrany přírody.		Maršálkovské úřady, organizace zabývající se ochranou životního prostředí a také státní lessy.
	Společná ochrana zdrojů, výměna zkušeností, výměna odborníků, společné výzkumné projekty, nakladatelství.	Výměna pracovníků a odborníků, společná ochrana přírody, přeshraniční investice do ochrany životního prostředí, např. kanalizace a vodovody na Sněžce.	KRNAP, KPN / místní orgány.
	Společné posuzování vlivů na hodnocení životního prostředí.	Společné vyhodnocení vlivů investice „Nádrže Nové Herminovy“ na životního prostředí.	Polské a české příslušné instituce životního prostředí.
	Zvýšení využití OZE (obnovitelných zdrojů energie) v oblasti cestovního ruchu a jiných.	Zvýšení využití OZE (obnovitelných zdrojů energie) v oblasti cestovního ruchu a jiných, Zvýšení využití OZE (obnovitelných zdrojů energie) v oblasti cestovního ruchu.	
	Společné projekty v oblasti infrastruktury - ochrana životního prostředí.		
	Činnosti na ochranu životního prostředí (nakládání s odpady, segregace, zvýšení ekologického povědomí).	Společná strategie, činnosti na ochranu životního prostředí a environmentální vzdělávání občanů.	Náchod, Hronov.
Rozvoj měst	Příprava společných přeshraničních koncepcí uspořádání hospodaření s vodou, provádění pravidel a pokynů pro ochranu společných zdrojů a posilování přeshraničních vazeb přírodních systémů.	Příprava společných přeshraničních koncepcí uspořádání hospodaření s vodou, společná energetická politika, spolupráce v oblasti prevence před povodněmi, ochrana vod a ovzduší, spolupráce obcí v oblasti zásobování měst v pitnou vodu.	
	Propagace hraničních měst jako vývojové centra a rozvoj partnerství a spolupráce mezi hraničními městy.	Konkrétní návrhy projektů by měly vyplývat z důkladné analýzy rozvojových cílů jak polského tak českého pohraničí a možnosti jejich společného provádění. Návrhy by měly předkládat žadatelé, kteří jsou nejbližší místních věcí a mají odpovídající znalosti a porozumění podmíněnosti a potřeb.	
	Korelace vývoje městské sítě.	Cyklické společné semináře věnované oblastem městského plánování.	Města obou zemí.

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

	Ačkoliv hustota sudetských měst je dost velká, to za posledních let je viditelný regres (následuje depopulace a zanikají venkovské osídlení), je nutné podporovat rozvoj komplementárních opatření.	např.: projekty revitalizací bývalých hornických měst.	
	Koncepční projekty, studie, stavební projekty, revitalizace měst.	Spolupráce mezi městy Jelení Horou a Libercem – koncepce vývoje obou měst.	Jelení Hora a Liberec.
	Společné projekty v oblasti infrastruktury – revitalizace.		
	Další investice do městské infrastruktury.		
	Zlepšení silniční komunikace.	Výstavba / modernizace městských silnic, výstavba obchvatů, spojení se státními, vojvodskými (dálnice) silnicemi směrem k hranici.	
	Spolupráce při vývoji městského plánování, tvoření rekreačních zón a míst pro aktivní odpočinek, prevence degradace území, obnova staveb kulturního dědictví, tvoření správného prostorového uspořádání.		
Územní a strategické plánování	Společné umísťování investiční oblasti, komunikační spojování oblastí, společné ochranné statusy oblastí, výměna zkušeností a kulturních vzorců.		
	Aktualizace existujících zpracování.	Aktualizace záznamů „Studium územního plánování polsko-české příhraniční oblasti“.	Polský i české příslušné resorty pro územního plánování, místní samosprávy.
	Společná příprava plánovacích dokumentů a strategických pro prostorové jednotky přeshraniční oblasti s zahrnutím společných směrů vývojové obou partnerů.	Společná příprava plánovacích dokumentů a strategických pro prostorové jednotky přeshraniční oblasti s zahrnutím společných směrů vývojové obou partnerů, setkání a diskuse orgánů místní samosprávy o společných směrech činnosti a příprava dokumentů.	
	Na polsko-české přeshraniční oblasti vznikla spousta dobrých společných plánů územního plánování (a strategií rozvoje – viz. článek připojen k průzkumu), slabá je jejich stránka aplikace	Prováděcí projekty zaznamenané ve společných plánech územního plánování úkolů.	
	Vytváření strategií pro rozvoj měst, MPÚP atp.	Spolupráce Města Jelenia Góra a Železný Brod – společné rozvojové koncepce euroregionálních cyklotras.	Jelení Hora a Železný Brod.
	posílení významu integrovaného plánování, propagace neformálního územního plánování, zvýšení dostupnosti k prostorovým informacím.		
Kultura a volný čas	Kulturní výměna.	Příprava a realizace překladového programu.	

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

	Kultura a volný čas.		NGO, podniky, kulturní instituce (muzea, kulturní centra, knihovny).
	Projekty na stavbu, rozšíření a modernizaci kulturních a rekreačních zařízení, podpora kulturních projektů, propagace Jelení Gory.	Spolupráce mezi městy Jelení Horou a Turnovem/Jilemnicí – společné kulturní dědictví - Židovské festivaly, Modernizace památek, spolupráce v oblasti rozvoje gastronomie a turistických služeb.	Jelení Hora a Turnov/Jilemnic.
	Společné kulturní akce pro obyvatele.	Organizace víkendu partnerských měst, festivalu Princezny Daisy, Polsko-českého stroje času.	
	Rozvoj: kulturní, rekreační infrastruktury.		Územní samosprávné celky z českého příhraničního území a jejich organizační jednotky.
	Propagace aktivního odpočinku, vytvoření společné kulturní nabídky - festivaly, koncerty, výstavy.	Vytvoření společné kulturní nabídky - organizace přeshraničních uměleckých výstav, koncertů, , workshopů.	
Ochrana obyvatelstva, zvládání krizových situací, včetně ochrany před povodněmi	Modernizace zařízení protipovodňové ochrany, včetně odvodnění základních a podrobných a realizace nových investic.	Konkrétní idee projektů By měly pocházet z podrobné analýzy rozvojových cílů jak po polské tak i po české straně a možnosti společného provádění. Měly by být uvedené příjemci kteří sou nejbližší místních problémů regionů, kteří mají odpovídající znalosti místních podmínek a potřeb.	
	Zpracování programu – projektů pro zlepšení bezpečnosti v oblasti protipovodňové ochrany	Realizace Programu pro Odru pokud jde o příhraniční region – příprava konkrétních projektů pro řešení bezpečnostních problémů.	
	Přijetí příslušných předpisů.	Přijetí příslušných předpisů, uzavření prováděcí dohody k polsko-české mezivládní dohodě spolupráci při mimořádných událostech..	Spolupráce mezi Dolnoslezským Vévodou a Dolnoslezským Náčelníkem PSP /Státní hasičský záchranný sbor/ a Hejtmanem Libereckého kraje a Náčelníkem Hasičského záchranného sboru Libereckého kraje.
	Společné činnosti pro protipovodňovou ochranu, společné investice do ochrany a společné krizové řízení.	Společné činnosti pro protipovodňovou ochranu, společné investice do ochrany a společné krizové řízení.	Spolupráce místní samosprávy.
	Regulace řek, zajištění turistických centerů měst vybavením záchranných jednotek v řádné protipovodňové zařízení.	Zajištění turistických centerů měst vybavením záchranných jednotek v řádné protipovodňové zařízení, Zajištění turistických centerů měst vybavením záchranných jednotek v řádné protipovodňové zařízení.	
Vzdělávání a školení	Spolupráce vzdělávacího sektoru z podnikatelského sektorem. pro přizpůsobení odborné přípravy k požadavkům pracovního trhu; společná organizace praktické výuky povolání.	Vytváření databází míst praktické výuky vzdělání na pomezí, výuka jazyka sousedů.	

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

	Spolupráce škol různých stupňů a jiných vzdělávacích ústavů.	Vytvoření interdisciplinárních studií z oblasí Czech, vytvoření česko-polské přeshraniční univerzity, výměny studentů polských a českých univerzit .	Vzdělávací instituce (od mateřských škol po univerzity)
	přizpůsobení vzdělávacích programů k potřebám pracovního trhu, výuka jazyků.		
		Spolupráce mezi školami a podniky: výměna pedagogických pracovníků, studentů a studijní návštěvy ve firmách a praxe.	
	Vzdělávání a školení.		
	Investice do lidského kapitálu (rozvoj pracovníků a obyvatel).		
	Výměna zkušeností škol.	Výměna akademických pracovníků, studentů vysokých škol po obou stranách hranice.	
Sociální služby	Budování lokálních partnerství pro snížení rizika marginalizaci různých sociálních skupin; Propagace a informace týkající se systému sociálního zabezpečení (v oblasti zdravotního pojištění, společného a důchodových dávek).	Školení pro veřejné služby v oblasti systému sociálního zabezpečení.	Náchod, Hronov.
	Společné projekty o sociálních službách (spolupráce škol a kulturních institucí).		
	Zvýšení dostupnosti veřejných služeb pro obyvatele.	Zvýšení kompetence a spolupráce samospráv	
	Zvýšení životní úrovně obyvatel, zvýšení kvality služeb poskytovaných obyvatelům.		
Informační a komunikační technologie	Vytváření společné infrastruktury.	Polsko-český zpravodajský portál.	
	Rozvoj informační společnosti na základě integrovaných systémů moderní telekomunikační infrastruktury, míchání e-vyloučení v odlehklých oblastech, rozvoj e-práce, e-slужeb, e – vzdělání v oblastech s nižší dostupností	Budování integrovaných systémů moderní telekomunikační infrastruktury vzdělávací programy pro rozvoj informační společnosti, vytváření systémů zaměstnání, vzdělávání a služeb na základě digitálních komunikačních technologií.	
Výzkumy a inovace	Spolupráce univerzit a alších výzkumných institucí	Zpracování atlasu polsko-české přeshraniční oblasti a zpřístupnění ve formě publikací a databází	Vratislavská Univerzita.- Univerzita Palackého v Olomouci za účasti místních samospráv
	Spolupráce univerzit při provádění výzkumu, podpora spolupráce mezi podniky.	Współpraca uczelni wyższych w realizacji badań, promowanie współpracy przedsiębiorstw, wymiana studentów oraz pracowników naukowych, podejmowanie wspólnych projektów badawczych uczelnie wyższe po obu stronach granicy.	
	Vytvoření sítě spolupracujících institucí výzkumných ve spojení s praxí.	Konkrétní projekty v různých oblastech výzkumu	

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

	Spolupráce univerzit, vytváření regionálních klastrů.	Vytváření regionálních klastrů, budova sítě a platformy pro výměnu zkušeností v oblasti uplatnění inovativních řešení v udržitelném rozvoji pohraniční oblastí pl-cz.	
Zdraví	Spolupráce zdravotních služeb.	Uzavření rámcové dohody o přeshraniční spolupráci v zdravotnické záchranné službě	Polská a česká příslušná ministerstva zdraví
	Polsko-české pohraničním území (Sudety) je největší lázeňský region v zemi a zároveň s vysokou mírou dekapitalizace – zvýšení jejich úrovně může přilákat nejen Němce, ale také návštěvníky z ostatních zemí.	Spolupráce lázeňských měst.	
	Dovybavení jednotek horské a vodní záchranné služby, prevence.	Dovybavení jednotek horské a vodní záchranné služby, Dovybavení jednotek horské a vodní záchranné služby.	
Vodní hospodářství	Společné projekty v oblasti infrastruktury (vodovody, kanalizace).		
Energetika	Snížení emisí na hranicích, využívání obnovitelných zdrojů energie.	Snížení emisí na hranicích, využívání obnovitelných zdrojů energie: vytvoření společných strategií v oblasti emise, využívání obnovitelných zdrojů energie.	
Zemědělství a rozvoj venkova	Budování společné značky výrobků, podpora a ochrana místních odrůd plodin, rozvoj komunikace s socio-ekonomickém prostředí ze zemí mimo region pohraničí		Maršálkovské úřady, místní akční skupiny, Turistické organizace.
Jiné	Spolupráce veřejných služeb zaměstnanosti a institucí pracovního trhu.	Studijní návštěvy mezi polským a českým úřady práce, vytváření společných informačních portálů; organizování pracovních veletrhů, dnů poradenství.	

Zdroj: Vlastní zpracování na základě výzkumů (otázky 2.6 a 2.7). Prázdné pole znamená, že jednotliví respondenti nedal odpověď v této oblasti (např. dávali nápady projektů a nepředložil subjekty, které je provádějí).

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

Tabulka č. 44. Výsledky výzkumu veřejného mínění – Oblasti spolupráce nejhodnější pro realizaci ESÚS na zkoumaném území

Výzkum a inovace	Energetika	Informační a komunikační technologie	Turistika	Ochrana obyvatelská, zvládání krizových situací, včetně ochrany před povodněmi	Hospodářský vývoj, konkurenceschopnost a růst	Územní a strategické plánování	Vývoj měst	Zemědělství a rozvoj venkovských oblastí	Životní prostředí a odpadové hospodářství	Vzdělávání a školství	Zdraví	Doprava a komunikace	Sociální služby	Vodní hospodářství	Kultura a volný čas
6	1	4	18	5	14	9	8	1	7	10	1	18	4	3	10
16,7%	0,0%	0,0%	44,4%	0,0%	28,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	27,8%	0,0%	0,0%	10,0%
33,3%	0,0%	0,0%	16,7%	0,0%	21,4%	0,0%	12,5%	0,0%	0,0%	20,0%	0,0%	33,3%	0,0%	33,3%	20,0%
16,7%	100,0%	0,0%	22,2%	0,0%	7,1%	22,2%	37,5%	0,0%	0,0%	40,0%	0,0%	16,7%	0,0%	0,0%	10,0%
16,7%	0,0%	0,0%	11,1%	80,0%	7,1%	22,2%	12,5%	100,0%	14,3%	10,0%	0,0%	11,1%	0,0%	33,3%	30,0%
0,0%	0,0%	0,0%	5,6%	0,0%	21,4%	33,3%	25,0%	0,0%	42,9%	10,0%	100,0%	5,6%	50,0%	0,0%	30,0%
16,7%	0,0%	100,0%	0,0%	20,0%	14,3%	22,2%	12,5%	0,0%	42,9%	20,0%	0,0%	5,6%	50,0%	33,3%	0,0%

Zdroj: Zpracování na základě provedených výzkumů veřejného mínění. Respondenti byli v otázce 3.2 požádáni o identifikaci šesti strategických oblastí a jejich seřazení dle významu na škále od 1 do 6, kde „1“ znamená největší význam, a „6“ nejmenší význam. Následně byl spočítán procentní podíl jednotlivých oblastí spolupráce dle udělených hodnocení. Uvedené hodnocení znázorňuje hodnotu, která se pro danou oblast spolupráce vyskytovala nejčastěji. Je-li uvedeno více než jedno hodnocení to znamená že několik hodnocení získalo stejný nejvyšší procentní podíl. Modrou barvou označeno všechny označení respondentů pro jednotlivé strategické oblasti.

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

Tabulka č. 43. Výsledky výzkumu veřejného mínění – Výsledky výzkumu veřejného mínění – Oblasti spolupráce, jejich rozměry (nástroje, činnosti) a ideje projektů.

Výzkumná oblast	Prioritní rozměry (činnosti/nástroje) spolupráce	Potenciální ideje projektů
Turistika	Komplexní a integrovaná turistická spolupráce firem a organizací z příhraničních oblastí Polska, Česka a Německa – turistická propagace Sudet.	Přeshraniční trasy, cyklistické stezky.
	Vytvoření interregionální pasažérské železniční-autobusové jízdenky integrující se sebou oblasti, spolu se zpracováním systému slev pro uživatele takové jízdenky pro vstup do turistických atrakcí zkoumané oblasti.	Stavba nových pobytových objektů.
	Zvýšení finančních prostředků pro činnosti spojené se zlepšením pozice oblasti v rozsahu turistických služeb – propagace, systémy informace, označení, kádry.	Tvoření nových a modernizace existujících tras aktivní turistiky na polsko-českém pohraničí.
	Rozvoj vnitřních komunikačních spojení - skibusy, cyklobusy.	Dolnoslezské vojvodství, české země, propagace Kladské země – euroregion Glacensis, příhraniční obce.
	Propagace oblastí pohraničí, obnova památek kulturního a historického dědictví.	Propagační kampaně, vydávání informátorů.
	Stavba, výstavba a modernizace infrastruktury.	Společná propagace a rozvoj jednotné atraktivní turistické oblasti.
	Akce, festivaly a umělecké a sportovní události.	Společné systémy tras.
	Rozvoj noclehové základny, rozvoj turistické a doprovodné infrastruktury.	Polsko-české studie rozvoje turistického pohraničí.
	Společná propagace, rozvoj turistických produktů.	Strategie zavádění, marketingová opatření (regionální instituce za účasti lokálních herců).
	Společná propagace, stavba nových turistických tras.	Vytvoření míst aktivního odpočinku po obou stranách hranice.
	Stavba/ modernizace objektů spojených s turistikou (lyžařské stanice, trasy/cyklistické trasy, nordic-walking, turistické chaty, hotely, gastronomie).	
	Společná propagace a rozvoj jednotné atraktivní turistické oblasti.	

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

	Společné systémy tras.	
	Společná propagace, vytvoření společné různorodé turistické nabídky.	
	Obapohraničí (polské a české) se sebou soutěží, ale vně v konkurenci s jinými horskými oblastmi Evropy by měly spolupracovat.	
	Společná propagace.	
	Tvoření pracovních míst ve spojení s existující sanatorní turistickou základnou.	
Doprava a komunikace	Využití existujícího dopravního potenciálu přes zvýšení role železniční dopravy a podpora pro vznikání multimodálních center, také při zapojení prostředků soukromých investorů.	Dolnoslezské Vojvodství/ 4 Státy – společné lobbování ve prospěch zrychlení realizace dálnice D 11 a DE S 3.
	Obnovení nebo vytvoření vysokých standard silničním a železničním spojením Sudet s existujícími oblastmi růstu (např. rychlostní silnice S3 i S5).	Projekt zlepšení mezi centry uvnitř oblasti j umožnění dojíždění do práce a do aglomerace.
	Revitalizace železniční tratě Wrocław-Valbřich-Jelení Hora vč lokálních spojení, zejména v přihraniční a přeshraniční komunikaci (Kladsko- Stronie Śląskie/Chudoba./Tlumačov, Valbřich – Mieroszów, Sędziszów – Lubavka, Jelení Hora – Karpač/Kowary – Kamenná Hora – Lubavka, Gryfów Śląski – Świeradów Zdrój).	Zlepšení infrastruktury osobní, nákladové, silniční a železniční dopravy: modernizace infrastruktury a zlepšení přístupnosti k osobní, nákladové a železniční dopravy.
	Využití lehkých elektrických vlakových souprav pro obsluhu lokálních tratí a obsluhu přeshraniční a další.	Spuštění několika veřejných/soukromých tratí jezdících na pohraničí umožňujících pohyb osob, usnadňujících podnikání, dopravu materiálů – lokální orgány.
	Modernizace dopravní infrastruktury.	Vytvoření sítě parkovišť včetně dojíždění v okolí turistických atrakcí pohraničí.

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

Hospodářský vývoj, konkurenceschopnost a růst	Lobbování ve prospěch moderních komunikačních řešení a zároveň příprava v rozsahu územního plánování silničních investic.	Realizace klíčových komunikačních tahů (stavba a modernizace) – DSDIK, PKP, okresy, obce (silniční správce) a ekvivalenty po české straně.
	Realizace silničních samosprávných investic – rozvoj memorandum týkajícího se přeshraničních investic v strategický plán/strategii rozvoje komunikačního systému pohraničí.	Stavba modernizace silnic, železničních spojení.
	Zlepšení infrastruktury osobní, nákladové, silniční a železniční dopravy.	Zlepšení přeshraničních spojení.
	Společná koncepce a její realizace v oblasti jednotného tvoření, integrované veřejné dopravy např. cyklobusy.	Společné konzultace týkající se dopravních řešení na regionální a nadregionální úrovni.
	Silniční investice, městský okruh, síť parkovišť.	Spolupráce polských a českých dopravců v tvoření integrovaných komunikačních systémů, spolupráce k úpravě nabídky veřejné komunikace.
	Výběr a realizace klíčových komunikačních spojení v přeshraničním rozměru v oblasti.	Výstavba silnic, které vedou do míst turisticky atraktivních.
	Spojení oblasti s evropskými komunikačními koridory.	
	Stavba a modernizace silnic, železničních tratí atp.	
	Zlepšení přeshraničních spojení.	
	Zlepšení komunikačních systémů měst.	
	Odstraňování úzkých hrdel.	
	Spolupráce samospráv k uspokojení komunikačních potřeb obyvatel.	
	Podpora profesní mobility a mobility ve vzdělávání.	
	Zavádění a difuze nových technologií a inovací.	Podpora spolupráce mezi podnikáním obou partnerů.

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

		Společní projektové aplikace.
	Podpora činností obchodních organizací tvořících rozvoj podnikání na pohraničí.	Podpora činností obchodních organizací tvořících rozvoj podnikání na pohraničí: tvoření míst obchodní informace pro firmy.
	Společné práce ve prospěch zlepšení situace na trhu práce, zejména pro osoby, které vstupují na trh práce.	Podpora pro firmy organizací společných výstav, vydávání odborných bulletinů, katalogů.
	Propagace podnikání, podpora pro podniky.	Problémy restrukturalizace.
	Tvoření společných nástrojů hospodářství založeného na vědě.	Organizace trhů, řízení internetového portálu s hospodářskou tematikou.
	Polsko-české pohraničí je oblast kvalifikovaná jako tzv. „problémová“ a proto vyžaduje další restrukturalizaci hospodářství pro zvýšení její konkurenceschopnosti.	
	Zvýšení úrovně výroby podniků.	
	Růst zaměstnání a investic.	
	Propagace hospodářské spolupráce zejména s průmyslovými a obchodními komorami.	
Vzdělávání a školení	Přizpůsobení výukových programů potřebám na trhu práce.	Přizpůsobení výukových směrů potřebám oblasti pohraničí.
	Společné výukové programy, školení kádrů sektoru turistiky.	Příkladné ideje projektů: vytvoření interdisciplinárních bohemistických studií, vytvoření polsko-české přeshraniční školy, výměna studentů polských a českých škol.
	Institucionální spolupráce vzdělávacích středisek.	Přizpůsobení výukových programů potřebám na trhu práce: tvoření společných výukových programů přizpůsobených požadavkům trhu práce, výměna profesorů a studentů.
	Spolupráce škol různých úrovní a jiných vzdělávacích středisek.	Jazykové kursy (polsko-české), kurs pravidel zakládání a řízení živnostenské činnosti v Polsku a Česku – sdružení – vysoké školy, školy.
	Spolupráce sektoru vzdělání se sektorem podniků ve prospěch přizpůsobení směrů vzdělávání požadavkům trhu práce.	Zpracování společného výukového programu polského a českého jazyka v základních školách.
	Společná organizace praktické výuky profese.	Výměna pedagogů, studentů vysokých škol po obou stranách hranice.
		Współpraca instytucjonalna placówek edukacyjnych.

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

		Společné programy a granty vysokých škol a škol.
		Provádění akademií a školení pro zástupce lokálních samospráv.
Kultura a volný čas	Spolupráce lokálních společenství.	Organizace víkendu partnerských měst, festivalu Kněžny Daisy, Polsko-českého stroje času.
	Vytvoření nových nosných kulturních akcí na pohraničí.	Organizace přeshraničních uměleckých výstav, koncertů, plenérů, workshopů.
	Podpora a propagace nejdůležitějších kulturních událostí, podpora uměleckého vzdělávání.	
	Společné akce integrující společenství obou oblastí (např. festivaly).	
	Propagace aktivního odpočinku.	
	Vytvoření společné kulturní nabídky – festivaly, koncerty, výstavy, plenéry.	
	Kulturní výměna.	
Územní a strategické plánování	Zpracování a účinná realizace strategických činností.	Jednotný systém plánování v oblastech geograficky a kulturně jednotných.
	Tvoření společných strategií rozvoje pro rozvojové sektory.	Projekty, které vedou k zavádění úkolů uvedených ve společných plánech územního plánování.
	Propagování místního povědomí týkajícího se územního pořádku.	Zpracování společného, strategického katalogu přeshraničních projektů 2014 – 2020 (ne pouze na úrovni všeobecných strategických předpokladů, ale návrhů konkrétních akceptovaných polskou a českou stranou projektů) - ESÚS, UMWD a státy, euroregiony, obce.
	Na polsko-českém pohraničí vzniklo mnoho dobrých, společných plánů územního plánování (a strategie rozvoje – viz článek přiložený k dotazníku), slabá je jejich aplikační strana.	Setkání a diskuse samosprávných prgánů na téma společných směrů působení a příprava dokumentů.
		Tvoření společných strategií rozvoje pro rozvojové sektory, šíření místního povědomí týkajícího se územního pořádku.
		Spolupráce pokud jde o tvoření strategických zpracování polsko-českých regionálních institucí.

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

Rozvoj měst	Vytvoření hraničních měst jako centra rozvoje a výstavba partnerství a spolupráce mezi příhraničními městy.	Cyklické společné urbanistické workshopy.
	Rozvoj příhraničních měst.	Projekty revitalizace bývalých horních měst.
	Spolupráce ve prospěch územního rozvoje měst.	Stavba/ modernizace městských silnic, stavba městských kruhů, spojení s městskými, krajskými silnicemi (rychlostní silnice) ve směru hranice.
	Tvoření sektorů rekreace a aktivního odpočinku.	
	Protiakce degradace oblastí.	
	Obnova objektů kulturního dědictví.	
	Tvoření územního pořádku.	
	Korelace rozvoje městské sítě.	
	Alespoň hustota sudetských měst je velká od několika let prožívají regrese (nastává také depopulace a zánik venkovského osídlování), je třeba podporovat rozvoj komplementárních funkcí.	
Životní prostředí a odpadové hospodářství	Ochrana biologické rozmanitosti, půdy a propagování ekosystémových služeb, vč. programu 2000 a zelené infrastruktury.	Společné projekty a záměry.
	Společný systém rozřídění odpadů, využití OZE v turistice.	Tvoření přeshraničního systému monitorování životního prostředí na pohraničí.
	Podpora činností využívaných v ekologickém zájmu – čisté životní prostředí jako nutná podmínka jakéhokoliv rozvoje oblastí.	
Výzkum a inovace	Spolupráce mezi výzkumnými, rozvojovými institucemi, vysokými školami a firmami.	Zpracování atlasu polsko-českého pohraničí a poskytnutí ho ve formě publikace a databanky (UWr.- Univerzita Palackého v Olomouci s účastí samospráv).
	Výměna zkušeností v oblasti, účinné využití vědeckých řešení v hospodářství a firmách oblastí.	Spolupráce mezi výzkumnými, rozvojovými institucemi, vysokými školami a firmami: výměna pedagogů a profesorů, studentů a studijní návštěvy firem.
	Spolupráce vysokých škol a jiných vědecko-výzkumných středisek.	Výměna studentů a vědeckých pracovníků, přijímání společných výzkumných projektů – vysoké školy po obou stranách hranice.

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

	Vytvoření sítě spolupracujících vědecko-výzkumných středisek ve spojení s praxí.	Konkrétní z různých oborů výzkumně-vědecké projekty.
		Výměna zkušeností vysokých škol, převod vědy z vysokých škol do firem (forum, výměna zkušeností).
Ochrana obyvatelstva, ludności, zvládání krizových situací, včetně ochrany před povodněmi	Modernizace ochranná zařízení proti povodněmi, včetně základních a podrobných meliorací a realizace nových investic.	Zavádění Programu pro Odru vzhledem k oblasti pohraničí – příprava konkrétních projektů ve prospěch řešení problémů bezpečí.
	Zpracování programu – projektů v rozsahu zlepšení bezpečí v oblasti ochrany proti povodněmi.	
	Zlepšení bezpečí – řešení příznivá pro zlepšení bezpečí – vytvoření modelů spolupráce hasičských sborů, policie, zdravotní služby.	
Informační a komunikační technologie	Integrovaná propagace pohraničí.	Polsko-český informační portál.
	Tvoření integrovaných systémů moderní telekomunikační infrastruktury..	Společná propagační kampaň turistických atrakcí polsko-českého pohraničí.
	Tvoření společné infrastruktury.	Tvoření integrovaných systémů moderní telekomunikační infrastruktury.
		Veřejné bezdrátové systémy spojení.
		Zavádění teleinformačních nástrojů ve veřejných institucích.
		Školení pro SMB (městské úřady a obce).
Sociální služby	Zvýšení přístupu k sociálním službám jak ve velkoměstských tak periferních/ venkovských oblastech.	Zvýšení přístupu k sociálním službám jak ve velkoměstských tak periferních/ venkovských oblastech.
	Zvýšení životní úrovně obyvatelů.	Spolupráce mezi vzdělávacími institucemi, obchodními komorami.

Projekt współfinansowany jest przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013

	Zvýšení kvality služeb dodávaných obyvatelům.	Vytváření informačních platforem mimo jiné územního plánování.
	Budování místních partnerství s cílem minimalizovat riziko marginalizace jednotlivých sociálních skupin.	Realizace projektů jako e-úřad v dvojazyčném vyhotovení.
	Propagace a informace týkající e systému sociálního zabezpečení (v oblasti zdravotního, sociálního pojištění a důchodových plateb).	Konkurenceschopnost příhraničních nákupních center a vzdělávacích zařízení
Vodní hospodářství		Společné projekty týkající se vodohospodářství včetně protipovodňové ochrany.
Energetika	Snížení emisí na pohraničním území, využívání obnovitelných zdrojů energie.	Zpracovávání společných strategií v rozsahu emisí, využívání obnovitelných zdrojů energie.
Zemědělství a rozvoj venkova	-	-
Zdraví	Polsko-české pohraničním území (Sudety) je největší lázeňský region v zemi a zároveň s vysokou mírou dekapitalizace – zvýšení jejich úrovně může přilákat nejen Němce, ale také návštěvníky z ostatních zemí.	Spolupráce lázeňských měst.
Ostatní (pracovní trh)	Spolupráce veřejných služeb a institucí trhu práce.	

Zdroj: Připraveno na základě výsledků dotazníkového šetření. V prvním sloupci prezentované byly oblasti spolupráce, která podle respondentů institucí se nejlépe hodí ke spolupráci v rámci ESÚS (na základě otázky 3.2.). V prostředním sloupci byly ukázány fragmenty vyjádření jednotlivých respondentů týkající se konkrétních rozměrů (aktivit, nástrojů) spolupráce s ohledem k oblastem zvoleným v otázce 3.2 (sloupec 1) – odpovědi na otázku 3.3. Poslední sloupec tvoří pokračování otázek 3.2 a 3.3., t.j. potenciální koncepty projektů pokud jde o oblasti spolupráce a uvedených rozměrů. Tyto tabulky jsou souborem segregovaných vyjádření dotazovaných institucí.

Tabulka č. 46. Vliv ESÚS na dosažení územní soudržnosti na území polsko – českého pohraničí

ESÚS může přispět k zvýšení spolupráce a koordinace modernizačních a investiční opatření na obou stranách hranice k vyrovnání rozdílů a zajištění územní soudržnosti. Společné plánování a realizace nejdůležitějších projektů na polsko-českém příhraničním území může přispět k překlenutí infrastrukturní a sociálních propastí vyplývajících z existující donedávna bariéry, jako hraniční závory. Problém přeshraniční spolupráce se nevztahuje jenom na ukázané zde bariéry, která fyzicky omezovala vzájemné kontakty, ale rovněž na mentální a formální a právní blokády institucí a rozhodovacích orgánů omezující procesy strategického plánování pouze do státní hranice. Prostorové soustavy a životní prostředí avšak neuznávají lidské hranice a za účelem vytvoření harmonických struktur by mělo být ve vědomí člověka zakořenit širší perspektivu kerou je pohraniční oblast, na obou stranách hranice. Zároveň taková spolupráce umožňuje překonávání stereotypů a vytváření dobrých sousedských vztahů mezi Čechy a Poláky, nejen na úrovni místních samospráv, ale co je důležitější, v oblasti podnikání, orgánů kultury, vědy, atd., a především obyvatelů studované oblasti. Tuto úlohu by mělo splňovat ESÚS.

Prostřednictvím realizaci společných projektů v oblastech výše uvedených.

Vytváření společných polsko-českých iniciativ může mít pozitivní dopad na zvýšený pocit zodpovědnosti pro rozvoj polsko-české přeshraniční oblasti ze strany samospráv, a také širší z ohledem na otázky pracovního trhu v plánovaných činnostech. Fungování ESÚS může přispět k rozvoji společné strategie pro jednání na pracovním trhu a hospodářského rozvoje celé přeshraniční oblasti.

Uskutečňování činnosti, které snižují rozdíly mezi venkovskými a městskými oblastmi a diferencování přístupu k službám obecně zajmu a možnosti zaměstnání.

ESÚS umožní řešit skutečné potřeby oblasti, vytvořit rozvojový program, předpokládá komplementaritu, a ne částečné řešení problému. Být blíže k obyvatelům, lépe přizpůsobit proudy činnosti a podporových prostředků k jejich potřebám při současném přizpůsobení regionu k soupeření venku v případech chyb v realizaci programů přeshraniční spolupráce, neustálých změn pravidel programů, opožděné platby atp.

ESÚS má celou řadu odborníků a zkušený při realizaci různých programů kádr samosprávy či euroregionu je schopen efektivně poskytovat příznivou pro rozvoj podporu a převzít za to odpovědnost v současné době rozdělenou do desítek působících v programech institucí. Přímá a aktivní spolupráce ESÚS s ostatními regiony Evropy může způsobit přemísťování ověřených v jiných částech kontinentu řešení do oblasti ESÚS, zejména pokud jde o rozvoj menších středisek.

ESÚS dobře konstruované, z cílovým potenciálem plošným a populačním (větším než část států – více než 5 milionů občanů a přes 37,5 tys km) bude důležitou institucí – přímým partnerem pro evropské instituce pro regionální rozvoj..

integrovaný komunikační systém přispěje k posilování a prohlubování již existujících mezilidských kontaktů;

- k dalšímu rozvoji spolupráce mezi jednotky místní správy a státní správou;
- komunikační integraci na polsko-české-německé pohraniční oblasti;
- turistické integraci příhraničních oblastí.

(...)zlepší vnitřní komunikaci a výměnu zboží, služeb, kádrů a technologií, přispěje k posílení regionálního povědomí polské příhraniční oblasti, posílit spolupráci v oblasti ochrany přírody, školství, umožní vytvářet mosty spojující tyto dvě společnosti

Může přispět v oblasti koherentní politiky týkající se sociálně-ekonomického rozvoje, koordinace činnosti regionálních správ, získávání finančních prostředků z EU etc.

ESÚS může být nástrojem prohlubování územní soudržnosti polsko-české příhraniční oblasti zaváděním partnerů do systematického společného plánování rozvoje značné části této oblasti, vytváření a zavádění společných projektů, stimulování výměny dobré praxe, sbližování v mnoha oblastech hospodářského, sociálního a kulturního života atd.

Bez finanční podpory a regionálních dohod lokálních úřadů, organizace prostředí Byznysu nejsou schopna z vlastních prostředků implementovat podporu pro podnikatele příhraničních oblastí, a mimo tyto instituce, není žádná jiná, která by to mohla udělat nebo to má zapsáno do svých úkolů.

ESÚS širokým (zahájením, pomoci v navázání spolupráce, ukazování potenciálních oblastí spolupráce, pomoci při přípravě dokumentů) podporováním provádění společných iniciativ a projektů polsko-českých na přeshraniční oblasti může přispět k větší soudržnosti této oblasti.

Sám ne, ale prostřednictvím podpory spolupráce pro řešení přeshraničních problémů, ano.

Provádění projektů o přeshraničním působení.

Výhody: větší možnost řešení potřeb různých regionů – větší prospěch ve přesně uznaných prioritách na další období financování Evropské unie na roky 2020-2026.

Ohrožení: není odkaz do skutečných rozhodnutí přijatých v Evropskou komisí a Evropském parlamentu.

Podmínkou úspěchu v případě ESÚS je především jeho umístění přímo v pohraniční oblasti (sídla Euroregionů) a zajištění nezávislosti prováděných činností od rozhodnutí politiků. Prostřednictvím výběru zkušeného personálu, který zná přeshraniční problémy a očekávání jeho obyvatel, ESÚS se stává skutečnou příležitostí pro ohled na nejnaléhavější potřeby regionu v vypracovávání programu a v rámci financování pro příští programovací období a zaručuje také spravedlivou distribuci předpovídaných prostředků v rámci vypracovávání programu.

ESÚS může být architektem přeshraniční spolupráce, uspořádat různé druhy spolupráce.

Pokud je vypracuje sadu strategických činností na polsko - české přeshraniční oblasti bude je účinně podporovat, lobovat a provádět, bez ohledu na politické a úřední změny.

Územní soudržnost představuje síť vzájemných propojení mnoha aspektů současného životního prostoru. Působení ESÚS může mít kladný dopad na ekonomický, dopravní, ekologický, sociální, vzdělávací rozvoj. Spolupráce přispěje k minimalizování výskytu prostorových konfliktů a vyrovnává rozdíly rozvojového potenciálu mezi regiony, a také negativních důsledky rozvojových procesů (vznikajících jako individuální vlastnosti jak národní tak i globální). ESÚS prospěje územní soudržnosti, budováním sítě vzájemných propojení mezi institucemi, univerzitami, podniky MSP, atp.

Rovnoměrný vývoj klíčových oblastí (bod 2.5) dopadne na udržitelný rozvoj celé oblasti bez marginalizace např. menších městských center.

Posílením společných akcí a realizaci projektů bude možná integrace populace žijící na pohraniční oblasti, zrušení hraničních bariér, minimalizace konfliktů spojených s rozmanitým rozporuplným plánováním.

Přínosy a praktické důsledky vytvoření ESÚS by měly pomoci zejména v rozhodovacím procesu regionálních správních - v koordinaci jejich činností, zejména na přeshraničním poli, ale také na poli meziregionálním ze strany každého z členů. Vytvoření ESÚS se může stát základem pro zavedení koordinačních činností v regionu společné polsko-české hranici, zejména ve volbě koherentní rozvojové politiky, zpracovávání plánovacích dokumentů přeshraničních oblastí a vytváření regionálních rozvojových programů (vojvodství a krajů). Zároveň ESÚS může povolit na plánovací přípravu přeshraničních regionů k používání prostředků purčeny na podporu realizace cílů politiky Evropské unie.

Prohlubování aktivní spolupráce partnerů, přijímání opatření pro zajištění vzájemného porozumění a překonávání stereotypů, rychlejší identifikace problémů, ohrožení, vytvoření společného turistického potenciálu a kulturního, lepší komunikace formální a neformální.

Zdroj: Vlastní studie na základě výsledků zkoušek

Příloha 4. Statistické údaje

(v Excelu)